Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SAKSES DANESAGA

FRA SIGERSLÆGTEN TIL SVEN ESTRIDSØNS DØD

OVERSAT

AF

JØRGEN OLRIK

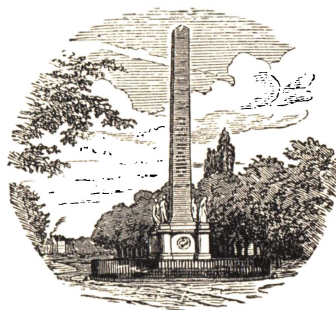

VED UDVALGET FOR FOLKEOPLYSNINGS FREMME

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD

1912

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

»Folkelæsning« Aargang 1912, Nr. 298.

Pris 2 Kr. 50 Øre.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

OLDSAGN

FRA SIGERSLÆGTEN TIL SNJO.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Olaf; Haldan Bjærgram.

Sakses Fortælling om *Haldan Bjærgram* bærer i alle Maader Præg af at være en fra Norge stammende Æventyrsaga. Hans og hans Broders Ungdomshistorie svarer nøje til Sagnene om *Hroars og Helges* Flugt for deres Farbroder *Frode*, saaledes som vi kender dem fra islandske Kilder, og som Øhlenschlæger har genfortalt dem i »Frodes Drapa«; vi staar da aabenbart her overfor et Laan fra en ældre og navnkundigere Sagnkreds. Hvad Sakse véd om hans senere Liv, er en lidet særpræget Opregning af Bedrifter i almindelig »Fornaldarsagastil«, hvis Kærne er hans Erobring af Sveriges Trone. Sagnhistorisk set er Haldan Bjærgram utvivlsomt den samme som den længere fremme omtalte *Haldan, Harald Hildetands* Fader; se nedenfor Side 43 ff. — Den korte Notits om Ingelds Søn *Olaf*, der danner Overgangen mellem denne og den foregaaende Fortælling, hviler derimod paa dansk Overlevering; Sakses Forgænger Sven Aggesøn véd at fortælle om denne Olaf, at han »undertvang med Kraft alle de omliggende Lande og naaede endog paa sit Sejerstog syv Dagsrejser hinsides Donau«; men Sakse har rimeligvis ikke fundet dette Sagn tilstrækkelig afhjemlet, siden han forbigaar det i Tavshed.

Efter gamle og oldkyndige Mænds Frasagn[1]) havde Ingeld fire Sønner, hvoraf de tre faldt i Strid, og ene Olaf blev Konge efter Faderen; nogle vil vide at han var Søn af Ingelds Søster, men det er

[1]) Her begynder Sakses syvende Bog.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kun et løst Rygte. Hans Eftermæle er saa overgroet af Ælde, at kun lidet deraf er naaet til Eftertidens Kundskab.

Kun Mindet om den Klogskab, Olaf viste ved sin sidste Vilje, har holdt sig gennem Tiden; da han nemlig laa paa sit Yderste, tog han sig med Omhu af sine Sønner Frode og Harald og bød den ene raade som Konge til Lands, den anden til Søs, dog saaledes at ingen af dem for længere Tid tiltog sig sit særskilte Styre, men at de aarlig skiftede indbyrdes med hinanden. Saaledes gav han dem begge Styret paa samme Vilkaar.

Frode fik først Søkongedømmet, og foer paa Vikingetog, men slap kun derfra med Skam og Skade; og Aarsagen til hans Uheld var at hans Mandskab mest bestod af nygifte Folk, der hellere vilde nyde Livet hjemme hos deres Koner end døje ondt paa Tog i fremmede Lande. — Da Tiden var gaaet, fik hans yngre Broder Harald Høvdingedømmet paa Havet, og valgte ugifte Ungersvende til Mandskab, af Frygt for at det ellers skulde gaa ham lige saa galt som hans Broder. Lykken fulgte da ogsaa hans Valg: han vandt som Viking lige saa stor Hæder som hans Broder havde indlagt sig Vanry. Men herved vakte han sin Broders Skinsyge; og dertil kom, at deres Hustruer Signe og Ulvild, hvoraf den ene var Datter af Kong Sivard af Sverige, den anden af Karl Gøte-Jarl, ofte kivedes om deres Byrd og Rang og fik deres Ægtefæller til at bryde al indbyrdes Omgang med hinanden; saa Følgen blev, at Harald og Frode sønderrev deres Samlivs Baand, delte det fælles Indbo mellem sig og rettede sig mere efter Kvinders Kiv og Strid end efter

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Broderskabets Bud. Ja da Frode fandt, at hans Broders Ry var ham selv til Skam og Ringeagt, lod han ham i Løn tage af Dage af en af sine Hjemfæller, fordi han saa sig overgaaet af ham i Dyd og Ære, uagtet han selv var ældst af Aar; og siden lod han i al Stilhed Haandlangeren myrde, for at Medvideren ej skulde røbe hans Udaad. For dernæst at faa Folk til at fæste Lid til sin Uskyld og fralægge sig al Del i Brøden lod han ransage vidt og bredt, hvad i al Verden der kunde have voldt hans Broders bratte Død. Men med alle sine Kunster kunde han ej hindre, at Folket i Løn holdt ham for den rette skyldige. Siden spurgte han en Gang Karl[1]), hvem der var Haralds Banemand, men fik til Svar, at det var vel kun paa Skrømt han spurgte om saa vitterlig en Sag. De Ord blev hans Bane, ti Frode tog dem som en dulgt Sigtelse for Brodermord.

Siden blev Harald og Haldan, Haralds Sønner med Karls Datter Signe, eftersøgte af deres Farbroder, der vilde dem til Livs; men deres Fosterfædre fandt paa en sindrig List for at redde dem fra Døden: de bandt afhuggede Ulvekløer under Fødderne og trampede med dem flittigt rundt i Æltet uden for deres Hus samt i den snedækte Muld, for at det skulde se ud som Ulvespor; og dernæst dræbte de nogle Trælkvinders Børn, sønderskar dem Led for Led og strøede Stumperne trindt omkring. Spejderne kom nu for at søge efter Svendene, men fandt dem ikke; derimod fandt de de splittede Lemmer, blev opmærksomme paa Ulvesporene, og saa Blodpletterne paa Jorden; de troede da at Drengene var ædt af Ulve, og det var jo da ogsaa fast umuligt at tvivle, naar man fandt

[1]) Den ovennævnte Gøte-Jarl.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa tydelige Tegn paa at de var sønderrevet; men netop fordi det tog sig saa sandsynligt ud, slap deres Fostersønner fri. Siden gemte deres Fosterfædre dem i en hul Eg; og for ej at røbe det ringeste Tegn paa at de var til, fostrede de dem længe som var de et Par Hvalpe, og gav dem endogsaa Hundenavne, for at der ej skulde opkomme det ringeste Rygte om deres Skjulested.

Kun Frode troede ej paa deres Død og tyede til en Spaakvinde for at faa deres Skjul at vide. Saa kraftige var hendes Tryllekvad, at hun ved dem kunde se saa langt som ingen andre og drage alt til sig fra det fjærne, hvor fast det end var bundet, og lægge Haand derpaa. Hun lærte ham, at en Mand ved Navn Regner i Løn havde fostret dem og kaldt dem med Hundenavne for at dølge og dække alt. Da de nu mærkede, hvordan de ved hendes Galdrekvads underfulde Magt blev tvunget ud af deres Skjul og draget frem for hendes Blik, kastede de hende i Skødet noget Guld, som deres Fosterfædre havde givet dem, for at hun ej skulde røbe dem ved Hjælp af sligt grufuldt Tvangsbud. Hun tog mod Gaven, lod som om hun med ét fik ondt, og segnede om som livløs; og da Kongens Raader spurgte hende om Aarsagen til at hun saa brat var sunket til Jord, svarede hun, at det var umuligt at komme paa Spor efter de flygtede Haraldsønner; ti de ejede saa sjælden en Kraft, at de kunde trodse de rammeste Tryllekvad. Saalunde nøjedes hun med en liden Gave og vilde ej bie paa den store Løn, som Kongen havde lovet hende.

Siden, da Regner mærkede, at Rygtet om ham og hans Fostersønner kom ud blandt Folk, foer han til Fyn med dem begge; og da han her blev fanget af Frode, tilstod han at han havde haft Drengene i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin Varetægt, samt bad Kongen spare hans smaa Fostersønner, som han selv havde røvet deres Fader, og ej holde det for Held og Lykke at gøre sig skyldig i tvefold Frændemord. Ved de Ord opnaaede han, at Kongen undsaa sig ved sin Grumhed; og Regner lovede ham, at han skulde røbe det for ham, saafremt de rejste Oprør i Landet. Saaledes hjalp han sine Fostersønner til at blive i Live, og levede nu mange Aar uden Frygt for Fare.

Siden, da de blev voksne, drog de til Sælland; og da deres Venner manede dem til Faderhævn, lovede de, at inden Aar var omme, skulde enten de selv eller deres Farbroder lade Livet. Da Regner spurgte dette, kom han Aftalen i Hu, gik om Natten til Kongens Gaard og meldte i Løn, at han kom for at røbe hvad han havde lovet; men han vilde ej kalde ham op af Sengen, fordi Frode havde sat Dødsstraf for at vække ham af Søvne. Saa meget gjaldt det i gamle Dage, naar man i Utide afbrød Kongens Søvn. Om Morgenen fik Frode det hele at vide af Vagten; og da han hørte, at Regner havde bragt Bud om Baghold, samlede han Hærmænd for med haard Haand at forebygge Svig. Haralds Sønner vidste ej anden Udvej end at lade som om de var gale: da de mærkede at de uventet var overlistede, blev de ligesom slagne med Vanvid og teede sig som rasende; og da Frode virkelig holdt dem for afsindige, afstod han fra sit Forsæt og holdt det for en Skam at drage Sværd mod Folk der tyktes selv at ville rende sig Sværd i Livet. Men næste Nat brændte de ham inde og tog skyldig Hævn for Faders Drab: de gik ind i Kongens Gaard, stenede først Dronningen til Døde, stak dernæst Ild paa Huset og nødte Frode til at krybe i Skjul i et snævert Hul og en skummel Løn-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gang, som han i fordums Tid havde ladet gøre. Her sad han og gemte sig, indtil han kvaltes af Os og Røg.

Da Frode var død, stod Haldan i tre Aar for Styret; men saa overlod han sin Broder Harald at raade for Riget paa hans Vegne, og hjemsøgte med Vikingetog Øland og de omliggende Øer, som ved Bælter og Sunde skilles fra Sveriges faste Land. Om Vinteren trak han dér sine Skibe paa Land, omgav dem med en Vold, og gjorde Ende paa Ledingstoget. Siden lagde han Haand paa Sverige og fældede dets Konge i Strid. Dernæst vilde han holde Slag med hans Dattersøn Erik, Søn af hans egen Farbroder Frode; og da han hørte at han havde en Kæmpe ved Navn Haakon, som vidste at døve Sværd ved Tryllekvad, lod han gøre en vældig jærnbunden Kølle til at slaa med i Strid, for med Egebul at overvinde Trolddommens Magt. Han udmærkede sig fremfor alle andre i Manddomsid, foer med Hjælm paa Hovedet, men uden Skjold, midt ind blandt de vildt fremstormende Fjender, og svang med begge Hænder sin Egebul mod alle de Skjolde de skærmede sig med; og ingen Hindring var saa haard, at den ej sprang sønder for hans vældige Hug; saa Enden blev, at han med et mægtigt Kølleslag knuste Kæmpen, da han mødte ham i Marken. — Ikke des mindre blev han overvunden og undveg til Helsingland[1]). Her tyede han til en Mand ved Navn Vitolf, som fordum havde tjent i Kong Haralds Gaard, for at søge Lægedom for sine Saar. Det meste af sin Tid havde Vitolf tilbragt under Vaaben; men omsider var han efter sin Høvdings ynkelige Død draget bort til dette øde Land, hvor han havde lagt sig efter Bondesyssel og glemt

[1]) Landskab paa Sveriges Østkyst ved den botniske Bugt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin vante Vaabenfærd. Han havde ofte været udsat for Fjendens Spyd og havde ved idelig at helbrede sine Saar vundet ikke liden Indsigt i Lægekunsten; men naar nogen med fagre Ord bad ham om Hjælp, havde han for Skik at sende dem en lønlig Skade paa Halsen i Steden for at helbrede dem; ti han regnede det for en større Ære, naar man ved Trusler tvang ham til at tjene sig, end naar man venlig bad ham derom. — Da nu Eriks Hærmænd vilde lægge sig paa Lur ved hans Gaard af Iver for at fange Haldan, blændede han deres Syn, saa de end ikke kunde se saa langt som til det nærmeste Hus eller finde frem ved Hjælp af visse Mærker; saa omtaagede var deres Øjne.

Ved hans Hjælp vandt Haldan sin fulde Førlighed igen, gik dernæst i Ledtog med en udmærket djærv Kæmpe ved Navn Thore, og stævnede Erik til Strid. Men denne sankede Krigsmænd fra alle Kanter; og da Haldan saa, at han var ham overlegen i Mandtal, holdt han en Del af sin Hær tilbage og bød den lægge sig paa Lur bag Buskene ved Vejen, for saalunde at fange Fjenden i en Fælde, naar han vilde skyde Genvej ad den snævre Sti. Men Erik forudsaa dette; han udspejdede først om Vejen var farbar, og drog dernæst udenom, for at han ej ved at følge den slagne Vej skulde falde i Fjendens Snare og blive klemt inde mellem bratte Fjælde. — I en Dal helt omgivet af høje Aase stødte nu de tvende Hære sammen; og da Haldan saa sine Mænds Fylking vige, steg han og Thore op ad en Fjældside, brød store Stene løs og rullede dem ned paa Fjenden, og i Faldet knuste de hans Fylking under deres vældige Vægt. Saaledes endte det med at han med Stene vandt Sejr, hvor Staalet glipped, og for den Manddomsdaads

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Skyld fik han Tilnavnet *bjærg-ram* — et sammensat Ord, der synes at betyde klippestærk. Desaarsag fik Sveerne saa høje Tanker om ham, at de holdt ham for en Søn af den store Thor; Folket hædrede ham som en Gud og holdt ham for værdig til at dyrkes af alle.

Dog, slagen Kæmpe har ondt ved at slaa sig til Ro, undertvungen Mand er utilfreds og stunder stedse mod hvad der ej kan tilstedes ham; og derfor gik det da ogsaa saa, at Erik for at fange Bod for Flugt og Skade overfaldt de Lande der lød under Haldan, og end ikke skaanede Danmark for slig grum Hærfærd, men mente at han var i sin gode Ret til at hærge den Mands Land, som havde taget hans eget fra ham. Saaledes vilde han hellere selv yppe end afværge Overvold, og friede derved ogsaa Sverige fra Fjendernes Vaaben; ti da Haldan spurgte, at hans Broder Harald havde tabt tre Slag imod ham og var faldet i det fjærde, blev han bange for at miste sin Magt, lod Sveernes Agre ligge i Fred, og saa sig nødt til at drage hjem. Lige saa let Erik havde ladt Sverige i Stikken, lige saa brat tog han nu Styret tilbage; og havde Lykken hjulpet ham lige saa godt til at holde paa Riget som til at genvinde det, vilde Haldan aldrig have faaet Overhaand; men nu blev han taget til Fange paa følgende Maade: Haldan drog tilbage til Sverige, lagde listig sin Flaade i Skjul og foer med kun to Skibe Erik i Møde. Da denne saa stævnede mod ham med ti, krydsede han baade ud og ind og styrede hen imod sine Mænds skjulte Styrke. Medens nu Erik forfulgte ham et godt Stykke Vej, dukkede den danske Flaade frem paa Havet. Saalunde blev da Erik overmandet; men da man tilbød ham Lejde mod at tjene Haldan, kastede han Vrag paa slige Kaar, vilde ej med Friheds Tab købe sig

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Lys og Luft og valgte hellere at lade sit Liv end lyde andre, for ej at faa Ord for at hænge ved Livet, synke fra Frihed til Trællekaar og underdanigt hylde den Mand som Herre, hvis Ligemand han nys havde været. Saalunde vil ingen ærlig Kæmpe købe sig Liv og Lejde med Skam og Skændsel. Han blev nu lagt i Lænker og ført ud til et Sted hvor de vilde Dyr havde deres Vej, og fik saalunde en Død der lidet sømmede sig for slig højsindet Helt.

Nu var da Haldan Herre over tvende Riger, og vandt sig herligt Navn og Ry ved tre ærefulde Ting: han var en Mester i Skjaldskab paa Modersmaalet og udmærkede sig ej mindre ved Kæmpekraft end ved Kongevælde. Han fik nu Nys om, at to raske Vikinger ved Navn Toke og Anund hjemsøgte de omliggende Lande, yppede Søslag med dem og fældede dem. Ti i Oldtiden kendte man intet mere attraaværdigt end Navn og Ry, dem man ej vandt sig ved Guldets Glans, men ved Vaabendyst. Derfor stod i gamle Dage navnkundige Heltes Hu til at vække Splid, yppe Strid, hade Ro og Mag, vælge Hærfærd fremfor Fred, vinde sig Ry ikke for Rigdom, men for Manddomsid, sætte sin Fryd i aaben Fejde, men bryde sig fejl om Gildeslag.

Længe varede det dog ikke, før Haldan atter fik en Avindsmand; ti en højbyrdig Mand ved Navn Sivald stod op paa Sveernes Ting, mindedes med Suk og Graad Frodes og hans Dronnings Død og vakte hos næsten alle et saadant Had til Haldan, at Flertallet gav ham Fuldmagt til at rejse Oprør; og han nøjedes ej med at vinde deres Stemmer, men indyndede sig ved Smiger saa snildt hos Almuen, at han fik fast alle til at række sig Kongekronen. Han havde syv Sønner, der var saa kyndige i Trolddomskunster, at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

de ofte med ét blev vilde og gale, hylede og skreg i vilden Sky, satte Tænderne i deres Skjolde, slugte gloende Kul og løb lige lukt gennem brændende Baal, og intet kunde styre eller dæmpe deres vanvittige Væsen, før de enten blev overmandet og bundet eller ogsaa fik stillet deres Lyst til Manddrab — hvad enten nu denne afsindige Rasen udsprang af deres grumme Sind, eller det var Vanvid og Galskab som greb dem.

Da Haldan spurgte dette, var han netop paa Vikingetog; og han kundgjorde da for sine Mænd, at det var bedst om de vendte deres Sværd mod deres egne Landsmænd i Steden for som hidtil at hærge i fremmede Lande, og afværgede at det Rige gik tabt, som de saa ofte havde stridt for at øge og udvide. Da han nu trængte haardt ind paa Sivald, sendte denne ham Bud og æskede ham til at tage Kampen op med ham og hans Sønner og saalunde vove sit eget Liv for alt Folket, saafremt da hans Daad skulde svare til hans Ry, og han virkelig var saa stor en Kæmpe som han havde Navn for at være. Da saa Haldan svarede, at til retmæssig Tvekamp hørte der ikke flere end to, ytrede Sivald: »Ja, ingen kan jo undre sig over, at en ugift og barnløs Mand afslaar den tilbudte Strid, ti han ejer ingen Varme i Hjærtet, men er kold og valen paa Krop og Sjæl. Børn kan ej skilles fra ham, som de skylder Livet, og som har sat dem alle i Verden. Derfor er jeg og mine Sønner for én Mand at regne, der tilsammen saa at sige kun har ét Legeme.« Ved disse Haansord bluedes Haldan og gik ind paa den tilbudte Strid, for med herlig Manddomsdaad at gøre al den Spe og Spot over hans Ungkarlestand til Skamme.

Som han nu gik tværs igennem Skovens Tykning, rev han en Eg op med Rode, som kun sad

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

løselig fast i Jorden, og omdannede den til en drabelig Kølle blot ved at styne dens Grene. Med den paa Skulderen drog han trøstig videre og kvad denne korte Vise:

Knortet og grov er min Bul, dog Byrden mit Hoved ej bøjer,
Saar skal den Fjenderne slaa, Hoveder søndre i Strid.
Aldrig en løvrig Eg til argere Vanheld er vokset,
Gøterne vorder den gram, Køllen dem knuser i Kvag.
Hug vil der vanke i Strid, saa de stiveste Nakker sig bøjer;
Stammen, i Skoven er groet, søndrer dem Hovedets Skal.
Aldrig en Kølle man saa, som Sveerne værre vil skade;
indenlands Oprør og Storm tæmme og tøjle den skal.
Knoklerne slaar den i Kvag, over søndrede Lemmer den svinges,
tungt skal dens forreste Knast falde paa Uslingers Ryg.
Haardt skal den hjemsøge Frændernes Bo, saa Landsmænd maa bløde;
vidt i vort fædrene Land Vanheld den volder og Ve.

Med de Ord gik han løs paa Sivald og hans syv Sønner, bød med sin uhyre Kølle al deres Kæmpekraft Trods, og slog dem alle ihjel.

Paa den Tid var der en Mand ved Navn Hardben, som kom fra Helsingland; han holdt det for en Ære at røve og skænde Kongedøtre, havde for Skik at tage *dem* af Dage, der vilde hindre ham i hans Elskovshandel, kaarede sig ædelbaarne Møer fremfor Almueskvinder, og troede, at jo højere den Viv var af Byrd, som han tog med Vold, des mere voksede hans Navn og Ry. Ingen Mand undgik hans Hævn, hvis han vovede at maale sig med ham i Manddom; og han var en saadan Kæmpe af Krop, at han maalte sine ni Alen i Længden. I Følge med ham var tolv Kæmper, der havde det Hverv at lægge ham i Baand og saalunde afvende hans ustyrlige Vildskab, naar Bersærkegangen kom over ham og varslede dem om at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der var Fare paa Færde. Hardben og hans Kæmper æskede nu Haldan til at møde dem Mand mod Mand; og han gik ej blot ind paa Kampen, men spaaede ogsaa sig selv Sejren i sikre og selvtillidsfulde Ord. Da Hardben hørte det, fik han brat Bersærkegang, bed som en rasende i Overkanten af sit Skjold, gøs ej tilbage for at sluge gloende Kul, snappede Gløder med Munden og sank dem, løb lukt igennem luende Ild, og til Slut, da han havde svælget i alskens Galskab og Afsind, vendte han i sin vilde Rasen Staalet mod seks af sine egne Fæller; men om dette hans Vanvid kom af Kamplyst eller af medfødt Vildskab, er ej godt at sige. Dernæst stævnede han mod Haldan med de seks tiloversblevne Kæmper; men denne knuste ham med sin uhyre Kølle, og røvede ham baade Sejr og Liv; saa han fik Straf som forskyldt for sin Brøde, baade mod Haldan, som han havde udæsket, og mod de Konger, hvis Døtre han havde taget med Vold.

Dog, det var som om Lykken aldrig kunde blive træt af at sætte Haldans Kræfter paa Prøve, men altid bød ham ny og uventet Aarsag til Strid; og nu føjede det sig da saa, at Egder Finnehøvding hjemsøgte Sveerne med Vikingetog. Ham drog Haldan i Møde med tre Skibe — han havde nemlig spurgt at saa mange havde Egder med sig; og da Natten afbrød Kampen uden at han havde faaet Bugt med Fjenden, æskede han ham den følgende Dag ud til Enekamp og fældede ham.

Siden spurgte han, at en vældig stærk Kæmpe ved Navn Grimme krævede Underkongen Haders Datter Thorild til Ægte under Trusel om Tvekamp, og at Faderen havde kundgjort, at hvo der vilde rydde Kæmpen af Vejen, skulde faa hans Datter til Viv. Endnu var Haldan Ungkarl, om end noget til Aars;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

men trods Alderen drog han til Norge, ægget baade af Kongens Løfte og af Kæmpens Overmod. Da han kom derop, gjorde han sig aldeles ukendelig ved et tykt Lag Sværte over sit Ansigt; og da han saa kom hen til Kamppladsen, drog han først sit Sværd, men slængte det dernæst fra sig, da han vidste at Fjenden havde døvet dets Ægg med sit Blik, og drog et andet ud af Skeden. Med det gik han saa Grimme til Livs og kløvede Underkanten af hans Brynje samt hans nederste Skjolderand. Herover undredes Grimme og udbrød: »Aldrig saa jeg Gubbe bide bedre fra sig!« Og i det samme drog han sit Sværd og kløvede i ét Hug hans Skjold som han skød for sig. Men inden han kunde faa draget Haanden tilbage, var Haldan ham for rap og skar den af med et lynsnart Hug. Desuagtet tog Grimme sit Værge i venstre Haand og stak i det samme Haldan i Laaret, og tilføjede ham saalunde et lidet Saar til Hævn for at han havde lemlæstet ham. Men Haldan gik af med Sejren og gav den overvundne Lov til at løskøbe sig og beholde den Smule Liv han havde tilbage; ti han vilde ej have den Skam at røve en værgeløs Krøbling hans usle Liv. Saaledes lagde han sin Storhed for Dagen, ej blot ved at vinde Sejr, men næsten lige saa meget ved at holde sin Haand over Fjenden. — I Sejrsløn vandt han Thorild til Brud, og fik med hende Sønnen Asmund, som Norges Konger roser sig af at nedstamme fra, saa de fører deres Æt i Rækkefølge op til Haldan.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Siklingsagnene.

(Øder og Sigrid — Alf og Alvild — Hagbard og Signe — Haldan og Gyrid).

Vi kommer nu til en ejendommelig sluttet Sagnkreds hos Sakse, der har sit eget Særpræg og for en stor Del er stedfæstet i Midtsælland; de enkelte Sagns Æmner er ikke saa meget Heltefærd som Elskovs alt overvindende Magt, og talrige Vers er indflettede i Fremstillingen, overvejende Lævninger af større Oldkvad. Men netop paa Grund af deres Æmner har disse Sagn vist sig mere modtagelige for Paavirkning af de syd- og østfra indvandrede *Folkeæventyr*, som i mange Aarhundreder er blevet fortalt fra Slægt til Slægt, men først i vore Dage er blevet optegnet saaledes som de lød paa Folkemunde. Især har Sagnet om *Øder og Sigrid* store Ligheder med Æventyret om *Hundebruden*, den nordiske Form af Fortællingen om *Amor og Psyke*. Mere præget af rent nordisk Aand er Sagnet om *Alf og Alvild* og især det herlige, paa Oldkvad byggede Sagn om *Hagbard og Signe*, hvis viljestærke Elskov byder Døden Trods, — et Sagn, der har vist sin Livskraft ned igennem Tiderne og ikke blot har affødt en velkendt ypperlig middelalderlig Folkevise, men ogsaa har fristet nyere Digtere (Øhlenschlæger, Gjellerup) til dramatisk Bearbejdelse. Sagnene om *Haldan* er — i Modsætning til Hagbardsagnene — overvejende knyttede til Skaane; Kærnen i dem er Lævninger af Kvad, hvoraf det vigtigste — det der handler om hans Drab af sin Broder *Hildeger* — er affødt af tyske Sagn om Didrikskæmpen *Hildebrands* Sønnedrab — Sagn der gaar tilbage til Folkevandringstiden og bl. a. kendes af et oldtysk Kvad fra Karolingertiden. Sagnene er i det hele fortalt af Sakse i en noget kunstfærdigere Stil end det jævne Folkesagns, og bærer Præg af at være blevet tildannet i Absalons og Valdemars Hærmandskreds; men Kærnen i Sagnene om den gamle midtsællandske Kongeæt, *Sigerætten* eller

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Siklingerne, er utvivlsomt af høj Ælde, selv om de tildels er overgroet med yngre Slyngvækster. — Overgangen fra Haldan Bjærgrams Saga til de egentlige Siklingsagn dannes af en Fortælling (om en Kong Haldans Kamp med en Viking ved Navn *Ebbe*), som Sakse regner med blandt Haldan Bjærgrams Bedrifter, men som af flere Grunde ikke kan stamme fra norsk-islandsk Kilde.

Nu var der en Viking af lav Byrd ved Navn Ebbe, der i Lid til sin Manddom løftede sine Øjne saa højt, at han ønskede sig en ædelbaaren Brud og bejlede til Gøtekongen Ungvins Datter Sigrud, samt krævede Halvdelen af Gøteriget i Medgift. Ungvin spurgte Kong Haldan til Raads, om han skulde indvilge i dette Giftermaal; og Haldan bad ham blot samtykke paa Skrømt, samt lovede at han nok skulde gøre det Bryllup til intet, og bød ham holde Plads aaben til ham ved Gildesbordet. Ungvin fulgte hans Raad; Haldan aflagde sit kongelige Ydre, tog sig en ful og fremmed Skikkelse paa, og kom da ud paa Natten til Stede ved Bryllupsgildet; og alle der mødte ham, ræddedes for ham, og undrede sig over hvad det var for en vældig Jætte der var kommet i Gaarde. Saa snart han stod i Kongens Hal, saa han sig rundt til alle Sider, og spurgte saa, hvem det var der sad Kongen næst. Da saa Ebbe svarede, at det var Ungvins vordende Svigersøn der sad ved hans Side, spurgte Haldan ham med harmfulde Ord, om han var helt ellevild og ude af sig selv, siden han var fræk nok til at turde blande sit urene Blod ind i en ædel og ypperlig Æt og dristede sig til at lægge sine grove Bondehænder paa et Kongebarn, ja end ikke lod det være nok hermed, men endog krævede Lod og Del i en andens Rige. Dernæst æskede han ham til Holmgang, med de Ord, at først naar han sejrede i den Strid, havde han naaet sine Ønskers

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Maal. Ebbe svarede, at Troldtøj sloges i Mulm og Mørke, Mænd ved Solens Lys; men dertil sagde Haldan, at Maanen skinnede saa klart som om det var højlys Dag, saa han kunde ikke nævne den sene Nattetime som gyldig Grund til at afslaa Kampen. Saaledes nødte han Ebbe til Strid, vendte Gilde til Kampleg, og fældede ham, saa det blev ej Brud, men Lig der førtes af Gaarde.

Nogle Aar efter døde han hjemme i sit eget Land; og da han ingen Børn havde, indsatte han paa sit Yderste Ungvin til Rigets Arving, og gav ham Kongenavn. Ungvin blev siden fældet i Strid af sin Fjende Regnald, og efterlod sig Sønnen Sivald.

Sivald havde en Datter ved Navn Sigrid, og hun var saa bly og skær en Mø, at hun aldrig kunde bringes til blot at slaa Øjnene op og fæste sit Blik paa en eneste af alle de mange Bejlere, der for hendes Skønheds Skyld bad om hende; ja hun var saa sikker paa sig selv, at hun bad sin Fader om kun at give hende den Svend til Ægte, der med søde Elskovsord kunde aflokke hende et Øjekast. Ti i gamle Dage var Møerne saa tugtige her til Lands, at de altid holdt Øjnene for sig selv og aldrig blinkede letfærdigt, for at ingen frie og løse Øjekast skulde skade Sindets Uskyld; og man satte Pris paa et blufærdigt Aasyn, der røbede Hjærtets Renhed.

Nu var der en Ungersvend ved Navn Øder, Ebbes Søn, der bejlede til Møen med brændende og standhaftig Elskov, enten i Lid til sine Storværker eller til sit vindende Væsen og sin slebne Tunge. Han søgte af al Magt og paa alle Maader at aflokke hende et Øjekast, men kunde ikke ved nogen som helst Kunst faa hende til at løfte de nedslagne Øjne, og drog atter

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af Gaarde, opfyldt af Undren over at han ej havde kunnet rokke hendes standhaftige Strænghed.

Nu var der en Jætte, der ogsaa attraaede Møen; og da han mærkede at han havde lige saa lidt Held med sig, satte han en Kvinde ud paa at liste sig ind i hendes Gunst; og da hun en Tid lang havde tjent Sigrid som Tærne og indyndet sig hos hende, lokkede hun hende en Gang med List paa Afveje, langt bort fra hendes fædrene Gaard, og her sprang Jætten frem og førte hende bort til sit trange Bo i Bjærgets Indre. Andre vil vide, at det var ham selv der havde skabt sig om i en Kvindes Lignelse og lumskelig lokket Møen bort fra hendes fædrene Hjem for saa til Slut at rane hende. Saa snart Øder spurgte det, søgte han at opspore Møen og ransagede Bjærgets Indre saa længe til han fandt hende, fældede Jætten, og førte Sigrid bort med sig. Men Jætten havde med Flid bundet Møens Lokker i en saa slynget Knude, at Haaret filtrede og hang fast sammen, saa det var ingen let Sag at løse de sammenslyngede Lokker uden med Odd og Ægg. Atter søgte han nu paa forskellige Maader at lokke for Møen for at opnaa et Øjekast og løfte hendes sænkede Blik; men det var spildt Umage, og skuffet i sit Haab opgav han Ævred; ti det faldt ham aldrig ind at tage Møen med Vold og skænde den ædelbaarne ved at ligge hos hende i Løndom. Længe vankede hun nu vildfarende om i de øde og afsides Egne, og kom omsider til en arg Ellekvindes Hytte. Hun satte hende til at vogte sin Gedehjord; men Øder hjalp hende atter paa fri Fod og lokkede paa ny for hende med følgende Ord:

»Hvi vil du dog ej for min Bøn dig bøje,
fæste dig til Brud, og din Bejler følge?
Bedre vist det var end i Skov at vogte
stinkende Geder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Troldkvind arg og ond du ej længer tjene;
fly den fule Viv som du Frue nævner!
Følg med mig om Bord, og som fri og frels paa
Bølgen du fare!

Slip din Faareflok! Lad den selv sig skøtte!
Ej med Ged og Buk du paa Græsgang drive!
Bliv min Venneviv, og min lange Attraa
lifligt du lønne!

Du mit Liv og Lyst, mine Længslers Fylde,
slaa dit Øje op, lad mig se det straale;
dølg ej bly dit Blik, blot et hastigt Glimt din
Bejler du unde!

Til din Faders Gaard skal med mig du følge,
i din Moders Favn skal du glad dig gemme,
om med Øjets Lys du blot én Gang lønner
Bejlerens Ønske!

Ud af Jætters Vold har jeg atter frelst dig;
møjsom var min Id, efter Løn jeg længes;
vær da ej saa haard, men med Ynk du mindes
alt hvad jeg øved!

Hvor kan du dog være saa ør og afsindig, at du hellere vil vogte andres Hjord og tælles blandt Utyskers Trælle end samtykke i et godt og sømmeligt Giftermaal?« Men Møen holdt strængt sit Blik i Tømme og rørte ej det mindste paa Øjnenes Laag, for ej at friste sit blufærdige Sind ved frit at se sig om. Hvor ærbare har ej Kvinderne den Gang været, at end ikke de sødeste Elskovsord kunde lokke dem til blot at blinke en Kende!

Da nu Øder end ikke ved de tvende gode Tjenester han havde gjort Møen, kunde aflokke hende et Øjekast, søgte han skamfuld og syg i Sind atter ned til sine Skibe.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sigrid strejfede nu som før vidt omkring blandt Stene og Klipper, og kom omsider vildfarende til Ebbes Gaard. Her udgav hun sig for en Stoddertøs, da hun bluedes ved sine revne Klæder og sin usle Tilstand; men Øders Moder indsaa godt, at hun trods sit falmede Aasyn og sin fattige Dragt var rundet af ædel Rod, og satte hende derfor med Hæder til Højbords samt bad hende venligt blive hos sig; ti Møens ranke og fagre Vækst røbede hendes høje Byrd, og hendes ædle Æt lyste hende ud af Øjnene. — Da Øder fik Øje paa hende, spurgte han hende, hvorfor hun dulgte sit Aasyn i Kappen; og for ydermere at prøve hendes Sind holdt han paa Skrømt Bryllup med en anden og satte Sigrid til at bære Blus, naar han steg i Brudeseng. Alt var Lyset næsten helt brændt ned, og Luen sved hendes Haand; men hendes Taalmod stod sin Prøve: ingen saa hende røre en Finger, saa man fast skulde tro at hun ingen Smærte følte ved den brændende Hede: for den indre Brand i Sjælen ænsede hun ej den ydre Ild, og den blussende Attraa, hun bar i sit Hjærte, tog Magten fra den Lue der sved hendes Hud. Omsider bad Øder hende vare sin Haand; og da løftede hun bly sit Blik og fæstede sine Øjne mildt paa ham. Dermed var det skrømtede Bryllup endt, og Sigrid steg selv i Brudeseng.

Siden fangede Sivald Øder og vilde have dømt ham til Galge og Gren, som den der havde taget hans Datter med Vold; men Sigrid gjorde straks Rede for hvordan det hang sammen med hendes Rov, og udsonede ham ej blot med Kongen, men overtalte endog sin Fader til at tage hans Søster til Ægte.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Siden stod der paa Sælland et Slag mellem Sivald og Regnald, der begge havde udsøgt sig de gæveste Kæmper til Striden. Tre Dage varede Kampen med vældig Mandslæt paa begge Sider, og hver af Hærene sloges saa djærvt, at det tyktes uvist hvorhen Sejren vilde hælde; men da brød Øder uden at ænse Død og Fare midt ind i Fjendens tætteste Fylking — hvad enten han var ked af den endeløse Kamp eller ægget af Ærgerrighed — fældede Regnald midt i Kredsen af hans gæveste Kæmper, og skaffede med ét Danerne Sejren.

Dette Slag var især mærkværdigt ved den Fejghed som de ypperste Ædlinge lagde for Dagen: saa skrækslagne blev Styresmændene, at ikke mindre end fyrretyve af de modigste Sveer den Dag skal have vendt Ryg. Den ypperste af dem var Starkad, der ellers aldrig lod sig skræmme selv af den værste Trængsel og truende Fare, men denne Gang underlig nok blev grebet af Angst og fulgte sine Fæller paa Flugten i Steden for at staa imod. Troligt nok var det de høje Magter der slog ham med Skræk, for at han ej skulde tro om sig selv at han var udstyret med overmenneskeligt Mod; ti sjælden falder det i dødeliges Lod at vinde Lykken helt uden Lyde. — Alle disse, saa mange som Kampen havde lævnet i Live, tyede til Hake, den ypperste Vikingehøvding, og tog Tjeneste i hans Hird.

Efter Sivald fulgte hans Søn Siger, der havde Sønnerne Sivald, Alf og Alger, samt Datteren Signe. Af dem var Alf den ypperste af Sind og af Ydre, og færdedes meget paa Vikingetog. Hans Haar var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mærkelig lyst og fagert, og Lokkerne skinnede som Sølv. — Paa samme Tid melder Sagnet at Gøte-kongen Sivard havde Sønnerne Vemund og Østen samt Datteren Alvild, og hun var lige fra Barnsben saa bly, at hun altid dulgte sit Aasyn i Kappen, for ej ved sin Skønhed at vække andres Attraa. Hendes Fader holdt hende i stræng Varetægt og lod hende opføde en Øgle og en Orm, som, naar de voksede til, skulde ligge paa Vagt ved hendes Jomfrubur. Det var jo nemlig ingen let Sag at bane sig Vej til det Bur, der var stænget med saa frygtelig en Slaa. Han fastsatte ogsaa, at om nogen søgte at trænge derind, men kom til kort, da skulde hans Hoved straks hugges af og sættes paa Stage. Den Skræk, der stod af sligt Vovestykke, var da ogsaa stor nok til at holde de iltre Ungersvende i Ave. Men Alf Sigersøn tænkte som saa: jo værre Fare, des større Ære; han vilde prøve Lykken, meldte sig som Møens Bejler, og fik det Svar, at først maatte han fælde de Dyr der holdt Vagt ved Jomfruburet; ti efter Kongens Bud tilkom Møen den Mand der vandt Sejr over dem. For ret at ægge Udyrenes Ondskab svøbte han sig i et blodigt Skind, traadte saaledes klædt ind ad Borgeledet, og jog straks et gloende Jærn, som han holdt i en Tang, ind i Øglens aabne Gab, saa den faldt død om. Dernæst gik han mod Ormen, der bugtede sig frem imod ham, og fældede den ved at fæste sit Spyd midt i Gabet paa den.

Nu holdt Alf sig til Aftalen og krævede den lovlige Løn for sin Sejr; men Sivard svarede, at han kaarede den Mand til Maag, som hans Datter selv fandt efter sit Hjærtes Ønske. Møens Moder var den eneste, der tog ham hans Bejlen ilde op; og hun søgte nu i Løn Samraad med sin Datter for at prøve hendes Sind. Da nu Møen priste Bejleren for hans Mand-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dom, skammede Moderen hende ud med haarde Ord, fordi hun ej tog sin Ærbarhed i Agt, men lod sig lokke af fagert Ydre, glemte at veje hans Dyd og Manddom, og letfærdig fæstede sine Øjne paa hans daarende Skønhed. Som Følge heraf lod Alvild haant om den danske Ungersvend, og ombyttede sine Kvindeklæder med Mandskofte; den bly Ungmø blev en vild Viking, og om hende fylkede sig en Del ligesindede Møer, som traadte i hendes Tjeneste. Snart stødte hun tilfældig paa en Vikingeflok, der sørgede over sin faldne Høvding; af dem blev hun for sin Skønheds Skyld kaaret til Søkonge og øvede langt større Manddomsid end man kunde vente sig af en Kvinde.

Alf gjorde mangt et møjsomt Tog for at opsøge hende, og en Vinter stødte han paa Blakmannernes Flaade. Samtidig frøs Vandet helt til, og der lagde sig saa fast Is uden om Skibene, at det var umuligt at drive dem frem, hvor stærkt de saa halede ud paa Aarerne. Da nu den strænge Kulde blev ved, var Isen snart saa tyk, at de indefrosne Folk turde vove sig ud paa den; og Alf bød da sine Mænd færdes hen ad Havets frosne Spejl blot med Sokker paa Fødderne; ti naar de var fri for de glatte Sko, stod de bedre fast paa Isens Flade. Blakmannerne troede at de gav sig paa Flugt med ilsomme Fjed, og indlod sig i Kamp med dem; men de skrændte for hvert Skridt de tog, ti deres glatte Saaler gjorde dem usikre paa Fødderne. Danerne derimod traadte fast paa Havets frosne Flade, og drev de vaklende Fjender paa Flugt.

Efter den Sejr satte de deres Kaas til Finland. Her lagde de ind i en snæver Bugt og sendte deres Spejdere ud; og de kom da til Kundskab om at der i Forvejen laa nogle faa Skibe der i Havnen. Det var Alvild der var kommet først med sin Flaade og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde lagt ind i den samme smalle Fjord. Men da hun i det fjærne fik Øje paa de fremmede Snækker, bød hun skyndsomst sine Folk lægge Aarerne ud og af al Magt ro dem i Møde, da det tyktes hende bedre at anfalde end at oppebie Fjenden. Alfs Stalbrødre søgte nu at afværge, at underlegen Flaade yppede Strid med Overmagt; men Alf svarede, at det vilde dog være en Skam om Alvild skulde spørge at de var faldet af fra deres Kaas for nogle faa Snækkers Skyld, og føjede til, at slig ringe Sag skulde ej gøre Skaar i den Ære de havde indlagt sig ved Storværker. Danerne kunde ikke noksom undre sig over at deres Fjender var saa fagre af Aasyn og saa smidige af Lemmer. De lagde nu til Slag, og Alf sprang straks over i Stavnen paa Alvilds Snække, slog ned for Fode, og ryddede sig Vej lige til Løftingen. Hans Følgesvend Borkar slog Hjælmen af Hovedet paa Alvild; og da han fik Øje paa hendes glatte Hage, indsaa han at her var der mere Brug for Kys og Klap end for Vaaben og Værge, samt at det var bedst at stikke Sværdet i Skeden og fare blidere frem mod Fjenden. Glad blev Alf, der saa uventet fandt den Mø som han utrættelig havde søgt til Lands og til Vands under alskens Fare og Møje; han tog hende fast i Favn, og nødte hende til at ombytte sin Mandsdragt med Kvindeklæder. Siden fik han med hende Datteren Gyrid. Borkar tog en Mø af Alvilds Følge til Ægte, ved Navn Gro, og fik med hende Sønnen Harald, som Efterslægten kaldte Hildetand[1]).

[1]) Der synes her at være indløbet en Fejltagelse, idet Sakse senere fortæller, at Harald Hildetand var Søn af Alfs ovennævnte Datter Gyrid i hendes Ægteskab med den skaanske Høvding Borkars Søn Haldan (Hareskaar). Dette sidste er vistnok den bedste Form af Sagnet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

For at nu ingen skal undre sig over at Kvindekønnet lagde sig efter Kamp og Strid, skal jeg i al Korthed komme med et lille Indskud om slige Møers Liv og Kaar. I gamle Dage fandtes blandt Danerne Møer, der klædte deres favre Lemmer i Mands Dragt og fast alle Dage øvede Kampens Id; og de var saa vaabendjærve, at de aldrig lod sig smitte af sløvende Vellyst. De afskyede al yppig Levemaade, og hærdede helst deres Krop og Sjæl ved alskens Slid og Møje, aflagde al kvindagtig Svaghed og Vægelsind, og paatvang Vivs Sjæl Mands Vildskab; ja de lagde sig saa ivrigt efter Øvelse i Hærfærd, at man knap skulde tro det var rigtige Kvinder. Det var navnlig de Møer, der enten udmærkede sig ved Viljestyrke eller ved slank og skøn Vækst, som lagde sig efter et saadant Liv. De glemte saa at sige den Lod de var fødte til, kaarede barsk Kamp for blide Kærtegn, stundede ej mod kælne Klap, men mod Krigens Id, tørstede efter Blod og ej efter Kys, valgte Vaabendyst for Elskovslyst, krystede Værget med de fagre Fingre som hellere maatte have syslet med Væven, tænkte mere paa Fald end paa Favntag, og truede med skarpe Spyd de Ungersvende som de kunde have tryllet med deres Skønhed. — Lad mig nu atter efter dette lille Indskud tage fat hvor jeg slap.

Om Vaaren drog Alf og Alger atter ud paa Vikingetog; og som de nu strejfede viden om paa Havet, stødte de paa Smaakongen Haamunds Sønner Helvin, Hagbard og Haamund, der havde hundrede Skibe ligesom de selv. De yppede Strid med dem, og først Mørkets Frembrud skilte de mødige Kæmper, saa de atter stak Sværd i Skede. Om Natten lod Hærene

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vaabnene hvile, og næste Dag sluttede de en fast og varig Fred med hinanden; ti de havde begge faaet saa svære Saar den foregaaende Dag, at de ej havde Kræfter til ny Kamp; de havde stridt lige djærvt og var begge lige trætte, saa nu drev Nøden dem til at holde Fred.

Paa den Tid var der en højbaaren tysk Ungersvend ved Navn Hildegisl, som i Lid til sit favre Ydre og sin ædle Byrd bejlede til Sigers Datter Signe; men hun havde kun Haan tilovers for slig navnløs Svend, der selv var blottet for Mandemod og kun vilde gøre sin Lykke ved Hjælp af andres gæve Id. Mest stod hendes Hu til Hake for det svare Ry der gik af hans Storværker; ti hun agtede kække Mænd højere end kælne Svende, og fæstede ej sine Øjne paa det fagre Ydre, men paa den ypperlige Id, da hun vel vidste, at et daarende Ydre aldrig kan opveje Dyd og Manddom, men falder igennem, naar de lignes ved hinanden. Der gives nemlig Møer, der fængsles mere af Bejlerens Navn og Ry end af hans ydre Skabning, og som ej sætter Pris paa et glat Aasyn, men paa et gævt Indre, saa de kun er til Sinds at love den Svend, som de ser op til for hans Mod og Mandighed.

Hagbard drog nu med Sigers Sønner til Danmark, satte uden deres Vidende deres Søster Stævne, og fik omsider hendes Ord og Løfte paa at hun vilde give ham sin Tro og love ham i Løndom. — Siden, da det engang blandt Tærnerne kom paa Tale, hvem der maatte kaldes den ypperste Ædling, kaarede Signe Hake fremfor Hildegisl, og sagde, at ved den sidste var ej andet værd at love end hans fagre Ydre, men Hakes herlige Sjæl opvejede til fulde hans arrede Aasyn. Og hun nøjedes ej med at lovprise ham slet og ret, men kvad ogsaa saalunde:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Straalende skøn er han ej, men ædel af Hu og af Hjærte,
ti Modet lyser mer end Lød.
Kantet og haard er hans Krop; hans Sjæl ejer Styrke til Gengæld,
der bøder hver en Legemsbrøst.
Aasynet lyser af Mod, og Manddom i Øjnene luer;
med haardfør Arm han Hæder vandt.
Lov ingen Mand for hans liflige Lød, om du Retfærd vil følge;
men lov en Mand med Mod i Bryst!
Ej i det ydre han søger sin Ros, men i Daad og i Djærvhed,
i Heltenavn og Heltery.
Hin er saa favr og fin, og hans hægede Hoved os fryder
med gyldne Lokkers lyse Glans.
Kort dog kun varer hans Skønhed og Huld, ti hasteligt visner
en flygtig Ungdoms fejre Lød.
Skæbnen har selv sat urokkeligt Skel mellem Manddom og Skønhed;
ti Æren holdt, naar Skinnet svandt.
Falsk er den fejreste Lød, og lidet den glæder og gavner:
den falmer let som Løv i Høst.
Dannis og dydefuld Hu er bedre og tryggere Fæste:
den trues ej og staar for Fald.
Udvendigt Skin kan skuffe og daare den svajende Mængde,
saa ej den ænser Ret og Skel.
Sundere dømmer dog jeg, naar Dyd og naar Djærvhed jeg priser,
men lader haant om fagert Huld.

Af dette Kvad fik de omstaaende det Indtryk, at det var Hagbard hun priste under Hakes Navn. Men Hildegisl tog det saare ilde op, at hun gav Hagbard Fortrin for ham, og fik ved Gaver den blinde Bolvis overtalt til at sætte Splid mellem Sigers og Haamunds Sønner. Kong Siger havde nemlig for Skik fast i alle Dele at rette sig efter to Oldinges Raad, og den ene af dem var Bolvis. De var hinanden saa ulige af Sind, at den ene helst vendte Avind til Yndest, men den anden satte gærne Splid mellem Venner og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vakte indbyrdes Had og ond Tvedragt. Først satte da Bolvis ondt for Haamunds Sønner hos Sigers Æt, og løj dem paa, at de aldrig havde for Skik at holde deres Venner Tro og Love, saa det var bedre at holde dem i Tømme ved Strid end ved Fred. Saa blev da Ungersvendenes Broderskab brudt; mens Hagbard var langt af Led, yppede Sigers Sønner Alf og Alger Strid med Helvin og Haamund, og fældede dem i den Fjord der hedder Haamundsvig[1]). Siden kom Hagbard til med friske Stridskræfter og fældede dem til Hævn for sine Brødres Død. Hildegisl undflyede, men fik et Spyd tværs igennem Bagen, hvad der affødte megen Haan og Spot mod de tyske; ti det tyktes stor Skam og Skændsel at faa saa fult og ynkeligt et Saar.

Siden foer Hagbard i Kvindeklæder og søgte atter Sigers Datter i Enrum i Lid til hendes givne Ord, som havde han aldrig voldt hende Ve ved at raade hendes Brødre Bane; han stolede trygt paa hendes Troskab og ængstedes ej for sin egen Daad; ti Elskov frygter ingen Fare. For dog at have et Ærende at skyde sig ind under gav han sig ud for Hakes Skjoldmø, og sagde at han havde Bud fra ham at bringe Siger. Om Natten redte de Leje til ham hos Signes Møer; og da Tærnerne tvættede og tørrede hans Fødder, spurgte de ham, hvor det kunde være at hans Lægge var saa lodne og hans Hænder saa haarde at føle paa. Han kvad da:

Er det saa sært, om min Saal vorder sej, og at Huden maa hærdes?
Undres I svart ved at se lodden og langhaaret Læg?
Faret jeg har saa vidt paa min Fod, og i Sand har jeg vadet;
vandret jeg har undervejs ofte paa Tidsel og Torn.

---

[1]) Hvor dette Sted skal søges, vides ikke.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Stundom jeg strejfer i Krat og i Skov, eller Bølgen jeg bryder,
færdes saa viden om Land, stævner saa langt over Sø.
Sluttet i Staal er mit Bryst, i Brynjens de flettede Ringe,
vant kun til Vaabnenes Dyst, hærdet mod Hug og mod Stik;
derfor er Barmen ej fyldig og blød som paa Fruer og Møer,
klædte i kosteligt Skrud, Lærred og fineste Lin.
Ej har jeg syslet med Traad eller Ten, men det blodige Værge
tit har i Hænde jeg haft, svunget i Striden mit Spyd.

Signe sandede uden Tøven hans Ord og spillede under Dække med ham; det var jo kun rimeligt, sagde hun, at de Hænder der var mere vante til Kamp end til Karte, og som slog ikke Væv men Vunder, var haarde i Huden af slig Syssel, og ej bløde som andre Møers eller myge og glatte at føle paa: de var jo hærdede baade i standende Strid og i stadig Søfærd; ti Hakes Skjoldmø havde ingen Tid tilovers til Kvindesysler, men var kun vant til at bruge sin blodige Højre til at svinge Spyd og spænde Bue. Derfor kunde de ej undre sig over at Fødderne var haarde af den langvejs Færden, og at de Saaler, der saa ofte havde slidt Strandens skarpe Stene, var seje og stive at føle paa, og ej saa bløde som de Møers, der altid sad hjemme og aldrig flyttede Fod uden for Borgens Led.

Siden skulde Hagbard hædres med det ypperste Leje; og da han og Signe var kommet i Seng sammen, kvad han blandt megen anden Elskovstale saalunde til hende:

Fik din Fader mig fanget her,
vist han voldte mig Ulivssaar;
lysted dig da, naar jeg var død,
fluks at svigte din svorne Tro,
fæste dig til en anden Svend?
Er min Lykke saa arg og ond,
ej om Naade jeg gør mig Haab:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Faders Hævn kender ej til Ynk,
Sønners Bane maa bøde haardt.
Voldt jeg har dine Brødres Død,
vejet dem paa den vaade Val;
nu jeg, uden din Faders Ja,
deler djærv med hans Datter Seng,
ret som aldrig i mindste Maal
mod hans Ønske jeg ypped Id.
Sig mig da, du min væne Dis:
Hvortil stander vel helst din Hu,
naar du favner ej mer din Ven?

Signe svarede:

Hos dig vil helst jeg dvæle, du min Hjærtenskær,
selv naar Lykken er ond, varsler os Ve og Død;
ti lidet det mig lyster kun at leve her,
naar du gemmes i Grav, sænkes i mørke Muld.
Har Dagens Lys dit Øje set for sidste Gang,
slæber Bødlen dig bort, røver dig grum dit Liv;
om Sværd dig raader Bane, eller blege Sot,
om du fældes paa Land eller paa Bølgen blaa:
fra Lyst og Brynde vender jeg med Blu mit Sind,
og til selv samme Død giver jeg glad mig hen;
ti bundet blev paa Lejet her saa fast et Baand,
sammentvundet af to Traade i Liv og Død.
Om Dødens Braad jeg smage skal, jeg svigter ej
ham hvem frit jeg har valgt, fundet min Elskov værd;
hvem Møen rakte første Gang sin Mund til Kys;
som i Ungdommens Vaar brød hendes friske Blomst.
Se højt og helligt sværger jeg dig her min Tro,
om du ellers vil Lid fæste til Kvindes Ord.

De Ord kvægede Hagbard med saadan Styrke, at han frydedes langt mere over hendes Løfte end han frygtede Skilsmissens Farer. — Siden, da Tærnerne havde røbet ham, og Sigers Svende søgte ham ind paa Livet, værgede han sig længe og djærvt og fældede mange af dem i Døren; men omsider blev han overvældet og førtes fangen frem paa Tinge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Her var Almuen delt i sit Omdømme: nogle holdt paa at saa grov en Misdæder maatte bøde med Livet, men Bilvis, Bolvis's Broder, samt adskillige andre var blidere til Sinds imod ham og raadede til hellere at drage Nytte af saa gæv en Kæmpes Haand end fare grumt frem imod ham. Men da stod Bolvis frem og sagde, at det var onde Raad, der gik ud paa at faa Kongen til at eftergive den skyldige hans Straf, saa han skammeligt glemte sin Hævn og lod Naade gaa for Ret. Hvor kunde der være Tale om, sagde han, at Siger lod sig røre til Medynk eller Skaansel overfor en Mand, der ej blot havde røvet ham tvende Sønners trygge Hjælp, men ogsaa voldt ham Vanære ved at lokke hans Datter? — Disse hans Ord istemtes af Almuens Flertal; Hagbard dømtes til Døden, og en Galge blev rejst til at hænge ham i; og havde han nys fast ingen Stemmer haft imod sig, saa blev nu med ét alle ham gramme og kendte ham strafskyldig. — Siden rakte Dronningen Hagbard en Drik og bad ham dermed slukke sin Tørst, samt kvad denne Nidvise til ham:

Velan, du haarde Hagbard,
som dømtes skyldig til at dø
af Folket her paa Tinge,
tag denne Drik og stil din Tørst
og læsk de tørre Læber
med liflig Most af Hornets Mund.
Lad ej af Angst dig skræmme,
men drik paa Livets sidste Dag
med dristigt Mod det Bæger,
som vier dig til Dødens Ve.
Naar Hornet ud er drukket,
til Helhjems Strand du heden gaar,
til Dødens Land i Dybet,
hvor Hel sin skumle Højsal har;
din Krop i Galgen raadner,
din Sjæl til Skyggeriget gaar.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ungersvenden tog Hornet af hendes Haand og kvad til Svar:

Sidste Skaal vil jeg fro og frejdig smage,
Dødens Horn med den samme Haand jeg tager,
som til Hel dine tvende Sønner skikked.
Uden Hævn skal jeg ikke heden fare,
daadløs ej jeg til Dødens Skygger vandrer:
Sværd jeg svang, som blev begge Brødres Bane;
forud har jeg dem sendt til Helhjems Strande.
Denne Haand i dit Afkoms Blod jeg dypped,
denne Haand har i Ungdoms Vaar dem fældet,
dine Børn, som du selv til Verden fødte,
dem det dræbende Staal ej længer sparte.
Arge Viv, i dit Vanvid vildt du raser,
sønneløs er du haardt af Skæbnen slagen,
Bod for Savn vil dig Lykken aldrig unde,
Helhjems Pant kan du ikke faa tilbage,
Dødens Borg kan du ingensinde bryde.

Saaledes haanede han hende for hendes unge Sønners Drab til Hævn for hendes Trusler om Død, og slængte Dronningen Hornet tilbage i Hovedet, saa Mjøden randt i Strømme ned over hendes Aasyn.

Imidlertid sad Signe blandt sine grædende Tærner og spurgte dem, om de var til Sinds at følge hende i hvad hun havde for. De lovede at udføre alt hvad Kongedatteren ønskede, og det gav de hende deres Ord paa. Da brast hun i Graad og sagde, at den eneste Svend hun havde favnet i Live vilde hun ogsaa følge i Døden; derfor bad hun dem stikke Ild paa Buret, saa snart Vægteren gav Tegn fra Varden, samt gøre sig Strikker af deres Slør, stramme dem om Halsen, og skyde Støtteskamlerne bort. Det lovede de hende, og hun skænkede da Vin og drak dem til for at dulme deres Dødsangst.

Siden blev Hagbard ført ud til den Høj, der er opkaldt efter ham, for at klynges op i Galgen. For

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at prøve sin Fæstemøs Troskab bad han nu Bøddelsvendene først hænge hans Kappe op; ti, sagde han, han havde nok Lyst til paa Skrømt at skue sig selv død lige inden han skulde lade Livet. De gjorde som han bad; men Signes Spejder troede, at det var Hagbard selv, som de hængte, og meldte hvad han saa, til Møerne i Kongens Gaard. I det samme tændte de Buret i Brand, skød Støtteskamlerne bort under Fødderne, og snærede Strikkerne fast om deres Struber. Men da Hagbard saa Luen lege over Kongens Gaard og det kendte Bur staa i Baal og Brand, udbrød han, at nu frydedes han langt mere over sin Fæstemøs Troskab end han nagedes ved Tanken om sin nære Død; ja han æggede de omstaaende til at ende hans Liv, og til Tegn paa hvor lidet han ænsede Døden, kvad han:

Grib mig nu, Svende, med Haand og hæv mig kun hastigt i Galgen!
Glad jeg med frydefuld Hu følger i Døden min Brud.
Ild ser jeg blusse i Bur, og Gaarden i lysende Lue,
trofast min elskede Mø mindes den Ed som vi svor.
Ej har du svigtet dit Ord, nej fast har vort Fæstemaal bundet,
fælles om alting vi er, følges i Liv og i Død.
Sammen vi lader vort Liv, ti sammen har Eden os knyttet,
én er vor Elskov og Tro, Døden ej skiller os ad.
Held mig, saa herlig en Mø med mig vil sin Lykkelod dele:
ene skal ej jeg med Ynk fare til Helhjem i Dag.
Slyng mig da Løkken om Hals! lad Rebet min Strube kun snære!
Livet jeg lader med Lyst, længes kun efter min Død:
trygt tør jeg haabe og tro at vor Elskov vil hinsides vare,
Livet nu lider mod Slut, gærne i Graven jeg gaar.
Hisset og her skal de fejre vor Tro, at i Døden vi fulgtes,
vidt over Verdener to lyder de elskendes Lov.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Se, sagde han, jeg tager med Glæde mod den Skaal, der skænkes mig; ti saa stærk er Elskovs Magt, at end ikke Døden ævner at bryde dens Baand og rive de elskende ud af hinandens Favn. — Næppe havde han talt de Ord, før Bødlerne kvalte ham med Strikken.

Og for at ingen skal tro, at Oldtidens Spor er aldeles udslettede, saa stadfæstes disse Frasagn ved visse Kendemærker som knytter dem til Stederne den Dag i Dag: efter Hagbards Død har en Landsby faaet Navn[1]), og et Sted i Nærheden af Sigerstad højner en Vold sig noget over det omgivende Jordsmon og røber, at her har ligget en gammel Gaard. Der er ogsaa en, som har fortalt Absalon, at han selv har set en Bjælke, som var fundet dér paa Stedet, og som en Bonde havde pløjet op af Jorden.

Da disse Tidender naaede Hake Haamundsøn i Irland, hvor han færdedes paa Hærtog, fik han i Sinde at vende sine Vaaben mod Danerne til Hævn for sine Brødres Død; men da blev han ladt i Stikken af Hake Sællandsfar, Vigers Søn, samt Starkad, der siden Regnalds Fald havde tjent ham tro lige til denne Dag, men nu begge sagde sig løs fra ham med lige stor Iver, om end ej af samme Aarsag: den ene handlede saa af Venskab, den anden kom i Hu af hvad Rod han var rundet. Hake mindedes nemlig hvad han skyldte sit Land, og kunde ej nænne at hærge paa sin Hjemstavn; ti naar de andre fejdede mod en fremmed Fjende, vilde han være nødt til at kæmpe med Landsmænd. Men Starkad havde været

---

[1]) Sakse mener Landsbyen Havbyrd ved Ringsted, men hans Fortolkning af Landsbyens Navn er sproglig urigtig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gæst i den gamle Kong Sigers Gaard og vilde derfor ej stride mod ham, for ej at faa Ord for at lønne godt med ondt. Saa meget gælder Gæstevenskab hos somme, at de aldrig kan overtales til at volde *dem* Skade, som de mindes har rakt dem en hjælpende Haand.

Men Hake holdt sine Brødres Drab for større Skade end sine Kæmpers Frafald; han lagde med sin Flaade ind i den Fjord der paa Dansk hedder Hærvig[1]), lod Mandskabet gaa i Land, og fylkede sit Fodfolk paa samme Sted, hvor nu Esbern[2]) har bygget en Borg, hvis Virke kan skærme Egnens Bomænd og stænge de vilde Vender ude. Dernæst delte han sin Styrke i tre, og sendte Flaaden i to Hold i Forvejen til Susaa med nogle faa Søfolk om Bord, for at den kunde krydse sig frem op ad det bugtede Aaløb og i Nødsfald komme de andre til Hjælp. Selv drog han med disse over Land og holdt sig mest inde i Skoven for ej at blive set. Den Vej han slog ind paa var i gamle Dage tæt overgroet med Skov; men nu er Landet for en stor Del lagt under Plov, og kun hist og her staar lidt Smaakrat tilbage. Og for at de selv ude i aaben Mark ej skulde savne Skov og Skjul, bød han dem hugge Grene af Træerne og holde dem foran sig. Ydermere bød han dem kaste en Del af deres Klæder samt deres Sværdskeder fra sig, for at de uden den Byrde kunde være des rappere til Bens, og fare frem med blanke Klinger. Til evigt Minde herom har en Høj og et Vadested faaet Navn herefter[3]).

---

[1]) Kalundborg Fjord.

[2]) Esbern Snare, se Sakses Danesaga, Absalons og Valdemars Tid, S. 112.

[3]) Vadestedet er Skedevad ved Landbyen *Ske* i Midtsælland; Højen kendes ikke.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Paa den Maade listede han sig i Nattens Løndom forbi tvende Vagthold; men da han kom til den tredje Varde, blev Kuren det underlige Syn vaer, løb til Sigers Sovekammer, og sagde at han bragte et mærkeligt Budskab: han havde set Løv og Krat vandre paa Menneskers Vis. Paa Kongens Spørgsmaal om hvor langt Skoven var naaet frem, svarede han, at den var lige i Nærheden; og Siger udbrød da: »Det Jærtegn varsler mig min Død.« Deraf kommer det at den Mose, hvor Grenene var skaaret, kaldes paa Folkemunde Helkær[1]). Han drog nu ud af Byen, hvor han var bange for at blive klemt inde i de snævre Gader, og søgte ud paa den aabne Slette for at møde Fjenden i Marken. Slaget stod paa det Sted, der paa Folkemaalet hedder Valbrønde, det er: Ligenes eller de faldnes Brønd; Lykken gik Siger imod, og han faldt i Striden[2]).

Efter Sejren foer Hake grumt frem og brugte sin gode Lykke til at øve den værste Udaad: hans Hu stod til at hugge ned for Fode, uden at ænse Stand eller Køn; han kendte ej til Ynk eller Blu, men dyppede Sværdet i Kvinders Blod, og fældede grum Mødre og Børn i Flæng. — Da dette kom Sivald, Sigers Søn, for Øre, der hidtil havde siddet hjemme paa sin Faders Gaard, samlede han en Hær for at tage Hævn over Hake. Hake blev ræd for hans store Mandtal og flyede med Tredjedelen af sine Folk tilbage til Flaaden i Hærvig, for at slippe bort til Søs. Men hans Stalbroder Hake med Tilnavnet den hustore var saa stolt af den nysvundne Sejr, at han lidet

---

[1]) Maa vistnok søges i Nærheden af Sigersted.

[2]) Valbrønd var Navn paa en Fordybning, senere paa en Mark, tæt Nord for Sigersted.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ænsede Hakes Flugt: han vilde hellere falde end fly, og satte sig i Spidsen for den øvrige Hær. Han trak sig nu lidt tilbage og laa en Tid lang ved Alsted[1]) for at oppebie Flaaden, men havde al Grund til at laste sine Vaabenfællers sendrægtige Færd; ti Skibene, der var sendt op ad Aaen, var endnu ikke naaet frem til det aftalte Sted. Saa stærkt havde Sigers Fald og Sivalds Yndest ægget hele Almuens Harme, at begge Køn gjorde sig rede til Kamp, og Kvinderne holdt sig ej tilbage fra Striden. Næste Dag yppede Hake og Sivald et Slag, der varede i to Dage. Det var den haardeste Kamp; begge Høvdinger faldt, men de tiloversblevne af Danerne vandt Sejr. — Natten efter Slaget naaede Flaaden frem ad Susaaen til den aftalte Ankerplads. Fordum var nemlig Aaløbet farbart for Skibe; men nu er det saa snævert og tilgroet, med Grus og Dynd, at kun faa Skibe kan slippe ind i dets smalle og stillestaaende Vande. Ved Daggry fik Søfolkene Øje paa deres Stalbrødres Lig; de stedte da deres Høvding til Jorde og tuede en anselig Gravhøj over ham, som endnu den Dag i Dag er kendt under Navn af Hakes Høj. — I det samme kom Borkar over dem med det skaanske Hestfolk, og fældede de fleste af dem; og da Fjenden var slagen, gik han med sine Folk om Bord i de tomme Snækker, satte skyndsomst efter Haamunds Søn[2]) og yppede Strid med ham; og her gik det Hake saa ilde, at han skrækslagen maatte fly til Skotternes Land med kun tre Skibe i Følge. Her fandt han sin Død to Aar efter.

---

[1]) Alsted ved Susaa, tæt Sydvest for Sigersted (her skrevet Axelstad, andensteds hos Sakse — rigtigere — Alex[s]tath).

[2]) Den anden Hake.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Under denne Strid og Vaade var det gaaet saa haardt ud over Danernes Kongehus, at den eneste der endnu var tilbage var Gyrid, Alfs Datter, Sigers Sønnedatter. Da nu Danerne saa, at de ej længer havde den gamle højbaarne Æt til at sætte for Styret, gav de Folkets Mænd Magten, kaarede sig Høvdinger ud af Almuen, og satte Østmar over Skaane, Hunding over Sælland; paa Fyn tog de Hane til Herre; og i Jylland gjorde de Rørik og Hader til Høvdinger, saa hver fik sin Del at raade. — Og for at nu ingen skal være uvidende om af hvad Rod den følgende Kongeæt er rundet, maa jeg her nødvendigvis gøre et lille Indskud og fortælle et og andet desangaaende.

Saa er Sagn, at der var blandt Sveerne en stor Kæmpe ved Navn Gunner, der af gode Grunde var blevet Nordmændene gram og bad om at maatte fejde paa Norge; men da han først havde faaet Lov, var der ingen Ende paa al den Nød han voldte. Først rettede han sine Hævntog mod Jæderen[1]), hvor han foer frem med Ild og Sværd; Bytte brød han sig ikke om, men det var hans største Lyst at strø Lig for sin Fod og væde sin Vej med Blod i Strømme. Han var ej som andre, der gærne afholder sig fra Mandslæt og tørster mere efter Bytte end efter Blod; nej, han var mere grum end grisk og havde intet højere Ønske end at styre sin Mordlyst paa Menneskeliv. Af Skræk for hans Grumhed overgav hele Landsfolket sig til ham for at undgaa den truende Skæbne. Da Nordmændenes ældgamle Konge Regnald spurgte hans grumme Id, lod han gøre en Hule og gemte deri sin Datter Drot med et sømmeligt Følge og Levnedsmidler for lang Tid; og i samme Hule skjulte

---

[1]) Kyststrækning Syd for Stavanger paa Norges Vestkyst.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han ogsaa sine Kongeskatte samt flere Sværd, der var Mesterstykker af Smedekunst; ti de Vaaben, som han ikke selv havde Kraft til at føre, vilde han ej lævne Fjenden at bruge. Og for at Stuen ej skulde rage op og være synlig udefra, lod han Højen over den jævne med Jorden. Dernæst drog han i Strid; men hans Lemmer var saa svage af Ælde, at han ej kunde vinde med i Kampen uden ved at støtte sig til sine Følgesvendes Skuldre og komme frem ved andres Hjælp. Saa yppede han da Slag; men hans Mod var større end hans Lykke: han faldt i Striden, og hans Land fik god Grund til at blues efter sin Høvdings Fald.

For nemlig at straffe det overvundne Folk for dets Fejghed ved at lade det vederfares en uhørt Vanhæder, satte Gunner en Hund til Høvding over det. Dermed kan han vel næppe have haft andet for Øje end at give det indbildske Folk tydeligt til Kende, at Hovmod faar sin Straf, og tvinge de stive Nakker til at bøje sig for en bjæffende Hund. Ja for at gøre Maalet fuldt indsatte han Jarler, der i Hundens Navn skulde tage Vare paa Kongens og Rigets Sager, og gav den en inddelt Hird og fast Livvagt af Ædlinge. Desuden fastsatte han, at om nogen af Hundens Hovmænd lod haant om at vise deres Høvding Hyldest og undlod at følge ham ærbødigt paa alle hans Strejftog, da skulde han til Straf slaas til Krøbling. Tillige lagde han tvefold Skat paa Folket; den ene Skyld skulde svares af Avlen om Høsten, den anden om Vaaren. Saaledes blev Nordmændenes Overmod slaaet ned: de maatte hylde en Hund som Herre og fik eftertrykkeligt at føle, at Hovmod staar for Fald.

Da nu Gunner hørte, at Kongens Datter sad i Skjul langt oppe i Landet, gjorde han sig al mulig Umage for at opspore hende. En Dag, han selv var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ude med de andre at søge, hændte det, at det kom ham for som om han utydeligt hørte en fjærn Hvisken nede under Jorden. Han listede sig da frem efter Lyden og hørte nu tydelig Mennesketale, og bød sine Mænd grave Grunden ud hvor de stod, lige til de naaede Bunden; med ét kom Hulen for en Dag, og hans Øje faldt paa dens krogede Gange. Trællene søgte at spærre ham Indgangen til Hulen, som han havde opdaget, men fandt deres Bane, og Møen blev nødt til at gaa ud af Skjulet med alle de Skatte, som laa gemte derinde; dog havde hun været saa forsynlig at lægge sin Faders Sværd i Løn paa et endnu tryggere Skjulested.

Hun maatte nu være Gunner til Vilje, og fødte ham Sønnen Hildeger. Han kappedes ivrigt med sin Fader i Grumhed, var altid lysten efter Drab, brød sig ej om andet end Mandemord, og var opfyldt af en brændende Tørst efter Blod. For denne hans gruelige Vildskabs Skyld gjorde hans Fader ham fredløs; men siden gav Alver ham Høvdingedømme, og nu hjemsøgte han Naboerne med Mord og Drab, var altid under Vaaben, aflod ingenlunde i sin Landflygtighed med sin vante Vildskab, og skiftede vel Sted, men ikke Sind.

Men da Borkar spurgte, at Regnalds Datter Drot var taget med Vold af Gunner, skilte han denne ved Hustru og Liv og tog selv Drot til Ægte; og det Bryllup huede hende ikke ilde, ti det tyktes hende ret og billigt, at hun tog sin Faders Hævner i Favn: den sørgende Datter havde ej med Glæde kunnet føje sin Faders Bane. — Hendes og Borkars Søn var Haldan, som i sin Opvækst gik for at være en Taabe, men siden gjorde sig navnkundig ved glimrende Storværker og vandt den største Hæder i Live. Engang

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han som Dreng legede med en navnkundig Kæmpe, gav denne ham et Munddask, men Haldan gik løs paa ham med den Genstand, han havde i Hænde, og fældede ham. Den Daad varslede om hans kommende ærefulde Id; og havde han hidtil været agtet ringe, saa steg fra nu af hans Navn og Ry; med den Daad indviede han sine herlige Kampens Storværker.

Paa den Tid var der en russisk Viking ved Navn Røde, der hærgede grumt paa vort Fædreland; og han var saa haard om Hjærtet, at han ej undsaa sig ved at udplyndre sine Fanger lige til Skindet, medens andre Ransmænd dog lod dem beholde Skjorten paa Kroppen. Deraf kommer det, at vi den Dag i Dag plejer at kalde et raat og grusomt Rov for Røderan. Desuden havde han stundom for Skik at pine Folk paa den Maade, at han gjorde deres højre Ben fast til Jorden og bandt det venstre til en spænstig Gren, som han med Magt havde bøjet, og naar den saa sprang tilbage, flaktes Manden midt ad. — Kong Hane af Fyn vilde gerne vinde sig Hæder og Ære og prøvede derfor at overvinde ham i Søslag, men slap kun derfra selv anden; og det var til hans Haan, at det Ordsprog opkom: Hane er hjemme rigest[1]). — Nu kunde Borkar ej længer sidde i Ro og se paa sine Landsmænds onde Lykke, men drog mod Røde; de holdt Slag med hinanden og fandt begge deres Død. — I samme Strid blev efter Sagnet Haldan haardt saaret og var en Tid derefter syg og svag af sine Vunder; blandt andet havde han faaet et iøjnefaldende Hug over Læben, der efterlod et overmaade synligt Ar og stod som en aaben Revne længe efter at de andre

---

[1]) Ordsproget betyder: Hanen er kun mægtig Herre hjemme, men duer ej til stort uden for sin egen Gaard.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var lægte; den søndrede Del af Læben blev nemlig ved med at hovne og bulne, uden at Skaden vilde heles eller Sprækken gro sammen. Det voldte, at han fik et vanærende Øgenavn[1]), uagtet ellers de Saar, man faar paa den fremmerste Side, snarere skulde indbringe Hæder end Skam; men saa ilde kan Almuen stundom dømme om Dyd og Ære.

Da nu Gyrid Alfsdatter indsaa, at hun var det eneste Skud af Kongestammen, der endnu var i Live, og at hun ej kunde vente at faa nogen jævnbyrdig Bejler, aflagde hun af egen fri Vilje det Løfte, at hun stedse vilde være Mø og hellere holde sig ugift end tage en Almuesmand til Ægte; og for at værne sig mod Vold satte hun en udsøgt Kæmpeskare til Vagt for sit Bur. Engang slap dog Haldan ind til hende, mens Kæmperne var borte (de var Brødre til ham, hvem Haldan som Barn havde fældet); og han lod hende da vide, at hun burde løse sit Jomfrubælte, lade sit kyske Liv vige for Elskovs Lyst, og ej af lutter Ærbarhed undlade at genoprette det hældende Kongedømme ved at kaare sig en Husbond. »Selv er jeg«, sagde han, »rundet af ædel Rod, og naar du tænker paa Giftermaal, da beder jeg dig mindes mig; ti jeg kan ej tro andet end at du for ovennævnte Aarsags Skyld agter at vende din Hu til Elskov.« Dertil svarede Gyrid, at der ikke var Tale om at hun, den sidste Kongeætling, vilde love en Mand af lavere Byrd; og hun nøjedes end ikke med at haane ham for hans hæderløse Æt, men lod ham endog høre ilde for hans Aasyns Lyde. Haldan udbrød da: »To Ting har du altsaa at udsætte paa mig: min ukendte Byrd og mit Skaar i Læben, der ej vil læges eller vokse

[1]) Aabenbart »Hareskaar«.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sammen; derfor skal du ej atter faa mig at se som Bejler, før jeg har vundet saadant Navn som Helt, at det bøder baade paa den ene og den anden Brøst. Dog beder jeg dig, at du ej lover dig nogen anden Svend, før du spørger visse Tidender om min Hjemkomst eller Død.«

Dermed skiltes han fra hende; men Kæmperne, hvis Broder han i sin Tid havde dræbt, harmedes over at han havde faaet Gyrid i Tale, og satte efter ham til Hest. Da han blev dem vaer, bød han sine Følgesvende søge Skjul, og sagde, at han vilde gaa ene mod Kæmpeskaren; og da de tøvede med at lyde og holdt det for en Skam at følge hans Bud, truede han dem til at holde sig paa Afstand, og ytrede tillige, at Gyrid aldrig skulde spørge, at han fejg var flyet fra Striden. I det samme kappede han en Eg, hug den til som Kølle, gik ene mod tolv, og tog dem alle af Dage. — Men selv saa navnkundig en Daad som deres Drab var ham ikke Storværk nok; han vilde øve et endnu større, og fik dertil af sin Moder de Sværd, som hendes Fader havde ejet; det ene hed Lysing, det andet Hvitting, og de havde begge Navn efter de slebne Ægges Straaleglans.

Siden spurgte han, at der var udbrudt Strid mellem Russerne og Kong Alver af Sverige, drog straks til Rusland og tilbød Landsfolket sin Tjeneste; og alle tog imod ham med Hæder og Ære. Alver var ikke langt borte, og stod kun et lille Stykke derfra. Hans Hærmand Hildeger, Gunners Søn, æskede Russernes Kæmper til Strid; men da han saa Haldan træde frem i Kredsen, og godt vidste at det var hans Broder, vilde han hellere være sin Frænde huld end lade sin Stridslyst raade; han gjorde sig derfor til af at han havde fældet halvfjerdsindstyve Kæmper, og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sagde at en Helt som han indlod sig ej i Strid med en navnløs Mand: Haldan maatte først maale sit Mod paa mindre Kampe, saa kunde han siden give sig i Kast med jævnstærke Kæmper. Dette sagde han ej af Mangel paa Mod, men for at vide sig fri for Skyld; ti han var ej blot en vældig Kæmpe, men vidste ogsaa at døve Sværd med Tryllekvad. Han droges vel til Minde, at det var Haldans Fader, der havde fældet hans, og hans Hjærte var derfor som delt i to, mellem Faderhævn og Brodersind; derfor vilde han helst undgaa Kampen i Steden for at gøre sig skyldig i den den svareste Brøde. — I hans Sted æskede Haldan en anden Kæmpe til Strid og slog ham, da de mødtes i Kredsen; selv Fjenderne tilkendte ham Æresprisen, og alle kaldte ham den djærveste Kæmpe. Næste Dag æskede han tvende til Kamp og fældede dem begge; tredje Dagen vog han trende, den fjerde vandt han Sejr over fire, den femte Dag æskede han fem til Kamp, og saaledes øgede han for hver Kamp de overvundnes Tal, men da han naaede den ottende Dag, mødte han elleve paa én Gang og slog dem alle. Da nu Hildeger saa, at hans Manddomsid kunde maale sig med hans egne Storværker, kunde han ej længer undslaa sig for at kæmpe med ham; men Haldan svøbte sit Sværd i Klude, og da Hildeger mærkede, at han havde Ulivssaar, slængte han Vaabnene fra sig, segnede til Jorden, og tiltalte sin Broder saalunde:

Nu til at tale er Tid, og Ord med hinanden at skifte,
sidde en Stund paa Marken i Mag, medens Vaabnene hviler;
Tiden vi korter med Spørgsmaal og Svar, vore Tanker at kvæge.
Stunden er inde til sligt; ti tvefold vor Livstraad er tvundet;
lige er ej vor Lykke og Lod, men den ene har Skæbnen
dødsdømt og viet til Hel, den anden faar Lov til at leve,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hæder og Ros er hans Lod, og hans Livsdag i Lykke skal rinde.
Skæbnen har selv sat os Skel, og ulige Lykke os lover.
Danmark dit Fødeland er, mig Sveernes Rige har fostret;
fælles vor Moder dog var, ti Drot i din Barndom du died,
Drot har jeg ligget ved Bryst, og Brødre vi begge maa nævnes.
Søskende grumt gaar i Strid, og svinger de ulykkessvangre
Sværd mod hinanden i Holmgang og Dyst, ja to højbaarne Brødre
skifter de haardeste Hug, og higende blindt efter Hæder
korter de Dagenes Tal, og Død de for Højhed sig henter;
Vanheld dem rammer og Ve, og til Hel de som Fæller skal fare.
Her ved mit Hoved du ser mit Skjold det svenske at stande,
smykket med Kunst og med Kløgt som et levende Spejl paa min Lykke,
tegnet med brogede Billeders Tavl i de sindrigste Tærner.
Der ser du malet de Mænd som jeg vog og de Kæmper jeg fælded;
alle de Ædlinges Tal, som med Hæder min højre har slaget,
rummer det spraglede Skjold, men i Midten mit Afkom er malet;
tydelig tegnet han staar, og med Kunst er hans Billede stukket;
selv med min højre jeg spildte hans Liv, og i Døden ham skikked.
Han var min Arving, min enbaarne Søn, mit Haab og min Glæde,
Faderens eneste Fryd, og sin Moder en Trøster i Nøden.
Ve over Skæbnen saa grum, som skikker os Sorg efter Glæden;
Taarer der følger paa Smil, og tung er vor Lod her i Livet:
harmeligt er det og haardt at leve, naar ilde man lider,
Dagene svinder med Kvide og Sorg, og vor Lykke vi laster.
Dog, den Traad som Nornerne tvandt, som med Dybsind de fæsted,
dølger sig helt for vort Blik, skønt en højere Vilje vi skimter;
alt hvad den styrende Skæbne har sat og tilsammen har føjet,
ændres og omstyrtes ej af en skrøbelig Menneskevilje.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Derefter lod Haldan ham høre ilde for hans Sløvsind, at han saa silde havde aabenbaret deres Broderskab; men Hildeger svarede, at han med Vilje havde tiet for ej at hedde fejg, om han undslog sig for Kampen, eller Niding, om han tog den op. Med slige undskyldende Ord paa Læberne lod han sit Liv. Men blandt Danerne gik Rygte, at det var Hildeger, der havde fældet Haldan.

Siden bejlede en saksisk Ædling ved Navn Sivar til Gyrid, det eneste Skud af den danske Kongestamme; men hun var i Løn Haldan huld, og satte Bejleren det Kaar, at han ej fik hende til Ægte, før han havde samlet det sønderlemmede Danerige til ét og genvundet med Vaaben i Haand hvad der med Vold var hende røvet. Dette prøvede Sivar ogsaa, men uden Held; men ved at underkøbe alle Raaderne opnaaede han, at hun blev fæstet til ham. Dette fik Haldan at vide i Rusland af Købmænd, og satte straks alle Sejl til, saa han naaede hjem før Brylluppet stod. Den første Gildesdag gik han op til Kongens Gaard, men satte først sine Følgesvende paa Vagt og lod dem vide, at de ej maatte røre sig af Stedet, før de hørte Vaabengny indefra. Fast ukendt af Gæsterne stedtes han for Møens Aasyn; og da han ej vilde ytre sig slet og ret i jævne Ord, der kunde fattes af flere, dulgte han sin Mening i mørk Tale og kvad som følger:

Langt fra Fædrenelandet
foer jeg uden at frygte
Kvindens listige Løgne,
Møens gækkende Tale.
En og tvende jeg fælded,
tre og fire derefter,
fem og seks maatte segne,
syv og otte jeg slog, ja

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ene gik jeg mod elleve,
vog dem alle paa Valen.
Ej jeg aned at slig en
Skændsel skulde mig ramme:
Svig og lokkende Løfter,
Brud paa Ord og paa Eder.

Gyrid gav til Svar:

»Tvivl og Uro mig Tankerne fyldte,
Udvej vidste jeg ikke at finde,
raadvild vakled jeg, svajed som Sivet.
Løse Rygter gik videnom Lande,
nye Tidender naaed mit Øre,
intet vist om din Skæbne jeg spurgte:
angst jeg var at i Ynglingealder
Odd og Ægg dig paa Val havde vejet.
Ene Mø jeg ej mægtede modstaa
Fosterfædre og graanede Gubber:
Bejlers Bønner jeg ej maatte vrage,
Bryllup brat de mig raaded at holde.
Dog, min Elskov er en og den samme,
snart mig lyster din Lige at vorde,
ej min Ed og mit Ord har jeg sveget,
trofast vil jeg dem hævde og holde.

Hidtil har jeg ej brudt mit Løfte til dig«, sagde hun, »uagtet jeg stod ene og havde ondt ved at afvise alt hvad de vilde raade og overtale mig til, og handle imod deres strænge Bud om at samtykke i dette Giftermaal.« Møen havde endnu ikke talt ud, da Haldan stak Sværdet i Brudgommens Side; og han nøjedes ej med at fælde én, men tog største Delen af Gæsterne af Dage; ti da de ravende Saksere i deres Ølrus vaklede frem imod ham, kom hans Svende til og fældede dem. Paa den Maade vandt han Gyrid til Viv.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Harald Hildetand; Ole den frøkne.

I Fortællingen om *Harald Hildetand* synes Sakse eller maaske snarere hans Hjemmelsmand at have sammenarbejdet dansk og norsk-islandsk Overlevering, dog saaledes, at han af dansk Overlevering kun har øst nogle Smaasagn om Haralds Kampe i Danmark, som han har indflettet i en større norsk-islandsk Saga om Harald Hildetand, hvori Haralds Forhold til Odin og æventyrlige Erobringstog spiller en fremtrædende Rolle. I Harald Hildetands Saga er løst indføjet Hovedstykket af *Ole den frøknes* Saga, en norsk Æventyrsaga, egenlig Fortsættelsen af *Fridlevs* Saga (se forrige Bind S. 294), hvorfra Sakses Hjemmelsmand forsætlig har fjærnet den. Fortællingen om *Oles Død* er ogsaa skilt ud fra Sagaens Hovedstykke og findes først efter Skildringen af *Braavallaslaget* (se ndfr. S. 80 f.). Sakses Skildring af dette vældige Slag, hvori en stor Mængde andensteds fra kendte Sagnhelte tager Del, er en Gengivelse (i Prosa) af et Oldkvad, der antages digtet i Thelemarken i Norge efter Midten af det 11. Aarhundrede; Kvadet er lagt i Munden paa *Starkad*, en af Hovedkæmperne i Slaget, og Sakse gaar naturligvis ud fra, at han virkelig har haft et originalt Kvad af selve Starkad for sig. Kvadet bestaar for en stor Del i en Opregning af Navnene paa Deltagerne i Kampen, og blandt disse møder vi, som nævnt, mange andensteds fra kendte Sagnhelte, idet Kvadet tilsigter at give en Opregning af en Mængde berømte Oldtidskæmper, geografisk grupperede efter Landsdele, Stammer og Fylker. I Haralds Hær opregnes mest Sagnhelte fra det egentlige Danmark og fra Landene Syd og Øst for Østersøen, samt nogle søndenfjældske Nordmænd; Hovedstyrken af Nordmænd, Sveer og Gøter kæmper derimod paa Rings Side. Karakteristisk for Digtets forholdsvis unge Alder er det, at paa begge Sider nævnes Islændinger som Deltagere i Kampen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Haldan mærkede, at Gyrid var gold og ufrugtbar, og ivrig ønskede sig en Søn og Arving, drog han til Upsal for at søge Raad og skaffe hende Børn; og her fik han til Svar, at for at faa Afkom maatte han først stille sin døde Broders Sjæl tilfreds. Han fulgte Raadet og fik ogsaa sit Ønske opfyldt; ti nu avlede han med Gyrid en Søn, som han kaldte Harald[1]).

I hans Navn søgte han atter at samle Danernes Rige, som Høvdingerne ulovlig havde sønderlemmet, og give det dets gamle Omfang; men da han paa Sælland holdt Slag med en navnkundig Kæmpe ved Navn Vesete, faldt han i Striden. Gyrid var af Godhed for sin Søn gaaet med i Slaget i Mands Klæder; og da hun saa, hvordan det gik, og at Harald djærvt holdt Stand mens hans Fæller flyede, tog hun ham paa Nakken og bar ham ind i den nærmeste Skov. Fjenderne var for trætte til at forfølge hende; men en af dem skød en Pil i Bagen paa ham, og Harald fandt derfor, at han havde haft mere Skam end Nytte af sin Moders Hjælp[2]).

Harald var usædvanlig fager og velvoksen; han overgik sine jævnaldrende baade i Styrke og i Vækst; og Odin, paa hvis Ord han var avlet, var ham saa huld og god, at han gjorde ham haard mod Jærn og Staal, saa de Vaaben, som voldte andre Saar, var ude af Stand til at gøre ham Skade. Han viste sig da heller ikke uskønsom mod Odin for hans Naade, men lovede ham efter Sagnet Sjælene af de Kæmper, han havde vejet paa Valen[3]).

Til Minde om Faderen lod Harald hans Id kunst-

---

[1]) Dette Stykke skyldes norsk-islandsk Overlevering.

[2]) Dette Stykke skyldes dansk Overlevering, snarest overarbejdet af en Islænding.

[3]) Dette Stykke skyldes atter norsk-islandsk Overlevering.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

færdigt hugge ind i den Klippe i Blekinge, som jeg ovenfor har omtalt[1]). Siden hørte han, at Vesete lod sit Bryllup bo ovre i Skaane, og drog da derover forklædt som Stodder; og da Gildet var endt ud paa Natten, og alle laa øre af Vin og Søvn, brød han Brudehuset med en Bjælke. Men Vesete slog ham saa haardt paa Kinden med en Stok, dog uden at saare ham, at to Kindtænder faldt ham ud af Munden; dog brød der siden uventet to nye frem og raadte Bod paa Tabet; og heraf opkom hans Tilnavn *Hildetand*, som dog andre mener, at han fik for sin fremspringende Tandrækkes Skyld[2]). Der fældede han Vesete og fik Magten i Skaane; siden drog han mod Hader i Jylland og fældede ham, dér hvor der endnu ligger en By, som bærer hans Navn[3]); dernæst vog han Hunding og Rørik, vandt Lejre Gaard, og samlede atter den søndrede Danevælde[4]).

Siden[5]) spurgte han, at Vikboernes Konge Asmund var stødt fra Tronen af sin ældre Søster; og mens Striden endnu var standende, drog han med et eneste Skib til Norge for at bringe Asmund Hjælp, harmfuld over Kvindens Overgreb. Han yppede Strid og gik mod Fjenden svøbt i Skarlagenskind og med et gyldent Bind om Hovedet; saa han satte ej Lid til sine Vaaben, men stolede i al Stilhed paa sin gode Lykke, og tyktes derfor snarere klædt til Gilde end til Kamp; men hans Sind svarede ej til hans Dragt,

---

[1]) I Fortalen (forrige Bind S. 18 f.).

[2]) Haralds Tilnavn betyder: Kamptand, ɔ: Kriger; det af Sakse fortalte Navnesagn kan først være opstaaet, da den rette Forstaaelse af hans Tilnavn var gaaet i Glemme.

[3]) Haderslev.

[4]) Dette Stykke skyldes dansk Overlevering.

[5]) Her tager den sammenhængende norsk-islandske Saga fat.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ti uden Brynje og ene iført sit Kongeskrud gik han i Spidsen for de væbnede Skarer og søgte Lejlighed til at kaste sig ind i Striden overalt hvor Faren var størst. Men alle de Spyd, der rettedes mod ham, faldt matte til Jorden, som om Odden var sløv, og var ude af Stand til at gøre ham Skade. Da de andre nu blev vaer, at han kæmpede uden Brynje, bluedes de og trængte haardere paa, ti Skammen tvang dem til at søge ham tættere ind paa Livet. Men Harald forblev uskadt, fældede mange med sit Sværd og drev de øvrige paa Flugt; han vog ogsaa Asmunds Søster og genvandt ham saalunde hans Rige. Asmund tilbød ham Løn for Sejren; men han svarede, at han havde Løn nok i Æren, og lagde saalunde ej mindre Storsind for Dagen ved at afslaa Gaven, end han havde udvist ved at gøre sig fortjent til den. Derved opnaaede han, at alle undredes lige saa fuldt over hans Maadehold som over hans Mandemod, og lagde for Dagen, at han ønskede at høste Ære af Sejren, men ej at vinde Guld og Gods.

Imidlertid døde Kong Alver af Sverige og efterlod sig Sønnerne Olaf, Inge og Ingeld; af dem kunde Inge ej nøjes med sit fædrene Arverige, men søgte at udvide sit Herredømme og æskede Danerne til Strid. Som Harald nu var undervejs for at spørge Guderne til Raads om Kampens Udfald, mødte han en vældig stor enøjet Gubbe, svøbt i en grov og strid Kappe; han kaldte sig Odin, sagde at han var klog paa Krigens Kunst, og lærte ham den bedste Maade at fylke sin Hær. Han gav ham da det Raad, at naar han skulde kæmpe til Lands, skulde han dele hele den forreste Fylking i tre Hobe, hver tyve Rækker dyb; den midterste skulde han gøre tyve Mand længere end de andre, og trække den ud i en Spids ligesom

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

paa en Kegle eller Kile; ogsaa Fløjhobene skulde løbe skraat til paa begge Sider. Hver Hob skulde han fylke saaledes, at han satte to Mand i forreste Række og stadig øgede de følgende Rækker med én Mand, saa der stod tre i anden Række, fire i tredje og saa fremdeles, naar Hæren var fylket til Kamp, saa Tallet stadig steg i samme Forhold, indtil Yderenderne af de tre Hobe naaede sammen; men hver Fløj skulde være ti Mand bred. Bag ved disse tre Hobe skulde han stille de unge Karle med Kastespyd, og bag dem de ældre Krigeres Fylking, som med deres prøvede Manddom kunde være et godt Rygstød for deres svagere og vaklende Vaabenfæller. Deroptil skulde han som snild Regnemester lade Slyngekasterne slutte sig, der skulde staa bag ved deres Stalbrødres Fylking og paa Afstand skyde paa Fjenden. Bag ved dem skulde han stille Folk af enhver Art og Alder i Flæng uden at ænse deres Stand og Kaar. Endelig skulde han dele den bageste Fylking i tre Fløje ligesom den forreste, opstillede i et lignende Forhold; men den skulde vende Ryg til den foranstaaende Fylking, og dække den bagtil med sine modvendte Rækker. — Naar han indlod sig i Søslag, skulde han udskille en Del af Flaaden, der kunde kredse uden om Fjendernes Snækker og stadig krydse ud og ind, medens han selv lagde til Kamp.

Da Harald nu havde lært denne Krigens Kunst, drog han til Sverige, overraskede Inge og Olaf midt i deres Rustninger, og fældede dem. Deres Broder Ingeld bad ham ved Sendemænd om Vaabenstilstand, under Paaskud af at han ej var karsk, og Harald indvilgede i hans Bøn; ti som djærv og dannis Helt havde han lært at ynkes over Ulykkeskaar og vilde ej vise Overmod, naar andre var stedt i Nød og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vaande. Men siden udæskede Ingeld ham ved med Vold at røve hans Søster, og nu førte han længe Krig med ham, hvori Lykken gik op og ned. Omsider sluttede han Venskab med ham og vilde hellere holde ham for Fælle end Fjende.

Siden spurgte han, at der skulde staa en Kamp om Riget mellem Thrøndernes Konge Olaf og Skjoldmøerne Stikla og Rusla; og harmfuld over sligt Kvindehovmod drog han did uden at hans Raader vidste deraf, hyllede sig i en Hætte, der skjulte hans lange Tænder, æskede Møerne til Kamp og vog dem begge; og siden den Tid har to Havne haft Navn efter dem[1]). Ved den Lejlighed gav Harald den mærkeligste Prøve paa sin Manddom, ti han gik brynjeløs i Kamp og udsatte sig for Spydenes Kast uden at have andet paa Brystet end sin Skjorte. Da saa Olaf tilbød ham Løn for Sejren, afslog han den, saa det er ej godt at sige, om han viste sig størst ved sit Mod eller ved sin Selvtugt.

Dernæst drog han mod en Kæmpe af Frisernes Folk ved Navn Ubbe, som hærgede i Jylland og voldte Almuen dér i Landet stor Skade; og da han ej kunde overvinde ham med Vaaben, bød han sine Mænd lægge Haand paa ham, strakte ham til Jorden og lod ham baste og binde. Saaledes maatte Ubbe med Skam bukke under, og Harald vandt Sejr over en Kæmpe, som han nys havde ventet sig det værste af. Siden tog han ham i sin Tjeneste og gav ham sin Søster til Ægte.

Dernæst gjorde han sig Folkene ved Rhinen skatskyldige, og tog de djærveste Mænd i sin Tjeneste; med dem yppede han Strid mod Vendland og fik Landets

---

[1]) Paa Norges Vestkyst, ved Sognefjord og Stavangerfjord.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fyrster Duk og Dal i sin Vold, men tog dem for deres Manddoms Skyld til Fange i Steden for at fælde dem. Dem optog han ogsaa blandt sine Mænd og underlagde sig Valland med Vaaben i Haand; dernæst drog han til Bretland, vog Humbrernes Konge og øgede sin Hær med de raskeste af det overvundne Mandskab; den ypperste af dem var Orm, kaldet hin angelske.

Som Følge af dette hans Ry for Storværk strømmede Kæmper fra alle Jordens Egne til hans Gaard, og han tog dem i sin Tjeneste og gav dem Sold. Dette vældige Mandskab øgede hans Magt, og der stod saadan Skræk af hans Navn, at det alene var nok til at holde al Uro i Ave trindt om Land, saa for hans Skyld turde Folkenes Høvdinger ej yppe Fejde med hverandre. Ej heller vovede nogen at tiltage sig Høvdingedømme paa Havet uden hans Minde. Fordum var det nemlig Sæd i Danernes Rige, at én var Herre til Lands, en anden raadede paa Søen.

Imidlertid døde Ingeld i Sverige og efterlod sig en spæd Søn ved Navn Ring, som han havde avlet med Haralds Søster; ham gav Harald Fosterfædre og gjorde ham til Konge over hans Faders Rige. — Efter saaledes at have underlagt sig alle Lande og Fyrster, holdt han Fred i femti Aar. Men for at ej Mændenes Mod skulde slappes og sløves i ørkesløs Ro, lod han dem uafbrudt undervise af øvede Kæmper i at give og afbøde Hug og Stød. Nogle af disse var mærkelig kyndige i Fægtekunst, og saa usvigelig sikre paa Haanden, at de kunde afhugge hverandres Øjenbryn; og hvis nogen ræddedes for Hugget og blinkede med Øjenlaaget, blev han drevet af Kongens Gaard, og taaltes ej længer ved hans Hird.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ved de Tider drog Ole, Søn af Sivard og Haralds Søster, fra Norge til Danmark af Lyst til at se sin Morbroder. Og da vi véd om ham, at han først en Tid var i Haralds Hird, og siden, efter Svenskekrigen, fik Danmarks Rige at raade for, turde det ikke være helt af Vejen at høre, hvad Frasagn der spørges om hans Id[1]).

Alt da Ole fyldte femten Aar hjemme i sin Faders Gaard, var det utroligt saa store og herlige Gaver han var udstyret med, baade paa Sjæl og Legem; og tilmed havde han saa hvast et Blik, at han med et Øjekast kunde udrette lige saa meget mod Fjenden som andre ved Sværdslag, og skræmmede selv den djærveste Helt med sit skarpe og lynende Blik.

Siden spurgte han, at Gunne, Høvding i Thelemarken, tillige med sin Søn Grim øvede Stimandsværk i Edeskov[2]), hvor der er tæt Tykning og skumle Dalstrøg; og harmfuld over deres onde Id bad han sin Fader om Vaabenudstyr samt Hund og Hest, med de Ord, at den Ungersvend skulde faa Last og Skam, som ørkesløs drev Tiden hen, den han burde have brugt til Manddomsdaad. Det fik han ogsaa, og nu ransagede han nøje den nævnte Skov og fandt ogsaa en Mands Fodspor i Sneen; ti hvor Røveren havde traadt, var der Mærker at se efter ham. Det Spor fulgte han over en Bjærgaas og stødte saa paa en vældig Elv; her slap Fodsporet op, som han hidtil havde fulgt, og han tog sig da for at sætte over Elven. Men Strømmens stride Vande og brusende Løb

---

[1]) Det Afsnit, her begynder, er egentlig Hovedstykket af en særskilt Saga om Ole den frøkne, der er indskudt her i Harald Hildetands Saga; jævnfør Indledningen S. 51.

[2]) Paa Grænsen mellem Norge og Sverige.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tyktes at afskære al Overfart; ti Elven var fuld af blinde Skær, og Vandet hvirvledes overalt af Sted i skummende og rivende Strøm. Men Ole havde saadan Il, at han lidet ænsede Faren: hans Manddom drev al Frygt paa Flugt, og hans Mod lod haant om Faren, saa intet var ham for svært, naar han først havde sat sig det i Hovedet; og han fik da ogsaa drevet sin Hest tværs igennem den stride Strøm. Da han saalunde var svømmet over, kom han ind paa en smal Sti omgivet af Sumpe til alle Sider; og snart havde han ondt ved at komme videre for et Dige, som laa ham i Vejen. Det satte han dog over paa sin Hest og fik nu Øje paa et Indelukke med mange Stalde. Han drev nu hele Hesteflokken ud for at sætte sin egen ind; men Toke — saa hed Gunnes Træl — harmedes over sligt Hovmod hos en fremmed Mand og søgte ind paa Livet af ham. Ole afbødede blot med Skjoldet hans Hug; og da han holdt det for en Skam at drage Sværd imod ham, tog han et Tag i ham, brød hans Lemmer, og slængte ham baglænds ind i Huset, som han saa hovedkulds var brudt ud af.

Harmfulde over denne Haan kom Gunne og Grim paa Benene, foer ud hver af sin Dør og gik i Fællesskab løs paa Ole, hvem de agtede ringe for hans unge Alder og ej tiltroede synderlig Styrke. Men han gav dem begge Banehug; og som det nu lakkede mod Enden med deres Legemskræfter, samlede Grim sin sidste Styrke, og uagtet hans Livskraft var ved at ebbe ud, kvad han med brusten Røst følgende Vise:

Kortet har de vort Liv, svækket vort Legems Kraft,
Blod os strømmer af Saar, Styrken af Kroppen svandt,
Livet lider mod Slut, Vunderne varsler Død,
Hjærtet mødigt og mat banker i saaret Bryst.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dog, før Døden os naar, vinde vi vil os Navn;
vidt skal spørges vor Daad, øvet i sidste Stund.
Aldrig djærvere Id nogen at nævne véd;
ingen Steder paa Jord spørges der bedre Strid.
Vaaben drog vi paa Val, ypped en vældig Kamp,
Ry vi vinde os skal, varig er Sejrens Løn,
selv naar Liget i Høj har sig til Hvile lagt.
Fjendens Aksler vort Sværd kløver i første Hug,
Staalet bide ham skal, kappe hans Hænder af.
Ene skal vi da ej drage vor Vej til Hel:
Ole farer med os, følger os i vor Grav;
trende trues af Hel, fælles er Lykkens Lod,
én og selvsamme Høj huser os alle tre.

Saalunde kvad Grim. Hans Fader vilde ej staa tilbage for ham i ukueligt Mod, men æggede ligesaa til Kamp og lod dette Kvad følge efter Sønnens djærve Vise:

Vælder end Blodet af Vunder og Saar, og af Aarerne ebber,
luder vort Legem mod Fald, lider mod Enden vort Liv,
dog vi i Døden vil yppe en Dyst og djærvelig stride;
Ros vi da vinder og Lov, længe skal mindes vort Navn.
Værgerne vende vi vil mod vor Avindsmands Skuldre og Arme;
da skal vi øde hans Værk, hugge ham Hænderne af.
Trende da følges i Død, og en fælles Grav skal dem gemme;
sammen de hviles i Høj, smuldrer til Aske og Støv.

Med de Ord rejste de sig begge paa Knæene — ti de var Døden nær og havde knap flere Kræfter tilbage — og trængte af al Magt ind paa Livet af Ole, for at de endnu paa Gravens Rand kunde tage deres Fjende med sig i Døden; og de brød sig ej om at lade deres Liv, naar blot deres Banemand fulgte dem til Hel. Men den ene faldt for Oles Sværd, den anden blev Bytte for hans Hund. Dog undgik han ej at bløde for Sejren, ti han, som aldrig før var blevet ramt, fik nu for første Gang et Saar i Bringen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Men Hunden slikkede saa ihærdig hans Saar, at han atter vandt sin Helse igen; og dernæst klyngede han Røvernes Lig op i Galgen, saa de kunde ses vidt og bredt og bære Vidne om hans Sejr. Derpaa vandt han deres Borg, og hvad han dér fandt af Bytte, gemte han i et Lønkammer til fremtidig Brug.

Paa den Tid var der to Brødre ved Navn Skat og Hjall, som drev deres Overmod og Vellyst saa vidt, at de røvede fagre Ungmøer fra deres Fædrehjem og skændede deres Ære. Paa den Vis tog de sig ogsaa for at røve Æsa, Datter af Bygdekongen Olaf i Vermeland, og sendte Faderen det Bud, at hvis han ej vilde give sin Datter til Pris for fremmedes Lyster, maatte han enten selv gaa i Kreds for hende eller ogsaa sende en anden i sit Sted. Da Ole spurgte den Tidende, glædede han sig over den Lejlighed til Kamp, som her bød sig til, og drog til Olafs Gaard klædt i Bondekofte. Her satte han sig blandt de nederste; og da han saa Kongens og hans Frænders Sorg, fik han med Forsæt hans Søn under fire Øjne og spurgte ham, hvi de andre saa saa sørgmodige ud. Han svarede ham, at hans Søsters Ære skulde snart gives til Pris for raa Slagsbrødre, med mindre nogen i Tide lagde sig imellem og holdt Skjold for hende; og Ole spurgte ham da atter, hvad Løn der ventede den Mand, der vilde vove sit Liv for Møen. Sønnen lod Spørgsmaalet gaa videre til Kong Olaf, og denne svarede, at hvo der gik i Kamp for hans Datter, skulde faa hende til Ægte. Dette Løfte gav Ole svært Mod paa at udsætte sig for Faren.

Møen havde nu den Vane, at naar der kom fremmede Gæster i Gaarde, gik hun med et tændt Lys i Haanden tæt hen til dem og saa dem stift i Øjnene, for nøje at udforske de nytilkomnes Sind og Ydre;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ja man troede, at hun i Aasynets Omrids og Træk kunde læse deres Byrd og alene ved Hjælp af sit skarpe Syn skelne deres Æt og Udspring. Som hun nu standsede ved Ole for at udforske ham med sit Blik, blev hun ramt af hans hvasse Øjekast og sank fast daanefærdig i Knæ. Lidt efter lidt kom hun til sig selv igen og aandede atter en Smule frit; og nu prøvede hun paa ny at fæste sine Øjne paa Ungersvenden, men daanede brat og faldt i Svime. Atter søgte hun for tredje Gang at slaa de sænkede Øjne op op og løfte sit Blik; men nu var det ej blot Øjnene, men ogsaa Fødderne der svigtede hende, og hun segnede brat til Jord. Saaledes kan Skræk og Undren lamslaa Livets Kraft. — Da Olaf saa dette, spurgte han hende, hvorfor hun stadig sank omkuld; og hun svarede, at det var den fremmedes hvasse Blik der voldte, at hun segnede om, samt ytrede, at han var sikkert af Kongeblod og værdig til at favne hende, saafremt han kunde gøre Røvernes Forsæt til intet. Nu bad alle Ole skyde Hætten til Side, som dulgte hans Aasyn, og stille sit Hoved frit til Skue. Han tog da Dækket bort og bød dem være ved godt Mod og glemme al Sorg og Kvide; og nu fæstede alle ivrigt deres Øjne paa ham og undredes over hans store Skønhed; ti han var lyslokket og guldhaarfager. Men Øjnene holdt han for sig selv under lukte Laag for ej at skræmme dem, naar de fæstede Blikket paa ham. Det var som de alle med ét Slag atter fattede Mod og Haab om bedre Tider: Gæsterne sprang af Glæde, Hirdmændene jublede af Fryd, og al den dybe Sjælekvide var afløst af overstrømmende Gammen; Haabet friede dem fra Frygt, Gæstebudet var som omskabt og lignede ej i mindste Maade sig selv fra

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

før. Saaledes fik én fremmed Gæst ved sit gode Løfte drevet den fælles Frygt paa Flugt.

Imidlertid kom Hjall og Skat til med ti Svende; det lod som de straks vilde have Møen med sig, de gjorde et farligt Ustyr og fyldte Hallen med Raab og Skrig, samt stævnede Kongen til Strid, hvis han ikke paa Stedet holdt sin Datter til Rede. Til Svar paa al deres vilde Hujen æskede Ole dem fluks til Enekamp og satte blot som Vilkaar, at ingen under Kampen maatte snige sig i Ryggen paa den anden, men de skulde stride Bryst mod Bryst. Dernæst fældede han ene dem alle tolv med sit Sværd, som hed Løgde, og øvede saalunde et Storværk, der ej var at vente i saa ung en Alder. Kampen stod paa en Holm midt i en Sø, og ej langt derfra ligger en By, der har Navn efter begge Brødrene Hjall og Skat og saalunde bærer Vidne om deres Fald[1]).

Han fik nu Møen til Ægte som Sejrens Løn, og avlede med hende Sønnen Ømund; siden bad han sin Svigerfader om Lov til atter at drage hjem til sin Faders Gaard, da han spurgte, at Smaakongen Thore havde sendt Blot-Toste og Ljotar med Tilnavnet Trold[2]) ud at fejde mod hans Fædreland. Han drog nu ud at møde dem og havde kun en Følgesvend i Kvindeklæder med sig. Da han nærmede sig Thores Gaard, gemte han sit eget og sin Følgesvends Værge i hule Stokke; og da han kom ind i Kongehallen, dulgte han sit sande Ydre, gav sig Udseende af at være en anden og lod som om han var en udlevet Olding, samt sagde, at han havde været Stodderkonge hos Sivard, men nu var fredløs, fordi dennes

[1]) Hjälleskata i Vermeland.

[2]) Tilnavnet mangler i Originaludgaven, men har staaet i Kristjern Pedersens Oversættelse.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Søn Ole haardnakket forfulgte ham med sit Had. Nu hilste mange af Hovmændene ham med Kongenavn, samt faldt paa Skrømt paa Knæ for ham og rakte ham Haand som for at hylde ham. Men i det samme bad han dem holde for ramme Alvor hvad de nys havde øvet for Spøg, drog sit Sværd, som han havde skjult i Stokkene, og gik løs paa Kongen. En Del tog nu Spøgen for Alvor og hjalp Ole, da de ej vilde bryde den Tro, de paa Skrømt havde svoret; men mange ænsede ej sligt intetsigende Løfte og stillede sig paa Thores Side, og saaledes opstod der Splid og Tvedragt blandt Kongens Mænd. Omsider faldt Thore lige saa fuldt for sine Mænds som for de fremmedes Haand; ogsaa Ljotar fik Ulivssaar, og da han saa, at den sejrende Ole baade var ildfuld af Sind og djærv i Daad, gav han ham Tilnavnet »den frøkne«, og spaaede ham tillige, at den samme Svig, som han havde brugt mod Thore, skulde blive hans egen Død, saa han vilde utvivlsomt falde, overlistet af sine egne Mænd. Med disse Ord paa Læberne døde han; og den døendes sidste Ord varslede saalunde virkelig Sejrherren hans Fremtidsskæbne med skarpsindig Spaadomskunst.

Saalunde øvede Ole saadan Id og kom ej hjem til sin Faders Gaard, før han kunde bringe ham Fred til Huse. Denne gav ham Høvdingedømme over Havet; og nu overvandt han med en Flaade halvfjerdsindstyve Søkonger, hvoriblandt de ypperste var Birvil, Hvirvil og Thorvil, Nef, Ønef, Redvard, Rand og Erand. Det store Ry, han herved vandt, lokkede mange djærve Kæmper, der satte al deres Hu til Manddomsdaad, og drev dem til i stort Tal at slutte Stalbroderskab med ham; ja vilde og gale Ungersvende, der tørstede efter Navn og Ry, tog villigt

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Tjeneste hos ham; og blandt dem holdt han især Starkad i stor Ære og tog ham op blandt sine bedste Venner, sig selv til liden Baade. Saa mægtig var han blevet, at hans blotte Navn holdt Nabokongernes Overmod i Ave og røvede dem baade Midler og Mod til at yppe indbyrdes Strid. — Siden drog han til Harald, der gjorde ham til Høvding over Søen, og traadte omsider i Rings Tjeneste[1]).

Paa den Tid var en Mand ved Navn Brune særlig indviet i Haralds lønlige Raad og var halvt med ham om alt hvad han tog sig for. Ham havde Harald og Ring for Skik at sende imellem sig, hver Gang de skulde skikke hinanden Lønbud; han var som Barn fostret sammen med Harald og havde saalunde vundet hans Venskab. Men paa en af sine idelige møjsomme Rejser druknede han i en Elv; og nu tog Odin sig hans Navn og Skikkelse paa og røgtede sit Ærende saa rænkefuldt, at det lykkedes ham at rokke Kongernes faste Enighed og Venskab; ja saa lumsk saaede han Ufredens Sæd, at han indgav de fordums gode Venner og Frænder saa grumt et gensidigt Had, at det kun kunde svales i Blod. I Førstningen trivedes Tvedragten i det skjulte, men omsider slog den ud i lys Lue, og det lønlige Nag traadte aabenlyst frem: de sendte hinanden Fejdebud, og brugte de syv følgende Aar til at ruste sig til Striden.

Dog er der nogle, der vil vide, at Harald ej bar Nag til Ring eller misundte ham hans Magt, men frivillig og med Forsæt søgte en dulgt Aarsag til at

---

[1]) Her ender det Stykke af Ole den frøknes Saga, som er indflettet i Harald Hildetands; Slutningen kommer lige efter denne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

komme af med Livet; da han nemlig som Følge af sin høje Alder og sit haarde Sind faldt sine Landsmænd til Byrde, vilde han hellere falde for Sværdet end pines paa Sotteseng, og valgte at lade sit Liv paa Valen fremfor paa Lejet, for saalunde at faa en Død, der svarede til hans daadrige Liv. For nu at vinde Hæder i Døden og fare til Hel med talrigt Følge vilde han dele Lod med saa mange som muligt og rustede sig med Vilje til Strid for at gøre alt rede til sit kommende Fald. For den Sags Skyld higede han altsaa efter at styrte sig selv og andre i Døden; og for at Mandefaldet kunde blive ens paa begge Sider, magede han det saa, at Hærene kunde maale sig med hinanden, dog at Ring var noget mere mandstærk, da han var udset til at sejre og blive i Live.

Om Striden med Sveerne[1]) har Starkad, der selv var den ypperste Kæmpe i Slaget, først lagt et dansk Kvad, som har levet paa Folkemunde uden at blive tegnet op. Denne Række af Rim, som han efter fædrene Skik udarbejdede og kvad paa Modersmaalet, har jeg sat mig for at overføre paa Latin og skal nu for det første optælle de ypperste Ædlinge i hver Hær; ti Mængden lyster det mig ej at opregne, da man end ikke nøje véd dens Tal. Først vil jeg nævne dem, der stod paa Haralds Side, og siden dem der tjente i Rings Hær[2]).

---

[1]) Her begynder Sakses ottende Bog.

[2]) Dette Kvad, som er digtet i Thelemarken i Norge ved 11. Aarh.s Midte (se Indledningen S. 51), har Sakse — i Modsætning til alle de foregaaende — nøjedes med at gengive i Prosa; men overalt, og især i Navneoptællingen, spores det gamle Kvædes Bogstavrim. Kæmperækken kendes iøvrigt ikke blot fra Sakse, men ogsaa fra en islandsk Optegnelse. Oversættelsen af Kvadet er holdt i Prosa ligesom Sakses Omskrivning deraf; kun de Dele af

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

De navnkundigste Høvdinger i Haralds Hær var

Sven, Saam og
dertil Salgard;
Aam og Ella;
Rade Fynbo og
Roe Sid-Skæg;
Skalk Skaaning
siden nævntes;
Alf Aggesøn,
Ølver hin brede;
Gnep hin gamle,
Gaard fra Stangby;

samt Haralds Hjemfæller

Blæng Islænding
og Brand Billing;

dem fulgte:

Torve, Tyrving,
Teit og Hjalte.

De sejlede paa Snække til Lejre, opøvede til Kamp, og lyste ogsaa af Sjælens Manddom, Ædlinge baade af Ydre og af Sind. De var raske og snilde til at skyde med Pile, bruge Bue og Blidekast, møde Fjenden Mand mod Mand, kvæde Viser paa Modersmaal. Saa ihærdigt havde de øvet baade deres Legeme og deres Sjæl.

Fra Lejre kom
Hort og Borge,
Belge og Begad,
Bare og Tole.

Fra Slesvig By kom Hake med den huggede Kind;

Høvdinger vare
Hede og Visna;
Tymme den sejlende
Møerne tjente.

Navneoptællingen, hvor selve Navneformerne giver Oldkvadets Rytmer, er trykt i Verseform. For Kæmperækkernes Vedkommende bygger Oversættelsen paa Axel Olriks kritiske Tekst (Arkiv for nordisk Filologi 1894, og Danmarks Heltedigtning III, 1912).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

De bar Mandsmod i Kvindebryst. Ogsaa Vebjorg var grebet af samme Aand, og hende fulgte kampgriske Mænd:

Bo Bramesøn
og Brat Jyde;
Orm hin angelske,
Ubbe Friser;
Are hin enøjede,
Alf og Gøter,
Dal hin digre,
Duk fra Vendland.

Visna førte Vendernes Hær, mandhaftig Kvinde, kyndig i Krigskunst; hendes bedste Mænd var Barre og Gnisle. De andre i samme Fylking dækkede Kroppen med smaa Skjolde; de bar lange Spyd og lyseblaa Skjolde, som de i Slagets Stund enten skød om paa Ryggen eller rakte Lastdragerne; Brystet var blottet for Værn; Kroppen laa aaben for alle Hug; med dragne Sværd drog de i Strid. Ypperst iblandt dem var:

Tolke og Ime,
Toke fra Jomsborg;
Ødrig hin unge
var ogsaa med.

Hede fulgtes af de raskeste Hærmænd; hun førte i Kamp væbnet Hundred; hendes første Mænd var:

Grim og Grensle,
Ger fra Lifland;
Hame og Hungér,
Humble og Bjare.

Disse havde tit kæmpet heldigt i Tvekamp og vundet navnkundige Sejre viden om Lande. De nævnte Møer var ej blot iført kosteligt Skrud, men ogsaa hærklædte, og de førte Landhærens Fylking; Danernes Hær flokked sig i Hundreder. Syv Konger, lige af

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Mod, men ulige af Agt, hjalp dels Harald, dels Ring i Kampen. End er at nævne i Haralds Hær:

Øme og Øsadul;
Hun og Haasten,
Hiden den smækre;
Dag den grenske[1])
dertil nævnes;
Harald Olafsøn
fra Hadeland[2]).
Haar og Herlev,
dertil Hødbrodd
hin uvane
fra Imesland[3]).

Disse tjente i Danernes Hær. Ydermere:

Hunke og Harald,
Hake kom nordfra;
Sigmund og Serk,
Bemunes Sønner.

Alle disse tjente i Kongens Hird, og han hædrede dem med gavmildt Venskab: de holdtes højt i Ære af ham og modtog guldsmykte Sværd og ypperlig Kampløn. Gandalf Gubbes Sønner var ogsaa med, som fra gammel Tid var Haralds haandgangne Mænd. Havet var dækket af Danernes Flaade, der syntes at slaa Bro mellem Sælland og Skaane: hvo der ønskede at komme fra Land til Land, kunde gaa tørskoet over, saa tæt laa Skibene stuvede sammen. For ej at komme uventet over Sveerne med Hærfærd sendte Harald Mænd til Ring, som skulde bringe ham Bud om aaben Fejde og opsige ham Vaabenstilstanden; de skulde ogsaa sætte ham Stævne paa Slagmarken. — Nu har jeg nævnet Haralds Kæmper.

[1]) Grenland er Kystlandet til Thelemarken.
[2]) Et af »Oplandene« i det sydlige Norge.
[3]) Beliggenheden heraf kendes ikke.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Paa Rings Side er at nævne:

Ulf, Agge, Vind,
Egil Skeløje;
Gøtar og Hilde,
Gute Alfsøn;
Styr den stærke
og Sten fra Vænern,
Gerd den glade
og Glum fra Vermland.
Efter dem ginge
Elvegrimer[1]):
Sakse Flettir
og Sale den gøtske;
Thord den nikkende,
Thrond med Næsen,
Grunde, Øde,
Grinder og Tove;
med dem kom
Kol og Bjarke,
Hogne den husnilde,
Hrok den svarte.

Disse ringeagtede Samkvem med Almuen og havde stillet sig op i en særskilt Hob uden for den øvrige Fylking. Efter dem er at nævne:

Rane Hildsøn og
Ljodbode,
(Sote fra Sogn,)[2])
Sven Skaarskæg;
Reder Høg og
Rolf Kvindekær,
Ring Atlesøn,
Harald fra Thoten;[3])
Valsten nævnt den
Vikverske[4]),

---

[1]) Mænd fra Landet ved Gøtelven.

[2]) Denne mangler hos Sakse, men findes i den bevarede islandske Tekst.

[3]) Landskab ved Mjøsen i Norge.

[4]) Fra Viken, Landet Øst for Kristiania Fjord.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Thorulf den tykke,
Thengil den høje;
Hun og Sølve;
Birvil den blege,
Borgar og Skum.

Fra Thelemarken kom de tapreste Kæmper, som ejede meget Mod og lidet Hovmod:

Thorlev Traa[1]),
Thorkel Gote,
Gretter den vrange,
grisk paa Ran;
Hadd den haarde og
Roald Taa.

End fra Norge er at nævne:

Thrond den thrøndske,
Thore fra Møre[2]),
Ravn den hvide,
Hav og Bjarne;
Blig Braknæse og
Bjørn fra Sogn[3]);
Find fra Fjordene[4]),
Fjale-Berse[5]);
Sivard Svinhoved
og Saga-Erik;
Halsten hin hvide,
Rut den raadvilde;
sønden fra Jæderen[6])
kom Erling Snog;
Alf fra Agder[7]),
Odd vidførle[8]),

[1]) Den ihærdige.
[2]) Landskab i Thrøndelagen.
[3]) Landskab i Vestnorge.
[4]) Firðafylke i Vestnorge.
[5]) Berse fra Fjalafylke i Vestnorge; Læsemaaden dog uvis.
[6]) Landskab i det sydvestlige Norge.
[7]) Landskab i det sydlige Norge.
[8]) d. e. den vidtberejste.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Enar Skage[1]) og
Ivar Thruve[2]).

Fra Island kom:

Maar hin røde fra
Midfjordsbygd,
Glum den gamle og
Grane fra Bryndal,
Grim fra Skær i
Skagefjord;
Berg Skjald fulgte,
Brage og Ravnkel.

Disse var djærvest af Sveerne:

Are og Hake;
Kekle-Karl[3]) og
Krok fra Aker;
Gudfast, Gumme af
Gislemark.

De var Guden Frøs Ætlinge og Asernes tro Talsmænd.

Inge og Ole,
Alver og Folke,
Alriks Sønner,

tjente i Rings Hær, raske og raadsnilde Mænd, Rings nærmeste Hjemfæller. Ogsaa de regned deres Æt tilbage til Guden Frø.

Der var og Sigmund
fra Sigtune[4]),
Købstad-Kæmpe,
og Kole-Froste[5]);
Alf den overmodige
fra Upsala;
skudvant i Fylking
han fremmest gik.

---

[1]) *Skage* er et Næs; jfr. Navnet paa Jyllands Nordspids.
[2]) Hans Tilnavn betyder Snesko.
[3]) d. e. Karl den stridbare.
[4]) Købstad i Upland.
[5]) Frostes Tilnavn, *Kola,* betyder en Tranlampe.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Under Ole tjente syv raske og raadsnilde Konger:

Holte og Hendil,
Holm og Læser;
dertil Hame;
Regnald Russer,
Raadbards Ætling;

desuden pløjede Sivald Havet med elleve Snækker. — Læser, Hunernes Overvinder, hejste Sejl paa gyldent Langskib. Tririk drog did paa et Drageskib med krumme Stavne; Trygge og Tvivivil foer særskilt afsted, og førte tolv Skibe did. I hele Rings Flaade fandtes to tusinde fem hundrede Snækkers Tal.

Den gutske Flaade[1]) laa i Garne Havn og biede paa den svenske. Ring var Høvding for Landhæren; Ole skulde føre Flaaden. Gøterne skulde til fastsat Tid møde Sveerne paa et Sted mellem Vik og Værend[2]). Vidt og bredt saa man Snækker pløje Vandet, og Sejlene, der vajede fra Masterne, spærrede Udsynet over Havet. Snart stævnede den svenske Flaade for fulde Sejl i god Tid til Slagmarken, medens Danerne laa og droges med Modvind.

Nu gav Ring sig til at fylke det fra Flaaden landsatte Mandskab og det, som han havde ført did over Land, Hob ved Hob. Da det ret tog til at brede sig ud over Markerne, saa man Yderfløjen strække sig ind i Værend. Kongen red rundt om Mængdens Virvar og vaklende Rækker og stillede forrest de raskeste Mænd og dem som havde de bedste Vaaben, under Høvdingerne Ole, Regnald og Vivil; den øvrige Flok fylkede han krumt, saa Hærens to Fløje stak frem som Horn. Over højre Fløj satte han Inge,

[1]) d. e. Flaaden fra Gulland.

[2]) Vik maa tænkes paa Østergøtlands Kyst; Værend er et Landskab i det sydøstlige Smaaland.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Trygge og Alriks Sønner; den venstre skulde lyde under Læsers Bud. Yderst paa Fløj og i Flanke stod især Kurers og Esters tætte Hob; sidst stod Slyngekasternes Flok.

Nu blev Børen den danske Flaade blid; den sejled i Dage syv og satte Kaasen mod Kalmar Bygd. Et sælsomt Skue, da Vinden bar den vidt og bredt frem over Havet, saa Himlen ej var til at øjne for alle de Sejl, der var hejst i højen Raa. Vender og Liver og syv tusinde Sakserkæmper øgede Flaadens Mandskab. Men de, som drog over Land, fik de stedkendte Skaaninger til Førere og Vejvisere. Da nu Danehæren naaede frem til de ventende Sveer, bød Ring sine Mænd bie i Ro, til Harald havde fylket Hær, og ej lade Luren lyde, før de saa Kongen paa sin Kærre ved Siden af Mærket. »Sagtens tør vi haabe«, sagde han, »at slaa en Hær, hvis Høvding er blind. Uagtet Harald er saa højt til Aars, er han dog grisk efter andres Vælde; det er ej blot Synet, men Sindet, der svigter ham; han vorder aldrig mæt af Magt, skønt Gubben efter sit Aaremaal snart gaar paa Gravens Rand. Sveerne maa stride for Frihed, Fædreland og Børn; det er Fjenden, som overmodig og fræk har yppet Fejde. I hans Fylking findes kun faa Daner, men Sakser og andre slige Kvindekarle i Mængde. Derfor bør Sveer og Nordmænd mindes, at for norrøn Fylking veg altid Vender og tysk. Den Hær er kun Haan værd, der mere ligner en sammenløben Hob end en fast Hærmandsfylking.« Med de Ord æggede han svart sine Mænds Mod. — Harald bød Brune fylke Hæren i sit Sted, og han fylkede den fortil i en Kile, og stillede Hede paa højre Fløj, Hake som Høvding for den venstre; Visna valgte han til Mærkesmand. Højt paa Kærre knejste Harald og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kærede med lydelig Røst over Ring, at han lønnede med Utak alt hans Venskab. »Strid har han yppet med mig«, sagde han, »skønt han af mine Hænder har modtaget Riget. Ring ynkes ej over Olding, skaaner ikke sin Moders Broder, men sætter sine egne selvraadige Lyster over baade Frændskab og Venskab. Nu skal Daner drages til Minde, at de altid har vundet Sejr over Udlændinge og er mere vante til at byde over end til at lyde under deres Naboer; lad nu ej et overvundet Folks Frækhed rokke Eders Ry og Navn; det Rige som I vandt i min fejre Ungdom, maa I ej i min høje Alderdom lade jer røve.«

Nu lød Lurerne, og begge Hære brød frem med Vælde. Det var som Himmel og Jord flød sammen, Skove og Agre tyktes synke, alt stod i ét, det gamle Gabsvælg[1]) kom igen, himmelsk og jordisk hvirvledes i ét, i vildt Virvar, alt luded mod Undergang. Da først Spydene kastedes, lød et ulideligt Brag og Bulder og fyldte alt med utroligt Drøn. Damp fra Saarene dækkede brat Himlen med Dunst; Sollyset skjultes af Spydenes Hagl; kraftigt greb Slyngekasterne ind i Kampen. Men da Spyd og Pile var skudt bort, kæmpede de paa nært Hold med Sværd og Køller af Jærn. Da flød Blodet i stride Strømme, Sved randt af kamptrætte Kroppe, vidt og bredt lød Vaabnenes Brag. Starkad, der først har lagt et Kvad paa Modersmaalet om Slagets Gang, kæmpede selv forrest i Fylkingen og siger, at han fældede Haralds Høvdinger:

Hun og Ella,
Hort og Borge;
højre Haand
hug han af Visna.

---

[1]) Der menes rimeligvis Ursvælget »Ginnungagab«, den forvirrede Masse inden Jordens Skabelse.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Han siger ogsaa, at Roe og to andre: Gnep og Gaard, gav han Banesaar i Kampen; til dem føjede han Skalks Fader, hvis Navn ej nævnes. Ydermere vidner han, at han styrtede Hake, den djærveste af Daner, til Jord, men selv til Gengæld fik et Saar af ham, saa Lungen hang ham ud af Brynjen og Halsen til Hælvten var hugget over; uden en Fingers Tab slap han ej heller fra Kampen. Længe vilde hans Vunde ikke læges, sætte Ar eller vokse sammen. Han melder ogsaa, at Skjoldmøen Vebjorg stævned mod Fjenden, fælded Kæmpen Sote i Strid, og truede Kæmper med Død og Drab; da traf hende Thorkel fra Thelemarken med en Pil fra sin Bue. Skydefærdige Guter[1]) havde spændt Strængene saa stramt, at Pilene trængte tværs igennem Skjolde; intet voldte værre Mandslæt; gennem Brynjer og Hjælme borede de spidse Odde sig lige saa let som i vaabenløse Kroppe. Ubbe Friser, Haralds raskeste Kæmpe og højere end alle andre, saarede elleve i aaben Strid, og fældede fem og tyve store Kæmper, alle Sveer eller Gøter af Æt. Han brød frem mod den forreste Fylking, hvor Fjender stod tættest; Sveerne rystede af Skræk; med Spyd og Sværd splittede han dem ad. Fast havde alle vendt sig til Flugt, da Hadd, Roald og Gretter gik djærvt frem at vove en Dyst med Kæmpen og med Fare for eget Liv afvende deres Landsmænds Ufærd. Dog turde de ej træde tæt hen til ham, men slyngede deres Spær paa Frastand; de fløj tæt og traf Ubbe paa langt Hold, da ingen vovede at skifte Hug med

[1]) Her er sikkert en Fejl i Sakses Fortælling. Thorkel fra Thelemarken er den samme, som ovenfor kaldes Thorkel Gote; i Steden for *Guter* (Mænd fra Gulland) bør det derfor hedde: *(Thorkel) Gote.*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ham. Hundrede og fire og fyrretyve Pile sad borede ind i Kæmpens Bryst, før han mat og mødig sank i Knæ og segnede til Jorden. Da blev der øvet vældig Mandslæt blandt Danerne af Thrønder og Gudbrandsdøler: Bueskytterne fornyede Kampen af al Kraft, og voldte vore Landsmænd de værste Tab.

Harald, bøjet af Aar og blind, hørte sine Mænds modfaldne Hvisken, og fattede, at Lykken var Fjenderne huld. Agende paa sin Stridsvogn bød han Brune, der paa Skrømt var paa Kærren som Køresvend, spejde hvordan Ring havde fylket sin Hær. Brune trak paa Smilebaandet og svarede, at han stred i Svinefylking. Ved det Ord fik Kongen Uro i Sind, undredes svart og fritted ham ud, af hvem Ring havde nemmet saadan Hærskik, især da Odin selv havde opfundet den Kunst og ejede den Visdom, og ikke havde lært nogen andre end ham selv denne nye Krigskunst. Da Brune tav hertil, kom Kongen i Tanker om, at han var vist ingen anden end Odin selv, og at Guden, der fordum var ham god, nu havde skabt sig om til en anden for enten at hjælpe eller skade ham. Han bad og bønfaldt ham da saare om at skænke Danerne Sejr ogsaa i Dag, da han altid hidtil havde været dem huld, og vise dem samme Naade som fra først af; til Gengæld lovede han at vie Valen[1]) til Odin. Dog, Brune rørtes ej ved hans Bønner, men styrtede brat Kongen ned af Kærren og kastede ham til Jorden; Køllen rev han fra ham i Faldet, hug den i Haralds Hoved og vog ham med hans eget Værge. Utallige Lig laa om Kongens Vogn, Kroppenes Hob højnede sig over Hjulene, Valdyngen voksede op over Vognstangen.

[1]) De faldne Kæmper.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Tolvtusinde Ædlinge var faldet i Rings Hær; paa Haralds Side segnede tredive tusende Ædlinge, foruden dem der faldt af Almuen.

Da Ring hørte om Haralds Fald, gav han Tegn til at standse Striden og bød sine Mænd holde inde med Kampen. Dernæst sluttede han Vaabenstilstand og Fred med Fjenderne, efter at have mindet dem om, at ilde strider hovedløs Hær. Siden bød han Sveerne søge trindt om blandt de faldnes Dynger for at finde Haralds Lig, at det ej skulde savne fyrstelig Jordefærd. Rovgrisk gav Almuen sig da til at ransage de faldnes Lig; med den Syssel gik den halve Dag; endelig fandt de Kongens Lig med hans Kølle ved Siden. Nu vilde Ring hædre Harald i Døden; han spændte den Hest, han red paa, for Kongens Kærre, kosteligt smykket med gylden Sadel, og viede den til den faldnes Ære. Dernæst paakaldte han Guderne og bad Harald ride forud til Valhal og bede Valfader om godt Sæde baade til Venner og Fjender. Dernæst lod han bygge et Baal, og bød Danerne drage den gyldne Kongesnække did og stikke den i Brand. Øverst laa Liget; og mens Ilden brændte det til Aske, bød Ring sine Høvdinger gaa sørgende rundt og bad alle om gavmildt at lægge paa Baalet Vaaben og Guld samt gode Gaver, til Hæder for den høje og vensæle Drot. Det brændte Ligs Aske lagde han i Krukke og lod den bringe til Lejre; og her lod han ham sætte i Høj med Hest og Vaaben paa Høvdingevis. Med slig Omsorg stillede han sin faldne Frænde tilfreds; derved vandt han Danernes Gunst og vendte Fjendernes Had til Venskab. Siden bad Danerne ham sætte Hede til at raade over hvad der var lævnet af Riget; men for at ej Fjenden

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med ét atter skulde komme til Kræfter, skilte han Skaane fra Danmarks Rige og satte Ole for Styret her, men bød Sælland og Rigets andre Lande lyde under Hedes Høvdingedømme. Saalunde skiftede Lykken om, og Sveerne raadede for Danmarks Rige. Saaledes endte Braavallaslaget.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ole den frøknes Død; Ømund.

Det første af disse Stykker udgør Slutningen paa Ole den frøknes Saga; se ovenfor S. 51. 65. — Sakses Fortælling om Ømund er en udpræget »Lyvesaga«, digtet paa hans egen Tid af en norsk-islandsk Sagamand, og ikke indeholdende noget oprindeligt eller gammelt Sagnstof.

Men Sællandsfarerne havde ikke for intet haft Harald til Høvding, og deres fordums Velmagt stod dem stadig for Hovedet, saa det tyktes dem en Skam at lyde under Kvindes Lov; og de vendte sig da til Ole med Bøn om, at han ej vilde lade den navnkundige Konges gamle Kæmper trælle under Kvindes Tykke, samt lovede at gaa over til ham, hvis han greb til Vaaben for at udfri dem af deres usle Kaar. Ole var ej sen til at række dem Haand, ægget dertil baade ved Mindet om sin Morfaders Højhed og ved Hærmændenes Hyldest: han stævnede Hede til sig og nødte hende ikke ved Sværdslag, men ved Trusler til at afstaa ham hele sit Rige paa Jylland nær; og af Jylland skulde hun svare ham Skat, da han ej vilde tilstaa en Kvinde fuldt og frit Høvdingedømme. — Ole fik en Søn, som han kaldte Ømund.

Men Ole vendte sin Hu til Grumhed og teede sig saa ilde som Konge, at alle de, som før havde skammet sig ved at staa under Dronningespir, angrede, at de havde kastet Vrag paa hende; og tolv Høv-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dinger lagde Raad op mod hans Liv, hvad enten de nu sørgede over Landets Ulykke eller af andre Grunde bar gammelt Nag til Ole. Blandt dem var ogsaa Lenne, Atle, Thot og Vidne; den sidste var vel Jarl i Vendland, men hørte dog til Danerne ifølge sin Æt. Men da de ej tiltroede sig Kræfter og Mod til at øve saa svart et Værk, lejede de for Guld Starkad dertil; han lod sig lokke til at hugge ham ned, paatog sig den blodige Daad, og tog sig for at give Kongen hans Bane, naar han var i Bad. Han traadte da ind i Badstuen; men straks da han mødte hans skarpe Blik og Øjnenes uafbrudt spillende Lyn, blev han lamslaaet af lønlig Frygt, standsede, trak sig tilbage og lod atter sit Forsæt fare; saa han, der havde slaaet saa mange Høvdinger og Kæmper Vaabnene af Hænde, kunde ej staa for en enlig og vaabenløs Mands Øjekast. Men Ole, som godt vidste, hvor hvast hans Blik var, dulgte sit Aasyn og bad ham træde nærmere og fremføre hvad han havde at sige; ti paa Grund af deres lange Samliv samt gamle og prøvede Venskab laa det ham saa fjærnt som muligt at ane Uraad. I det samme sprang Starkad til med draget Sværd, stak det gennem ham og gav ham Bane, imedens han søgte at rejse sig. Hundrede og tyve Mark Guld var Gerningens Løn. Siden blev han greben af Anger og Blu over øvet Udaad og nagedes saa haardt deraf i Hjærtet, at han ej kunde holde Taarerne tilbage, saa ofte som hans Værk kom paa Tale. Saa svart undsaa han sig ved sin Brøde, da han atter kom til sig selv igen. Ja, til Hævn for sit eget onde Værk slog han adskillige af dem ihjel, som havde raadet ham dertil, og straffede saalunde den samme Daad, som han selv havde lagt Haand til.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Danerne kaarede nu Oles Søn Ømund til Konge, mere paa Grund af hans høje fædrene Byrd end fordi han selv havde øvet noget, der var værd at nævne. Men da han voksede til, stod han ingenlunde tilbage for sin Fader i Daad, og søgte at naa eller endog at overgaa Ole i Storværker.

Paa den Tid var Ring Konge over en Del af Norge; og da nu Ømund saa sig om efter en Brud, fæstede han sin Hu ved hans Datter Æsa, som der gik stort Ord af. Men det var saa sin Sag at bejle til hende; ti Ring havde sat sig i Hovedet, at han kun vilde have en navnkundig Kæmpe til Maag, og satte lige saa stor Ære i Vaabendaad som andre sætter i Gods og Guld. For nu at skaffe sig den Slags Ry og vinde sig Navn som bold Kæmpe, tog Ømund sig for at sætte sin Vilje igennem med Vaabenmagt og foer med en Flaade til Norge for at kræve Rings Rige som sin fædrene Arv. Kong Odd paa Jæderen tog venligt mod ham, udtalte, at Ring utvivlsomt havde tilegnet sig hans Arvegods, og kærede over, at han ogsaa selv ofte havde døjet ondt af ham. Paa den Tid var Ring ovre i Irland paa Vikingetog; Ømund faldt nu ind i det værgeløse Land, og lod vel Almuens Ejendom i Fred, men gav Rings egne Gaarde til Pris for Rov og tog hans Frænder af Dage. Odd havde ladet sin Hær slutte sig til Ømunds. Under al sin mangfoldige Manddomsid indlod han sig aldrig paa at overvælde dem, som han overgik i Styrke, og kom altid i Hu, at han, der var Søn af en bold Kæmpe, burde stride med Mod og ej med Mandtal.

Imidlertid vendte Ring hjem fra sin Vikingefærd; og da Ømund spurgte hans Hjemkomst, rustede han en vældig Snække, hvorpaa han kunde staa som paa Vold og Værn og skyde fra oven ned paa Fjenden.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Med sig om Bord tog han Atle Skaanings Sønner Ømod og Thole, og bød den ene være Styresmand, den anden Stavnbo. Dog skortede det ej Ring paa Kunst og Snille til at tage imod dem: han viste dem kun en ringe Del af sin Styrke og lod sine Folk falde Fjenden i Ryggen. Da nu Odd underrettede Ømund om hans Kneb, sendte han Folk ud at overfalde dem, der havde lagt sig i Baghold, og bød Atle Skaaning lægge sig mod Ring. Denne adlød gærne hans Bud, men gik glip af Heldet: han kom til kort i Kampen, blev overvundet og flygtede slagen til Skaane. Ved Odds Hjælp fik dog Ømund oprettet sit Tab, og lagde ud med sin Flaade til Kamp; og i det samme kom Atle, netop som Ømund vilde yppe Strid, og gjorde til hans store Glæde fælles Sag med ham: han havde i Drømme haft et Syn, der var ham et vist Varsel om Udfaldet af den norske Krig, og havde skyndsomst sat Kaasen did for at gøre sin Flugt god igen. I Lid til hans Hjælp yppede nu Ømund Slag, stolende paa sin Lykke, der da ogsaa fulgte ham: i egenhændig Strid genvandt han Sejren, som han ved sine Mænds Adfærd havde mistet. Dér fik Ring sit Ulivssaar; og nu fæstede han sit brustne Blik paa Ømund, vinkede ham hen til sig med Haanden saa godt som han kunde — ti Mælet svigtede ham — og bad ham blive hans Maag, samt lod ham vide, at han gærne gik i Døden, naar han vidste sin Datter fæstet til saa ypperlig en Mand. Inden han kunde faa Svar, var han alt gaaet heden; Ømund fældede Taarer over hans Død, fæstede den ene af Rings Døtre til Ømod, der trofast havde hjulpet ham i Striden, og tog selv den anden til Ægte.

Paa den Tid hændte det sig, at Skjoldmøen Rusla, der i mangen djærv Daad lagde langt mere

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

end kvindeligt Mod for Dagen, var kommet i Strid med sin Broder Thrond i Norge og holdt mange Slag med ham om Overherredømmet. Hun vilde ej taale Ømund som Nordmændenes Herre og Høvding, og yppede Strid med alle, der havde givet sig i Danernes Vold. Da Ømund fik Bud herom, sendte han nogle af sine raskeste Kæmper ud for at dæmpe dette Ustyr; men dem overvandt Rusla og blev nu saa kry af Sejren, at hun hengav sig til forfængeligt Haab og vendte sin Hu til at vinde hele Danmarks Rige. Først faldt hun over Halland; men Kongen sendte Ømod og Thole did, og de tog saa varmt imod hende, at hun blev overvundet og slagen flyede ned til Flaaden; kun tredive af hendes Skibe undslap ved Flugt, de andre faldt i Fjendernes Hænder. Nu overfaldt Thrond sin Søster, netop som hun var sluppet Danerne af Hænde, men blev overvundet af hende, mistede alle sine Mænd i Slaget, og havde ej en eneste Følgesvend med sig paa sin Flugt over Dovre Fjæld; saa hun, der nys var slagen af Danerne, overvandt straks efter sin Broder og vendte Nederlag til Sejr.

Da Ømund spurgte det, foer han atter til Norge med en mægtig Flaade, men sendte Ømod og Thole lønligt derop i Forvejen og rejste ved deres Hjælp Folket i Thelemarken mod Ruslas Herredømme. Saalunde drev Almuen selv Rusla ud af Riget; og da Danerne overfaldt hende ved de Øer, hvor hun var tyet hen for at redde Livet, vendte hun Ryg uden Kamp. Kongen forfulgte hende skarpt paa Flugten, afskar hendes Flaade i aaben Sø og øvede en ødelæggende Mandslæt; saa han vandt en ublodig Sejr og et ærefuldt Bytte og gjorde Fjenden den største Skade. Rusla undslap med nogle faa Skibe og roede

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skyndsomt hen over Havet; men netop som hun slap fra de Danske, mødte hun sin Broder og fik af ham Banesaar. Saaledes er uventet Fare ofte værst, og den Ulykke man mindst frygter, er tit tungere end den, som i Øjeblikket truer. Kongen gav Thrond Jarledømme, fordi han slog sin Søster ihjel, gjorde de andre skatskyldige under sig, og vendte saa hjem til sit eget Land.

Paa den Tid laa Ruslas raskeste Kæmper Thore og Bjørn paa Vikingetog ovre ved Irland. Da de spurgte deres Dronnings Død, som de i sin Tid havde svoret at hævne, ilede de hjem at opsøge Ømund og æskede ham til Tvekamp. I gamle Dage fik nemlig Kongerne Last og Skam, ifald de vægrede sig ved sligt; ti i Hedenold vandt Høvdinger sig Ry ved Vaaben snarere end ved Rigdom. Ømod og Thole gik nu frem og tilbød at tage Kampen op, som de havde æsket Kongen ud til. Ømund priste dem højlydt, men vægrede sig i Førstningen for Skams Skyld ved at tage imod deres Hjælp. Omsider gav han dog efter for alle deres Bønner og lod andre prøve Lykken i sit Sted. Om den Kamp er der spurgt, at Bjørn faldt, og Thore slap ej uden svære Saar fra Striden; men da hans Vunder var lægte, tog Kongen ham i sin Tjeneste og gav ham Jarledømme i Norge.

Siden sendte han sine Mænd at kræve den vante Skat af Venderne; men da Venderne ej blot slog hans Sendemænd ihjel, men ogsaa udæskede ham ved at sende deres Hær op i Jylland, overvandt han i ét Slag syv Konger, og slog ved Sejren fast, at han var i sin gode Ret til at kræve den vante Skat.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Starkads Død.

I sin Skildring af *Starkads Død* søger Sakse at forene dansk og norsk Overlevering, uden at det dog paa alle Punkter er lykkedes ham helt. Hans Prosafortælling bygger overvejende paa danske Sagn, der nærmest er stedfæstede i Skaane; men jævnsides hermed løber hans poetiske Bearbejdelse af Starkads Dødskvad, der ligesom Braavallakvadet er digtet i Thelemarken i Norge, og hvori Starkad skifter Ord med sin Banemand og opregner alle sine Storværker. — Dette Kvad er det sidste, som Sakse gengiver i digterisk Form, næppe fordi han ikke har kendt flere Kvad, men snarere fordi han paa dette Tidspunkt har følt sig træt af den møjsommelige Affilen af Vers og derfor har nøjedes med Prosaen i den Del af Værket som endnu stod tilbage.

Imidlertid var Starkad blevet gammel og aflægs, og holdtes for uskikket til længere at tjene sin Herre i Marken som Hærmand og Kæmpe; men for at han ej i sin Alderdom skulde gaa glip af sin gamle Hæder, satte han en Ære i selv at søge sin Død og frivillig korte sine Dage; ti han, der havde yppet saa mange navnkundige Kampe, holdt det for en Vanhæder at dø Straadød. For nu at øge sit fordums Navn og Ry ved en ærefuld Udgang, vilde han hellere lade sig fælde af en Ædling end bie saa længe til Døden sendte ham Bud; ti saa vanærende tyktes det de fordums Kæmper at finde sin Død paa Sotteseng. Skrøbelig af Krop og stærblind paa begge Øjne var han léd ved at leve længere, og bar derfor det Guld, han havde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

faaet for Oles Drab[1]), hængende om Halsen, for dermed at købe sig en Banemand; ti han mente, at han ej kunde finde en bedre Maade at sone sin Drottensvig end ved at lønne sin egen Drabsmand med det samme Gods, som havde været Lønnen for Oles Død, og sætte det Guld han havde faaet for at fælde andre, som Pris for sit eget Hoved; ti det tyktes ham den bedste Brug af slige Blodpenge. Som han nu, omgjordet med to Sværd og støttet til tvende Stokke, stavrede frem med mødige Fjed, fik en Almuesmand Øje paa ham; og da han fandt, at Gubben dog ej kunde have Brug for begge Sværd, bad han ham af Kaadhed give sig det ene. Starkad bad ham komme nærmere og stillede ham i Udsigt, at han kunde faa sit Ønske opfyldt, men drog i det samme Sværd af Skede og skar ham midt over. — Der var en Mand ved Navn Hader, hvis Fader Lenne Starkad i sin Tid havde dræbt af Anger over Oles Død; han var netop ude at ride med sine Hunde at bede Skovens vilde Dyr; men da han blev dette Optrin vaer, holdt han op med Jagten og bød to af sine Følgesvende spore deres Heste og ride ind paa Gubben af al Magt for at jage ham Skræk i Livet. De foer ogsaa frem imod ham, men da de vendte om og vilde tilbage igen, slog Starkad saa haardt til dem med sine Stokke, at de maatte bøde med Livet. Ved det Syn blev Hader helt ilde til Mode, og sprængte derhen paa sin Hest, kendte straks Gubben, men uden at denne kendte ham igen, og spurgte ham om han ikke vilde bytte sit Sværd bort og faa en Vogn i Steden derfor. Starkad svarede, at i gamle Dage havde han altid haft for Skik at tage Hævn for Haan og Spot, og fordum var det aldrig gaaet ustraffet hen, naar

[1]) Se ovenfor S. 81.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nogen havde brugt Mund imod ham; men nu var han saa sløv paa Synet, at han ej kunde skelne Ungersvendens Aasyn og Træk. For at give sin Harme Luft tog han da til Orde og kvad:

Ret som den rullende Elv mod Havet ustandselig stunder,
saa er og Menneskets Liv; ti Aarene løber saa fage,
aldrig de kommer igen, men med Il vore Dage udrinder,
Ælde os venter til Slut, og i Hælene Hel hende følger.
Ælde os blinder vort Syn, og Benenes Styrke hun bryder,
Mæle og Mod kan hun røve en Mand, og det straalende Rygte
slukker med Læmpe hun ud, saa hver lysende Id gaar i Glemme.
Lemmer med Lamhed hun slaar, og svart hun for Brystet os stemmer,
knap kan vi Ordet faa frem, og vort Aandsliv med Alderen sløves.
Hoste vor Strube gør hæs, og vor Hud bliver skjoldet og runken,
Tænderne tæres af Orm, og vor Mave kan Føden ej taale,
Ungdommens Huld svinder bort, og vor Lød bliver gusten og blygraa,
furet og rynket vor Kind, og Huden i Folder sig krymper.
Ælde kan sløve den ypperste Id, selv de fædrene Minder
styrter i Støvet hun ned, og Heltenes Hæder hun øder;
Styrken hun svækker, og Manddommens Løn hun graadig os røver,
spilder vor djærveste Daad, og alting i Virvar hun vælter.
Selv har jeg følt hendes Tand, ti den tærende Alder mig tynger:
halvblind jeg færdes og hæs, og Hoste for Brystet mig stemmer;
alt har til Ve og til Vanheld sig vendt; som man ældes, man arges.
Nu maa jeg stavre mig frem, ti af Kroppen er Kræfterne svundne;
Lemmerne svigter mig helt, og afsted jeg paa Krykker maa humpe.
Stærblind jeg famler mig frem, mine Stave maa Vejen mig vise;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tvende er Stokkenes Tal, som maa hjælpe mig Stien at finde;
udslukt er Øjnenes Lys, men ved Kæppene frem jeg mig lister.
Ingen mig ænser paa Jord, ej nogen af Hærkongens Kæmper
tænker at trøste den graanede Helt — medmindre da *Hader*
møder mig her paa min Vej og vil hjælpe sin Ven i hans Vanheld.
Trofast er han i sin Hu mod enhver, som han Venskab har skænket;
stedse den samme han er, og sit Sindelag ikke han ændrer;
aldrig han bryder de Baand, som ham fordum til Venner har knyttet.
Graanede Kæmper og modige Mænd vil han gærne med Gaver
lønne for ypperlig Id, og navnkundige Venner han ærer,
Hæder han under hver Helt, og rundhaandet Gave ham rækker.
Guldet han strør paa sin Vej, og ved Gavmildhed stedse han øger
Rygte og Navn, ja han kappes i Ros med de rigeste Stormænd.
Djærv er han ogsaa til Kamp, ti hans Mod med hans Højsind sig maaler,
snar til at stride, og sen til at fly, men rask til at fejde,
rede til Kamp, ej vender han Ryg og for Fjenderne flygter.—
Mig gav alt Lykken paa Vuggen den Lod — naar mit Livsløb jeg mindes —
stedse at færdes i standende Strid, og Sværdslag at skifte,
rustet og rede til Kamp, til i Blod mine Hænder at rødne.
Aldrig jeg undte mig Rist eller Ro, kun mod Hærfærd jeg higed;
tro har jeg Valfader tjent, og graa er i Faren jeg vorden,
Fjenderne frygted jeg ej, men en Ære jeg satte i Striden,
holdt det for Skændsel at fly, men for hæderligt Kæmper at fælde,
Fjender for Fode slaa ned, og en frygtelig Mandslæt at øve.
Tit var jeg Vidne til Kongernes Strid, naar de kampdjærve mødtes,
Hjælme og Hærskjolde brast, over Valen flød Blodet saa vide,
Brynjerne bedes af Odd og af Ægg, som dem splintred og søndred,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Huggene hagled saa tæt, at den hærdede Staalsærk gav efter,
ujordet Ligene laa saa vidt paa den vildene Hede.
Vældig og vaabendjærv Helt vil gærne i Striden sig styrte,
vove i Kampen sig frem, og møde sin Fjende i Marken;
fluks dog en anden ham kløver hans Hjælm, som hans Hoved skal skærme,
splintrer hans Hue af Staal, og Æggen i Issen ham sætter.
Farer af Skeden den kæmpendes Sværd, og kryster han Værget
fast i sin Haand, da flænger det Skjold og i Hoved sig fæster.

Til Svar kvad Hader:

Du som paa Danernes Maal saa mangfoldige Viser har kvædet,
sig mig, hvad fører dig hid? hvi vakler du saa henad Vejen?
Sangrige Skjald paa vort fædrene Sprog, hvi saa hastigt paa Færde?
Flygtet er Manddommens Kraft, og din Førlighed helt har du mistet;
falmet er Aasynets Lød, og Sindet ej mer kan sig fryde,
Stemmen af Ælde er sløv, og hæs er din Hals og din Strube.
Selv kun en Skygge du er, ti Hel har til Døden dig mærket,
røvet hun har dig din Styrke og Kraft, og dit Huld har hun ranet.
Ret som en Snække paa Sø omsider af Bølgerne brydes,
saa er og Ælde os vis; ti naar Livet mod Udgangen lakker,
baner for Døden hun Vej, og magtløse gaar vi i Graven;
hastigt har Lykken sig vendt, og Vanheld den gamle maa taale.
Vidtkendte Gubbe, hvi skal du ej mer lege med blandt de Unge?
spille med Bold, og bide i Nød for Kærnen at nyde?
Bedre det baaded dig vist, om du kørende frem kunde komme;
sælg dine Sværd for en Vogn, eller skaf dig en Hest, af de spage;
køb med det samme en Kærre paa Hjul, at i Mag du kan fare.
Oldingen aflægs og svag, som knap kan paa Benene støtte,
bedst kommer agende frem; ti naar Foden ham fejler og svigter,
hjælper det rullende Hjul ham af Sted ved sit hastige Kredsløb.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Lyster dig ej at sælge det Sværd som du selv kan ej bruge,
tager en Mand det med Magt, og med eget Værge dig vejer!

Starkad svarede:

Tungen dig løber saa let, du Skalk, med usømmelig Tale;
skurrende lyder i ærlige Øren dit Ord. Tør du kræve
Gave og Løn for at lede mig frem, som du frit burde gøre?
Færdes jeg tør paa min Fod, og mit Sværd jeg i Stikken ej lader;
Hjælp jeg ej køber med Skam; ti for Vandringsmand Vejen er aaben,
Hvermand har Ret til at flytte sin Fod saa langt som ham lyster.
Frivillig burde den farende Mand du lede og følge;
dog, du ham haaner og holder for Nar med smædende Tale.
Vil du mig lægge til Last hver en ypperlig Id som jeg øved?
Regner du Storværk for Skam, skønt forvist det var værdigt at mindes?
Hvi vil med Spe og med Spot du den aldrende Stormand forfølge,
smæde mit Navn og mit Ry, mine Sejre og storladne Værker,
træde i Støvet min Ros, og dadle min Daad og min Manddom?
Hvad er din Ret til at kræve et Sværd du ej mægter at svinge?
Ej skal en Kryster det binde ved Lænd, eller Kvæghyrde drage,
én som er vant til at vogte sit Fæ, og paa Fløjte at spille,
sysle med Køer og Faar, og paa Græsgang med Kvæget at drive.
Du hører hjemme i Trællenes Flok, hos den fedtede Gryde;
der kan paa Panden du brase dit Spæk, og paa Bagværket smøre,
dyppe dit Brød i det flommende Fedt, for Skorpen at bløde,
søbe din Suppe saa varm, og graadig i Grødfadet snage.
Mester du er i at slænge dig hen paa din Kappe ved Arnen,
snorke ved Dag og ved Nat, og dorsk ved Ilden at døse,
flittig at færdes i Køkkenets Os, og i Gryderne kigge,
men kun en Stymper i standende Strid, hvor Kæmperne bløder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dagslys du hader og skyr, i den skumleste Vraa du dig dølger,
Bugens ynkværdige Træl! jeg ved glammende Gaardhund dig ligner,
Ærter og Klid er dens Kost, af det sølede Trug den sig mæsker.
Fordum forsand du vist ej var til Sinds mig mit Værge at røve,
dengang jeg Ætlinger tre af Ole med Livsfare fælded.
Da var i Hær jeg med haandfaste Mænd; naar de drog deres Værge,
søndred de Fjenden hans Sværd, eller splintred hans Skjold og hans Brynje;
vældige var deres Hug. Paa Kysten af Kurland vi hærged;
strø't var hver Vej og hver Sti med utallige Angler og Spidser;
Raad dog jeg vidste, og lærte dem Træ under Saalerne lægge:
Før vi blandt Fodangler voved os frem, der os grumt vilde flænge,
lagde jeg Klamp under Sko, vore Fødder mod Staalet at skærme.
Siden med Hame jeg stred, og den vældige Kæmpe jeg fælded;
foer saa paa Tog med Høvdingen Vin, som var Ætling af Flebak,
hærgede Kurernes Land, og de Folk som i Estland har hjemme;
samlandske Bygder jeg tvang. Mod Thelemarken jeg fejded;
Hug jeg i Hovedet fik, og blodige Pander der vanked;
haarde var Smedenes Slag, da med Hamre min Isse de ramte.
Der fik jeg første Gang kendt, hvad Kraft i et Hammerslag findes,
lærte tillige hvad Manddom og Mod der hos Bønder kan bygge.
Ogsaa de tyske fik smage min Hævn, og den haardelig føle,
dengang jeg Svertingssønnerne slog, og ved Gildet dem fælded,
hævned Kong Frode, min Drot, og dyrt for hans Drab lod dem bøde.
Mindes skal ogsaa den Daad, at til Værn for Møen den dyre[1])
voved jeg Strid med Brødrene syv, og vejed dem alle;

[1]) Ingelds Søster Helga, se forrige Bind S. 315 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vidne kan være det Sted hvor jeg Tarmene efter mig slæbte;
aldrig vil Græs der grønnes og gro, eller Urter der trives.
Siden paa Sø med Høvdingen Kerr vi yppede Fejde;
stærk var hans Flaade, og djærve hans Mænd, men Sejer vi finge.
Siden jeg skikkede Vasse til Hel, og den skamløse Guldsmed[1])
gav jeg til Straf et Skaar i hans Bag; med Sværdet jeg vejed
Visin paa sneklædte Fjæld, der Vaabnene vidste at døve;
fire jeg fældede, Sønner af Ler, og Bjarmernes Kæmper
slog jeg i Strid; jeg fangede Fyrsten for Irernes Fylke,
hærged Dublin med Rov og med Ran; og evigt med Hæder
mindes hver ypperlig Id som i Braavallaslaget jeg øved.
Kort, mine herlige Storværkers Tal er saa højt at jeg knap kan
komme dem alle i Hu, og min Id ikke klarlig jeg mindes;
større dog véd jeg min Daad end med Mund jeg mægter at sige;
Ry der af Værkerne gaar, men med Ord kan min Manddom ej maales.

Saalunde lød Starkads Ord. Omsider, da han mærkede, at det var Hader, Lennes Søn, som han talte med, indsaa han, at han havde en ædelbaaren Ungersvend for sig, og rakte frivillig sin Nakke frem til Hug, samt æggede ham til uden Blu at hævne sig paa sin Faders Bane; og til Løn lovede han ham det Guld han havde faaet fra Lenne. For ydermere at ægge hans Harme hidsede han ham op mod sig ved at kvæde som følger:

Hader, saasandt det er mig som Lenne, din Fader, har fældet,
gengæld nu Gubben hans Daad, tag den livslede Olding af Dage!
Sving nu dit hævnende Sværd, og hug mig mit Hoved fra Kroppen!
Stedse jeg haabed: for Ædlingehaand i Døden at segne;
aldrig en Usling ræd vil jeg bede at raade mig Bane.
Lovligt det er at korte sit Liv, naar mod Enden det lakker;

[1]) Se forrige Bind S. 309 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ingen kan undgaa sin Død, men Dagenes Tal kan man mindske.
Vaarfriske Træer skal grønnes og gro, men de gamle skal fældes;
rydder du raadnende Stub, og styrter hvad ikke kan stande,
fremmer du Nornernes Bud; ti bedst er sin Bane at møde,
naar man af Dage er mæt, og ønsker med Længsel sig Døden,
led ved at øge sit Liv med en ynkelig Oldingealder.

Med de Ord tog han Guldet frem af sin Pung og rakte det til Hader; og grebet af Attraa efter hans Fæ og efter at hævne sin Fader lovede denne at opfylde hans Ønske og ej vægre sig ved at tage mod Lønnen. Ivrig rakte nu Starkad ham sit Sværd, strakte sin Hals frem, bad ham ej være ræd for at hugge til og ikke heller svinge Staalet med Læmpe, og spaaede ham, at hvis han efter Hugget kunde springe mellem Hovedet og Kroppen inden den faldt, vilde han være hærdet mod Hug og Saar. Men om han sagde saa for at vejlede sin Drabsmand eller for at hævne sig paa ham, er ej godt at afgøre; ti det kunde let ske, at den styrtende Kæmpekrop knuste ham midt i Springet. Hader drog nu Sværdet rask og hug Hovedet af Gubben; og da det var skilt fra Kroppen og faldt til Jorden, melder Sagnet, at det bed i Græsset, saa det grumme Aasyn endnu i Døden røbede hans ustyrlige Sind. Drabsmanden var dog klog nok til at lade Springet fare, da han frygtede, at der stak Svig under; havde han vovet det, vilde han kanhænde være blevet knust af den faldende Krop og med sit eget Liv have bødet for Gubbens Drab. Dog vilde han ej lade saa stor en Kæmpes Lig ligge hen uden Gravhøj, men jordfæstede det paa den Hede, der hedder Roljung[1]).

[1]) I Skaane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jarmerik.

Sakses Fortælling om *Jarmerik* falder i to Afsnit, som begge er øste af dansk Overlevering: 1) hans Ungdom og Venderkampe; 2) hans Mistanke til sin Dronning *Svanild*, samt dennes Død under Hestenes Hove, og hendes Brødres Hævn derfor. Det sidste Afsnit er en Gengivelse af ældgamle Sagn, der dog oprindelig ikke hører hjemme i Danmark, men stammer fra *Gotefolket* og er opstaaede paa Grundlag af Tildragelser i Folkevandringstiden, da Goterne var bosatte i det østlige Evropa; det stemmer derfor ret nøje baade med islandsk, oldengelsk og tysk Overlevering; et enkelt Træk er paavirket af den sidste. Jarmerik er den mægtige østgotiske Konge *Ermanarik*, hvis Rige styrtede sammen ved Hunnernes Indfald 375, og som derpaa dræbte sig selv; Svanild var dog i Historien ikke Jarmeriks Dronning, men tilhørte et undertvunget Folkeslag, og Kongen lod hende slide ihjel af Heste til Straf for hendes Ægtefælles Forræderi; hendes Brødre naaede kun at saare, ikke at dræbe ham. — Fortællingen om Jarmeriks Ungdom og Venderkampe er derimod en i 12. Aarhundrede digtet æventyrlig Novelle, præget af et stærkt og grusomt Had til Venderne, og bygget over adskillige fra Folkeæventyrene laante Motiver, men blottet for alt historisk Værd — fraset det Lys, som den kaster over Stemninger og Tilstande ved det tolvte Aarhundredes Midte. — Sagnet i den Form, som det har hos Sakse, opfatter uden videre Jarmerik som dansk Konge, og man havde altsaa dengang her i Danmark glemt, at han egentlig hørte hjemme paa Øst-Goternes Kongesæde.

Ømund døde efter hvad jeg har hørt i den dybeste Fred og Ro, og efterlod sig to Sønner og to Døtre;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

den ældste Søn hed Sivard, og da hans Broder Budle endnu var Barn, var det ham der arvede Riget.

Paa den Tid blev Sveriges Konge Gøtar grebet af mægtig Attraa til den ene af Ømunds Døtre, der havde Ry for at være overmaade fager, og gav en Mand ved Navn Ebbe Sibbesøn det Hverv at drage did som hans Sendemand og bejle til Møen. Han udrettede ogsaa sit Ærende snildt, og vendte hjem med det kærkomne Budskab, at Møen havde givet Bejleren Ja.

Nu stod der kun tilbage at holde Bryllup; og da Gøtar nødig vilde fejre det i fremmed Land, bad han Ebbe, som før havde røgtet hans Ærende, føre ham Bruden hjem. Ebbe drog nu med ringe Følge ned gennem Halland og tog undervejs ind i en Landsby for at overnatte der. Her boede der to Brødre hver paa sin Side af en Aa, og de havde for Skik at laane vejfarende Folk Hus, og saa bagefter slaa dem ihjel; saa deres Gæstfrihed var kun Skalkeskjul for Rov og Ran. De havde nemlig en aflang Klods eller Klamp med en skarp Kniv i hængende oppe under Taget i skjulte Snore, og den havde de for Skik at slippe ned ved Nattetid og skære Halsen over paa Gæsterne, som laa derunder; og med det Hejseværk havde de allerede kappet Hovedet af mange. De gjorde nu et rundeligt Gilde for Ebbe og hans Mænd; og siden redte Trællene dem Seng ved Arnen og indrettede det saadan, at Hovedgærdet vendte ind mod Ilden, lige under Faldkniven. Da Trællene gik bort, fik Ebbe Øje paa Hejseværket, som hang dem over Hovedet, og bad sine Følgesvende flytte sig til Side som i Søvne, med de Ord, at det baadede dem bedst at skifte Stade. Men der var nogle iblandt dem, som ej hørte med til Ebbes Følge, og de agtede det Raad

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ringe, som de andre tog til Følge; de rørte sig ej af Pletten, men lagde sig til Hvile, hvor der var redt Leje til dem. Ved Midnatstid satte nu de lumske Værter Hængetræet i Gang, og løsnede de Baand, der holdt det oppe, saa det faldt ned paa Gulvet med hele sin Vægt og slog dem ihjel som laa derunder. For at være visse i deres Sag kom nu Haandlangerne ind med Lys, og saa da, at Ebbe, for hvis Skyld de især havde sat Sagen i Værk, snildt havde undgaaet Faren. Han sprang nu straks ind paa dem, og de maatte bøde med deres Blod for Udaaden; men Ebbe mistede ogsaa sine Mænd i Kampen, fandt sig en Baad, slap over den isfyldte Aa, og bragte Gøtar Bud, ej om udrettet Ærende, men om Mord og Drab.

Gøtar troede, at det var Sivard, der stod bag ved dette Værk, og rustede sig for at hævne Vold med Vaabenfærd; han faldt ind i Halland og overvandt Sivard, der maatte flygte til Jylland og lade sin Søster i Fjendevold. — I Jylland holdt han Slag med Vendernes Folk, der havde vovet sig i Strid uden Høvding, overvandt dem, og indlagde sig lige saa stor Hæder ved Sejren, som han ved Flugten havde paadraget sig Skam. Dog, det var kun hovedløse Fjender han havde slaaet paa Flugt; og da de kort efter havde fundet en Høvding, tabte han paa Fyn et Slag imod dem. Siden stred han ogsaa med dem ovre i Jylland, men havde ej Held i Kampen; og Enden blev da, at baade Skaane og Jylland havde han mistet, og havde kun Midten af sit Rige tilbage: kun Stumper og Stykker af en hovedløs Krop. Hans Søn Jarmerik var med sine smaa Søstre faldet i Fjendernes Hænder, og den ene af disse blev solgt til Norge, den anden til Tyskland; ti fordum var det Sæd at købe sin Brud for Guld og Fæ. Saa vidt var det da kommet, at Daner-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nes Vælde, der var vokset ved Stordaad, øget ved mangefold Sejre, omstraalet af alle de ærefulde fædrene Minder, ved én Mands Uduelighed faldt ned fra Lykkens lyse og livsalige Tinde og sank saa dybt i Skam og Skændsel, at Landet maatte skatte til dem, som det før selv havde krævet Skat af.

Men Sivard, der saa ofte havde set Sejren glippe og gjort sig skyldig i skammelig Flugt, kunde ej efter al Fædrenes Stordaad udholde at skue sit Fødelands Skændsel og styre Riget med rystende Haand; han vilde ej opleve at se sin Ære lagt aldeles øde, og skyndte sig at søge en hæderfuld Død i standende Strid; ti naar han mindedes sit Vanheld, væmmedes han ved Livet og længtes kun bort fra sin Ve og Vaande: han attraaede ene at slette sin Skam og havde Lede ved at se Dagens Lys. Han sankede da Stridsmænd og æskede Sime, Gøtars Jarl i Skaane, til aaben Fejde, førte fast og djærvt sit Forsæt igennem, fældede Sime, og segnede selv i Døden paa Dynger af fjendtlige Lig. Dog ævnede han ej at udfri sit Land af dets skatskyldige Trældom.

Imidlertid sad Jarmerik fangen i Taarnet hos Venderkongen Ismar sammen med sin jævnaldrende Fostbroder Gunne. Langt om længe blev han udfriet af Fængsel og sat til at dyrke Jorden, saa han maatte røgte Bondearbejde; og det Hverv skilte han sig saa godt ved, at han blev forfremmet til Foged over alle Kongens Trælle. Ogsaa her tjente han ham ærlig og tro, og blev da optaget i Kongens Følge af haandgangne Mænd. Og da han førte sig som en ret Hirdmand med høviske Lader, vandt han snart

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

frem blandt Kongens Venner og opnaaede den ypperste Plads i hans Raad, saa han steg ved sit Storsind Trin for Trin fra de usleste Kaar til Ærens Højde. Ej døsede han dorsk sin Ungdom hen, men vænnede sig til Orlog og Vaabendyst, og øgede ved ihærdig Flid sine medfødte Ævner. Den haabefulde Jarmerik var alles Yndling, og kun Dronningen havde sine Tvivl om Ungersvendens Sind.

Med ét rygtedes det nu, at Kongens Broder var død, og Ismar agtede at stede hans Lig til Jorden med den største Hæder og gøre hans Gravøl med kongelig Pragt og Højtid. Jarmerik, der ellers styrede Huset sammen med Dronningen, saa sig nu om efter Udvej til Flugt, hvortil Kongens Fravær tyktes ham at byde god Lejlighed. Det randt ham nemlig i Hu, at han midt i al sin Magt og Rigdom dog kun var Kongens usle Træl, der levede og drog Aande af andres Naade; og uagtet han nød baade Højhed og Hæder i Kongens Gaard, holdt han Frihed for bedre end et bugnende Bord, og brændte af svar Længsel efter at gense sit Fædreland og kendes ved sin Æt. Men han vidste godt, at Dronningen havde Mænd paa Vagt og holdt skarpt Udkig, for at ingen af Fangerne skulde undløbe, og derfor søgte han med List at fremme hvad han ej med Magt kunde opnaa. Han gjorde sig da et Fletværk af Flæg og Vidjer i en Mands Lignelse, af den Slags som Bønder stiller op for at skræmme Spurvene fra Kornet, og satte en levende Hund ind deri; dernæst trak han sine Klæder af og gav Billedet dem paa, for at det end mere skulde ligne en virkelig Mand. Saa slog han Kongens egen Skatkiste itu, tog Guldet ud, og gemte det paa et Sted, som kun han selv vidste. Gunne, der havde faaet Bud om at lade som om hans Fælle var borte, gik nu med Fugle-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skræmslet ind i Kongens Gaard, og fik Hunden til at gø; og da Dronningen spurgte ham, hvad det var for noget, svarede han, at det var Jarmerik, der var blevet gal og gøede som en Hund. Hun lod sig da ogsaa narre af Billedets skuffende Lighed med en Mand, og bød at den gale Karl skulde sættes paa Døren. Gunne bar saa Billedet ud og lagde det i Seng, som om det virkelig var hans Ven, der var blevet vanvittig. Ud paa Natten fik han Vagten paa Gled ved lystigt Gilde og rigelig Vin; og da de var faldet i Søvn, hug han deres Hoveder af, og lagde dem mellem Benene paa dem, for ret at skamskænde dem i Døden. Ved det Bulder vaagnede Dronningen og ilede til Døren for at faa at vide, hvad der var paa Færde; men i det samme hun uden at ane Uraad stak Hovedet ud, hug Gunne til hende med sit Sværd. Dødelig saaret sank hun om, stirrede stift paa sin Drabsmand, og udbrød: »Om jeg havde faaet Lov at leve, da skulde du aldrig med al din List slippe uskadt her fra Landet!« Af den Slags Trusler udstødte hun mange mod sin Drabsmand, inden hun døde.

Siden gik Jarmerik tillige med Gunne, der delte Æren for Værket med ham, hen til den Hal, hvor Kongen sad og drak Gravøl efter sin Broder; og da alle var døddrukne, satte de i Løn Ild paa Huset. Men da Luerne bredte sig viden om, vaagnede nogle af deres Søvnrus, sprang til Hest og satte i skarpt Trav efter de opdagede Brandstiftere. I Førstningen red de to Ungersvende paa nogle Heste, de havde fundet; men disse blev omsider trætte af det skarpe Trav, og de maatte da flygte videre til Fods. Nu var de nær blevet grebet; men i det samme naaede de en Aa, og det reddede deres Liv. Der førte nemlig en Bro over, hvor de i Forvejen for at sinke deres

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Forfølgere havde skaaret Fjælene midt over, saa den ej blot var ude af Stand til at bære, men helt igennem faldefærdig. Den løb de forbi og sprang med Vilje ud i Aaens Vande; men Venderne, der var efter dem, ænsede ej Faren, saa sig ikke for og red ud paa Broen; Fjælene gav efter, og de faldt i Aaen; de søgte da at svømme i Land, men der stod Gunne og Jarmerik i Vejen og druknede eller fældede dem, de fik fat. Saaledes lagde Ungersvendene stort Snille for Dagen, teede sig ej som bortløbne Trælle, men som forfarne Oldinge, øvede en Id, der var større end man kunde vente af deres Alder, og satte med Held deres snedige Raad i Værk. — Da de saa kom ned til Stranden, tog de det første det bedste Skib, og stævnede til Søs. Da de forfølgende Vender saa dem om Bord, raabte de ud til dem og søgte at kalde dem tilbage ved at love dem Riget, ifald de vendte om; ti efter gammel Sæd arvede en Konges Drabsmand hans Rige. Længe stod Venderne og skreg ud efter de flygtende Svende med deres øredøvende Raab og falske Løfter.

Paa den Tid stod Budle, Sivards Broder, midlertidigt for Styret hos Danerne; men da Jarmerik kom, tvang de ham til at give ham Riget, saa han sank ned fra Konge til Undersaat.

Samtidig slog Gøtar Sibbe ihjel, der var skyldt for at have taget hans Søster med Vold. Harmfulde over hans Drab foer hans Frænder til Jarmerik og kærede deres Nød samt lovede ham, at de til Hævn vilde overfalde Gøtar sammen med ham. De holdt ogsaa godt nok deres Ord: Gøtar blev fældet ved deres Hjælp, og Jarmerik fik Held til at vinde Sverige.

Nu var han da Konge over tvende Folk; og i Lid til sin voksende Vælde hjemsøgte han Venderne

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med Vaabenmagt, tog fyrretyve af dem til Fange og klyngede dem op, hver med en Ulv ved Siden. Saalunde var det ellers fordums Sæd at straffe Fadermord; men Jarmerik vilde netop handle ligesaa mod Fjenden, for at hver som saa dem hænge med et Vilddyr ved Siden, deraf kunde skønne, hvor rovgrisk de havde hærget Danernes Land. Han undertvang ogsaa deres Land, og lagde Vagthold paa de Steder, der egnede sig dertil.

Dernæst drog han videre mod Øst og hærgede paa Sembernes, Kurernes og mange andre Folkefærds Lande[1]). Medens Kongen var sysselsat langt af Led, saa Venderne deres Snit til at falde fra, slog hans Vagthold ihjel, og hærgede paa Danmark. Men Jarmerik kom brat hjem fra Vikingetog, afskar deres Flaade og lagde den øde, og øgede ydermere ved den Daad sine ærefulde Sejre. Med Vendernes Stormænd handlede han saa, at han stak Remme gennem Haserne paa dem, bandt dem til Hovene af uvane Tyre, og hidsede Hunde efter dem, saa de blev slæbt over Myr og Mose og kom ynkeligt af Dage. Nu faldt Venderne til Føje og hyldede ham skrækslagne som deres Herre og Konge.

Jarmerik vilde nu bygge sig en fast Borg, hvor han kunde gemme alt det rige Bytte han havde røvet fra saa mange Folk, og opførte da paa et højt Bjærg et mærkeligt Hus. Virket byggede han af Jord, Grunden lagde han tæt med store Stene; forneden var Volden, midt oppe hans Hal, og øverst var Huset kranset af Tinder. Overalt satte han Mænd paa Vagt, ved Dag og ved Nat. Fire vældige Porte gav fri Adgang til Borgen fra alle fire Verdenshjørner. I dette prægtige Hus gemte han alle sine herlige Skatte.

[1]) Sembernes Land er Samland, det nuværende Østpreussen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da han nu havde bragt alt i Lave hjemme i sit eget Land, vendte han atter sin Hu til fremmede Strande. Efter at han var stukket i Søen, mødte han paa Havet fire overmaade stridsvante Brødre af østerlandsk[1]) Æt, og indlod sig straks i Søslag med dem. Da det havde varet i tre Dage, sluttede han Vaabenstilstand paa det Vilkaar, at de afstod ham deres Søster samt Halvdelen af den Skat og Tynge, som de havde lagt paa de overvundne.

Siden undveg Bikke, en Søn af Livernes Konge, af det Fangenskab, som de førnævnte Brødre havde holdt ham i; og han glemte ej gammel Skade, men foer til Jarmerik, der fordum havde dræbt hans Brødre. Kongen tog vel imod ham, og snart var Bikke den eneste, der blev taget med i alle hans lønlige Raad. Da han nu mærkede, at Kongen i alle Maader føjede hans Ønsker, raadte han ham til de skændigste Ting, naar han blev spurgt, og skyndede ham til at gøre sig skyldig i Synd og Brøde. Saaledes vidste han vel at volde Skade ved at lade som om han gjorde andres Vilje. Især æggede han Kongen mod hans næste Frænder, og søgte saalunde ved Svig at øve den Broderhævn, som han ej med Magt kunde fuldføre. Deraf blev da Følgen, at Kongen faldt fra Dyd og Ære og lagde sig efter Last og Skændsel, ja vakte hele Folkets Had ved den grumme Adfærd han paa sin troløse Raadgivers Ord lagde for Dagen.

Ogsaa Venderne rejste sig til Oprør imod ham; og for at dæmpe det lod han Remme stikke gennem deres fangne Høvdingers Haser, og lod dem dernæst

[1]) Sakse taler her og i det følgende om Hellesponten (Strædet ved Dardanellerne) som deres Hjemstavn; dette Navn bruger han for at betegne de vidtstrakte Lande Øst for Østersøen. Jfr. foregaaende Bind S. 47 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sønderslide af Heste, der trak hver til sin Side. Paa saadan Vis kom Førerne af Dage og maatte med søndersledne Kroppe bøde for deres standhaftige Sind. Derved holdt han Venderne i Ave og tvang dem med fast Haand under det vante Aag.

Imidlertid var de Sønner, som Jarmeriks Søster havde faaet og fostret i Tyskland, vokset til, og i Lid til deres mødrene Æt greb de nu til Vaaben mod deres Morbroder, og paastod at Riget tilkom dem med samme Ret som ham. Kongen drog da til Tyskland og skød deres Borge ned med Blider, omsluttede eller indtog mange Byer, jævnede ogsaa adskillige med Jorden, og vendte hjem efter at have vundet en Sejr, der ej havde kostet en Draabe Blod. — Nu bragte de østerlandske Brødre ham efter Aftale deres Søster som Brud; men saa snart Brylluppet var holdt, drog han efter Bikkes Raad atter til Tyskland, tog sine Søstersønner til Fange i Strid og tøvede ej med at dømme dem til Døden i Galgen. Han indbød ogsaa paa Skrømt Landets Stormænd til Gilde, og lod dem ligervis tage af Dage.

Kongen havde af et tidligere Ægteskab en Søn ved Navn Broder; og ham satte han nu til at tage Vare paa sin Stifmoder, hvad han da ogsaa gjorde med ærlig Hu og rent Hjærte. Men Bikke sværtede ham for hans Fader, og skyldte ham for Blodskam; og for ej at faa Ord for at fare med Løgn, underkøbte han Mænd til at vidne falsk i Sagen. Da nu Søgsmaalet var fremmet fuldt og fast, og Broder ej kunde føre Værn i Sagen, holdt Faderen ham for skyldig, og bad sine Raader fælde Dom, da han ej regnede det for saa stor en Vanhelg at lade andre dømme sin Søn som selv at sidde i Rette over ham. Alle de andre kendte ham skyldig til at fare fredløs

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af Lande; men Bikke undte ham værre Lod, og undsaa sig ej ved at dømme ham til Døden, med de Ord at hvo der var skyldig i sligt skammeligt Hor, burde straffes med Galge. Men for at ingen skulde sige, at Faderen selv tog sin egen Søn af Dage, raadede han til at naar man klyngede ham op, skulde man lade nogle Trælle staa hos og støtte hans Fødder med en Stang; og naar de saa udmattede lod Armene synke, var det jo dem, der var Skyld i Ungersvendens Død, og ingen kunde give Kongen Sag for Sønnemord. Men hvis der ej fulgte Straf paa Søgsmaal, da vilde han sikkert, sagde Bikke, lægge onde Raad op mod sin Faders Liv. Den utro Svanild raadede han til at give en skammelig Død og lade hende træde sønder under Hestehove.

Kongen fulgte Bikkes Raad, og skikkede sin Søn til Galgen, men lod nogle Mænd staa hos med en Fjæl og holde ham oppe, for at han ej skulde kvæles; og Rebet laa saaledes løst om hans Hals og gjorde ham ej videre Skade, som var det kun for et Syns Skyld de havde klynget ham op. Men Dronningen lod han binde fast paa Jorden med stærke Strikker, for at Hestene skulde træde hende ihjel med deres Hove. Dog melder Sagnet, at hun var saa fager, at selv Dyrene ræddedes for at træde hende under Fod og skamskænde de dejlige Lemmer. Dette tog Kongen som et Tegn paa sin Ægtefælles Uskyld, angrede sin Vildfarelse, og skyndte sig at kende hende sagesløs at være; men i det samme kom Bikke farende, og sagde at saa længe hun laa med Aasynet opad, køs hun Hestene med sine ramme Runekvad; kun hvis de vendte hende om, kunde de faa Hestene til at træde hende sønder. Han vidste nemlig, at det var hendes fagre Aasyn der havde frelst hende. Saa vendte de

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hende da og drev Hesteflokken hen over; og nu traadte de hende alle haardt under Hov, og trampede hende til Døde. Saaledes endte Svanild sit Liv.

Imidlertid kom Broders Hund, som han havde holdt meget af, hylende hen til Kongen, ret som klagede den over sin Herres Nød; og da de kom ind med hans Høg, gav den sig til med Næbbet at plukke alle Fjerene af sin Krop. Synet af dens nøgne Bryst tog Kongen som Varsel om sit Sønnetab, og sendte Ilbud til Galgen at tage Sønnen ned, for at den Spaadom ej skulde ske Fyldest; ti den fjerløse Fugl var ham et Tegn paa, at hvis han ej tog sig i Agt, da vilde han snart være sønneløs Fader.

Broder blev da udfriet af Døden; men Bikke frygtede nu at blive straffet som Øretuder, og foer derfor til de østerlandske Brødre for at melde dem, at Svanild var taget ynkelig af Dage af sin egen Husbond. De kom nu sejlende for at hævne deres Søster, og Bikke vendte da tilbage til Jarmerik og meldte ham, at Østerlændingerne rustede sig mod ham. Kongen holdt det for tryggere at kæmpe fra Vold og Virke end i aaben Mark; han tog sin Tilflugt til den Borg, han havde bygt, og for at kunne udholde en Belejring fyldte han Kældrene med Fødevarer og Tinderne med hærklædte Mænd; guldskinnende Skjolde hang trindt om dens øverste Værn.

Nu hændte det sig, at Østerlændingerne blev uens, da de skulde dele Byttet, og fældede en stor Del af deres egne Folk, som de skyldte for svigagtig Færd; og da de saalunde ved indre Tvedragt havde mistet en stor Del af deres Mænd, indsaa de, at det oversteg deres Kræfter at indtage hans Gaard, og søgte Raad hos en Troldkvind ved Navn Gudrun. Hun voldte da, at Kongens Vagtmænd med ét blev som slagne med

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Blindhed og vendte deres Vaaben mod hverandre. Da Østerlændingerne saa det, gik de frem under Stormtag og satte sig fast forrest i Portene, rev Stolperne løs, brød ind i Borgen, og slog de blindede Fjender ned for Fode. Men midt i Slagets Tummel kom nu Odin til Stede, foer ind mellem de stridende Fylkinger, og gengav med Guddomsvælde Danerne, hvem han altid havde elsket som en Fader, deres Syn, som de kun ved Tryllekunster havde tabt, samt lærte dem at de skulde dænge Østerlændingerne til med Stene, da de vidste at døve Vaaben med Trolddomskvad og hærde sig mod Odd og Ægg. Saaledes fandt da begge Hære Døden for hinandens Haand, og Jarmerik væltede, med afhugne Ben og Hænder, sin lemlæstede Krop blandt Lig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Snjo.

Sakses Fortælling om Kong Snjo bygger paa dansk Overlevering. Navnet *Snjo* betyder *Sne*, og oprindelig har Snjo været opfattet som en Sne- og Frostjætte; saaledes forstaar man ogsaa bedre, hvorfor der i Sagnene altid er knyttet haarde Uaar og Misvækst til Snjos Navn. Først da denne hans mytologiske Betydning var glemt, kan han være indføjet i den danske Kongerække. Fortællingen om, hvorledes Snjo med List bortfører Svenskekongens Datter, kan næppe være opstaaet før i 12. Aarhundrede; den synes digtet paa Baggrund af saadanne virkelige Tildragelser som Svenskekongen Sverkes Bortførelse af Kong Nils's Dronning Ulvild og Jon Sverkesøns Bortførelse af den hallandske Jarl Karls Hustru og Søster (se Sakses Danesaga 1076—1157 S. 146, 208). Dernæst fortæller Sakse et Skæmtesagn om en Dranker, der trods Hungersnøden ej lader sig afholde fra at brygge Øl af Kornet. Endelig har Sakse sammenarbejdet et hjemligt Sagn om Udvandring fra Danmark som Følge af Uaar med de Efterretninger om Longobardernes Udvandring fra Norden, som han kendte fra den lombardiske Historieskriver *Paulus Diaconus*, der i Slutningen af det 8. Aarhundrede skrev et historisk Værk om Longobarderne.

Efter Jarmerik fulgte Broder[1]), der kun lidet var skikket til at staa for Styret. — Efter ham herskede Sivald. Hans Søn Snjo lagde sig djærvt efter Vikingefærd, da Faderen blev gammel, og værnede ej blot Land og Rige, men vandt ogsaa igen hvad der var gaaet tabt. Og da han selv blev Konge, undertvang

[1]) Se ovenfor S. 104—6. Hans Uduelighed har Sakse øjensynlig udledt af hans Mangel paa andre Oplevelser end de forud fortalte.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han de overmodige Kæmper Eskil og Alkil; og ved den Sejr vandt han Skaane tilbage til Fædrelandet, og lagde atter det løsrevne Land under Danevælden.

Siden blev han grebet af Elskov til Gøtekongens Datter, og hun gjorde Gengæld; og han sendte da sine Lønbud til hende for at aftale et Stævne; men de blev grebet af Møens Fader og maatte i Galgen dyrt bøde for deres dumdristige Færd.

Til Hævn for deres Drab faldt nu Snjo ind i Gøtland. Kongen mødte ham mandstærk og æskede ham ved udvalgte Kæmper til at afgøre Sagen ved Tvekamp mellem deres Mænd; og Snjo tog mod hans Tilbud paa det Vilkaar, at den overvundnes Rige blev Sejrens Løn, saa den ene af dem enten tabte sit eget Land eller vandt den andens Vælde, alt efter Kampens Udfald. Det gik da saadan, at Lykken sveg Gøtekongens Kæmper, saa han blev overvundet og maatte afstaa Danerne sit Rige.

Siden, da Snjo hørte, at Sveernes Konge efter Faderens Ønske havde ført hans Datter hjem som Brud, sendte han en Stodder, der var vant til at fare paa Vejen og tigge sit Brød, op til hende for at udforske hendes Sindelag. Han satte sig da som de andre Stoddere nede ved Døren, og engang han saa Dronningen gaa forbi, hviskede han i Løn til hende: »Snjo elsker dig.« Dronningen opfattede i sit Øre Ordenes Lyd, men lod som intet; hun hverken vendte sig om eller saa sig tilbage, men gik sin Gang op i Hallen, kom atter tilbage og hviskede sagte med næppe hørlig Stemme: »Hvem mig elsker ham elsker jeg igen.« Dermed gik hun atter ud; men Stodderen glædede sig over at have faaet hendes Ord paa, at hun gengældte hans Herres Elskov. Næste Dag sad han atter ved Døren, og da Dronningen kom, sagde han med van-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lig Korthed: »Sted bør fæstes for Længslers Fylde.« Dronningen opfattede godt de snilde og sindrige Ord, men lod som ingenting og gik videre; men lidt efter lagde hun atter sin Vej tæt forbi ham og sagde: »Til Bøkerør skal jeg snart komme«; herhen var det nemlig hendes Forsæt at fly. Da Stodderen fik dette Svar, søgte han endnu ved et af de vante snilde Spørgsmaal at skaffe sig at vide, naar hun vilde indfri sit Løfte; og Dronningen, der var hans Lige i Kløgt og kappedes med ham i mørk Tale, sagde: »I Førstningen af Vinteren.« Men hendes Følge, der havde opsnappet lidt af den Elskovs Tale, havde ej Øje for hendes snedige List, men troede at det hele var Galskab og Vanvid.

Saa snart nu Stodderen havde bragt Snjo visse Tidender hjem, sendte han et Skib op, der tog Dronningen om Bord, en Gang hun var gaaet bort fra Gaarden under Paaskud af at tage Bad; og sin Husbonds Skatte tog hun med sig. — Siden var der mange Fejder med skiftende Udfald mellem ham og Sveriges Konge; ti den ene krævede sin lovlige Viv tilbage, og den anden holdt fast ved sin ulovlige Elskov.

Ved den Tid faldt det ind med saa ondt et Vejrlig, at Agrenes Afgrøde blev lagt øde, og der opkom stor Dyrtid paa Korn; og da der fandtes saa faa Fødemidler blandt Folk, at det truede med den haardeste Hungersnød, blev Kongen ængstelig for hvordan han kunde raade Bod paa dette Uaar; og da han lagde Mærke til, at Dyrtiden mere skyldtes Drankerne end Fraadserne, paabød han Folket Maadehold, afskaffede alle Gilder, forbød at brygge Øl af Korn, og mente at kunne stille den haarde Sult ved at forbyde unødig Drik og skaffe rigelig Mad til Huse ved at lade Folket tørste.

Nu var der en Fyldevom, der sørgede dybt over

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at han ej maatte drikke; og han var da snild nok til at finde paa en sindrig Udvej til paa ny at stille sin Lyst og løse sig selv fra den fælles Lov om at alle skulde afholde sig fra Drik, og opnaaede Frihed til at gøre sig til gode ved et baade snedigt og snurrigt Paahit: han søbede saa smaat den forbudne Drik i sig, og stillede saalunde sin Trang til en Rus. — Da han saa for den Sags Skyld blev stævnet for Kongen, vidnede han, at han fulgte Kongens Bud om Maadehold: han havde lagt Baand paa sin Trang til at bælge sig, og undte sig kun en sparsom Slurk, men søbede Øllet ind med Skeer; og han vedblev derfor at fralægge sig den Brøde, som man skyldte ham for. — Nu blev det med strænge Trusler forbudt ham ej blot at drikke, men ogsaa at søbe; men han kunde ej aflægge sin gamle Vane, og for nu dog med et Skin af Ret at nyde den forbudne Frugt og ej underkaste sig andres Bud om hvormeget han turde bælge i sig, blødte han Brødskorper i Øllet, og satte dem til Livs, naar de var helt gennemtrængte af Drikken; saa paa den Maade aad han sig saa smaat til den ønskede Rus, og skaffede sig en Slags Ret til at tage sig en Taar over Tørsten, uagtet det egentlig ej var tilladt. Saa vidt drev han sin Drankergalskab, at han satte sit Liv paa Spil for at følge sin Lyst, og ej lod sig skræmme af Kongens Trusler, men lod haant om al Fare og stod fast ved sin dumdristige Attraa. — Nu blev han anden Gang stævnet for Kongen, sigtet for at have overtraadt hans Lov; men heller ikke denne Gang lod han sig sige, og paastod at han aldeles ikke havde handlet mod Kongens Ord, eller krænket det kundgjorte Maadeholdsbud; ti Loven paabød blot at spare paa Øllet, og efter dens Ordlyd var det vel forbudt at drikke sig en Slurk, men ikke at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

æde sig den til. — Nu kaldte Kongen Guderne til Vidne og svor ved Landets og Folkets Velfærd, at om han oftere vovede sligt, da var han vis paa at miste sin Hals; men han regnede Afhold for værre end Død, og vilde følge sin Lyst, om det saa skulde koste ham Livet; han kogte atter Byg i Vand og bryggede sig Øl, og da han ej længer kunde gøre sig Haab om med gode Grunde at undskylde sit Hang til Drik, fyldte han fri og frank sit Bæger og drak aldeles aabenlyst, var ej længer snu, men fræk, og vilde hellere udsætte sig for Kongens Straf end holde sig ædru. Da saa Kongen spurgte ham, hvorfor han saa ofte gav sig selv Lov til at bryde hans Bud, svarede han: »Sligt lyster mig at gøre, ikke saa meget for at væde Ganen, men snarere af Godhed for dig, Herre Konge: jeg kom i Tanker om, at ved Konges Ligfærd drikker alle i Lag; og for at der nu ej ved dit Gravøl skal fattes Øl til at drikke din Skaal, har jeg forud brygget den forbudne Drik, ikke af Hang til Fuldskab, men af aarvaagen Omhu. Ti jeg tvivler ikke paa, at du vil dø af Hunger før alle andre, og at dit Lig bliver det første vi skal fly til Jorde, da du jo sikkert maa frygte for at Føden først skal slippe op for dig, siden du har udstedt et saa uhørt Afholdsbud: det maa jo da være for din egen og ikke for andres Skyld at du ypper sligt gerrigt Værk.« Ved slig vittig Skæmt afvendte han Kongens Vrede; han skammede sig, da han saa, at den Lov han havde givet til Landets Tarv, blev regnet ham selv til Spot og Spe, opgav sin Omsorg for Folket, kaldte sin Kundgørelse tilbage, og vilde hellere udslette sin Lov end støde sine Landsmænd fra sig.

Men, som sagt — hvad enten nu Landet fik for lidt Nedbør, eller Jorden i sig selv var altfor tør, saa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sygnede Sæden hen, og Agrene gav fast ingen Afgrøde; Føden slap op, og Landet hjemsøgtes af Hungersnød. Og da der nu var Dyrtid paa Korn, og der ej var Udvej at øjne til at undgaa den truende Sult, fik Agge og Ebbe Folket til at vedtage paa Tinge, at Oldinge og Børn skulde tages af Dage, og alle der ej var vaabenføre udryddes af Riget, saa kun de kraftige fik Landet at raade, og ingen andre blev boende i de fædrene Hjem end de der var i Stand til at svinge Sværd og køre Plov. Men da de meldte deres Moder Gambaruk dette, indsaa hun straks, at Ophavsmændene til saadan ond Lov vilde frelse Landet ved arg Udaad; og derfor brød hun Staven over hvad der var vedtaget paa Tinge, og lod dem vide, at Frændemord hjalp dem ej ud af Faren; men der var et andet Raad, som stemmede bedre med Ærens Bud og var mere gavnligt for Dyd og Manddom baade paa Sjæl og Legem: de skulde ej krumme et Haar paa Forældre og Børn, men kaste Lod om hvem der skulde drage af Lande; og faldt Lodden paa nogle gamle og svage, da burde de unge og stærke tilbyde at rømme Riget og frivillig tage den Byrde paa sig i de skrøbelige Staklers Sted. Men hvo der virkelig var til Sinds at skaffe sig længere Livstid ved at bryde Blodets hellige Baand og forfølge Forældre og Børn med Ulov og Brøde, han var selv uværdig at leve længere, da han var *dem* grum, som han burde være god. Og alt i alt tjente de alle deres Fædreland ilde, hvis de lod Egennytten raade og glemte hvad de skyldte Forældre og Børn.

Da disse Ord kom Almuen paa Tinge for Øre, gav de fleste dem deres Stemme; saa det blev vedtaget, at alle skulde trække Lod, og de hvem Lodden ramte blev dømt til at drage af Lande. Mangen én,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som ej frivillig havde villet bøje sig for Nødens Bud, maatte nu af Sted tvunget af Skæbnen.

Først stævnede de til Blekinge, og saa sejlede de forbi Møre[1]) og landede paa Gutland, hvor de ogsaa ifølge Pavlus' Ord[2]) paa Gudinden Friggs Raad skal have taget Navn af Longobarder, som det Folk hed, der udsprang fra dem. Siden landede de paa Rygen, lod Skibene i Stikken, og tog Vejen over Land, færdedes viden om paa Jorden og hærgede mange Egne med Vaaben; og efter at have slaaet ned for Fode fæstede de omsider Bo i Italien og kaldte Landet op efter sig, medens dets gamle Navn gik af Brug.

Imidlertid var der saa faa tilbage i Danmark til at dyrke Jorden, at Furerne helt groede til, og Landet kom til at ligge hen i Skov: hvor der før var yndige Agre og Enge, der bredte sig nu Skovenes skumle Tykning. Dette kan man endnu den Dag i Dag se Spor af paa Markerne; ti hvor der før var frugtbart Agerland, ser man nu Træer vokse tæt, og hvor fordum Ploven skar dybt i Jord og vendte Mulden vidt og bredt, der er nu Skoven skudt op; men endnu ses inden for dens Hegn Spor af ældgammelt Agerland. Havde det ej i lang Tid ligget øde og udyrket hen, da kunde man umuligt over et helt Stykke Land finde Plovfurer tværs ind imellem Træernes Rødder. Ogsaa Gravhøje, som de gamle har opført paa aaben Mark til at gemme deres døde, ser man nu ligge midt inde i Skoven. Tit kan man ogsaa se Dynger af Stene ligge inde blandt Skovens Træer, som fordum har ligget strøede over hele Marken, og som Bønderne

[1]) Herred i Smaaland.

[2]) Paulus Diaconus (Warnefrid), Longobardernes Historieskriver; se Indledningen S. 108.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa i sin Tid omhyggelig har sanket i Hob, for at de ej skulde ligge i Vejen for Ploven: de har hellere villet spilde et lille Stykke af Agren end støde paa Hindringer over det hele. Alt hvad Bønderne saalunde fordum har gjort for at lægge Land under Plov, tyder paa, at i Hedenold har der boet flere Mennesker her i Landet end nu til Dags, da vi nøjes med smaa Agerskifter og langtfra dyrker Jorden saa vidt som Spor af gammelt Pløjeland strækker sig. Derfor maa Nutiden vel undres over, at den Mark, som før bar Aks, nu ej duer til andet end Oldenskov, og at Plovens Fjæl og Kornets Vipper er veget for Træernes tætte Løvtag. — Det var hvad jeg — saa sandfærdigt som muligt — havde at melde om Snjo.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

VIKINGETID
OG ÆLDSTE MIDDELALDER

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gorm og Thorkel Adelfar.

Sakses Fortælling om Kong *Gorms* og hans Mand *Thorkel Adelfars* (ɔ: den ypperlige rejsendes) Søfærd til Jætternes Land bærer helt igennem Præg af at være en norsk-islandsk Æventyrsaga, hvis Indhold genspejler de stærke religiøse Brydninger i Overgangstiden mellem Heden- og Kristendom. Det er ligesom i Haddings Saga Jætteverdenens og Jættedyrkelsens Gru, der her afsløres, om muligt udmalet med endnu grellere Farver; dog er det ikke Asadyrkelsen, der stilles op som Modstykke dertil, men derimod Paakaldelsen af »den Gud der havde skabt Himlen og Jorden.« Kong Gorm, der dør af Sorg over at høre hvad for et Uhyre han har tilbedt som Gud, er utvivlsomt identisk med den sidste hedenske Konge i Danmark, Harald Blaatands Fader *Gorm den gamle;* men dette véd Sakse intet om, og Sagafortælleren har heller ikke taget det for nøje med den historiske Sandsynlighed ved at lade Islændinge optræde paa Gorms Tid, da Island først lige var opdaget af Nordboerne.

Efter Snjo fulgte Bjørn, og efter ham fik Harald Herredømmet. Hans Søn Gorm har ved djærv Daad vundet sig en hædret Plads blandt Danernes gamle Høvdinger: han lagde en ny Slags Mod for Dagen og valgte at udøve arvet Manddom ej i Vaabendyst, men i at efterspore Verdens Ophav; og ligesom andre Konger var opfyldt af Kamplyst, saaledes var han grebet af en indre Trang til at udforske alt vidunderligt i Verden, hvad enten det virkelig var hændt eller blot fortaltes paa Folkemunde. Og som han nu var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ivrig efter at opsøge alt hvad der var fremmed og uvant, vendte han især sin Hu til at prøve Sandheden af de Frasagn, som han havde hørt af Islændingerne om Geirrøds Gaard[1]); ti det var utroligt alt hvad de havde at melde om de store Skatte, som dér var sanket sammen; men Vejen did var nok yderst farefuld og fast ufarbar for dødelige Mænd. Man skulde nemlig efter forfarne Mænds Frasagn sætte over det store Hav som omslynger alle Lande, lægge Sol og Stjærner bag sig, flakke ud i det øde Svælg, og omsider naa frem til Lande, hvor Lys ej fandtes, og hvor alt var hyllet i evigt Mulm. Men Ungersvenden tvang sin Frygt for hvad Fare der fulgte med Færden, ti han tørstede mere efter Ære end efter Bytte og haabede svarlig at øge sit Ry ved at vove en Færd, som endnu ingen havde turdet friste.

Trehundrede Mænd aflagde Løfte sammen med Kongen, og til Fører paa Færden valgte han Thorkel, fra hvem de sære Frasagn stammede, da han holdt ham for stedkendt og forfaren i at færdes i disse Egne. Han var ikke heller uvillig til at tage sig det Hverv paa, men raadede ham blot til at bygge stærke Skibe til Færden, der kunde trodse de vilde Vovers mægtige Vælde, af svært Tømmer, med mange Knaster og tæt besatte med Bolte og Nagler; dernæst skulde han lade bringe en Mængde Rejsekost om Bord og spænde Oksehuder over Snækkerne, der kunde skærme de indre Rum mod Styrtesøerne. — Saa gav de sig da ud paa Færden med trende Snækker, hver med hundrede udvalgte Mænd om Bord.

Men da de naaede Haalogaland[2]), blev Børen

---

[1]) Geirrød var en Jætte, som Thor gæstede; om hans Oplevelser i Geirrøds Gaard findes en vel kendt Fortælling i Eddaen.

[2]) Det nordligste Norge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dem gram, og de tumlede om paa Havet og dreves hid og did uden at kunne holde Kaasen; omsider slap deres Levnedsmidler op, saa de endogsaa manglede Brød og kun havde en Smule Grød at holde Sulten hen med. Efter nogle Dages Forløb hørte de paa Frastand en brusende Brænding som af Bølger, der brød sig mod Klipper og Skær; deraf sluttede de, at de ej var langt fra Land; en af de smidigste Ungersvende blev sendt op i Mastetoppen at spejde, og meldte nu, at en Ø med stejle Klinter var i Sigte. Da blev alle glade; de stirrede længselsfuldt ind mod Landet som han viste dem, og haabede for vist at finde Læ ved den ventede Kyst. Omsider naaede de did og klatrede ad bratte Stier og stejle Brinker op paa Højden af Øen. En Mængde Kvæg strejfede rundt langs Stranden; men Thorkel forbød at tage mere end hvad man havde behov til straks at stille Sulten med; ellers vilde Landvætterne ej give dem Lov til at fare videre. Men Mandskabet havde mere Hu til oftere at æde sig mæt end til at lyde hans Ord; de ænsede mere Ganens Lyst end det gode Raad og fyldte Skibenes tømte Forraadsrum med Kroppe af slagtet Kvæg; ti Okserne lod sig med Lethed fange: de flokkedes om dem uden Frygt, undrende sig over det uvante Syn. Men næste Nat styrtede Utysker frem paa Stranden med Skrig, saa det skingrede i Skoven, omringede Snækkerne og holdt dem fast; ja ét af dem, som var større end de andre og væbnet med en vældig Kølle, vadede langt ud i Vandet og raabte, da han kom Skibene nær, at de slap aldrig derfra, før de havde sonet Oksernes Drab og givet en Mand for hvert Skib i Bod for det hellige Kvæg. Thorkel tog hans Trusler til Følge, holdt det for bedst at redde alle ved at ofre nogle faa Mænds Liv, og lod ham tage de tre, som Lodden traf.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dernæst fik de Bør efter Ønske og sejlede til det yderste Bjarmeland[1]). Det er et Land, dækket af den dybeste Sne, hvor Frosten evig raader, og Sommersolens Magt er ukendt; der er fuldt af uvejsomme Skove, Korn trives ej, men Landet er rigt paa vilde Dyr, som ikke kendes andensteds; mangfoldige Elve styrter brusende og skummende ned og bryder sig mod Klipperne, der ligger i Vejen for deres Løb. Der lod Thorkel dem trække Snækkerne paa Land og bød at slaa Lejr paa Stranden, samt lod dem vide, at nu var de kommet til et Land, hvorfra der ej var langt til Geirrøds Gaard. Han forbød dem ogsaa at indlade sig i noget Ordskifte med hvem de mødte, og føjede til, at der var intet som gav Utyskerne større Magt til at skade deres fremmede Gæster end om disse lod falde et uvenligt Ord; »derfor«, sagde han, »er det sikrest for Eder, mine Fæller, at tie stille; jeg selv er den eneste, der trygt kan føre Ordet, da jeg forud kender dette Folks Sæd og Færd.«

Da Mørket faldt paa, kom der en kæmpestor Mand, som hilste paa Søfolkene og nævnede dem hver især ved Navn. Alle undredes derover, men Thorkel bad dem tage imod ham med Glæde, og sagde, at det var Gudmund, Geirrøds Broder, som midt i alle Farer huldt skærmede hver og én, der kom sejlende did. Da Gudmund nu spurgte, hvi de andre var saa tavse, svarede Thorkel, at de endnu ikke kendte hans Mundart og undsaa sig ved at bruge et ukendt Maal. Gudmund tog nu gæstfrit imod dem og bød dem sætte sig op at age. Undervejs fik de Øje paa en Aa med en gylden Bro over; men da de ytrede Lyst til at gaa over, holdt Gudmund dem til-

---

[1]) Landet ved det hvide Havs Kyster.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bage fra deres Forsæt og lod dem vide, at den Elv var sat som Skel mellem Menneskenes og Thursernes Verden, saa ingen dødelig Mand turde vove sig did.

Dernæst kom de til Gudmunds egen Gaard. Her tog Thorkel sine Fæller til Side og bad dem te sig som Mænd og vise sig haarde mod alle de Fristelser, som de monne møde: afholde sig fra al fremmed Føde, nære sig med deres egen Kost, sætte sig adskilte fra de indfødte og ikke røre ved nogen af dem under Maaltidet; ti hvis de aad sammen med dem, vilde de miste Mindet om alt i Verden og al deres Levetid blive hos de arge Utysker, som Lemmer af deres lede Samfund. Ej heller maatte de røre ved Mundskænkene eller Skaalene.

Gudmund havde tolv vakre Sønner og lige saa mange væne Døtre, som gik for Borde; men da han saa, at Kongen kun smagte den Mad, hans egne Folk bragte ham, gav han ondt af sig over at han afslog hans gode Gaver, og klagede over hans Uhøflighed mod Værten. Men Thorkel fattedes ej fyldestgørende Undskyldning derfor: han sagde, at hvo der aad fremmed Mad, fik sig ofte en slem Syge paa Halsen, og at Kongen var ej uskønsom overfor andres Hyldest, men blot tog sin egen Helse i Vare, og derfor holdt fast ved sin vante Levevis og lod Bordet dække med hjemlig Kost; saa han maatte ikke tro, at han kastede Vrag paa hans Mad, nej han bar sig kun saaledes ad for at bjærge Livet og undgaa Sot og Syge.

Da nu Gudmund indsaa, at hans List med Lokkemaden strandede paa Gæsternes Nøjsomhed, tog han sig for at undergrave deres Ærbarhed, da han ej kunde mindske deres Maadehold, og satte al sin Kraft og sit Snille ind paa at lægge deres Tugt og Ære øde: han tilbød Kongen en af sine Døtre til Ægte og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gav de andre Lov til at tage hvem de vilde af Tærnerne, der tjente i hans Gaard. Mange fandt hans Tilbud godt; men Thorkel fik dog ved sit gode Raad forebygget hvad Skade denne og de andre Snarer kunde have voldt; ti han vidste snildt at sno sig og træffe den rette Middelvej mellem varsom fremmed og glad Gæst. Dog var der fire af Danerne, som tog mod hans Tilbud og tvært imod deres sande Vel valgte at følge deres Lyst; men ved saalunde at lade sig lokke blev de afsindige og ellevilde og tabte helt Mindet om gamle Dage, ja siden den Tid kom de nok aldrig rigtig til Sans og Samling. Havde de blot i deres Færd holdt sig inden for tilbørlig Tugt og Ære, da havde de naaet Herkules i Navn og Ry, havde modigt vundet Sejr over al Jætternes Styrke og var blevet navnkundige i Fædrelandet, som Folk der havde mærkelige Frasagn at melde.

Endnu holdt Gudmund fast ved sit Forsæt og satte atter en Snare for dem: han lovpriste sin herlige Have, søgte at lokke Kongen did at nyde af dens Frugter og stræbte saalunde at overvinde hans Varsomhed og faste Sind ved Øjenslyst og lokkende Smag; men ogsaa overfor denne Fælde holdt Kongen sig stiv som før, efter Thorkels Raad, vragede Gudmunds skrømtede Gæstfrihed og Godhed, undslog sig for at nyde godt deraf og gav som Grund, at han maatte fremskynde Rejsen. — Da nu Gudmund mærkede, at den anden i alle Maader var hans Overmand i Snille, opgav han Haabet om at føre sin Sag til Ende, færgede dem alle over til den anden Flodbred, og lod dem drage videre paa Færden.

Som de nu gik, saa de en sort og forfalden By ligge ej synderlig langt af Led; den lignede mest en Taagesky. Mellem Taarnene stod der Stager med af-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

huggede Mandshoveder paa; glubske og gale Hunde stod uden for Borgeleddet og vogtede Indgangen. Dem rakte Thorkel et Horn, der var smurt i Fedt, til at slikke paa, og stillede saalunde med en ringe Gave deres rasende Vildskab. Porten stod kun aaben foroven; de kravlede did op ad Stiger og slap med Nød og næppe ind. Derindenfor vrimlede Staden af sorte og lede Trolde, der gjorde en ulidelig Støj, saa det er ej godt at sige om de var værst at se eller høre; alt var sølet og skident, og af det raadne Skarn stod der en utaalelig Stank op i de fremmedes Næser. Omsider fandt de Stenstuen, hvor Geirrød efter Sagnet havde sin Kongesal; men netop som de havde sat sig for at styre deres Fjed ind i dens trange og rædsomme Indre, blev de slagne af Gru midt i Døren og kunde ej flytte en Fod. Thorkel saa sig nu om blandt de tøvende Mænd og fik ved mandigt Raad Bugt med deres Ulyst til at træde ind, samt manede dem til at afholde sig fra at røre alt Indbo, som de fandt dér i Huset, om det end var nok saa ønskeligt at eje eller lifligt for Øjet; de skulde holde sig lige fjærnt fra Griskhed og Frygt og hverken attraa hvad der var fristende at tage eller ængstes for hvad der var rædde-ligt at skue, selv om de ogsaa paa deres Færd skulde finde rig Lejlighed til begge Dele; ti hvis deres Hænder greb efter Bytte, vilde de med det samme hænge fast derved og ej kunne rives løs fra hvad de rørte ved, men blive sammenslyngede dermed som ved en uløselig Knude. Desuden bød han dem gaa ind fire og fire i Række. Broder og Bugge vovede sig først ind, og med dem fulgte Thorkel og Kongen; de andre fulgte efter i Række og Rad. Indvendig var Stuen helt forfalden, fyldt af en afskylig Røg og Dunst, og vrimlede af alt, hvad der kunde støde Øje og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sind. Dørstolperne var dækkede med Sod, der i lange Tider havde samlet sig der, Væggene var sølede til med Snavs, Loftet var gjort af lutter Spyd, Gulvet var strøet med Orme og fuldt af alskens Skarn og Møg, saa det hele var et lige saa uvant som rædselsfuldt Skue for de fremmede Gæster. Overalt stod der en arg og vedholdende Stank op i Næsen paa dem og plagede dem svarlig. Blodløse Skygger og Utysker sad paa Bænke af Jærn; mellem Sæderne var der Skillerum af Bly, og ved Døren stod gruelige Trolde paa Vagt; nogle gjorde Støj og slog løs paa hverandre med Stænger, andre havde en styg Leg for og slængte et Bukkeskind frem og tilbage mellem sig. — Her gentog Thorkel atter sin Advarsel og bad dem ej fare saa uvarligt, at de grisk lagde Haand paa forbuden Frugt. Nu gik de videre og fik Øje paa et sprængt Klippestykke og temmelig nær derved en Gubbe med gennemboret Krop, der sad ligesom i et Højsæde med Ryggen mod et revnet Fjæld; og ved Siden af ham sad tre skrutryggede Kvinder, der saa ud som om der ingen Benrad fandtes i Kroppen paa dem. Thorkels Stalbrødre var nysgerrige efter at vide hvem det var; og han, som var vel kendt med Aarsagen til sligt, fortalte dem, at Gud Thor, opbragt over Jætternes Frækhed, havde drevet en gloende Staalstang ind gennem Geirrøds Bryst, da denne bød ham Trods, og den var saa trængt videre frem og havde knust og flakt Klippens Sider; men Kvinderne, sagde han, var blevet ramt af Lynet og havde med brudt Ryg maattet bøde for deres Angreb paa hans Guddomsvælde.

De gik nu videre og fik Øje paa syv guldbundne Kar, hvori der hang mangefold slyngede og snoede Ringe af Sølv; ved Siden af dem fandt de en Tand

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af et mærkeligt Dyr[1]), guldslagen i begge Ender; og tæt ved den laa et vældigt Bøffelhorn, omhyggelig smykket med herlige skinnende Ædelstene og tillige kunstfærdigt udskaaret; jævnsides den saas en overmaade vægtig Armring af Guld. Den fik én af dem en umaadelig Lyst til at eje og lagde grisk Haand paa Guldet, uden at tænke over, at under Malmets herlige Glans dulgte sig det værste Vanheld, og at Død og Undergang laa gemt i det glimrende Bytte. En anden kunde lige saa lidt lægge Baand paa sin Havesyge og rakte sine Hænder ud at røve Hornet, og en tredje vilde ikke staa tilbage for de andre i Mod og kunde ej holde sine Fingre i Ave, men vovede at tage Tanden paa Nakken. Men lige saa fagert Byttet var at se til, lige saa frygteligt var det i sin Virkning; ti det ydre Omrids var kun lokkende og skuffende Blændværk: Armbaandet omskabtes til en Edderorm, der hug sin hvasse Gifttand i ham, der bar det; Hornet videde sig ud til en Lindorm, som røvede sin Ransmand Livet; og Tanden blev til et Sværd, der borede Odden i Brystet paa ham, der bar det. De andre frygtede for at de skulde dele deres onde Skæbne, troede at baade skyldig og sagesløs Mand gik én og samme Død i Møde, og turde end ikke haabe, at Uskylden slap fri for Straf.

Nu kom de til en Dør, der sad i en smal og snæver Indgang til et andet Rum; og her aabnede sig da et Lønkammer for dem med rige Skatte, hvor der trindt om laa alskens Vaaben, saa store som ingen Mennesker kunde magte; og blandt dem saas ogsaa en Kongekaabe tillige med en herlig Hat og et vidunderlig kunstfærdigt Bælte. De Sager stak Thorkel

---

[1]) Sikkert en Hvalrostand.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saadan i Øjnene, at han gav sine rovgriske Lyster Tøjlen og glemte sit eget Forsæt om Afholdenhed; saa han, der saa ofte havde vejledt de andre, kunde nu end ikke lægge Baand paa sin egen Attraa: han lagde Haand paa Kaaben og gav ved sin dumdristige Adfærd ligervis de andre Mod paa at røve og plyndre. I det samme tog Huset til at ryste fra Grunden af, og gav sig til at gynge og skælve; dertil raabte og skreg Kvinderne, at de altfor længe havde taalt de skændige Ransmænd; og alle de Skikkelser, som de før havde holdt for daanede og livløse, sprang med ét op fra deres Sæder, som om Kvindernes Raab var dem et Løsen, og stormede ind paa de fremmede; andre udstødte hæse Brøl. Nu tog Broder og Bugge deres Tilflugt til den Kunst, de var kendte med fra gammel Tid: de anfaldt fra alle Sider de fremtrængende Hekse med skarpe Vaaben og overvældede Utyskernes Sværm med Bueskud og Slyngekast: det var det bedste Middel til at holde dem fra Livet. Dog var det kun tyve Mand af hele Kongens Følge, som reddedes ved deres Mesterskab i at skyde; de andre blev sønderrevne af Utyskerne.

Nu drog de efterlevende tilbage igen, kom atter til Aaen, og blev færget over af Gudmund, der tog gæstfrit mod dem og bad dem tit og mange Gange blive i hans Gaard; men da han ej kunde holde dem tilbage, lod han dem omsider fare med gode Gaver. Her tog Bugge sig ej ret i Agt, men tabte Herredømmet over sig selv, lod sin hidtidige Dyd og Ære fare, fattede uimodstaaelig Elskov til en af Gudmunds Døtre og fæstede dermed sin egen onde Skæbne til Brud; ti fluks løb alt rundt i hans Hoved, og han tabte Mindet om svundne Tider; saa Utyskernes herlige Overmand, der havde budt saa mangen

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fare Trods, blev et Bytte for Elskovsbrynde til én Ungmø, forvildede sig bort fra Dyd og Ære og trællede under Vellystens usle Aag. Da Kongen vilde drage videre, fulgte han ham for Skams Skyld paa Vej, men idet han vilde age over et Vadested, sank Hjulene i, saa han blev revet med af Strømmen og fandt sin Død i Bølgerne. Kongen sørgede over sin Vens Skæbne, skyndte sig om Bord og sejlede bort. I Førstningen havde han blid Bør; men siden omtumledes han af Modvind; hans Stalbrødre omkom af Hungersnød, saa der til Slut kun var nogle faa i Live; og da vendte han sin Hu til det hellige, tog sin Tilflugt til at bede til Himlens Herrer, og tænkte, at i denne yderste Nød maatte man ty til Guderne om Hjælp. Hver paakaldte nu sin Guddom og holdt for, at der maatte blotes til denne eller hin af de høje Magter; men selv vendte han sig til Utgarde-Loke med Bønner og Sonofre, og opnaaede ogsaa den blide Bør som han ønskede sig.

Da han kom hjem, faldt han i Tanker over alle de Have han havde pløjet og alle de Farer han havde fristet, følte sig træt af al den Sorg og Møde, og vilde for Fremtiden holde sig fjærn fra al stræng Syssel, hvorfor han tog sig Viv i Sverige, lod sine forrige Lyster fare og tænkte ene paa Ro og Mag. Hans Dage svandt ogsaa hen i den dybeste Fred; men omsider, da han fast havde naaet sit Livs Ende, og havde hørt nogle Mænd godtgøre for ham med gode Grunde, at Sjælene var udødelige, faldt han hen i alskens Tanker og spurgte sig selv, hvor han skulde fæste Bo, naar Aanden skiltes fra Legemet, og hvad

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Løn han kunde vente sig for sin ivrige Dyrkelse af Guderne.

Mens han nu grundede herover, gik nogle af Thorkels Uvenner til ham og raadede ham til at spørge Guderne selv og af Himlens Herrers egen Mund skaffe sig Vished i saa vigtig en Sag, der oversteg Menneskers Ævne og ej var let at udrede for dødelige Mænd; derfor maatte man gøre sig Utgarde-Loke huld og god, og ingen egnede sig bedre hertil end Thorkel. Ja der var endog nogle der skyldte ham for Svig og sigtede ham for at stræbe Kongen efter Livet. Da nu Thorkel mærkede, at han skulde sendes ud paa slig livsfarlig Færd, udbad han sig Øretuderne til Følgesvende. Nu indsaa de Folk, der havde sat en Skamplet paa sagesløs Mand, at den Fare de havde tiltænkt en anden, kom over deres eget Hoved, og søgte at tage deres Raad tilbage; men det hjalp intet at de tudede Kongen Ørerne fulde: de blev bare udskældt for fejge Uslinger og tvunget til at fare under Thorkels Førerskab. Saaledes gaar det gærne: hvo der pønser paa ondt mod andre, falder i sin egen Fælde.

Da de nu indsaa, at de uundgaaelig var nødt og tvunget til at styrte sig i Faren, spændte de Oksehuder over en Snække og fyldte den med rigelig Rejsekost; dernæst sejlede de ud og naaede did, hvor Sol ej skinner og Stjærner ej ses, hvor Dagen ikke kendes, men et evigt Mulm og Mørke ruger. Længe sejlede de nu under dette uvante Himmelstrøg; omsider slap deres Ved op, saa de ej kunde holde deres Ild ved lige eller faa deres Gryde i Kog, men maatte æde Føden raa for at stille deres Sult. Men mange af dem blev dødsens syge af at fylde sig med slig ufordøjelig Føde: først fik de efterhaanden ondt i Maven af den uvante Mad, og til Slut greb Sygdommen værre om sig og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

truede deres Liv. Saaledes var de stedt i en dobbelt Vaande mellem tvende Yderligheder: det var haardt at lide Hungersnød, men dog en tvivlsom Sag at smage Mad, saa de maatte baade holde det for utrygt at æde og for skadeligt at lade være. Omsider, da de var ved at opgive alt Haab — som Buen gærne brister, naar den spændes for stærkt — oprandt der uventet Hjælp og Frelse: de fik med ét Øje paa en Ild ikke ret langt borte, og nu fattede de udmattede Folk nyt Haab om at holde sig i Live. Thorkel opfattede den som en Haandsrækning fra Himlen og tog sig for at hente noget deraf; og for des sikrere at kunne finde tilbage til sine Fæller, fæstede han en straalende Ædelsten i Toppen af Masten. Dernæst gik han i Land og fik Øje paa en smal Sti, der førte op til en trang og snæver Hule. Her bød han sine Følgesvende blive udenfor og traadte selv ind i Hulen, hvor han saa to kæmpestore Svartalfer med Næser som lange Horn, hvormed de ragede alt hvad de stødte paa, ind i Ilden for at holde den ved lige. Iøvrigt var Døren ful, dens Stolper raadne, Væggene sølede med Skarn, Loftet skident, og Gulvet strøet med Orme, saa baade Øje og Sind maatte væmmes derved. Den ene af Jætterne bød ham velkommen og sagde, at det var en overmaade vanskelig Sag han havde vovet sig ind paa: saaledes at udforske de utilgængelige Egne ved Verdens Ende blot af Attraa efter at finde en fremmed Gud. »Alligevel«, sagde han, »vil jeg vise dig Vej til Rejsens Maal, hvis du vil sige mig tre Ordsprog, der rummer lige saa mange Sandsagn.« Da sagde Thorkel: »Aldrig mindes jeg for sand at have set en Slægt med styggere Næser; aldrig har jeg været noget Sted, hvor jeg nødigere vilde dvæle; den Fod holder jeg for den bedste som Døren

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

er næst.« Jætten glædede sig over Thorkels Snille, lovpriste Sandheden af hans Mundheld og meddelte ham, at først maatte han fare til et Land, hvor Græs ej groede, og som var hyllet i Mulm og Mørke; men inden han naaede dette sit Maal, maatte han i fire Dage fare paa Søen og uafbrudt bruge sine Aarer. Der vilde han faa Utgarde-Loke at se i hans skumle Bo, siddende i en rædsom skiden Hule. Thorkel blev helt skrækslagen over at der endnu ventede ham en lang og farefuld Søfærd; men hvor uvist Haabet end var, drev han dog fluks med det Frygten paa Flugt, og bad om en Brand af Baalet. Jætten svarede: »Vil du have Ild, maa du først nævne mig tre andre og lignende Ordsprog og Sandsagn.« Da sagde Thorkel: »Raad maa lydes, selv om Raadgiveren er en ringe Selle«. Fremdeles: »Jeg har nu vovet mig saa vidt, at hvis jeg overhovedet kommer tilbage, skylder jeg mest af alt Fødderne min Frelse.« Ydermere: »Hvis jeg slipper fri og frels hjem fra denne Færd, skal jeg vel vogte mig for atter at komme hid.«

Nu bragte Thorkel sine Stalbrødre Ild, fik god Bør og løb fjerde Dagen derefter ind i den attraaede Havn, gik i Land med sine Mænd og stod nu i en Egn, hvor Nattens Mulm altid rugede og aldrig omskiftedes med Dagens Lys. Uagtet de knap kunde skimte det mindste, fik han dog Øje paa et vældigt Fjæld; det tog han sig for at ransage, satte nogle af sit Følge paa Vagt derudenfor og bød dem slaa Ild af Flint ved Indgangen, som et godt Værn mod Uvætter og Trolde. Dernæst lod han de andre gaa foran med Lys og klemte sig gennem en snæver Aabning ind i en Hule, hvor der vrimlede med Kryb og Slanger, og hvor han alle Vegne saa en Mængde Bænke af Jærn. Dernæst fik han Øje paa en temmelig stille

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Strøm, hvis Vande flød sagteligt hen over Sandbund; den satte han over og kom nu ind i en noget dybere liggende Hule; fra den keg man ind i et sort og skummelt Hul, hvor man saa Utgarde-Loke sidde med svare Lænker om Hænder og Fødder og med stinkende Haar saa lange og stive, at de lignede Stager af Horn. Et af dem trak Thorkel med sine Fællers Hjælp ud af hans Kindskæg, uden at han rørte sig derved, og gemte det, for at man des snarere skulde fæste Lid til hans Oplevelser; men fluks bredte der sig en saa rædsom Stank blandt dem der stod hos, at de kun kunde trække Vejret, naar de holdt deres Klædebon op for Næsen. Næppe var de naaet til Udgangen, før de blev overfaldet af flyvende Øgler alle Vegne fra, der spyede Edder paa dem; og kun fem af Thorkels Følgesvende naaede om Bord med deres Fører; alle de andre lod deres Liv. De arge Utysker trængte truende frem og spyede deres giftige Edder ned paa dem; men Søfolkene holdt deres Huder for til Skærm og rystede saalunde den udspyede Edder af sig. Dog var der én, som var nysgerrig nok til at kigge ud; men fluks ramte Edderen hans Hoved, saa det skiltes fra Halsen, som om det var skaaret af med en Kniv; en anden tittede blot en Smule ud af det skærmende Dække; men da han atter tog Øjnene til sig, havde han tabt sit Syn; og en tredje, der blot stak Haanden ud for at glatte paa Tjældingen, mistede den ligesaa ved Edderens Magt og beholdt kun Armstumpen tilbage.

Medens nu de andre til ingen Nytte paakaldte hver sin Skytsgud, vendte Thorkel sig med Bøn til Alverdens Herre og ofrede tillige til ham; og fluks fik han blid Bør og naaede atter ud under aaben Himmel, hvor der baade var Lys og Luft; og det

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var nu som saa de en anden Verden ligge for sig og øjnede selve Indgangen til Mandhjem. Omsider landede han i Tyskland, som netop da var omvendt til Kristendommen, og fik hos Folket der i Landet en Forsmag paa Gudsdyrkelsen. Hans Følgeskare var nu fast helt uddød, da den ej havde kunnet taale den fremmede Luft; kun tvende af dem havde Døden skaanet, og i Følge med dem vendte han nu hjem til sit Fædreland. Dog, alt det Skarn, der havde lagt sig over hans Aasyn, havde aldeles ændret hans tidligere Ydre og Omrids, saa end ikke hans Venner kunde kende ham igen; men da han saa tvættede Smudset af sig og gav sig til Kende for dem der saa ham, vaktes stor Længsel hos Kongen efter at spørge nyt om hans Sendefærd. Men hans Avindsmænd var endnu ej trætte af at sætte ondt for ham; og nogle af dem lod sig da forlyde med, at hvis Kongen hørte hvad Thorkel havde at melde, vilde han med det samme være Døden vis; denne fæstede Lid hertil og blev ydermere styrket i Troen derpaa ved et falsk Varsel han havde i Drømme. Paa Kongens Bud blev der derfor i Løn lejet Folk til at snigmyrde Thorkel i Søvne. Men han kom paa Spor derefter, listede sig i al Stilhed ud af sit Sovekammer og lagde en stor og tung Træklods i Sengen; Snigmordernes Hug ramte kun Blokken, og han gjorde saalunde Kongens Argelist til intet. Næste Dag, da Kongen tog sig en Hjærtestyrkning, gik Thorkel frem for ham og sagde: »Jeg tilgiver dig din Grumhed og undskylder din Vildfarelse, at du har villet give mig Skam til Tak for det gode Budskab jeg bragte om min Sendefærd. For dig har jeg udsat mit Liv for saa meget ondt og løbet Panden mod saa mange Farer; og jeg haabede at høste stor Tak og Løn for al min Id, men fik

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kun den haardeste Straf for min Dyd og Manddom. Alligevel vil jeg ej øve Gengæld, og ønsker ingen anden Hævn for hvad Uret jeg har lidt end at du vil undse dig dybt i dit eget Indre — hvis da ellers utaknemlige Sjæle er i Stand til at føle nogen Skam. Iøvrigt har jeg gyldig Grund til at holde dig for argere og grummere end alle Trolde og Vilddyr; ti efter at være sluppet levende ud af saa mange Utyskers Kløer har jeg ej kunnet undgaa dine Efterstræbelser.« Kongen ønskede nu at høre alt af hans egen Mund; og da han fandt, at det oversteg hans Kræfter at byde Skæbnen Trods, bad han ham fortælle hvordan det hele var gaaet til. Han lyttede nu ivrigt til alle hans øvrige Frasagn; men da Raden omsider kom til hans egen Afgud, taalte han ej at høre ham saa ilde omtalt: han kunde ej udholde, at Utgarde-Lokes Usseldom blev lagt for Had, og hans Skam gik ham saa nær til Hjærte, at han af Harme over Thorkels Ord lod sit Liv, medens denne var midt i sin Melding; og i sin Iver for at tjene en falsk Guddom lærte han, hvor den virkelige Ulykkeshule var at finde. Iøvrigt stod der en saadan Stank af det Haar, som Thorkel til Vidnesbyrd om sine Storværker havde revet ud af Jættens Skæg, at det blev flere af de omstaaende Mænds Bane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gøtrik (Gudfred).

Den første Del af Sakses Fortælling om Kong *Gøtrik* er en lille Skæmtesaga, som handler om en Islænding, der gør sin Lykke ved Kong Gøtriks Hof; at denne Kong Gøtrik antages for samme Person som den historiske danske Konge *Gudfred* (d. 810), maa staa for Sakses egen Regning; Island var som bekendt paa den Tid endnu ikke opdaget. Hvad Sakse siden fortæller om Gudfreds spændte Forhold til Kejser Karl den store og om hans bratte Død (810), bygger uden Tvivl paa danske Aarbøger, især Lundeaarbogen, der atter hviler paa Bremerklerken Adams Krønike fra 11. Aarhundrede og andre ældre Kilder, og er vel i Hovedtrækkene historisk rigtigt, men i Enkeltheder overgroet med Forvanskninger og Misforstaaelser, der rimeligvis skyldes Fejlhuskninger og anden tilfældig Omdannelse af det overleverede Stof; hertil knytter Sakse ogsaa nogle Træk om Danernes Forhold til Sakser og Friser, der maa skyldes folkelig Sagndannelse.

Efter Gorms Død stod hans Søn Gøtrik for Styret. Han udmærkede sig ej blot ved gæv Vaabenid, men ogsaa ved sit gavmilde Sind, saa man havde ondt ved at afgøre, om han var mest bold eller blid: hans Huldskab holdt hans Haardhed Stangen, og de tyktes at veje hinanden op. Paa den Tid kom to Islændinger ved Navn Bjørn og Ræv til Kong Gøte i Norge, og denne viste Ræv stor Yndest og Venskab og skænkede ham en meget vægtig Armring. Den fik en af Hovmændene Øje paa og udbrød da i store Lovtaler over saa anselig en Gave, samt lagde til, at ingen kunde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

maale sig med Gøte i Vennesælhed. Men uagtet Ræv var ham Tak skyldig for hans Skænk, kunde han dog ikke lide at give den anden Ret i hans urimelige Skamros af Gøte, og gav Gøtrik Fortrin fremfor denne: for at gøre den tomme Smiger til Skamme vilde han hellere give en fremmed Fyrste Skudsmaal for Gavmildhed end falskelig gaa sin forhaandenværende Velgører under Øjne, fandt det tillige adskilligt bedre at skyldes for Utaknemlighed end at istemme en tom og intetsigende Ros, og satte større Pris paa at sige Kongen den rene Sandhed end at smigre ham med Løgn og løs Tale.

Dog, Ulf holdt ej blot haardnakket fast ved sin Lovtale over Kongen, men vilde ogsaa gøre Prøve derpaa og foreslog sin Modstander et Væddemaal. Det indvilgede Ræv i, drog til Danmark og fandt Kong Gøtrik, siddende i sin Stol, i Færd med at give sine Hærmænd Sold. Kongen spurgte ham, hvem han var; og han svarede, at han kaldtes en lille Ræv. Nu var der nogle der brast i Latter, mens andre fandt det løjerligt; men Gøtrik sagde: »Ræven skal da ogsaa have en Mundfuld«, og dermed kaldte han ham til sig, strøg en Kæde af Armen og stak ham den i Munden. Ræv fæstede den straks paa sin Arm og holdt den frem, at alle skulde se dens gyldne Pragt, men skjulte den anden Arm, som ej var smykket; og ved den List opnaaede han, at Kongen, hvis Gavmildhed var usvækket, med rund Haand skænkede ham Magen til den forrige Gave. Nu var Ræv glad, ikke saa meget fordi Ringene havde høj Værd, som fordi han havde vundet sit Væddemaal; og da Kongen hørte, hvad det var han havde væddet om, glædede han sig over, at han, ej med Flid, men uden at tænke videre derved havde teet sig gavmild mod ham, og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sagde, at han var gladere ved at give end Ræv ved at tage hans Gaver. Ræv vendte nu hjem til Norge; og da Ulf ej vilde udrede hvad de havde væddet om, slog han ham ihjel, samt fangede Gøtes Datter og bragte Gøtrik hende som Bytte.

Gøtrik, der ogsaa kaldtes Gudfred, drog i Leding mod udenlandske Folk, og øgede sejrsæl sit Ry og sin Vælde; og blandt andre Minder om hans Daad maa ogsaa nævnes, at han ved Lov lagde den Skat paa Sakserne, at hver Gang der i Danmark blev Kongeskifte, skulde deres Hertuger hylde den nykaarne Konge ved at sende ham hundrede hvide Heste i Gave; og hvis der omvendt kom en ny Hertug til Magten hos Sakserne, maatte han udrede samme Skat og saalunde indlede sit Styre med at hylde Danernes Højhed, hvorved han baade godkendte vort Folks Overherredømme og gav et tydeligt Tegn paa Underkastelse[1]).

Gøtrik nøjedes ej med at underlægge sig Tyskland, men søgte ogsaa at vinde Sverige og sendte Ræv derop i saadant Ærende. Sveerne turde ej aabenlyst tage ham af Dage, men dristede sig da til et Snigmord: de dræbte ham i Søvne ved at styrte en Sten ned over ham; og det gik saadan til, at de hængte en Møllesten op over hans Hoved, skar Snorene over, og lod den falde ned paa ham. Til Bod for deres Brøde maatte hver af Gerningsmændene udrede

[1]) Dette Stykke hører ej til Gave-Rævs Saga, men bygger paa dansk Overlevering, der dog sikkert ikke kan være videre gammel; den er nær i Slægt med saadanne Træk som Knud Lavards Lensgave til den tyske Kejser (Sakses Danesaga, Svensønnernes og Borgerkrigenes Tid, S. 112 f.), blot omsat fra tysk til dansk Overhøjhed.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gøtrik tolv Mark Guld, og hver Mand af Almuen en Ørtug Guld, og det kaldtes Rævegæld[1]).

Nu hændte det imidlertid, at Frankernes Konge Karl knuste Tyskland i Kamp og tvang det til ej blot at tage ved Kristentroen, men ogsaa lyde under hans Herredømme[2]). Da Gøtrik spurgte dette, faldt han over Folkene ved Elben og søgte atter at gøre sit gamle Herredømme gældende over Saksland, der gærne tog Karls Aag paa sig og kaarede Romerrige for Danevælde. Paa den Tid havde Karl trukket sine sejrrige Hære tilbage over Rhinen og indlod sig desaarsag ej i Kamp med den fremmede Fjende, ret som om Floden var ham i Vejen; men netop som han satte sig for paa ny at overskride den og undertvinge Gøtrik, sendte Pave Leo i Rom ham Bud om at komme did og værne Byen, og han gjorde som han bad og gav sin Søn Pipin det Hverv at føre Krigen mod Gøtrik: selv drog han mod den fjærne Fjende og overdrog ham Kampen med Nabofolket; ti da han sad i en dobbelt Klemme, maatte han dele sin Magt for at finde Raad og Udvej af begge Farer[3]).

Gøtrik, som havde vundet en ærefuld Sejr over Sakserne, samlede nu atter Mandskab, udbød en tal-

---

[1]) Mark og Ørtug er Vægtenheder; en Mark var omtrent = 1 ℔, en Ørtug = 1/24 deraf. — Med dette Skæmtesagn ender Gave-Rævs Saga. *Rævfgæld* er et Ordspil med *Næfgæld* = Hovedskat.

[2]) Der sigtes til Karl den stores sejrrige Kampe mod Sakserne.

[3]) Hvad Sakse fortæller om Spændingen mellem Karl og Gudfred og om Gudfreds Planer mod Sakser og Friser er vel i det hele og store historisk rigtigt; men i Enkelthederne tager han for det meste fejl, saaledes bl. a. i hvad han fortæller om Pipin og Leo. Det er heller ikke rigtigt, at Sakserne villigt gik under Karls Aag.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

rig Hær, og agtede at hjemsøge ej blot Sakserne, men hele det tyske Folk til Hævn for deres Frafald fra hans Herredømme. Allerførst undertvang han med sin Flaade Frisland. Det er et Land som ligger overmaade lavt; og hver Gang Havet bruser vildt og bryder de Diger, som de har bygget til Værn mod Bølgerne, bliver det helt oversvømmet, og de aabne Agre sættes under Vand. Det Land lagde nu Gøtrik en Skat paa, der i og for sig var mere mærkværdig end haard at bære. Lad mig kortelig gøre Rede for dens Vilkaar og Væsen. Først blev der bygget et Hus paa tohundrede og fyrretyve Fods Længde, inddelt i tolv Fag, der hvert maalte tyve Fod, saa den samlede Længde blev saa stor som ovenfor nævnt. Inderst i Huset sad Kongens Skattefoged, og yderst ude stod der et rundt Skjold, som de brugte det der i Landet. Naar saa Friserne skulde udrede Skat, maatte de kaste den, Penning for Penning, ned i dette Skjolds Hulrum; og Fogeden regnede ikke andre med til Kongens Skat end dem der havde saa ren en Klang, at han tydeligt kunde høre den dér hvor han sad. Saaledes talte han kun det Malm med til Skatten, hvis Fald han selv paa Frasland kunde høre; men var der noget som havde en mattere Klang, der ej naaede Skatmesterens Øre, saa tog han det vel ind i Kassen, men regnede det ikke med. Da der nu var mange Penninge, som ikke havde saa tydelig en Klang at den naaede Fogedens Øren, kunde det ofte hænde, at de der skulde give deres fastsatte Gæld, kom af med en stor Mængde Penge, der ikke regnedes for noget. Denne trykkende Skat skal Karl siden have friet dem for[1]).

[1]) Dette Sagn stemmer ret nøje med gamle Lovbestemmelser fra Frisland og rummer saaledes en retshistorisk Kærne; i disse

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gøtrik drog nu tværs igennem hele Frisland, og efter at Karl var vendt hjem fra Rom, havde han i Sinde at trænge dybere ind i Tyskland; men da blev han snigmyrdet af en af sine egne Svende og faldt saalunde for sine Landsmænds Svig. Da Karl spurgte det, glædede han sig overmaade og tilstod, at Lykken aldrig havde været ham saa huld som ved dette heldige Dødsfald [1]).

Love hedder det bl. a. om Skattepenningene, at de skal være saa store, at man gennem ni Fog Hus kan høre dem klinge i en Kedel.

[1]) Efterretningen om Gudfreds Dødsmaade er aldeles historisk rigtig. Han døde 810.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Olaf og Hemming.

Om Olaf, der utvivlsomt er den samme som den Kong Aale, der ifølge samtidige frankiske Aarbøger faldt 812, har Sakse aabenbart kendt en — om end svag — hjemlig Overlevering, især knyttet til hans Høj ved Lejre. Hemming kender han derimod sikkert udelukkende fra Lundeaarbogen, der atter bygger paa Adam af Bremens Krønike.

Olaf, Gøtriks Søn[1]), stod for Styret efter sin Faders Død. Af Iver for at hævne sin Fader styrtede han Landet i Borgerkrig og satte sin egen Attraa over det almene Vel. Han faldt i Striden, og hans Lig blev jordet i en Høj ved Lejre, der er kendt under Olafs Navn.

Efter ham fulgte Hemming; om ham har jeg ej fundet andet mindeværdigt at melde end at han sluttede edelig Fred med Kejser Ludvig[2]). Men maaske er mangen mærkelig Id fra hans Dage hyllet i Oldtids Mørke, hvor navnkundig den saa kan have været.

---

[1]) Her begynder Sakses niende Bog.

[2]) Rettere med Karl den store; Fejlen stammer fra Lundeaarbogen. Hemming fulgte i Virkeligheden umiddelbart efter Gudfred og sluttede Fred med Karl 811, men døde snart efter.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Regner Lodbrog.

I sin Fortælling om Vikingetidens navnkundigste Sagnhelt bygger Sakse overvejende paa norsk Overlevering, men indfletter dog ogsaa nogle danske Sagn, ligesom Adam af Bremens Efterretninger om danske Konger i det 9. Aarhundrede paa adskillige Steder spiller ind med. Sagaen er ikke blottet for Træk, som rummer historisk Kærne; men de virkelige historiske Tildragelser, der ligger til Grund, tilhører for en stor Del ikke fra første Færd *Regner* og hans Æt; mindst to forskellige Vikingehøvdinger synes at være sammensmeltede i Regners Sagnskikkelse. Saaledes er et Uheld, som Vikingehøvdingen *Ragner* 845 led paa Seinen, det virkelige historiske Grundlag for Sakses Fortælling om Regners Bjarmelandsfærd, ligesom hans Fremstilling af Regners Søn *Hvitsærks* Død genspejler en historisk Tildragelse, der rigtignok intet har med den virkelige Regner at gøre, nemlig de nordiske Vikingers Indtagelse af Kiev 882. Regners Død i England er i høj Grad digterisk udsmykket, men Fortællingen rummer dog vistnok en historisk Kærne; end mere gælder dette om hans Sønners Sejr over Nord-Humbrernes Konge *Ella* (867), der hører til de vel afhjemlede historiske Kendsgerninger fra Vikingetiden. En Del af Regners Storværker, som Sakse nævner uden nøjere Udmaling af Enkeltheder, har han rimeligvis kendt fra et nu tabt Kvad, hvori Regner døende har opregnet alle sine Manddomsværker. Friere Spillerum har Digtningen dog haft overfor Regners Giftermaal og Elskovsæventyr, der vistnok er noget senere poetisk udformede end hans krigerske Storværker; hos Sakse er de dog langtfra saa fremtrædende som i den yngre islandske Overlevering, hvor Regner selv træder i Skygge for *Aslog* (hos Sakse: *Svanlog*) og hendes Sønner. Ejendommeligt for Sakse er det danske Sagn, han fortæller om Regner og Bondens Datter, samt om deres Søn *Ubbe*, der historisk set tillige med *Ivar* (Benløs) var den mest fremtrædende af Regners Sønner.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Derefter tog Sivard Ring Styret, kaaret af Skaaninger og Sællandsfarer; hans Fader var en norsk Fyrste af samme Navn, hans Moder Gøtriks Datter. Hans Frænde Ring, der ogsaa var Gøtriks Dattersøn, tog derimod Magten i Jylland[1]). Saaledes var Riget splittet i tvende; det var som hver Del for sig agtedes ringe for sin Lidenhed, og ej blot fik de fremmedes Spot at føle, men endogsaa deres Fjendskab. Men Sivard bar større Avind til Udlændingene end til sin egen Medbejler, kaarede ydre Fejde for indre Splid, og værnede i fem samfulde Aar Fædrelandet mod truende Fare; ti han vilde hellere finde sig i en indre Vunde for des snarere at læge det ydre Saar. Som Følge deraf saa Ring sit Snit til at vinde hans Rige, søgte at opkaste sig til enevældig Herre, og bluedes ej ved at yppe Splid herhjemme imod ham, der laa paa Vagt histude: han faldt ind i de Lande, der lød under ham, og skønnede kun lidet paa, at Sivard var hele Rigets Landeværnsmand.

Nu var der nogle af Sællandsfarerne, som var Sivard særlig hulde og tro og gærne af al Magt vilde støtte deres fraværende Konges Sag; og de gav derfor hans Søn Regner Kongenavn, uagtet han knap var vokset fra Vuggen, og det ikke fordi de var

---

[1]) Sakse bygger her delvis paa Adam af Bremen i sin Skildring af Fejden mellem Sivard (hos Adam *Sigfred*) og Ring (hos Adam *Anulo*, et Navn der sikkert er en Latinisering af *Aale*, men i tidlig Tid er blevet opfattet som en Art Oversættelse paa Latin af Ring; *anulus* = en Ring). Dog blander sig tillige en mundtlig Saga (Begyndelsen af Regner Lodbrogs) ind i hans Beretning, idet han gør den ene af disse Konger identisk med Sigurd Ring, der ifølge islandsk Overlevering varRegner Lodbrogs Fader. I Virkeligheden stod det store Slag mellem Sigfred og Aale allerede 812; begge Konger faldt, og Aales Brødre Harald og Reginfred blev Konger efter dem. Denne sidste antager Sakse urigtigt for identisk med Regner Lodbrog.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

uvidende om, at han var alt for ung til at styre, men for at ægge deres sløve Stalbrødre til Kamp mod Ring under den dyrebare Drengs Banner. Imidlertid spurgte Ring, at Sivard var kommet hjem fra Leding, og hjemsøgte nu Sællandsfarerne med en stor Hær, samt kundgjorde, at hvo der ej gav sig i hans Vold, skulde falde for Odd og Ægg. Sællandsfarerne, som han kun gav Valget mellem Skam og Død, var for faa til at stole paa egen Styrke og bad om Henstand for at overveje Sagen. Den fik de ogsaa; men da det hverken tyktes dem raadeligt at slutte sig til Sivard eller hæderligt at gaa over til Ring, vaklede de længe mellem Frygt og Skam, og selv Oldingene havde ej Raad paa rede Haand.

Da traadte Regner frem paa Tinge, hvor han netop var til Stede, tog Ordet og sagde: »Kort Bue skyder snarest; jeg er kun en Dreng, og det tykkes dumdristigt af mig at komme de ældres Raad i Forkøbet, saa jeg beder Eder tilgive mine Fejl og bære over med mine umodne Ord. Godt Raad bør ej vrages, selv om det gives af ringe Selle. Lærvillig Mand bør nemme hvad til Nytte tjener. Det er Skam at hedde frafalden og Overløber, men det er urimeligt at vove over sin Ævne; saa begge Dele er lige gale, og derfor bør I paa Skrømt søge Fjenden paa Haand for atter at svigte ham ved den første den bedste Lejlighed I finder. Det er bedre ved falsk Hyldest at stille Fjendens Vrede i Steden for at sige Nej og derved opirre ham til at fare værre frem imod os. Hvad opnaar vi nemlig ved ej at lystre Overmands Bud andet end at vi selv giver ham Vaaben i Hænde at knuse os med? Omsvøb baader ofte bedst, om List skal lykkes; i Fælde skal Ræv fanges.« Med dette kloge Raad gjorde han Ende paa al Uvished og

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skaffede Fjendernes Styrke en Tilvækst, der skulde blive dem selv til Skade; Tingfolket undredes lige meget over Drengens Veltalenhed og Snille og greb med begge Hænder det opvakte Barns Raad, der viste hvor langt han var forud for sin Alder. End ikke de raadvilde Oldinger undsaa sig ved at tage efter Drengens Ord, der vel var talte af en Barnemund, men dog vejede tungt til og rummede den sundeste og bedste Lære. Raadgiveren selv vilde de dog nødig udsætte for de forestaaende Farer, men sendte ham op til Norge at fostres der.

Kort efter yppede Sivard Slag med Ring og fældede ham, men fik selv en ulægelig Vunde og døde efter faa Dages Forløb af sit Saar. Efter ham fik Regner Riget.

Paa den Tid havde Kong Frø af Sverige fældet Kong Sivard af Norge samt spærret hans Frænders Hustruer inde i Horehus og givet deres Ære til Pris for alle. Da Regner spurgte det, drog han til Norge for at hævne sin Farfaders Død. Da han kom did, var der mange Kvinder, som enten nylig havde maattet friste Skam og Skændsel eller frygtede for at blive røvet deres Ære i den nærmeste Fremtid, og som derfor nu skarevis strømmede til hans Lejr i Mands Klæder med de Ord, at de hellere valgte Død end Vanære; og den vordende Hævner af voldtagen Viv bluedes ej ved at tage mod Hjælp af de Kvinder, hvis Skam han var kommet for at hævne, til Kamp mod deres Skændsels Ophav.

Blandt dem var ogsaa Skjoldmøen Ladgerd, der ejede Mands Mod i Kvindebryst og med udslaget Haar stred forrest blandt de raskeste Kæmper. Alle undredes over hendes enestaaende Id; ti Lokkerne som hun lod flagre løst om Skuldrene, røbede at hun

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var en Kvinde; og da Regner havde fældet sin Farfaders Drabsmand, udspurgte han ivrig sine Kampfæller om den Mø, som han havde lagt Mærke til forrest i Fylkingen, og tilstod, at den ene Kvindes Mod havde skaffet ham Sejren i Hænde. Da han saa hørte, at hun var rundet af ædel Rod her i det fremmede Folk, sendte han hende Bud og lod bejle for sig. Hun gav ogsaa paa Skrømt sit Ja; men i Løn vilde hun ej vide af ham at sige; og da hun først ved sit skrømtede Svar havde givet sin blussende Bejler Mod paa at fremme sin Vilje, lod hun en Bjørn og en Hund binde i sin Forstue og satte de vilde Dyr paa Vagt for ved deres Hjælp at værne sit eget Bur mod al Bejlerens Attraa. Men Regner glædedes over det gunstige Svar, gik om Bord og stævnede over Havet til Gølerdal[1]), bød sine Følgesvende blive tilbage og gik ene til Møens Bur. Her foer de vilde Dyr ud imod ham; men han stak sit Spyd gennem det ene, greb det andet i Struben, vred Halsen om paa det og kvalte det, og vandt Møen til Løn for overstanden Fare. — Tre Aar dvælede han der i Fred, og fik i Ægteskab med hende tvende Døtre, hvis Navne ej mindes, og en Søn der hed Fridlev.

Nu var der ingen som ventede den nygifte Mand hjem igen; og imidlertid fik Jyderne, et selvraadigt Folkefærd, Skaaningerne i Ledtog med sig, og hjemsøgte tilsammen Sællandsfarerne, der trofast hang ved Regner af fuldt Hjærte. Da Regner spurgte den Tidende, rustede han tredive Snækker, fik blid Bør, og knuste Skaaningernes Styrke ved Hviteby[2]), da de vovede at holde Slag med ham; og da Vinteren var

[1]) Guldalen i Trøndelagen.

[2]) I Albo Herred i det østlige Skaane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

leden, kæmpede han sejrrigt med de Jyder der bor ved Limfjorden histovre; endnu holdt han et tredje og et fjerde Slag, hvori han med Held underlagde sig Skaaninger og Hallandsfarer.

Regner vendte nu sin Hu til at ægte Kong Herrøds Datter Thora, og satte Skilsmisse mellem sig og Ladgerd; ti han mindedes vel, at hun i sin Tid havde hidset de værste Vilddyr løs paa ham, og tvivlede om en saadan Hustrus Troskab. Imidlertid var Sveernes Konge Herrød en Dag ude i Skoven at jage, og her fandt hans Følgesvende to Snoge, som han gav sin Datter at fostre. Møen adlød fluks sin Faders Bud og fodrede endog med egne Hænder Øgleætten; ja hun sørgede for at de hver Dag fik en hel Okse at stille deres Sult paa, uden at vide at hun i sit eget Hus fostrede en Landeplage; ti da de voksede til, lagde de Omegnen øde ved deres arge og giftige Aande. Kongen angrede nu sit enfoldige Værk og kundgjorde, at hvo der kunde rydde det onde af Vejen, skulde faa hans Datter til Ægte; og mange var de Ungersvende, der baade af Manddomstrang og af Elskovslyst lod sig lokke til at prøve det farefulde Værk, men ingen havde Held med sig. Da nu Regner af vejfarende Folk hørte Sagens Sammenhæng, bad han sin Fostermoder om en Faareskindspels og en strid og lodden Brog, der kunde gøre Ormenes Bid til Skamme. Han valgte nemlig at iføre sig en tæt og ulden Pels, fordi den baade var bedst til Værn og myg at røre sig i. Han stævnede nu med sit Skib til Sverige; og da det imidlertid faldt ind med Frost, sprang han med Vilje i Vandet for at væde sin Dragt, og hærdede den dernæst i Kulden for at gøre den uigennemtrængelig. Saaledes klædt bød han sine Følgesvende Farvel, manede dem til at være Fridlev

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tro, og gik ene op til Kongens Gaard. Saa snart han fik den i Sigte, bandt han sig Sværd ved Side og tog et Kastespyd i højre Haand; og som han nu gik videre frem, snoede en kæmpestor Orm sig frem imod ham, og tæt efter den krøb en anden, der var lige saa stor som den første af Vækst; snart slog de til Ungersvenden med krummet Hale, snart overspyede de ham med Edder og Gift. Imidlertid krøb Hofolkene i sikkert Skjul og saa til paa Afstand, ligesom rædde Smaapiger; ja Kongen selv tyede lige saa skrækslagen med nogle faa Følgesvende ind i et lidet Kammer. Men Regner stolede paa sin stivfrosne Dragt; han gjorde ej blot med Vaaben, men ogsaa ved Hjælp af sin Kofte alle deres edderspændte Anfald til intet, og holdt utrættelig Kampen gaaende mod de to Øgler, der uafbrudt spyede Gift paa ham ud af Svælget: deres Bid afbødede han med sit Skjold, deres Edder med sin Brog. Omsider slyngede han sit Spyd mod Fjenden, fæstede det rask i begge Udyrenes Krop, saa det skar sig ind til Hjærtet, og endte saalunde Striden med Held.

Kongen tog nøje hans Klædning i Agt og saa, at den var strid og lodden; og for at gøre Løjer med hans stive skræksomme Dragt og ikke mindst med hans stygt udseende Bukser kaldte han ham for Spøg Lodbrog. Tillige bød han ham til Gilde med sine Venner, for at kvæge ham efter hans møjsomme Id; men Regner svarede, at han først maatte hen og se til sine Mænd, som han havde ladet tilbage. Han gik da hen, lod dem iføre sig prægtige Skrud til Gildet, og kom saa atter did i Følge med dem. Omsider, da Gæstebudet var endt, fik han den lovede Sejrsløn, og avlede med Thora Raadbard og Dunvat,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

to overmaade lovende Sønner, samt dertil Brødrene Sivard, Bjørn, Agner og Ivar.

Imidlertid havde Jyderne og Skaaningerne i deres uslukkelige Oprørslyst røvet Regner hans Kongenavn og sat en Mand ved Navn Harald for Styret. Regner sendte nu Bud til Norge og bad om venlig Hjælp imod dem; og Ladgerd, i hvis Hjærte den gamle Elskov stadig vældede op igen, stak ogsaa i Søen med Husbond og Søn, og kom virkelig med en Flaade paa hundrede og tyve Skibe den Mand til Hjælp, der fordum havde slaaet Haanden af hende. Alligevel skønnede Regner, at han trængte til alt det Mandskab han kunde faa, og udbød derfor Folk af hver en Alder, fylkede stærke og svage i Flæng, ja undsaa sig ej ved at stikke Oldinge og Poge ind i de raske Kæmpers Rækker. Dernæst gik han først i Lag med Skaaningerne paa den Slette, som hedder Uldager[1]), og holdt en svar Strid med Oprørerne. Her yppede den syvaarige Ivar en vældig Strid og lagde, skønt kun Barn af Vækst, en voksen Mands Mod for Dagen. Sivard brød ogsaa brystgængs ind paa Fjenden, men snublede, faldt og fik et Saar; og da hans Fæller fik Øje derpaa, vendte de al deres Hu til Flugt; saa det var ej blot Sivard, men næsten alle Regners Folk, der for den Sags Skyld var ved at tabe deres Vaaben af Hænde. Men Regner indgød ved mandig Id og manende Ord de skrækslagne Sjæle ny Kraft og Styrke; og netop som de kun ventede at blive overvundet, gav han dem atter Mod paa Sejren. Ogsaa Ladgerd, der trods sine spæde Lemmer ejede et enestaaende Mod, dækkede ved sit djærve og ærefulde Forbillede over de rædde Hærmænds Frygt: hun omgik Fjenden

[1]) Dette Sted, *Ullaråker*, ligger ellers i Upland i Sverige.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med sin Fylking og faldt ham uventet i Ryggen, saa Frygten, der før havde grebet Regners Folk, gæstede nu Fjendens Hær. Omsider veg Haralds Fylking; han blev slaaet paa Flugt og mistede en Mængde af sine Folk. Da saa Ladgerd var vendt hjem fra Slaget, dulgte hun et Spyd under sin Kaabe, myrdede sin Mand om Natten, og tilvendte sig hele hans Magt og Højhed; ti den hovmodige og selvraadige Kvinde vilde hellere herske foruden Husbond end være halvt med ham om Æren.

Imidlertid blev Sivard bragt til en By dér i Nabolaget, for at Lægerne kunde tage sig af ham; men det endte med at de opgav alt Haab, ti Saaret var saa stort, at det intet hjalp, hvor mange Omslag de saa lagde paa. Da saa man en kæmpestor Mand træde hen til hans Sotteseng; han tilbød fluks at gøre ham karsk, hvis han lovede ham Sjælene af alle de Mænd, han siden vejede med Vaaben; og han lagde heller ikke Dølgsmaal paa sit Navn, men føjede til, at han hed Roster[1]). Da nu Sivard indsaa, at han ved et ringe Løfte kunde købe sig en stor Lykke, indvilgede han gærne i hans Ønske; og i det samme lagde Gubben sin Haand paa Saaret og drev med ét al Bullenskab ud, saa der fluks groede Ar over Vunden. Inden han gik bort, kastede han ham noget Sand i Øjnene; og derved opstod straks nogle Pletter, som gav den undrende Svends Øjne en mærkelig Lighed med Orme. Uden Tvivl har Ophavsmanden til dette Under ønsket, at Ungersvendens Øjne skulde bære tydeligt Vidne om den Vildskab, man maatte vente sig af ham, saa han ej i den Legemsdel, hvor

[1]) Hrostr eller Hroptr var et af Odins Navne, jævnfør forrige Bind S. 133.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hans Synsævne havde Sæde, skulde savne Vartegn paa sit fremtidige Liv. Men da den gamle Kone, der sørgede for at give ham Drikke, saa Ormemærkerne i hans Øjne, blev hun slagen af en mærkelig Skræk for Ungersvenden, saa hun segnede om og faldt i Svime. Dette er Aarsagen til at Sivard vidt og bredt er kendt under Øgenavnet Orm-i-Øje.

Imidlertid blev Regners Viv Thora revet bort af en hæftig Sygdom; og da han elskede sin Ægtefælle overmaade højt, voldte hendes Død ham uslukkelig Sorg og Kvide. Da han nu mente, at han bedst ved Daad kunde dulme sin Sorg, tog han sig for at trøste sig med Hærfærd og svale sin Harm ved møjsom Id, satte sin Hu til at drage ud paa Tog for at søge Lise for sit syge Sind, og kundgjorde, at hver Husbond skulde lade ham faa med i Leding den Søn han agtede ringest af alle, eller ogsaa en af sine Trælle, som var doven til sin Dont og af tvivlsom Troskab. Den Lov kunde synes at svare lidet til sit Formaal; men i Virkeligheden viste den, at de svageste Daner var mere værd end de djærveste Mænd af andre Folkeslag, og gjorde tillige de udtagne Ungersvende stor Gavn; ti de kappedes ivrigt om at aftvætte det Sløvsindsmærke der var sat paa dem. — Ydermere fastsatte han, at alle Retstrætter skulde afgøres ved tolv lovfaste Fædres Dom, uden nogen Rettergang, saa hverken Klageren havde Lov til at fremme sit Søgsmaal eller den sigtede til at føre Værn i Sagen. Ved den Lov afskaffede han alle løse og letfærdige Trætter og tænkte tillige, at han havde slaaet en forsvarlig Bom for ondskabsfuld Løgn og Lovtrækkeri[1]).

---

[1]) Dette Stykke om Lovene er bygget paa dansk Overlevering.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dernæst vendte han sine Vaaben mod Bretland og fældede i Kamp dets Konge Hame, som var Fader til den unge Ædling Ella. Dernæst vog han Jarlerne over Skotland og Petland og de saakaldte Syderøer[1]) samt lagde de herreløse Lande under sine Sønners, Sivards og Raadbards, Høvdingedømme. — Ogsaa Norge fratog han med Magt dets Fyrste og bød Folket hylde Fridlev som Herre, samt gav ham tillige Ørkenøerne at styre, der ogsaa havde mistet deres egen Jarl.

Imidlertid var der nogle af Danerne, der nærede et haardnakket Had til Regner, og idelig satte deres Hu til atter at rejse Oprør; og de sluttede sig nu til Harald, der alt én Gang var flyet af Lande, og søgte at rejse hans Herredømmes sjunkne Lykke; ja de var frække nok til at ægge den argeste Splids og Selvraadigheds Aand frem mod Kongen og styrte Riget i indre Nød og Fare, nu da det var frit for ydre Fjender. For at underkue dem foer Regner did med Ø-Danernes Flaade, ødelagde Oprørernes Styrke, drev den slagne Hærs Høvding, Harald, paa Flugt til Tyskland, og tvang ham til med Skam at skille sig ved den Højhed som han uhæderligt havde ranet. Fangerne kunde han ikke nøjes med slet og ret at give Døden, men vilde hellere pine dem ihjel, for at slige Folk, der ikke paa nogen mulig Maade havde villet lade deres Ondskab fare, ej heller skulde faa Lov at lade deres Liv uden under de værste Pinsler. De Folks Gods og Gaarde, som var flyede af Lande med Harald, delte han ud blandt sine Hærmænd, og tænkte som saa, at den Straf sved saa meget værre til Fædrene, der nu saa Æren og Arven tilfalde de Sønner, som de selv havde kastet Vrag paa, medens deres Hjærtebørn gik glip af det fædrene Gods.

[1]) Petland er det nordligste Skotland, og Syderøerne Hebriderne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dog, end ikke hermed havde han helt stillet sin Hævnlyst, men tog sig ydermere for at hjemsøge Saksland, hvor han troede at hans Fjender fandt Tilhold og Harald Ly. Han kaldte da sine Sønner til Hjælp og overfaldt Karl[1]), som da netop dvælede i den Egn af sit Rige. Vagten fangede han, og sneg sig udenom dem der stod paa Udkig; og nu haabede og troede han, at det øvrige vilde falde ham let og gaa rask fra Haanden; men da kom der med ét en Spaakvinde til Karl ret som et Tegn sendt fra Himlen for at tolke Herrens Vilje, og advarede Kongen i rette Tid; hun kom med sit Varsel lykkeligt og vel den nære og truende Fare i Forkøbet, og meldte ham, at Sivards Flaade laa ved Seinens Munding. Kejseren hørte opmærksomt efter, fattede at Fjenden var nær, og sendte nu selv en Hær i Marken mod de Hedninger, som han var advaret imod. Han yppede nu Strid med Regner, men var ej saa heldig med dens Udfald som han havde været til at afværge Faren; saa han, den utrættelige Sejrvinder, der havde underlagt sig fast hele Evropa og udstrakt sit straalende Sejrsløb over saa mange Riger og Lande, maatte nu se den Hær, der havde overvundet saa mange Stæder og Folkeslag, give tabt i Kampen og bukke under for en liden Hob fra et enkelt Land[2]).

---

[1]) Der menes Kejser Karl den store. Adam af Bremens Beretninger om Kampene mellem Harald og Reginfred, og om hvordan den første tyr til Kejseren (Karls Søn Ludvig) om Hjælp, spiller atter ind her; Sakse opfatter Regner Lodbrog som identisk med den historiske Reginfred og antager ham derfor for en arg Fjende af Kejseren.

[2]) Hele dette Stykke om Karl er en halvlærd og aldeles uhistorisk Sagndannelse; Sakse har end ikke passet at overholde Skuepladsens Enhed, ti *Saksland* og *Seinen* stemmer ikke vel med hinanden. — Her tager atter den norske Regnersaga fat.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Regner havde lagt Sakserne i Skat, fik han visse Tidender fra Sverige om, at Herrød var død, og at Sørle, der havde faaet Riget efter ham, lumsk havde sveget hans Børn for deres Arv efter Morfaderen; og han bad da Bjørn, Fridlev og Raadbard slaa Følge med sig, — Regnald, Hvitserk og Erik, som han havde avlet med Svanlog[1]), havde endnu ikke naaet vaabenfør Alder — og drog med dem til Sverige. Sørle drog ham i Møde med en væbnet Styrke og gav ham Valget mellem Hærslag og Tvekamp; og da han valgte at gaa i Kreds, fik Sørle den vaabendjærve Kæmpe Skarde til sammen med sine syv Sønner at æske ham ud til Enekamp. Regner tog da sine tre Sønner med i Kredsen, kæmpede med dem i begge Hæres Paasyn, og gik sejrrig ud af Striden. Bjørn, der selv usaaret havde bragt Død og Ufærd over Fjenden, fik for stedse Navn heraf og kaldtes fra nu af Jærnside, som den der tyktes hærdet mod Hug. Ved den Sejr fik Regner Mod paa at overvinde hversomhelst Fare, angreb Sørle samt hele den Styrke han havde ført did, og fældede ham. Bjørn gav han til Tak for hans ypperlige Manddomsid Høvdingedømme over Sverige.

Nu slog Regner sig en Tid til Ro og lod Vaabnene hvile; han fattede Elskov til en Pige, og for lettere at skaffe sig Adgang til at vinde hende, overvældede han hendes Fader med den største Venlighed og Tjenstvillighed: bød ham tit og ofte til Gilde og tog overmaade høvisk og artigt imod ham, idet han baade rejste sig for ham ved hans Komme og hædrede ham ved at give ham Sæde ved Siden af sig; ofte glædede

[1]) Sakse har glemt at fortælle om Regners Giftermaal med *Svanlog* (= *Kraaku-Aslog* i den islandske Regnersaga).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han ham med Gaver, og tiltalte ham jævnlig med de venligste Ord. Men da Manden indsaa, at han var kommet aldeles uforskyldt til al den Ære som vederfores ham, tænkte han frem og tilbage over Sagen og opdagede, at al Kongens Gavmildhed stammede fra, at han i Løn vilde love hans Datter, og at hans Venlighed kun var et Skalkeskjul for hans lystne Attraa. For at gøre Bejlerens snildeste Paafund til intet lod han hende vogte med saa meget des større Omhu, da han vidste at Regner i Løn gjorde sig al Umage for at faa hende i sine Hænder. Men Regner havde faaet visse Tidender om hendes Godvilje, drog frejdig til den By, hvor hun var gemt, og tog alene Herberg hos en Bonde der i Nærheden, i den Tanke, at for Elskov var intet umuligt. Aarle om Morgenen byttede han Klæder med Møerne, hjalp i Kvindedragt sin Veninde med at sysle med Ulden, og brugte snildt sine kejtede Fingre til sligt Kvindeværk, for ej at røbe sig; og Natten derefter fik han sit Ønske opfyldt og tog Møen i Favn. — Da det nu led hen imod Fødselsstunden, og Møens trinde Liv røbede, at der var nogen der havde nydt hendes Ære, kunde Faderen ikke fatte, hvem Datteren havde ladet sig skænde af, og udspurgte hende idelig med den største Iver om hendes ukendte Boler. Men hun holdt haardnakket fast ved at hun ej havde søgt Seng med andre end sin Tærne; og han bad da Kongen skaffe Lys i Sagen. Men Regner kunde ej lide, at der skulde rejses saa usædvanlig en Mistanke mod den sagesløse Tjenestemø, og undsaa sig ej ved at tilstaa sin egen Brøde og saalunde godtgøre den andens Uskyld; og ved det Vennestykke opnaaede han baade at gøre det falske Kæremaal mod Kvinden til intet, og hindrede tillige, at alskens latterlige Rygter kom

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Skarnsfolk for Øre. Ydermere lagde han til, at Møen vilde føde ham en Søn, og at de skulde kalde ham Ubbe. Alt som denne voksede til, røbede han trods sit Barnesind en moden Mands Dømmekraft, og ytrede, at han holdt meget af sin Moder, der havde søgt Seng med slig Ædling, men ej var i Stand til at agte sin Fader, der havde taget sig Viv langt under sin Stand[1]).

Dernæst rustede Regner sig til Tog mod Østerleden[2]), stævnede Danerne til Tings, gav Folket Løfte om de bedste Love, og kundgjorde, at ligesom hver Husbond forrige Gang havde maattet overlade ham sin mindst elskede Søn som Hærmand, skulde han denne Gang udruste sin raskeste Søn eller sin mest trofaste Træl. Alle sine Sønner med Thora tog han med, men ikke Ubbe, og underlagde sig Østerleden samt knuste i en Række Kampe Kong Dians Magt, ja tilføjede ham omsider saa mange store Tab, at det blev hans Død. Hans Sønner Dian og Daxon, der i sin Tid havde taget Russerkongens Døtre til Ægte, fik nu Mandskab hos deres Svigerfader og gav sig med glødende Iver fluks i Lag med at hævne deres Fader. Da Regner saa deres vældige Hær, turde han ej stole paa sit Mandskab, men brugte Kobberheste, der var satte paa Ruller og indrettede til at trilles rundt paa Hjul, og dem lod han af al Kraft køre ind paa Fjenden, hvor han stod tættest; og de havde en saadan Magt til at bryde Fjendernes Fylking, at Haabet om Sejr mere tyktes at afhænge af disse kunstige Værker

[1]) Hele dette Stykke om Regner og Bondedatteren samt om Ubbes Fødsel er bygget paa dansk Overlevering.

[2]) Ligesom i Jarmeriksagnet taler Sakse her om *Hellespont* som Togets Maal; han mener de vidtstrakte Lande Øst for Østersøen. — Her tager den norske Regnersaga atter fat.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

end af Hærmændene selv; ti med deres uimodstaaelige Masse knuste de alt hvad de tørnede imod[1]). Den ene af Høvdingerne faldt, den anden undslap ved Flugt, og hele Østerlændingernes[2]) Hær blev slagen. Ogsaa Skytherne, Daxons nære mødrene Frænder, fik efter Sagnet samme onde Lykke. Deres Land blev givet til Hvitserk; og Russernes Konge turde ej lide paa sin Styrke, men skyndte sig at fly af Lande, før Regners frygtelige Vaaben naaede ham.

Nu tilbragte Regner fast fem Aar paa Vikingetog; og alle andre underkastede sig villigt, kun de nys overvundne Bjarmer havde hyldet ham paa Skrømt og viste sig snart aabenlyst ulydige mod hans Bud. Da de saa spurgte hans Komme, galdrede de for at gøre Vejr, kaldte Skyerne til Hjælp og voldte med dem den værste Skylregn. Derved holdt de en Tid lang Danerne op paa Søen, saa de led Nød paa Levnedsmidler. Med ét holdt saa Uvejret op, og det faldt ind med en saa glødende Varme, at Danerne blev aldeles stegte, og den Plage var lige saa utaalelig som den bidende Kulde; saa de faldt fra den ene Yderlighed i den anden, og begge gjorde dem stor Skade paa Legemet som Følge af de bratte Overgange: mange Daner døde af Bugløb, og de fleste blev revet bort af de Farsoter, der udbrød iblandt dem i det omskiftelige Vejrlig, som de ej kunde undgaa[3]).

Da nu Regner mærkede, at det snarere var Blændværk end virkeligt Uvejr, der standsede ham paa hans Vej, vilde han dog paa en eller anden Maade sejle videre og styrede derfor til Kurernes og Sember-

---

[1]) Fortællingen beror snarest paa en Misforstaaelse af et Digts omskrivende Udtryk *Rulleheste* for *Skibe*.

[2]) Hos Sakse: *Hellespontiernes;* se ovenfor S. 157 Note 2.

[3]) Om Regners Bjarmelandsfærd se Indledningen S. 143.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nes Land[1]), og de hyldede ham efter bedste Ævne som høj og hædret Sejrvinder. Men ved denne deres Godvilje blev Kongen end mere gram i Hu over Bjarmernes Hovmod, og faldt uventet over dem for at hævne den Haan, de havde vist mod hans Højhed. Deres Konge — hans Navn er ukendt — blev slagen af Skræk over Fjendens bratte Indfald; og da han ej turde indlade sig i Kamp med ham, undflyede han til Mattul, Finmarkens Høvding. Hos ham fik han udlærte Bueskytter til Hjælp, og kunde nu trygt overfalde Regners Hær i dens Vinterlejr i Bjarmeland. Finnerne er nemlig øvede i at løbe paa Ski og fare frem saa rask dem lyster, saa man siger at de i et Nu kan være ved Haanden og atter langt af Led: saa snart de har gjort Fjenden Skade, farer de bort lige saa ilsomt som de kom, og løber lige rapt frem og tilbage; de er lige raske til at bruge deres Skier og bøje deres Kroppe, og er derfor øvede Mestre i Angreb og i Flugt. Rimeligt nok, at Regner nu undredes over hvor let hans Lykke kunde briste, naar han saa, hvordan han, Romervældens Overvinder, her var bragt i den yderste Nød af en raa og brynjeløs Hob. Han, der med Ære havde vundet Sejr over de ypperste Romerhære og over den største og navnkundigste Høvdings herlige Fylking, veg her for en ussel Almuehob af ringe og slet rustede Bønder; han, hvis Hærmandsry havde holdt Stand overfor det stærkeste og mest stridbare Folkefærd, kunde her ej staa sig mod en lumpen Haandfuld Folk. Enden blev da, at han med den selvsamme Hær, hvormed han som en Helt havde knust Verdens største Stridsmagt og standset den i dens Sejrsløb, ja i aaben

[1]) Samland, Østpreussen, se ovenfor S. 102, Noten.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kamp trodset saa mange Fodfolks, Lejres og Hestfolks Gny og Bulder, ikke bluedes ved i Løn at snigløbe en ussel og lumpen Almuehob, og ej undsaa sig ved med Svig at overfalde sin Fjende om Natten, og saalunde skæmme sit gode Navn og Rygte, det som han havde vundet ved højlys Dag, ja bruge Rænker og Lønraad i Steden for aaben og ærlig Herrefærd. Dog, var hans Værk ham end til Vanære, saa skaffede det ham til Slut Sejren i Hænde; og Regner frydede sig ej mindre over Finnernes Flugt end over Kejser Karls, og tilstod, at han havde fundet større Kraft hos disse fast vaabenløse Bønder end hos de bedst rustede Hære; ti han havde ej nær saa ondt ved at staa sig mod Romernes tunge Vaaben og Værge som mod disse pjaltede Folks lette Pile. Der faldt Bjarmernes Konge; Finnernes Høvding maatte fly; og Regner rejste paa en Høj Runestene, der kunde staa som et evigt Mindesmærke over hans Sejr og ved deres Indskrift vidne om hans Daad.

Imidlertid var Ubbe af sin Morfader Esbern blevet lokket til ryggesløst at attraa Regners Rige, saa han uden at ænse hvad han skyldte sin Fader selv tiltog sig Kongekronen. Men Regner fik af de svenske Jarler Kelther og Thorkel Nys om dette hans Overgreb, gik ilsomt om Bord og sejlede ad Gøtland til. Da nu Esbern mærkede, at de to Jarler var Regner særdeles hulde og tro, lokkede han for dem ved at love dem Løn og søgte saalunde at faa dem til at falde fra Kongen; men de lod sig ej rokke i deres Forsæt og svarede, at Bjørns Vilje var deres Lov, og at ingen af Sveerne turde yppe nogen Id, der stred mod hans Ønske. Ufortøvet anglede nu Esbern efter ham med honningsød Hilsen og Budskab; men han svarede, at det tyktes ham bedre at holde end at bryde sin Tro,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og at han vilde regne det for den værste Skam at kaste Vrag paa en kærlig Faders Venskab for at tækkes et Skarn af en Broder; Ordførerne, der havde ægget til sligt Niddingsværk, dømte han til Galge og Gren, og Sveerne gav ogsaa de andre Sendemænd samme Død til Straf for deres onde Raad.

Da nu Esbern indsaa, at han ingen Vegne kom ved at spille under Dække og ruste sig i Løn, samlede han Mandskab ved højlys Dag og drog ud til aaben Kamp. Ivar, der var Jarl i Jylland, ønskede ej at tage Del i slig ryggesløs Strid mellem Fader og Søn, og unddrog sig Fejden ved frivillig at drage af Lande. Regner angreb nu Esbern i Grønsund, fældede ham, og lod den faldne Mands Hoved sætte paa Stage i Forstavnen, til Skræk og Advarsel for Oprørerne. Ubbe undflyede og yppede atter paa Sælland Strid med sin Fader; i det Slag veg hans Fylking, og han stod ene tilbage, omringet paa alle Sider; men dog fældede han saa mange af Fjendehæren, at han stod bag Dyngen af fældede Fjenders Lig som bag det fasteste Brystværn og uden Møje afslog alle Angreb. Omsider blev han dog overvældet af Fjendernes Masse, og blev som alles Fange ført bort for at spændes i Fjeder; men han sprængte og søndersled alle Lænker; dog, uagtet han splittede og brød alle de Baand man lagde paa ham, kunde han ej paa nogen Maade undgaa sit Fængsel. — Men da Ivar spurgte, at Tvedragten hjemme i Fædrelandet var endt med at Oprøreren havde faaet sin Straf, drog han atter hjem til Danmark; og Regner tog imod ham med stor Ære, fordi han midt under de rasende Storme og den syndige Strid mellem Fader og Søn havde holdt begge Frænder sin Tro.

Imidlertid havde Daxon længe forgæves søgt at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

overvinde Hvitserk, Skythiens Høvding; og omsider sluttede han paa Skrømt Fred med ham for at overliste ham. Hvitserk bød ham gæstfrit til Gilde; men han førte i Løn væbnede Mænd med sig, og smuglede dem som Handelsvarer ind i Byen paa Vogne, for med dem at overfalde sin Vært om Natten. Men Hvitserk øvede et vældigt Blodbad paa Stimandsflokken og lagde et saadant Bjærg af Fjenders Lig uden om sig, saa de maatte sætte Stiger til for at komme over og tage ham til Fange. Tolv af hans Følgesvende blev ligeledes fanget af Fjenden; og uagtet de fik Lov til at vende hjem til deres Land, vilde de hellere give deres Liv hen for Kongen og dele Døden med deres Herre fremfor at redde deres eget Liv. Men Daxon blev rørt over Hvitserks skønne Ydre; han nænnede ej at oprykke saa favr og fin en Ungdoms Blomst, og tilbød ham ej blot Livet, men ogsaa sin egen Datter til Ægte og det halve af sit Rige i Medgift; saa han vilde hellere give ham fri for hans Fagerheds Skyld end straffe ham for hans Mandemod. Men Hvitserk var storsindet nok til at lade haant om at tigge sit Liv af andre; han kastede Vrag paa Friheden som paa en ussel Gave, og kaarede selv frivillig Døden, med de Ord, at hvis Regner spurgte, at han selv havde faaet Lov til at vælge sin Dødsmaade, vilde han nok fare frem med større Læmpe i sin Hævn for Sønnens Drab. Fjenden undredes over hans vilde Mod og lovede at tage ham af Dage paa den Maade, som han selv vilde dømme sig til; og Ungersvenden takkede for Tilladelsen som for en stor Velgerning, og bad om at maatte bindes og brændes paa Baal sammen med sine Stalbrødre. Daxon var ej heller sen til at opfylde hans Bønner om Død og tilstod ham som en Naade den attraaede Udgang af Livet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Regner fik den Tidende, havde han nær sørget sig til Døde, og blev ej blot harm i Hu, men lagde sig ogsaa til Sengs, syg i Sinde, og udgød sin Kvide i Suk og Klage. Men hans Hustru holdt Modet bedre oppe end sin Husbond; hun skammede ham ud for hans Svaghed, styrkede og æggede ham med mandige Ord og mindede ham om at lægge Sorgen til Side og bruge sit Sværd af al Magt, samt lagde til, at en bold Fader bedre med Vaaben end med Graad kunde sone sin Søns blodige Død; og hun manede ham tillige til ej i sin kvindagtige Sorg at høste lige saa stor Skam af sine Taarer som han fordum havde indlagt sig Ære ved sin Manddomsid. Ved de Ord blev Regner bange for at han ved at klynke som en Kærling skulde skæmme sit gamle Heltenavn, lod sin Kvide fare, aflagde alle ydre Tegn paa Sorg, og kaldte atter det slumrende Mod til Live ved ivrigt at stunde efter Hævn. Saaledes kan de svage undertiden sætte Mod i de stærke.

Han overdrog nu Ivar at vogte Riget, tog atter Ubbe til Naade og favnede ham som kærlig Fader; dernæst stævnede han med en Flaade til Rusland, fangede Daxon, lod ham lægge i Lænker og sendte ham til Utgaard i Fængsel[1]). Saaledes viste da Regner en mærkelig Mildhed og Naade mod sin elskede Søns Banemand, idet han nøjedes med at stille sin Hævnlyst ved at drive den skyldige af Landet i Steden for at tage ham af Dage. Som Følge af denne hans Godhed bluedes Russerne svart ved ydermere at fare fjendtligt frem mod en Konge, hvem end ikke den argeste Brøde kunde opirre til at give Fangerne Døden.

[1]) Sakse har her misforstaaet et norsk Udtryk: *færa við útgarða*, sende til Utgaard (Verdens Udkant), ɔ: tage af Dage.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Nogen Tid efter tog Regner ham atter til Naade og gav ham Lov til at vende tilbage til sit Rige paa det Vilkaar, at han til Straf hvert Aar barbenet skulde bringe ham Skat sammen med tolv Fædre, disse ogsaa paa bare Fødder. Han vilde nemlig hellere fare lemfældigt frem mod sin ydmyge Fange end farve sin Økse med hans Blod, og fandt det bedre at tugte den stolte Nakke med et varigt Trældomsaag end at knuse den én Gang for alle.

Derfra drog han videre og gjorde sin Søn Erik med Tilnavnet Væderhat[1]) til Jarl over Sverige. Her spurgte han, at medens Fridlev og Sivard fulgte ham paa Tog, havde Nordmænd og Skotter uretmæssigt kaaret sig to nye Konger; han drog da først til Norge og ryddede den selvgjorte Hersker af Vejen, samt gav Bjørn Landet at raade; dernæst stævnede han i Følge med ham og Erik til Ørkenøerne, hærgede dem, og landede omsider i Skotland, hvor han i tre Dage holdt Slag med Kong Murial og gav ham Bane; men Regners to Sønner Dunvat og Raadbard blev efter en ærefuld Kamp fældede af Fjenden og købte saalunde deres Fader en blodig Sejr, der kostede dem selv Livet.

Da han saa atter kom hjem til Danmark, spurgte han den Tidende, at hans Hustru Svanlog havde faaet sin Helsot; han søgte da straks Bod for Vaande ved at holde sig i Enrum og stænge sig inde i sin egen Gaard for at være alene med sin Sorg. Men af denne beske Kvide blev han atter revet ud, da Ivar med ét kom hjem, drevet ud af sit Rige: Gallerne[2]) havde jaget ham bort og uretmæssigt kaaret Ella, Hames Søn,

---

[1]) Vejrhat, Vindhat.

[2]) Der menes vistnok Valerne, Walesboerne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

til Konge. — Regner bad nu Ivar vise Vej som stedkyndig Mand, udbød en Flaade, løb ind i den Havn der hedder Jorvik[1]), gik i Land med sine Mænd, holdt i tre Dage Slag med Ella og hans galliske Hjælpehær og lærte ham til Slut at fly; og den Kamp kostede de Engelske meget, men Danerne kun lidet Blod. — Et Aar sad nu Regner der som Sejrherre; men siden kaldte han sine Sønner til Hjælp og drog til Irland, fældede dets Konge Melbrik, lejrede sig for Dublin, hvor der var fuldt op af udenlandske Skatte, og indtog Byen med stormende Haand. — Der slog han sig atter til Ro et Aar, og sejlede saa over Middelhavet helt op til Hellespont, og hans Tog gennem alle de mellemliggende Lande var det navnkundigste Sejrsløb; ti han havde stadig og uafbrudt Held og Lykke med sig paa Færden.

Imidlertid[2]) dukkede Harald op igen, fik nogle Daner med sig, der kun ugærne fulgte Regner paa Tog, vakte atter Uro i Landet, og tiltog sig selv Kongenavn. Da saa Regner kom hjem fra Hellespont, bar han Vaaben paa ham; Harald kom til kort, og da han indsaa, at hjemme var ej nogen mere til Sinds at række ham Haand, drog han til Ludvig[3]), som da dvælede i Mainz, for at bede ham om Hjælp. Men Ludvig, der brændte af Iver for at udbrede Troen, satte Hedningen det Kaar, at han kun vilde hjælpe ham, hvis han tog ved Kristendommen; ti, sagde han, der kunde ingen ret Samdrægtighed finde Sted

[1]) York i Nordengland.

[2]) Det følgende Stykke er i alt væsentlig historisk og bygger overvejende paa Adam af Bremen; urigtigt er det dog, naar Sakse opfatter Adams Reginfred som identisk med Regner Lodbrog (jfr. ovenfor S. 144, 154). Haralds Daab foregik 826.

[3]) Kejser Ludvig den fromme.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mellem Folk af modsat Tro, og derfor maatte han, naar han kom og bad om Hjælp, først slutte sig til Kirkens Samfund; ti naar de tilbad forskellige Guder og ej havde samme Helligdom, kunde de ikke gaa i Fællig om store Sager. Ved det Raad gjorde han paa én Gang sin Gæst Gavn og vandt sig selv Ry for Fromhed; ti Harald lod sig højtidelig døbe og fik siden en saksisk Hjælpehær til Undsætning; og i Lid til den byggede han med stor Umage et Gudshus paa Slesvig Bys Grund. Han tog Romerkirkens højhellige Lære til Rettesnor, lagde de vantros Vildfarelser for Had, skændede deres Helligdomme, gjorde Goderne fredløse og ophævede Præsteskabet; saa han var den første, der indførte Kristendommen i vort vankundige Fædreland, kastede Vrag paa de hedenske Vætter, og dyrkede den sande Gud. Kort sagt, han overholdt med den største Omhu alt hvad der hørte til at tage Vare paa Troen. Men hvor fromt end det Værk var, som han indlod sig paa, havde han dog ikke Heldet med sig; ti Regner kom til, skændede de Helligdomme, som Harald havde indført, gjorde den sande Tro fredløs, satte atter Hedenskabet i Højsædet, og lod dets gamle Skikke komme til Ære og Værdighed. Harald maatte fly af Lande og lod sig atter friste til Helgbrud: ligesom han havde været forrest, da det gjaldt at tage ved Troen, var han nu den første til at slippe den igen; saa Troens hæderfulde Banebryder lod den nu atter med Skam i Stikken.

Imidlertid drog Ella over blandt Irerne og fældte med Sværdet Straffedom over alle, som havde svoret Regner Huldskab og Troskab. Regner angreb ham med en Flaade, men blev ramt af den almægtiges Retfærdshaand og maatte øjensynlig bøde for sit Fjend-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skab mod Troen: han blev taget til Fange og kastet i et Taarn, hvor han maatte give sin syndige Krop til Ormeføde og ynkeligt lade sine Indvolde æde af Øgler. Medens nu Ormen aad hans Lever og derefter mordlysten krystede hans Hjærte, opregnede han med mandig Røst alle sine Storværker i Rækkefølge, og endte sin Tale med disse Ord: Om Grisene vidste Galtens Ve, da vilde de vist bryde ud af Stien og ile til for at fri ham af Nød. — Af disse hans Ord sluttede Ella, at han endnu havde adskillige Sønner i Live, og bød, at Bødlerne skulde holde inde, og Ormene tages bort. Men da Svendene ilede til for at udføre hans Bud, var Regner alt død, inden Kongens Vilje kunde ske Fyldest. — Om ham kan man næppe sige andet end at tvende stridige Skæbner raadede for hans Lykke: den ene gav ham en uovervindelig Flaade, Overtag i Magt og Vælde, ypperligt Vikingemandskab; den anden lagde hans Navn øde, tog hans Stalbrødre af Dage og gav ham selv en pinefuld Død, dengang Bødlen lod Edderorme omslynge ham og Øgler stille deres Sult paa hans Hjærte — det Hjærte som aldrig havde skælvet selv i den værste Nød og Fare. Saaledes fik den straalende Sejrherre en ynkelig Lod i Fangetaarnet; og af hans Skæbne kan vi drage den Lære, at ingen skal stole for meget paa Lykken.

Det Budskab kom Ivar for Øre, engang han stod og saa paa Mændenes Lege; men desuagtet rørte han ej en Mine, var ej mere nedbøjet end vanligt, og lagde ej blot Dølgsmaal paa sin Sorg over Tidenden

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

om Faderens Død, men hindrede ogsaa Folket i at gøre Ulyd og forbød den skrækslagne Almue at bryde op fra Legevolden: han ændrede ej sit smilende Aasyn for ikke at bryde Legen og standse Spillet, og vendte ej heller Blikket bort fra Folkets Morskab til sin egen Kvide, for ej at styrte sig fra Glædens Tinde i Smærtens Dyb og saaledes faa Ord for at te sig mere som sorrigfuld Søn end som munter Høvding. — Men da Sivard fik den samme Tidende, havde han kun Tanke for sin elskede Fader og ænsede ej sin egen Smærte: han blev saa sorgslagen, at han jog det Spyd, han netop holdt i Haanden, dybt ned i Foden, og i sin bitre Ve helt glemte hvad hans Legem led; ti for lettere at taale det Sting i Sjælen valgte han at saare sit eget Lem, og lagde saalunde baade sin Styrke og sin Kvide for Dagen, ja teede sig paa én Gang som sorrigfuld Søn og haardfør Helt. — Bjørn fik Budskabet om sin Faders Død mens han sad ved Tavlebordet, og krystede sin Brik saa haardt i Haanden, at Blodet sprang ham af Fingrene og sprøjtede ned paa Bordet, hvorved han aabenbart gav til Kende, at Lykkens Leg var endnu mindre at lide paa end det Spil han netop sad ved.

Da Ella spurgte dette, dømte han straks, at den af de tre, som havde baaret Faderens Død med størst Sjælsstyrke, var ham, der ej havde ytret den mindste Sorg, og at han især maatte vogte sig for Ivars Daadskraft. Ivar drog nu over til England; men da han ej fandt sin Flaade stærk nok til at holde Slag med Fjenden, vilde han hellere læmpe sig frem end sætte alt paa Spil, søgte at overliste Ella, æskede Vaabenstilstand og bad ham som Pant paa Freden tilstaa ham saa meget Land, som han kunde spænde om med en Hestehud. Han fik ogsaa hvad han

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ønskede; ti Kongen tænkte, at den Bøn slap han fra for billigt Køb, glædede sig over at saa mægtig en Fjende bad om slig en Billing i Steden for en større Gave, og troede at en Smule Hestehud ikke kunde tage synderlig Plads. Men Ivar skar Huden ud i helt smalle Remme, og omspændte med dem en Ager saa stor, at der paa den kunde bygges en By. Nu angrede Ella sin Ødselhed, fik for silde Øjet op for hvor stor Huden virkelig var, og tog nøjere Maal af den sønderskaarne Hud end han havde gjort da den var hel; ti han havde troet at den vilde spænde over en lille Stump Land, og saa nu at den omfattede vidtstrakte Agre. Ivar lagde nu Grunden til en Stad og lod rigelige Forraad bringe ind i Byen, saa den kunde udholde en Belejring; ti han ønskede at værge den baade mod Hungersnød og mod Fjendesværd.

Imidlertid kom Sivard og Bjørn til med en Flaade paa fire hundrede Skibe og æskede aabenlyst Kongen til Kamp. De mødtes saa med ham til aftalt Tid, tog ham til Fange, og ristede Ørn paa hans Ryg[1]), glade over at mærke deres arge Fjende til Døden med den grumme Rovfugls Tegn; og de nøjedes ej med at skære ham sønder, men strøede Salt i det blodige Kød. — Da Ella saalunde var taget af Dage, drog Bjørn og Sivard atter hjem og krævede hver sit Rige; men Ivar sad to Aar i England.

Imidlertid blev Danerne haardnakket ved med at gøre Oprør og gav Kongeætlingerne Sivard og Erik Høvdingedømme. Mod dem gjorde Regners Sønner i

[1]) ɔ: frembragte et ørnelignende Saar ved at hugge Ribbenene fra og brede dem ud til Siderne. Denne særlig udtænkte Grumhed anvendtes kun i Tilfælde af Faderhævn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fællesskab et Tog med sytten hundrede Skibe, angreb dem ved Slesvig og fik efter et halvt Aars Kamp Bugt med dem; endnu bærer Højene Vidne om Kampen; og ogsaa den Vig, hvor Slaget stod, har faaet Navn efter Sivards Fald[1]).

Nu var fast hele Kongeætten uddød paa Regners Sønner nær; Bjørn og Erik drog hjem til deres eget, men Ivar og Sivard blev i Danmark for ret at holde Oprørerne i Ave, og satte Agner til Høvding over England. Men Englænderne vilde ej vide af ham; og harmfuld over deres Trods lagde han med Sivards Hjælp Landet øde og vilde hellere lade de vidtstrakte Agre ligge udyrkede hen end føde et hovmodigt Folkefærd; han gjorde Øens fedeste Jorder til en folketom Ørken og vilde hellere være Høvding for en Ødemark end for et genstridigt Land.

Siden kom Erik af Dage ovre i Sverige ved Østens Ondskab; og Agner vilde hævne hans Død, men i sin Iver for at faa Bod for sin Frændes Drab satte han selv Livet til, og fandt Døden for sin elskede Broders Skyld, hvis Fald han saa inderlig ønskede at hævne.

Sivard blev nu paa Danefolkets samlede Ting kaaret til Faderens Eftermand; og efter alle de Hærtog trindt om Land nøjedes han med at vinde Navn herhjemme og vilde hellere faa Ord for Fredens Id end for Vaabendaad; han lod fra nu af Sværdet hvile; den vilde Viking blev Fredens faste Værn og Vogter, og satte lige saa stor Ære i Ro og Mag som

---

[1]) Sakse synes her at bygge paa en hensmuldrende dansk Overlevering om de store Kampe ved Slesvig, der i 10. Aarh.s første Halvdel fandt Sted mellem den svenskfødte Kong Sigtryg i Slesvig, Søn af Gnup, og Harald Blaatand.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fordum i vældig Vaabenfærd. Saalunde skiftede han Sind; men Lykken var ham lige huld, saa nu, da han selv aldrig mer yppede Fejde, var der heller ingen der æskede ham til Strid[1]).

[1]) Sivard nævnes i en samtidig tysk Aarbog som dansk Konge 873 sammen med sin Broder Haldan.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Erik, Knud, Frode, Gorm hin engelske og Harald.

Sakses Fremstilling afspejler her paa en yderst forvirret Maade de Tronkampe, der fandt Sted i Danmark ved det 9. Aarh.s Midte. Der er i hele dette Afsnit ikke Tale om nogen virkelig historisk Overlevering, men kun om alskens løse Kombinationer, byggede paa Adam af Bremens Fremstilling og tildels allerede fremsatte af de ældre danske Krønikeskrivere. Næsten alle Enkeltheder er derfor urigtige; se herom de tilføjede Noter.

Da Sivard døde, efterlod han sig Sønnen Erik, der endnu kun var et lidet Barn og trods sin Byrd hverken arvede sin Faders Vælde eller hans trygge Fred og Ro; ti Erik, en Broder af Harald, lod haant om saa spædt et Nor, faldt med en oprørsk Flok ind i Fædrelandet, og tilrev sig Kronen; saa han bluedes ej ved at fejde mod den lovlige Høvding, fordi han var et Barn, og med Urette trænge sig frem til Riget, men lagde da ogsaa derved for Dagen, at han var uværdig til at bære Kongenavn, siden han ej undsaa sig ved at rane det fra et værgeløst Barn. Ham skilte han ved Kongespir, men sig selv ved Dyd og Ære; og ved at vende sine Vaaben mod et Vuggebarn slog han alt Mandemod ud af Sinde; ti hvor rovgrisk Magtlyst raader, kan Frændetro ikke trives. Men til Hævn for denne sin Ondskab fik han ogsaa Himlens

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vrede at føle; ti mellem ham og Gudorm, Haralds Søn, stod der snart et afgørende Slag, hvori der fandt saadan Mandslæt Sted, at de begge faldt tillige med utallige andre[1]).

Nu var Danernes Kongestamme ved det gruelige Mandefald blevet saa afkvistet, at der kun var ét Skud tilbage, og det var Sivards Søn. Ved sine Frænders Fald havde han vundet sin Kongevælde, og havde haft større Held af sine nærmestes Død end hvis de var blevet i Live; nu brød han sig ej om at ligne de andre, men traadte i sin daadrige Farfaders Fodspor og viste sig med ét som den djærveste Viking. Blot han ikke ogsaa havde arvet Regners ustyrlige Sind til at udrydde Kristendommen! Men nu dømte han ihærdig alle de troende til Døden eller straffede dem med at tage deres Gods eller drive dem af Lande. Dog, det er ej ret at kære over hans Indgang, naar man dog maa prise hans Udgang; ti det er dog bedre, naar en Mands Liv oprinder i Skændsel og ender i Dyd og Ære, end naar det begynder med Hæder og siden synker ned i Synd og Skam. Erik aflagde nemlig paa Ansgars gode og gavnlige Raad sin Vildfarelse og Helligbrøde, gjorde Bod for hvad han selvraadig havde forbrudt, og viste sig lige saa ivrig for at fremme Troen som før i at lægge den for Had: han nemmede ej blot villig den rette

[1]) Ved 9. Aarh.s Midte var Haarek (= den ene af Sakses Erik'er) Konge i Danmark, men han var ikke Broder til den Harald, der lod sig døbe ved Mainz 826. Haarek faldt i et blodigt Slag 854 med andre Kongeætlinge, og hans Frænde af samme Navn (= Sakses Erik Barn) kom paa Tronen. Men denne Erik var saa langt fra Søn af Sivard, at han tværtimod var hans Formand paa Kongesædet; ti Sivard nævnes først som Konge 873; se S. 171 Note 1.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Lære, men aftvættede ogsaa sin Ungdoms Skam ved sin rene Færd til Slut[1]).

Erik havde med en Datter af Gudorm, en Broderdatter af Harald, faaet Sønnen Knud[2]), og han overlevede sin Faders Død; men da han endnu var et Barn, trængte baade han og Riget til en Formynder. Men da det var et Embede, som de fleste kun ventede sig Utak og Møje af at overtage, vedtog de at kaste Lod om hvem det skulde være; ti selv de klogeste af Danerne turde i en saa usædvanlig Sag ej stole paa deres frie Valg, men lod hellere det ydre Tilfælde end deres egen Vilje raade; saa Valgets Udfald kom ej til at afhænge af sindigt Raad, men af Lykketræf. Saaledes gik det til, at en dannis og dydefuld Mand ved Navn Enni-Gnup blev nødt til at tage det tyngende Hverv paa sine Skuldre, styre det Rige som var faldet i hans Lod, og tage Vare baade paa Almuens Sager og paa den lille Barnekonge. Derfor er det kun Folk der ej er hjemme i Historien, som giver ham Plads i Kongerækken[3]).

Da Knud voksede til og naaede Mands Aar og Alder, jog han dem bort, som godvilligt havde fostret

---

[1]) Fortællingen om Eriks (Haareks) Kristenhad og Omvendelse bygger helt igennem paa Adam af Bremen, men indeholder kun en halv historisk Sandhed. Mulig har Ansgar stemt ham mildere mod Kristendommen, men døbt er han aldrig blevet.

[2]) Denne Knud er vistnok identisk med den Harde-Knud, der efter Adam af Bremen var Fader til Gorm den gamle; han var ikke Søn af Haarek (ejheller af Sivard, som Sven Aggesøn beretter), men af en Vikingehøvding ved Navn Sven.

[3]) Sakse synes her at bygge paa et svagt og forvirret Minde om den Kong Gnup af svensk Æt, der i 10. Aarh.s Begyndelse var Konge i Slesvig. Se ovenfor S. 170, Note 1.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ham; men den unge Galning blev dog mod Forventning en god og retskaffen Mand, paa hvem der ej var andet at sige, end at han gik heden uden Daab og Kristendom.

Derefter gik Kongedømmet over til hans Søn Frode[1]). Han havde det største Held i Kamp og var saa sejrsæl, at han paa ny lagde de Lande under sig, der i sin Tid var faldet fra Danerne, og atter tvang dem til at lyde under sig. Han lod sig ogsaa højtidelig døbe i England, som forlængst havde taget ved Kristentroen; og da han ønskede, at hans egen Frelse ogsaa skulde komme hele Folket til gode, bad han Agapitus, som paa den Tid var Biskop i Rom, at han skulde lade Danmark oplære i Guds Ord. Dog, førend han saa sit Ønske opfyldt, blev han ramt af Døden og endte sine Dage, inden der kom Bud herop fra Rom; men hans Vilje var god, om han end ej fik sat den i Værk, og han har sikkert faaet samme Løn af Herren for sit fromme Forsæt som andre faar for udført Id.

Hans Søn var Gorm, der fik Tilnavnet *hin engelske*, fordi han var barnefød i England. Da Faderen var død, vandt han Kongedømmet der paa Øen; men den let vundne Lykke varede ej længe: han drog fra England over til Danmark for at bringe alt i Lave dér; men det korte Fravær skilte ham af med Landet for

[1]) Denne Konge kendes ogsaa af andre Kilder; han synes at have levet i Begyndelsen af 10. Aarh.; men om han har været andet og mere end en Vikingehøvding, er vanskeligt at afgøre. Hvad Sakse fortæller om hans Forhold til Pave Agapitus II (946—56) beror paa løse Kombinationer; at han var Søn af Knud er ligesaa Sakses eget Gætteværk.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

stedse; ti Englænderne fandt, at deres Frihed stod sig bedst naar han var borte, lagde Raad op om at rive sig løs fra Danerne, og fik lige med ét Mod paa at rejse Oprør. Dog, kastede England haanligt Vrag paa ham, saa var Danmark ham des mere huld og tro. Saalunde strakte han herskesyg sine Hænder ud efter begge Lande, fik det ene fat, men gik uigenkaldeligt glip af Herredømmet over det andet, og prøvede ingensinde for Alvor at vinde det tilbage igen. Saa svært er det at holde sammen paa store Riger[1]).

Efter ham blev hans Søn Harald Konge i Danmark; men han har ej vundet sig videre Eftermæle eller øvet nogen ypperlig og mindeværdig Id, ti han nøjedes med at holde Kongedømmet ved lige, men øgede ej sin Magt og Vælde[2]).

---

[1]) Gorms Tilnavn rummer maaske et svagt og hensmuldrende Minde om den Kong Gudorm (Gorm), der paa Ælfred den stores Tid var Høvding over en Del af England (d. 890); men hvad Sakse iøvrigt fortæller om ham, er lige saa løst og uvederhæftigt Gætteværk som hele det øvrige Afsnit.

[2]) At Sakse intet véd om denne Harald, er ikke saa mærkeligt, ti han er kun en ved en Misforstaaelse opkommen Dobbeltgænger af Harald Blaatand, der ligesom Formanden, Gorm, allerede findes i den ældste Danmarkskrønike fra Tiden om 1140 (»Roskildekrøniken«).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gorm.

Den uden Tvivl aldeles misvisende Skildring af *Gorms* Kristenhad har Sakse taget lige ud af Adam af Bremens Krønike; hvad Sakse ellers fortæller om Gorm, bygger derimod paa virkelig folkelig dansk Overlevering, der indeholder nogen historisk Kærne, især angaaende Gorms Sindelag og Sønnernes Englandstog samt Knuds Fald i Irland. Skildringen af Gormsønnernes Forhold til Kongen af England synes tilsat med adskillige Træk, der snarest skyldes Sakses egne Kombinationer.

Efter ham kom Gorm til Magten; men han var alle sine Dage Gudstroen gram og attraaede ene at sætte alt Hensyn til de kristne til Side, som var de de argeste Uslinger: han forfulgte med alskens Vold og Uret dem der havde taget ved Troen, og aflod ingensinde med at plage dem med haartrukne Søgsmaal. Ja for at gengive Gudehovene deres gamle Helg lagde han den Kirke, som de troende havde bygget sig i Slesvig, øde i Bund og Grund, ret som var den Ugudelighedens Arnested, og straffede saalunde dem, som hans Arm ej kunde naa, ved at omstyrte det hellige Hus.

Gorm gjaldt for at være usædvanlig stor af Vækst; men hans Sind svarede kun lidet til hans Krop; ti han var saa nøjsom, at han i al sin Færd holdt sig inden for sin Højheds Skranker og kun fandt Glæde i at haandhæve, men ej i at øge sin Magt: han vilde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hellere tage Vare paa sit eget end gribe efter andres Eje, og kærede sig mere om at vogte hvad han alt havde, end om at vinde sig nyt[1]).

Da nu de store raadede ham til at holde Bryllup, bejlede han til Thyre, en Datter af Kong Edelraad af England[2]). Men hun, som ragede op over andre Møer i Sjælsstyrke og Snille, satte sin Bejler visse Vilkaar og sagde ham forud, at hun ej vilde tage ham til Ægte, med mindre hun fik Danmark i Morgengave. Det aftalte de da med hinanden, og hun gav nu Gorm sin Tro; men den første Nat hun søgte Seng med sin Fæstemand, tiggede og bad hun ham saa mindelig om at lade hende være Mø i tre Nætter; ti hun havde sat sig for ej at lade sig tage i Favn, før hun ved en Drøm havde faaet Tegn og Varsel paa at hun skulde avle Børn i sit Ægteskab. Saaledes gav hun sig Skin af Tugt og Ære, ventede med at favne sin Brudgom, og lod saa blufærdig for at lægge Dølgsmaal paa sin Lyst til at lære sit kommende Afkom at kende: hun opsatte indtil videre al Elskovshandel og søgte under Undselighedens Dække at udforske sine Børns Fremtidsskæbne. Andre gættede dog, at hun holdt sig borte fra sin Ægtefælles Seng for ved slig Afholdenhed at vinde ham for Kristendommen. Og uagtet Ungersvenden brændte af Elskovsattraa, vilde han dog hellere føje hendes Tugt end sin egen Lyst, holdt det for større Hæder at gøre sig til Herre over sin natlige Brynde end at te sig haard mod sin Vennevivs Bønner og Taarer, og troede at hendes snildt ud-

[1]) Sakse tænker her aabenbart paa Gorms Tilnavn *Løge* (= den løje, lade), som Sven Aggesøn har opbevaret os.

[2]) At Thyre var engelsk Kongedatter er aldeles uhjemlet; Nævnelsen af Edelraad skyldes snarest en Kombination af Sakse selv; han maa vel mene den angelsaksiske Konge Ædelred I (866—71).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

regnede Ønske stammede fra hendes Undselighed. Det gik da saaledes, at han, der kunde have krævet sin Ret som Ægtemand, selv holdt Vagt for hendes Ære, for ej ved Indgangen til sin Ægtestand at faa Ord for at være et liderligt Skarn, der hellere adlød Lystens Bud end den Tugt og Ære han skyldte sig selv. Og for ej af Elskovsbrynde at favne modvillig Mø, lod han ej blot sin Ægtefælle ligge i Fred, men lagde ogsaa sit dragne Sværd imellem dem, og satte Skel mellem sig og hende midt i deres Ægteseng. Men den Glæde, som han godvillig opsatte, fik han dog snart en Forsmag paa ved et frydefuldt Drømmesyn. Da han nemlig var faldet i Søvn, drømte han, at to Fugle fløj op af hans Hustrus Skød, den ene større end den anden; de fløj rask i Vejret og svang sig højt i Sky, men kom snart tilbage igen og satte sig hos ham, hver paa sin Haand. Dog slog de sig kun kort til Ro, men fløj atter anden og tredje Gang i Vejret med vældige Vingeslag; men sidste Gang kom den mindste ene tilbage med blodige Fjedre. Ved det Syn udstødte han i Søvne et Klageskrig, som gav Genlyd i hele Huset. Da saa Tjenerne spurgte, hvad der var i Vejen, fortalte han dem sit Drømmesyn, og Thyre, som nu troede, at hun sikkert blev velsignet med Børn, tabte Lysten til at vente med Bryllup og lod ham villig nyde sin Ære, som hun før saa ivrig havde bedt om at beholde: Ungmøen gav sig Elskov i Vold, lod sin Brudgom tage sig i Favn, og gav ham til Løn for hans Tugt og Ære Lov til at søge Seng med sig. Dog lod hun ham først vide, at hun aldrig havde taget ham til Ægte, hvis hun ej af de Syner, han havde haft i Søvne, havde taget sikkert Varsel om sin Frugtbarhed. Det blev da Enden paa hendes skrømtede Undselighed, at hun ved sit snu og sjældne Raad vandt Kundskab

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

om sit kommende Afkom. Og Skæbnen gjorde ej heller hendes Tro til Skamme; ti snart efter blev hun lykkelig Moder til tvende Sønner: Harald og Knud.

Da de havde naaet voksen Alder, stak de i Søen og kuede de vilde og ustyrlige Vender, ja lod end ikke England slippe fri for slig Vikingefærd; men Edelraad frydedes kun over deres Mod og havde sin Glæde af Dattersønnernes voldsomme Fremfærd, ja optog den argeste Udaad som det største Vennestykke: han satte langt større Pris paa deres Manddom end paa deres Godvilje og holdt det for større Hæder at udæskes af ærlige Fjender end at hyldes af fejge Folk; ti i deres djærve Ungdomsmod skimtede han som i et Spejl deres kommende Manddomsid, og kunde ikke tvivle om, at de siden vilde tage for sig af fremmedes Eje, naar de alt nu havde saadant Mod paa at kræve deres Mødrenearv. Ja han skønnede saa meget mere paa deres Haan end paa deres Hyldest, at han gik sin egen Datter forbi og indsatte dem til Arvinger af England; saa han tog ej i Betænkning at tage fra sit Barn og give til sine Børnebørn; og deri handlede han klogt, ti han vidste at det sømmer sig adskilligt bedre for Mænd end for Kvinder at staa for Styret, og gjorde med Vilje Forskel paa en værgeløs Datter og to vaabendjærve Dattersønner. Derfor misundte Thyre ej heller sine Sønner, at de var indsatte til Arvinger af hendes Faders Eje, uagtet hun selv var gjort arveløs, men fandt at hun havde Ære og ikke Skam af at de havde faaet Fortrin for hende selv[1]).

De to Sønner sankede sig store Skatte paa Vikingetog og fik nu stort Mod paa at lægge Haand paa Irland, og Kongen her i Landet blev indesluttet i Øens

---

[1]) Alt dette er aldeles uhistorisk.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hovedstad Dublin. Engang sneg han sig med nogle faa udlærte Bueskytter ind i en Lund tæt ved Byen, hvor Knud med en stor Mængde Hærmænd ved Nattetid stod paa Legevolden[1]) og saa til, lagde sig lumsk i Baghold, og skød paa Frastand en Pil imod ham, der ramte Kongen i Brystet og gav ham Banesaar. Knud var nu bange for at Fjenderne skulde fryde sig alt for meget over hans Ulykke, og søgte derfor at lægge Dølgsmaal paa sit Ulivssaar, ja bad dem med Døden paa Læberne om ej at vække Ustyr, men fuldføre Legen i Ro. Ved den List opnaaede han, at Danerne blev Herrer over Irland inden Irerne spurgte hans Død. Hvo maatte ej sørge over Tabet af slig en Herre, hvis snilde Raad overlevede ham selv og gav hans Mænd Sejren i Hænde? Ti Danerne, der var stedt i den yderste Nød og fast ingen Udvej kunde øjne af Faren, gjorde sig snart til Herrer over dem, som de nys ræddedes for, og det ved at lyde deres døende Høvdings Bud.

Paa den Tid var Gorm ældgammel og havde alt i mange Aar været blind; han havde naaet saa høj en Alder som det er et Menneske muligt, og brød sig derfor ej stort om den Smule Liv han selv havde igen, men des mere om sine Sønners Tarv og Trivsel; og han elskede sin ældste Søn saa højt, at han havde svoret, at den første der bragte ham Budskab om hans Død, skulde have sit Liv forbrudt. Da nu Thyre fik visse Tidender om hans Fald, var der ingen der aabenlyst turde melde det til Gorm; men hun tog da sin Tilflugt til List og gjorde ved Tegn Rede for hans Død, som hun ej i Ord vovede at røbe. Hun tog nemlig Kongekaaben af sin Husbond, hængte en lurvet

[1]) Teksten synes her forvansket.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kappe om ham, og viste ham ogsaa andre Tegn paa Sorg, der kunde lede hans Tanker hen paa Aarsagen til al den Kvide; ti hos de gamle var alt sligt Skik og Brug ved Jordefærd, og ved at bære grove og lasede Klæder lagde de deres bitre Sorg og Savn for Dagen. Da udbrød Gorm: »Er det Knuds Død som du har at melde?« Og Thyre svarede: »Det er dit Ord og ikke mit!« Med det Svar tog hun sin Husbond af Dage, og sad nu som en sørgende Enke, der savnede baade Mand og Søn. Ved saalunde at melde sin Ægtefælle deres Barns Skæbne blev hun Aarsag til at de fulgtes i Døden, og maatte som Hustru og Moder fælde Taarer ved begges Baare, og det paa en Tid da hun netop trængte til Trøst i Steden for at knuges af Kvide[1]).

---

[1]) Som bekendt kan Sagnet om Gorms Død ikke forenes med Indskriften paa den mindre Jællingesten, der er sat af Gorm over hans Hustru Thyre.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Harald Gormsøn.

Hele den første (og større) Del af Sakses Fortælling om *Harald Blaatand* bygger — med enkelte Undtagelser — paa norsk Overlevering; dog beror Skildringen af Forholdet mellem Harald og *Adelsten* (d. e. den engelske Konge *Ædelstan*, 925—41) snarest paa Sakses egen Kombination og er i hvert Fald aldeles uhistorisk. Fortællingen om *Haakon Adelstensfostres* Kamp med *Harald Gunildsøn* om Norges Trone og paafølgende Fald rummer en historisk Kærne; ligesaa Skildringen af den svenske Kongeætling *Styrbjørns* mislykkede Forsøg paa med dansk Hjælp at styrte sin Frænde *Erik Sejrsæl* fra Sveriges Trone, og af *Jomsvikingernes* Kamp med *Haakon Jarl* af Norge; men i Enkelthederne er alle disse Tildragelser sagnagtigt udsmykkede. — Slutningen af Afsnittet om Harald Gormsøn er en Gengivelse af danske Folkesagn om *Toke Palnesøn (Palna-Toke)* og om Haralds Fald. Vi staar her overfor en frisk folkelig Overlevering, som afspejler det udbredte Misnøje med Haralds Styre der fandtes i vide Kredse af Folket; men alle Enkelthederne, især i Afsnittet om Toke, er aldeles sagnagtige og kan ikke gøre Krav paa at anses for virkelig Historie.

Da Gorm var død[1]), higede Harald efter at øge sit arvede Herredømme ved udmærket Manddomsid, foer paa Vikingetog til Østerleden og tumlede sig paa Havet trindt omkring. Men imidlertid døde Edelraad[2]); og uagtet Harald stadig vandt sig store Skatte og rigt Bytte, havde han dog større Sorg af sin Mor-

[1]) Her begynder Sakses tiende Bog.

[2]) Om denne se ovenfor S. 178. 180.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

faders Død end Glæde af sit eget Høvdingedømme; ti medens Lykken skænkede ham udenlandske Skatte i Overflod, fratog den ham hans Gods i England: den lod ham vinde Bytte hos fremmede Folk, men røvede ham hans hjemlige Arv og Eje. Sagen var den, at Edelraads Søn Adelsten[1]), der var forbigaaet i Faderens sidste Vilje, harmfuld satte sig op mod det Brev, hvorved han havde indsat Harald til Arving[2]), satte Faderens Bud ud af Kraft og fulgte kun sit eget Hoved. Men Norges Konge ærgrede sig over at saa mægtigt et Rige var tilfaldet en tosset Taabe, og drog derover med væbnet Flaade for at vinde Landet. Da nu Adelsten indsaa at han var ham underlegen i Magt, turde han ej yppe Strid, men afvendte Ufred ved at vise ham Hyldest, og søgte ved Vennetjenester at vinde Fjenden som han ej med Vaaben kunde drive af Lande: han tog ej blot mod Kongen med det mildeste Aasyn og de venligste Ord, men tilbød ham ogsaa at fostre hans lille Søn Haakon for heldigt at fri sit Land for Fjendernes Vaaben, og lovede ligeledes at indsætte ham til Arving af Riget. Dette Tilbud gjorde han især for den Sags Skyld, at han vilde sikre sig Nordmændenes Hjælp mod Harald; ti han frygtede hans Vildskab, og da han selv var sønneløs, fandt han større Trøst i at kaare sig en Arving, der havde ham sin Magt at takke, end i at bie paa én der tog Riget med Vold. Fjenden gik ogsaa med Glæde ind paa hans Forslag, samtykkede i den tilbudte Aftale og havde saa høje Tanker om hans gode Vilje, at han uden Tøven overlod ham

---

[1]) Ædelstan var ikke Søn af Ædelred, men af dennes Brodersøn Edvard, Konge 921—25.

[2]) Se herom S. 180, Note 1.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin egen Søn som var ham kærere end Livet, uden at have sat hans Troskab paa Prøve[1]).

Siden førte Harald sin Hær hjem fra Østerleden; men uagtet han havde haft skellig Grund til at omstøde sin Morbroders Værk, lagde han Dølgsmaal paa sin Harme og lod taalmodigt hans Overgreb gaa ustraffet hen, ti han vilde hellere godvillig give Afkald paa sit lovlige Eje end gribe derefter med grumme Hænder.

Ikke længe efter fik Haakon Tidende om sin Faders Død; men i det samme han hejste Sejl og lagde fra Land, kom Adelsten til og kaldte ham af al Magt tilbage, og han lod da for en Stund Sejlet falde og lagde nærmere ind til Land, i den Tanke, at Kongen foruden alle de andre Leveregler som han daglig havde lært ham, endnu vilde give ham et Visdomsord med paa Vejen. Han nemmede da nu den Lære, at han aldrig maatte sidde og skule ved Gildesbord, men hellere med glad og smilende Aasyn se sig om blandt sine Venner; ti Adelsten, der paa saa mange andre Maader havde tugtet ham op til Dyd og Ære, vilde ej heller lade ham være uvidende om høvisk Omgangsskik.

Næppe havde hans Faders Død skaffet ham Norge, før hans Fosterfaders Endeligt aabnede ham Vej til Englands Krone; men Harald blev nu bange for, at det Taalmod overfor Uret, som han hidtil havde vist af Frændesind, i Fremtiden skulde lægges ham til Last som Fejghed, saa han kun høstede Skam af sin Sindsro, og desaarsag tog han sig for først at vække Oprør i Norge og saalunde volde Haakon Skade, i

---

[1]) At Ædelstan fostrede Harald Haarfagers Søn Haakon, er historisk; men alle Enkeltheder i Sakses Fremstilling er misvisende.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

den Tanke, at naar han først havde stækket hans Magt derhjemme, fik han lettere Bugt med ham histude.

Da han nu med sit Kongesværd havde underlagt sig de vilde Folkeslag, vendte han atter hjem til Danmark og mødte der Harald Gunildsøn[1]), der bad ham om Hjælp mod samme Haakon og lovede ham at give ham Skat, hvis Danerne vilde støtte ham med Vaabenmagt. Han fik da ogsaa i sin haarde Modgang Kongens varme Venskab at føle, ti Harald gav ham Evind og Karlhøfde til Hjælp i Kampen samt en Flaade paa tresindstyve Skibe; saa han drog bønhørt bort fra Landet og satte nu saa megen Lid til Danernes Hjælp, at han glemte at frygte sit eget Vanheld.

Han drog nu atter hjem til Norge; og da han ej saa Lejlighed til et Søslag, yppede han til Lands Strid med Fjenden. I det Slag æggede Evind Haakon til at gaa forrest frem i Fylkingen, og da Kongen tydeligt gav til Kende hvor han var, stævnede han frem imod ham med en vældig Økse og vilde ogsaa have ramt ham, hvis ikke en af hans Svende havde vovet sit Liv og med sin egen Krop afbødet det Hug der var Kongen tiltænkt. Mod ham svang nu Evind sin Økse og hug Æggen i ham med saadan Kraft, at den uden at møde nogen Modstand skar midt igennem hans Lemmer, kløvede hele hans Krop, og foer videre dybt ned i Jorden, saa han maatte støtte

---

[1]) Norsk Kongeætling, ogsaa kaldet H. Graafeld. Søn af Harald Haarfagers ældste Søn Erik Blodøkse i dennes Ægteskab med Gunild. Erik var blevet norsk Konge efter sin Fader, men var siden blevet fordrevet af Nordmændene, der valgte Haakon i hans Sted. Efter Eriks Død tyede Gunild med sine Sønner til Danmark og fik Hjælp af Harald Blaatand til deres Tog mod Norge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

paa sit Knæ for at vriste den op igen; men i det samme traadte Haakon op paa sin faldne Hærmands Lig og jog sit Sværd igennem Evind. Svært at sige, hvem af de to der lod størst Godvilje kende: den ene gav sit Liv hen for at afværge sin Konges Død, den anden tog til Gengæld den herligste Hævn for sin Redningsmands Fald, til Bod for den Mands Drab der havde hjulpet ham ud af Fare og Død; dog, hvo har indlagt sig større Ære end denne Stridsmand, der hellere vilde frelse andre end hytte sit eget Skind, frivillig lod sit Liv for sin Drot, og selv søgte Døden for at ej hans Landsmænds Haab og Trøst skulde trues af Fare!

Imidlertid kom Thoralv til, hvem Haakon havde lagt i Baghold for at han skulde falde Fjenden i Ryggen, brød ind paa Danernes Fylking, fældede Karlhøfde og nødte Danerne til at fly; ti den ene Mands Fald tog ogsaa Heldet fra de andre. Men Haakon var bange for at trænge haardt ind paa de flygtende Fjender, og holdt viseligt sine utaalmodige Folk i Tømme, at ikke en eller anden sorgløs Hærmand af Vanvare skulde volde at Sejrherren fik samme Skæbne som de slagne. Paa begge Sider var der nemlig faldet lige mange Mænd, saa Kampens Udfald var for saa vidt tvivlsomt, ti selv om Sejren hældede til den ene Side, saa var dog Mandefaldet ens hos Sejrherren og hos de slagne.

Haakon drog atter ned til sin Flaade; men her hændte der ham et Under som lyder helt utroligt: man saa et Spyd sværve i Luften og svaje hid og did — et Syn der fyldte alle med Skræk og Undren; ti det sigtede snart til den ene og snart til den anden Side og ligesom spejdede efter hvem det vilde saare. Som nu alle stod og undredes svarligt over sligt Jær-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tegn, uden ret at vide, hvad et saa mærkeligt Tegn monne varsle, foer Spydet med ét ned og ramte Haakon, saa den Ufærd der havde truet dem alle, kom over hans Hoved alene. Nogle vil vide, at det var Haralds Moder Gunild, som ved Sejd havde koglet det Spyd frem for saalunde at hævne sig paa sin Søns Overvinder[1]). — Saalunde vandt Harald Kongedømme ved sin Fjendes uventede Død, og udredte i tre Aar trolig Danerne den Skat som han havde lovet dem.

Paa den Tid var Styrbjørn, Søn af Kong Bjørn af Sverige, blevet røvet sit Rige af Erik, hans Farbroder Olafs Søn, og søgte nu Harald Thyres Søn paa Haand tillige med sin Søster Gyrid for at bede ham om Hjælp; og han fandt ham ogsaa villig til at vise Venskab, ikke mindst fordi han gærne gik ind paa at give ham sin Søster til Ægte. — Siden indtog Harald Vendland med Vaaben i Haand, lagde en anselig Hærmandsstyrke i Landets Hovedstad Julin[2]), og satte Styrbjørn til Høvding her. Deres Vikingefærd og ypperlige Manddomsværk voksede efterhaanden ved Sejre over Nabofolk; og omsider drev de det saa vidt i Vildskab, at hele Nordhavet genlød af al den Ufærd de voldte søfarende Folk. Deres Vikingetog øgede Danevælden mere end nogen Daad af Hæren til Lands. Blandt dem var Bo, Ulf, Karlsevne, Sivald og mange andre, som jeg her vil springe over, da en slig vidtløftig Opregning snarere vil vække Lede end Moro.

Imidlertid higede Styrbjørn af Nag og Hævnlyst

[1]) Haakon faldt c. 960 i Kamp med Gunildsønnerne.

[2]) Det samme som *Jomsborg* (paa Øen Wollin i Odermundingen).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

efter at øve Gengæld for gammel Skade; han mindedes hvad han havde mistet, kaldte Harald til Hjælp og drog Sværdet for at styre sit Had og sin Harme mod Eriks Vælde.

Mens Harald for den Sags Skyld gav sig paa Vej til Halland, fik han Bud om at de Tyske under Kejser Ottos Førerskab var faldet ind i Landet; og mindre ivrig for at angribe andres Eje end for at værge sit eget tog han hellere Kampen op herhjemme end han yppede Strid udenlands, vendte atter om og drog ilsomt over til Jylland for at hjælpe dem, der var i Nød. Her var Kejseren uden Modstand draget op gennem Landet, der savnede sin Konge til Fører; og da han ej kunde komme videre frem for Limfjorden, som dengang helt omsluttede Vendsyssel med sine Vande, havde han slynget sit Spyd i Sundet; men nu da Harald kom til, vendte han ej blot om ad Ejderen til, men trak sig saa ilsomt tilbage, at hans Færd aldeles lignede en Flugt. Det Spyd han havde hos sig, slyngede han ud i Søens Vande for saalunde at sætte sig et Minde, og Sundet fik ogsaa Navn efter ham[1]). Men hvor svart han tog paa Veje i Opløbet, saa fik han kun en ynkelig Udgang; ti Harald trængte haardt ind paa de flygtende Fjender og fældede Eppe, Bagtroppens Fører, samt alle dem han kunde naa[2]).

Imidlertid lod Styrbjørn sig af sine Hærmænds drilske Haansord ægge til det Vovestykke ene at sætte sin Lid til sine Vaabenfællers Mod: han styrtede sig

---

[1]) Der sigtes til Oddesund i Limfjorden, et Navn hvis Lighed med Ottos Navn dog kun er rent tilfældig.

[2]) Dette Stykke om Kejser Ottos Indfald i Jylland tilhører ikke den norske Saga, men bygger ene paa Adam af Bremens Krønike, der urigtigt henfører Toget til Otto den store i Steden for til hans Søn Otto II (974).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

selv i Død og Fare og var dumdristig nok til ej at bie paa Kongens Hærs Atterkomst. Han yppede overilet Strid og faldt i den Kamp som han sorgløst æskede Sveerne ud til. Og for vist rækker den Mand frivillig Hals for Fjendens Sværd, der i Farens Stund hellere følger andres dumdristige Raad end sit eget Overlæg[1]).

Siden vilde Thyre trygge sit Land, at ingen fremmede i Løn skulde liste sig ind, og tog sig for at lægge Vold og Grav tværs over det aabne Land mellem Slesvig og Vesterhavet; og ved at rejse et Værn derpaa byggede hun det fasteste Jordvirke. Siden lod Kong Valdemar og Danefolkets Ærkebiskop Absalon af lignende Kærlighed til Fædrelandet bygge en Mur af brændte Tegl derovenpaa; ti de vilde hellere med et nyt og stærkere Bygværk bøde paa det gamle faldefærdige Virke end lade den skrøbelige Vold ligge og fremtidig synke mere og mere i Grus. De brugte det forrige Virke som Grundvold, fuldførte med Mands Snille den modige Kvindes ufuldendte Værk, og skilte sig saa meget bedre ved deres Arbejde som de vidste sig Kvinden overlegne i Kraft. — Og da hun bar Mands Mod i Kvindebryst, udfriede hun ogsaa Skaane fra Sveriges Vælde og fra den tyngende Skat de skyldte. Saalunde drev hun Fjenden bort, hist ved Vold og Virke, her med Vaaben, og hegnede lige trygt og fast alle Landets Ydergrænser[2]).

Imidlertid døde Harald i Norge. Hans Søn

---

[1]) Styrbjørns Nederlag og Fald ved Upsala er historisk; derimod er det aldeles vilkaarligt, naar Sakse sætter det i Forbindelse med Kejser Ottos Tog mod Danmark.

[2]) Dette Stykke om Danevirke hører heller ikke til den norske Saga, men skyldes folkelig dansk Overlevering og rummer en paalidelig historisk Kærne; Thyre har uden Tvivl forstærket og udvidet den lange, af Gudfred i 9. Aarh.s Begyndelse opførte Vold.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Haakon [1]) higede efter at udfri sit Land af den arvede Skatskyldigheds Skam; og da han spurgte hvad Kejseren havde øvet i Jylland, haabede han, at Harald nu en Tid lang vilde være optaget af den tyske Fejde, og vovede aabenlyst at nægte ham Skat, mere i Lid til Saksernes Vaaben end til sin egen Kraft og Styrke. Men Harald sluttede Forlig med Kejseren, lod sig optage i den almindelige Kirkes Skød og skaffede saalunde sit Rige Fred, baade i himmelsk og i jordisk Forstand: han gjorde Haakons løse Haab til intet og friede paa én Gang sig selv for Vildfarelse og Fædrelandet for Fejde [2]). Og da han spurgte Haakons Frafald, tog han sig for at fare haardeligt frem mod det unge norske Mandskabs Overgreb, saa meget mere som han hørte at de hovmodigt havde slaaet med Hovedet ad ham. Han sendte da Jomsvikingernes Hær imod dem og bød Bo og Sivald som dens Høvdinger tage Hævn for den Haan der var vist ham. Da Haakon saa deres Styrke, mærkede han, at der truede ham og hans Magt et utaaleligt Aag, og da han manglede Midler til at tage det op med Fjenden, tog han sin Tilflugt til Gudernes Naade, hvor Menneskenes Hjælp ej var at vente, og holdt et uhørt Blot for at sone de høje Magter: han slæbte to overmaade haabefulde Sønner til Alteret som Offerdyr og slagtede dem skammeligt for at skaffe sig Sejr, tøvede ej med at købe sig Riget for sine Børns Blod, og vilde hellere miste Fadernavn end Fædreland. Kan man tænke sig værre Taabe end denne

[1]) Sakse antager urigtigt Haakon Jarl for Søn af Harald Graafeld.

[2]) Harald havde antaget Kristendommen længe før Ottos Tog og sit Brudd med Haakon Jarl.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Konge, der ofrede to elskede Børn for et enkelt Slags uvisse Udfald og kunde bære det over sit Hjærte at skaffe sig Sejr i Strid ved Sønnemord og gøre sig selv barnløs for at tækkes Kampens Guder? Han opnaaede derved, at da Danerne indlod sig i Søslag med ham, fik de overalt hvor de vendte sig hen for at yppe Strid, den haardeste Haglbyge mod sig, der gjorde dem samme Skade som en virkelig Fjende: Skyen skyldtes Sejd og Trolddom og piskede vore Folk igennem med saa vældige Hagl, at det var som deres Øjne blev ramte af en Pileregn fra oven, saa de ikke kunde se en Haandsbred for sig, og havde en haardere Kamp mod Vind og Vove end mod selve Fjenden. Enden blev da, at Nordmændene havde Lykken med sig, mere ved Himlens end ved egen Hjælp, saa Danerne maatte fly uden større Mandefald, da de tydeligt mærkede at Guderne var dem gramme.

Karlsevne og Sivald blev taget til Fange af Sejrherrerne; og uagtet de i Slaget havde kæmpet med Hæder og Ære, vandt de sig dog nu i Baand og Lænker end større Navn. Haakon ønskede nemlig at lære de danske Ungersvendes navnkundige Mod nøjere at kende og kaldte to Mænd did for ret at sætte deres Taalmod paa Prøve. Rygtet vilde nemlig vide, at de ejede saa stor en Sjælsstyrke, at de ikke blinkede det ringeste med Øjnene, om man saa hug dem midt i Aasynet, og uvægerligt holdt sig i Ro, hvor meget man saa slog og stak dem. Først blev Sivald sat paa Prøve: en af Svendene slog ham med en vældig Knippel midt imellem Øjnene; men han rørte ikke en Mine, og jo værre hans Manddom blev sat paa Prøve, des mindre gav han efter for sin onde Lykke. Den anden lagde ej mindre Sjælsstyrke for Dagen:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

da en af Svendene foer frem mod Karlsevne med hævet Økse for at hugge ham i Hovedet, spændte han Ben for ham og kastede ham omkuld; og bunden som han var, vristede han Øksen ud af Hænderne paa ham, den han nys havde svunget over hans Nakke, rev den til sig og hug Hovedet af sin styrtede Fjende. Saaledes kom han lige saa djærv som rask Faren i Forkøbet: den bolde Fange kunde end ej de klirrende Lænker røve hans Kraft, nej midt i den værste Spe og Spot lagde han med saa meget større Hæder sit Mod for Dagen, jo haardere han mærkede at Lykken var ham imod; og hverken den truende Død eller de vanærende Lænker kunde hindre ham i frit at øve sin djærve Daad. — Den haarde Herre undredes over deres faste Mod, og vilde hellere tage tvende saa gæve Kæmper i sin Tjeneste end straffe dem begge paa Livet; og derfor lovede han dem, at de skulde slippe for Straf, hvis de blot vilde være ham tro og hulde. Men de holdt det for uhæderligt at hylde ham nødtvungne for at bjærge Livet, og vilde hellere holde deres Herre deres Tro end redde sig selv: de kastede haanligt Vrag paa hans Tilbud, og vilde ej tigge sig længere Liv ved at tage imod saa skammelige Kaar. Da Haakon mærkede det, vilde han ej straffe dem for en Standhaftighed som han selv satte Pris paa, og valgte at spare de bolde Heltes Liv[1]).

Saa er os sagt at Harald havde to Sønner med Gyrid. Den ældste hed Haakon og overstraalede langt

[1]) Med denne Skildring af Jomsvikingernes Nederlag i Hjørungavaag paa Norges Vestkyst ender de norske Sagabrudstykker, som Sakse har indflettet i Harald Blaatands Historie. Hvad der følger efter, bygger paa dansk folkelig Overlevering.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin Broder Sven ved sine ypperlige medfødte Gaver og sin Lykkes Vækst og Trivsel. Han gjorde et Tog mod Semberne[1]); og da han mærkede at hans Mænd var paa Nippet til at tabe Modet af Frygt for Krigens Farer, lod han dem trække Flaaden paa Land og stak den i Brand for ret at afskære sine vankelmodige Landsmænd al Udvej til at undfly; og ved Hjælp af den haarde Nød drev han al skammelig Fejghed paa Flugt: han fik dem til at indse, at i Mangel af Skibe maatte de ved Sejre bane sig Vej hjem, og ved med Sindsro selv at skille sig ved sin Flaade røvede han netop trygt Fjenden hans Bytte. Vist maa man sige, at Lykken ynkedes over den danske Høvding, der til Søfolkenes Bedste lagde Skibene øde, fordi han saa, at kun Savnet af Flaaden kunde bringe dem Sejren i Hænde. Det snilde, men farefulde Raad fik da en lykkelig Udgang: Danerne indtog Samland, slog Mændene ihjel og nødte Kvinderne til at tage sig til Ægte: de brød deres Tro mod Hustruerne derhjemme, vendte deres Hu til fremmed Viv, og knyttede deres Skæbne sammen med Fjendens ved de fælles Giftermaals Baand. Det er da ej med Urette at Semberne regner sig for Ætlinge af Danefolket; ti Sejrherrerne fattede saa stærk en Elskov til de fangne Kvinder, at de valgte at fæste Bo i den vildfremmede Egn fremfor i deres Fædreland, og kaarede udenlandsk Viv for Konen derhjemme[2]).

Siden døde Thyre, Danmarks Bod[3]). Harald gav

---

[1]) I Samland (det nuværende Østpreussen).

[2]) Dette Sagn om Samlandstoget kendes kun fra Sakse; det rummer maaske en historisk Kærne.

[3]) Hos Sakse: *Danicæ majestatis caput,* ordret: Danevældens Hoved. Thyres Tilnavn betegner hende som den der bøder paa Danmark, bringer Riget i Lave.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hende en prægtig Ligfærd og jordede hende under almindelig Landesorg ved Siden af sin Faders Gravhøj; ti der var intet Hus der ej genlød af Klage og Kvide over saa stort et Tab, og de troede at med denne ene Kvindes Død var ogsaa Danmarks Lykke ude. — Dér er nu ogsaa en Kirke at skue, liggende midt imellem begge Ægtefællers Høje.

Ej heller tør jeg forbigaa hvad der nu følger. En Mand hed Toke og tjente en Tid lang i Kongens Gaard; og da han i al sin Dont overgik sine Stalbrødre i Lyst og Iver, fik han sig mange Avindsmænd, der saa skævt til hans Dyd og Ære. Engang han sad i lystigt Lag og var blevet noget ør af Øllet, lod han Tungen løbe og pralede blandt andet af, at han var saa kunstfærdig en Skytte, at om de tog det aller mindste Æble og lagde det paa en Pog[1]), saa skulde han paa Frastand ramme det med sin Pil i første Sigte. Det Ord blev opsnappet af hans Avindsmænd og kom omsider ogsaa Kongen for Øre; og Fyrsten var ond nok til fluks at udnytte Faderens Selvtillid for at komme hans Søn til Livs: han bød dem stille hans kæreste Barn op i Kæppens Sted og sagde, at hvis han ej med den første Pil skød Æblet ned af Sønnens Hoved, som han havde lovet at gøre, skulde han til Straf for sit tomme Pral have sit Liv forbrudt. Her nødte da Kongen sin Hærmand til at gøre langt mere end han havde lovet, fordi hans rænkefulde Avindsmænd hængte sig i det Ord han i Fuldskab havde ladet falde. Saaledes blev han som Følge af sit Udsagn tvunget til at øve hvad han aldrig havde sagt; og Følgen blev da, at han indlod sig paa en Sag som han aldrig havde tænkt sig, og

[1]) *Pog* betyder paa gammeldansk en *Kæp*.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

for Alvor prøvede et Værk som han ej havde pralet af; ti uagtet han var hildet i Ondskabs Snare, kunde han dog i sit faste Mandsmod ej give Slip paa sin frejdige Tiltro til sig selv; og jo værre han blev sat paa Prøve, des vissere følte han sig i sin Sag.

Nu blev Knøsen stillet frem, og Toke manede ham indtrængende til at holde Ørerne stive og Hovedet højt, samt aldeles rolig staa for Skud naar han hørte Pilen suse, og ikke røre sig det ringeste for ej at spilde hans Mesterstykke for ham. Ydermere fandt han paa et Raad for at dæmpe hans Frygt: han lod ham vende sit Aasyn bort, for at han ej skulde blive skræmmet ved Synet af Pilen. Dernæst tog han tre Pile frem af Koggeret; og med den første som han lagde paa Strængen, ramte han ogsaa det Maal han sigtede efter. — Men hvis Skæbnen havde villet, at han skulde ramme Knøsens Hoved, da vilde utvivlsomt Sønnens Død være kommet over Faderens Hoved, og han havde maattet bøde med Livet for sit Fejlskud. Derfor véd jeg ikke ret om jeg mest skal beundre Faderens Manddom eller Sønnens Aandskraft: den ene opbød al sin Kunst og sit Snille for at undgaa Barnemord, den anden stod fast og rolig baade paa Legem og paa Sjæl og reddede saalunde sit eget Liv samt holdt sit sønlige Sind i Hævd; ti i sin unge Krop ejede han en Oldings stærke Sjæl, og havde hans Fader lagt sit Snille til at skyde for Dagen, saa røbede han ej mindre Mod ved at staa for hans Skud. Saaledes var det hans Fastheds Skyld, at han hverken selv mistede Livet, ikke heller hans Fader fik en Ulykke paa Halsen.

Kongen spurgte nu Toke, hvor det kunde være at han havde taget flere Pile frem af Koggeret, da han jo dog kun havde Lov til én Gang at prøve sin Lykke

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med Buen; og Svaret lød: »For at bruge de andre til at hævne mig paa dig, hvis jeg havde skudt fejl med den første; ti naar jeg, skønt uskyldig, maatte bøde, skulde dog ej din Voldsfærd gaa uhævnet hen!« Ved sligt frimodigt Ord lagde han for Dagen, at der med Rette tilkom ham Heltenavn, og viste tillige, hvor strafværdig Kongens Vilje var.

Næppe var han sluppet frelst ud af den Nød og Fare, før et nyt Uvejr af samme Slags trak op over hans Hoved. Harald pralede nemlig engang af sit Mesterskab i den Kunst, ved hvis Hjælp Finnerne færdes gennem Skovene om Vinteren; og da Toke vovede at prise sin egen Raskhed og ligne sig ved Kongen selv, tvang Harald ham til at give Prøve paa sin Kunst ned ad Kullebjærget[1]). Men hvor liden Øvelse han saa havde, gik han paa med frejdigt Mod: han gik op paa Toppen af det høje Fjæld og spændte de glatte Skier under Fødderne, og i Lid til slig lille Fjæl lod han staa til ned ad Skrænten. Paa sin hovedkulds Færd stødte han ofte paa Stene der stak frem; men desuagtet var han i Stand til med fast Haand at holde ret Kaas uden at slingre; ti han lod sig hverken af den truende Fare eller af nogen Slags Frygt hindre i at holde sig rolig og rank, hvor en anden havde ladet sig skræmme ved at se ned i det svimlende Dyb og var blevet ramt af sløvende Skræk allerede inden Faren var for Haanden. Omsider mistede han sine Skier ved at støde paa et Klippestykke; og det var hans Held at de gik itu, ti derved bjærgede han Livet, medens han ellers havde været Døden nær, og ved lykkelig at strande paa Skæret fandt han uventet et Frelsens Anker at klamre sig til: han blev

[1]) Kullen i Skaane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

slynget haardt mod Klippen, og netop fordi Skierne knak og sprang fra ham, fik hans Løb en lykkelig Udgang. Men havde ikke de faste ufarbare Klipper og de dybe Kløfter standset ham i Farten, da var han uden Tvivl styrtet i Havet ved Fjældets Fod. Her fandt han nogle Søfolk, der tog ham med om Bord, og efterlod ej den forhadte Konge andet end et Rygte om at det var gaaet ham værre end det virkelig var; og da der tillige var nogle søfarende Mænd, der fandt Stumperne af hans Skier flydende paa Vandet, fæstede man saa meget snarere Lid til den falske Tidende om hans Død. Selv holdt han det dog ej for raadeligt at mødes med Harald, da han mærkede at han ej fik anden Løn for sin Dyd og Ære end at stedes i Nød og Fare, og traadte med Liv og Lyst i hans Søn Svens Tjeneste.

Siden udbød Harald hele Rigets Flaade for ej at møde karrigt rustet til et Kæmpeværk, og bød at Folk og Fæ med forenede Kræfter skulde slæbe en vældig stor Sten fra Stranden hvor den laa ovre i Jylland, op til hans Moders Gravhøj, hvor han vilde rejse den som et Mindesmærke. Imidlertid havde de Mænd der sammen med Sven var Flaadens Høvdinger, fattet Had til Haralds Styre, dels fordi han yndede Guds Kirke, dels for det uvante Aags Skyld som han lagde paa Almuen; og de satte da en snild og underfundig Selle ud paa lumskelig at spørge Sven, om han vilde gribe til Vaaben mod sin Fader og tage hans Vælde. Ved det Budskab lokkede de Sven til at staa sin Fader efter Livet for at vinde hans Rige: han takkede dem for deres Spørgsmaal og svarede, at han gærne vilde have sin Faders Høvdingedømme. Ved den Tidende fik Stormændene Vished for at de havde afluret ham hans Hjærtens Ønske, og vovede

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nu at bringe deres dulgte Raad for Dagens Lys: de udførte aabenlyst deres lønlige Anslag og lod ham fluks udraabe til Konge.

Imidlertid havde Harald kun Tanke for at slæbe Stenen; og da en af hans Flaademandskab netop kom hen til ham, spurgte han ham ivrigt ud, om han nogensinde før havde set saa svar Vægt drages af Menneskehænder. Han svarede, at han havde nys med egne Øjne set Folk trække et endnu tungere Læs; og da Harald blev ved med at fritte ham ud, sagde han: »Nu for nylig var jeg med, hvor Danmark droges dig af Hænde; døm saa selv, hvor det tungeste Læs blev draget!« Saaledes fik Harald Nys om at Riget var ham røvet i samme Nu som han ventede at høre sit Værks Ros af den andens Mund; og nu angrede Kongen at han havde spændt Folk i Aaget som andet Fæ; ti i det samme han opgav at slæbe Stenen videre og bad Mandskabet lade den ligge og i Steden derfor gribe til Vaaben, fik han Folkenes Stivsind og Trods at føle: Hæren harmedes over den Haan, han havde vist den ved at sætte den til slig hæderløs Syssel, og vægrede sig nu ved at gribe til Vaaben for ham, der havde lagt den under Aaget; og hverken Kongens Bud eller Bøn kunde bringe dem til at holde Haanden over den Mands Liv, der med sit ublu Krav havde kuet dem alle.

Dog var der nogle, som ej fulgte Folkets Dom, men midt under Almuens vilde Oprør viste Kongen, at de ej havde glemt deres gamle Venskab; og ved deres Hjælp søgte han med Vaaben i Haand at gøre sin Søns Vilje til intet, men blev trængt haardt af sit eget Barn: han tabte et Slag mod Sven og undflyede til Sælland; her samlede han en ny Hær og indlod sig i Søslag med ham, men havde ikke bedre

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Held. Nu var han røvet al indenrigs Hjælp og havde ej anden Udvej end at tigge sig en Hær i Udlandet; han drog derfor af Lande og tyede som fredløs Flygtning til Julin[1]), hvor der var fuldt af danske Stridsmænd, og som var hans tro Mænds trygge Tilhold.

Imidlertid lod Sven sig ej nøje med at fejde med sin Fader og saalunde bryde al Tugt og Skik; nej, for at vinde Almuen for sig gav han ret sine ugudelige Lyster Tøjlen og satte sig haardnakket i Hovedet, at han vilde lægge alle Helligdomme øde: han lukkede al Gudsdyrkelse ude af Landet og indførte atter Blot i Hovene og Ofre paa Hedengudernes Altre[2]).

Nu angreb hans Fader ham paa ny med en blandet Hær af Daner og Vender, mødte ham ved Kysten af Helgenæs, og holdt Kampen gaaende hele Dagen uden at fly, men ogsaa uden at vinde Sejr. Næste Dag holdt de kampmødige Hære Maalstævne for at slutte Forlig; og Harald vovede sig i Lid til Fredsmødet længere bort og trængte ind i Skovens Tykning, hvor han satte sig imellem Buskene for at forrette sin Nødtørft; men her fik han et Pilskud af Toke, der tørstede efter Hævn for hvad han havde døjet. Saaret blev han af sine Mænd bragt til Julin og opgav snart efter sin Aand. Hans Lig blev ført til Roskilde og højtidelig stedt til Jorde i den Kirke, som han selv nys havde bygget. Ti Fædrelandet, der ofte kun lidet skønner paa hvad godt det har i Eje, fik bagefter Øjnene op for den gudfrygtige Høvdings Værk; og havde man ej hyldet ham videre i

[1]) Det samme som Jomsborg, se ovenfor S. 188 Note 2.

[2]) Om denne uhistoriske Skildring af Svens Kristenhad se Indledningen S. 202.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

levende Live, saa ærede man ham des mere efter hans Død, viste ham ved hans Ligfærd al mulig Hyldest og Godhed og tog venligt mod den Mands Støv, som man i levende Live kun havde vist Haan og Had[1]).

[1]) Sagnet om Fejden mellem Harald og hans Søn Sven rummer en virkelig historisk Kærne, selv om Enkeltheder er uhistoriske; ligesaa Beretningen om Haralds Død i Julin (o. 985) og Jordefærd i Roskilde, der aldeles stemmer med Adam af Bremens Skildringer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sven Tjugeskæg.

Sakses Skildring af *Svens* Styre er sammensat af flere ret uensartede Bestanddele. Fra *Adam af Bremen* laaner han den (aldeles uhistoriske) Skildring af Sven som ivrig Hedning og Kristenforfølger. At Kong Sven en Gang er blevet taget til Fange af *Jomsvikingerne* kan næppe betvivles; denne Tilfangetagelse er allerede hos Adam blevet fordoblet, og i den ældste Danmarkskrønike, den o. 1140 affattede *Roskildekrønike*, endog tredoblet; Sakse følger den sidste, men sammenarbejder dens Fremstilling med hjemlige Folkesagn og gamle Overleveringer om retslige Forhold, der sikkert indeholder en historisk Kærne. I det følgende Afsnit om Svens Nederlag overfor *Erik Sejrsæl* og om hans forgæves Henvendelser til Kongerne af Norge og af England samt om hans Omvendelse til Kristendommen synes Sakse at sammenarbejde Adam af Bremens (urigtige) Fremstilling med norsk Overlevering; historisk er kun Erik Sejrsæls Erobring af Danmark. Sakses Skildring af Biskop *Poppes* Jærnbyrd paa Isøre Ting bygger helt igennem paa Roskildekrønikens Fremstilling; den urigtige Henførelse af denne Tildragelse til Svens (i Steden for til Harald Blaatands) Tid stammer fra samme Kilde. Hertil knytter Sakse en i historisk Henseende ret værdiløs Opregning af nordiske Bisper i Datiden; den bygger i det hele paa Adam af Bremen, men med adskillige vilkaarlige Omdannelser. Dernæst følger et paa norsk Overlevering bygget Afsnit om Svens spændte Forhold til *Olaf Tryggesøn* i Norge, om hvorledes denne holdt *Sigrid Storraade* for Nar, samt om Olafs Fald i den Strid med Sven, hvori *Enar Thambeskælver* særlig udmærkede sig. Denne norske Overlevering viser i det hele Sagndannelsen paa et ældre Trin end de norske Kongesagaer og indeholder en historisk Kærne, om end den er udsmykket i Enkeltheder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Efter Haralds Død glædede Sven sig over at han nu havde frie Hænder til at fare voldsomt frem mod alt hvad helligt var; han rykkede Kirkens Spire op med Rode, og paa hans Ord kastede Danerne Vrag paa den Tro som de nys havde taget ved, og gik atter over til Hedenskabet: de faldt frimodigt tilbage til deres gamle Vildfarelse, nu da de havde Vished for at dens argeste Fjende var død. Men Herren hævnede den Haan der var vist ham, og sendte dem onde Dage til Gengæld for deres Frækhed, ja hjemsøgte dens Ophavsmænd med den værste Ufærd: han foer haardt frem mod selve Frafaldets Hovedmand, aflod ikke med at styrte ham i den ene Ulykke værre end den anden, røvede ham alt Held og Medgang og tvang ham til at friste en ublid Skæbne. Sven blev nemlig taget til Fange af Jomsvikingerne paa et at deres Tog mod Danmark, og fik kun Lov til at slippe løs mod Løfte om at udrede lige saa meget Guld og dobbelt saa meget Sølv som han selv vejede. Men Danerne var ham saare hulde, fordi han havde lagt Helligdommene øde, og skød virkelig saa meget sammen. Saaledes kom Sven hjem til sit Land; men desuagtet faldt det ham ikke ind at vende sine Øjne fra Vankundighedens tykke Taage til Dagens straalende Lys, nej det arge Utyske var sin Fader saare ulig og bluedes ej ved at kaste Vrag paa hans Glans og Hæder og vige ud i det yderste Mørke.

Dog, var hans egen Synd ham til Skade, saa blev andres Godvilje ham til Gavn; ti da der for anden Gang overgik ham samme Skæbne, gav Ædlingerne deres Børn som Gidsler for ham, lovede at give lige saa meget som sidst og købte ham saalunde atter løs. Men da han ej af sit eget Skatkammer kunde udrede det lovede Guld, solgte han, dels under

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ét, og dels særskilt, Skove og Lunde til dem, der for at redde hans Liv havde givet deres Børn som Gidsler, uagtet de elskede dem højere end deres eget Liv; og hvad han saaledes tog ind, udredte han fluks til dem der havde taget ham til Fange. Skaaningerne og Sællandsfarerne købte Skovene i Fællig til Almindinger; men i Jylland var ingen andre fælles om Købet end Frænder, der hørte til én og samme Æt.

Paa den Tid var Vikingefærd hyppig hos os, men sjælden blandt Venderne; men nu vandt den ogsaa i større Omfang Indgang hos dem, derved at Jomsvikingerne vendte den fædrene Id mod Fædrelandet selv og netop gjorde Danerne den største Skade, fordi de af dem havde laant deres Mod og Snille. Disse idelige Overfald er først i vore Dage blevet holdt i Ave af Kong Valdemar og Ærkebiskop Absalon, som med Fynd og Klem har ligget ude paa Vagt for deres Landsmænd; og som Følge af deres djærve Daad kan man nu dyrke Jorden i Fred og færdes trygt med Skib paa Havet.

Sven tørstede nu efter Hævn for hvad ondt der var overgaaet ham; han higede især efter med Vaaben at lægge Julin[1]) øde, hvor det værste Vikingelag havde Tilhold, og lagde sig med den kongelige Flaade i det Sund, der skiller Møn fra Falster. Men netop som han troede at han stod paa Nippet til at gøre Tog mod Vendland, fandt Jomsvikingerne paa en List, hvorved de lige saa snildt som djærvt kunde forebygge Fjendens Indfald: de fik at vide at Danerne om Natten havde Spejderbaade liggende ude paa Vagt for at værne Flaaden, og udsaa nogle Rorskarle til den underfundige Færd; tidlig næste Morgen gav

---

[1]) Jomsborg, jfr. ovenfor S. 188, Note 2.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

disse sig ud for Nattevagt, lod som om de kom hjem fra Tjenesten, roede i en lille Skude midt ind i Havnen, hvor alle de fjendtlige Skibe laa, og naaede helt frem til Kongeskibet. Her sagde deres Styresmand, at han havde et lønligt Ærende til Kongen og endelig maatte have ham i Tale. Kongen troede, at han bragte Bud om et eller andet som han havde udspejdet i Nattens Løb; han slog Tjældet til Side, stak Hovedet ud og ludede ned mod ham der havde kaldt, for at kunne tale med ham under fire Øjne; men i det samme saa den anden sit Snit til at øve sin Svig: han greb med et kraftigt Tag Kongen om Nakken, trak ham ned af Snækken og fik ham ved sine Haandlangeres Hjælp kastet ned i Bunden af sin Baad; og Søfolkene var ej sene til at fly, men roede undaf med rappe Aaretag. — Saaledes tog de deres Tilflugt til et rask Krigspuds, og vandt ved Svig hvad de ej med Vaabenmagt kunde udrette; og han, der lige forinden havde staaet paa Højhedens straalende Tinde, blev nu ved Lykkens haanende Leg en ussel Træl af Venderne. Svært at sige, om han mest maatte bøde for Frændedrab eller Helligbrøde: den Jord, som han havde gjort Uret mod ved at jage sin fredløse Fader did, blev nu hans eget Fængsel og tog Hævn for hans Fadermord; og Fædrelandet, som han havde røvet dets Helligdomme, maatte han nu ogsaa plyndre for alle dets Skatte. — Hans Mænd kunde nemlig ej hurtigt nok komme ham til Hjælp; ti de skulde først tage Tjældingerne af Skibene, lægge Aarerne for Borde og lette Anker. Ved List blev da Ledingen gjort til intet: de vovede ej at hjemsøge de vilde Vender uden Kongens Førerskab og gav Flaaden Hjemlov, saa Hærmændene drog hjem hver til sit.

I denne sin Vanskæbne, hvor han maatte und-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

være Mændenes Hjælp, fandt Sven Trøst hos Kvinderne: hans Rige var saa udarmet, at det ej tyktes at rumme Guld nok til at købe ham løs; men da var Fruerne ham saa hulde, at de kappedes om at rive deres Ørenringe af, sanke deres øvrige Smykker i Hob og saalunde skaffe den fornødne Vægt til Veje; ti det laa dem mere paa Hjærte at frelse deres Fyrste end at fryde sig ved al deres Pynt og Stads; og naar det gjaldt at udfri ham, havde begge Køn kun én Tanke og Attraa. Saaledes var det snarere Hustruerne en Glæde end en Sorg at købe Folkets Fyrste løs for egne Midler, og man tøvede ej med i Fællesskab at skyde sammen til en Skat for at afværge Faren fra den Mands Hoved, der haardnakket var gaaet i Spidsen for Frafaldet fra Troen. Ti Landet havde ej Øje for sin egen Ufærd og holdt det for en god Gerning at gengælde den værste Brøde med de største Vennestykker, skønnede med ufortjent Taknemlighed paa en Mand, der havde forbrudt sig baade mod sin Fader og mod Himlen, og lønnede med Hyldest den Id, som burde have været sonet med Bod og Straf. Lige saa meget som de hadede Harald, lige saa inderligt og varmt var deres Venskab for Sven: de kastede Vrag paa Troens Kæmpe og overøste dens Avindsmand med Velvilje. Saaledes knæsatte Folket Helligbrøden og straffede den rette Tro; og havde det kastet Vrag paa den kristne Fader, saa hædrede det højt hans syndige Søn, viste ham Huldskab og Venskab i rigt Maal, fordi han havde aflyst al Gudstjeneste, og købte tre Gange deres Konge løs af Vikingetrældom ved efter Aftale at skyde Gaver sammen.

Sven var ej heller uskønsom overfor Husfruerne, men lønnede dem gavmildt for den Godvilje de havde vist ham: han gav Kvinderne Ret til for Fremtiden

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at tage Arv, hvad der tilforn ifølge Loven var dem nægtet. Men for at skaffe det Sølv til Veje som han ydermere skyldte, lod han Kronens Jordegods sælge bort; og ligesom han selv var blevet solgt af udenlandske Mænd, saaledes falbød han nu sine Mænd sit Land. — Derfor er det svært at sige, om det var til hans Gavn eller Skade at han stadig blev magrere; ti hvad han tabte i Legemsvægt, sparede han jo ogsaa i Skat, og bjærgede sit Guld ved at miste sit Huld.

Iøvrigt nøjedes Venderne ej med at røve ham hans Gods, men nødte ogsaa den ilde medfarne Mand til at aflægge Ed paa at lade al Vrede fare, og plagede den arme Stakkel ved at paalægge ham en dobbelt Pligt: det første Løfte var tungt at holde, men det sidste Kaar var det en Skam og Skændsel at gaa ind paa; ti det kan til Nød gaa an at slænge sit Gods og Guld til Fjenden, men at slaa sin egen Skade af Sinde og lønne Lidelse med at sige fri for Straf, det er en Tjenstvillighed, der er Vanæren saare nær; og maa det kaldes svagt at vige for Vold, saa er det skammeligt selv at frasige sig sin Hævn; ti man har større Ære af at bukke under, naar man har spændt sine Kræfter over Ævne, end naar man kun bruger dem slapt.

Men Sven var saa ivrig efter at slippe fri af Fangenskab, at han ufortøvet aflagde Ed paa at undlade al Hævn og gik ind paa de Kaar som man krævede af ham; saa han gjorde Fjenden rig ej blot ved det Guld og Gods som han gav ham, men ogsaa ved sit Løfte om at lade ham være i Fred, og røbede netop sit Trællesind ved med Skam at købe sig fri. — Men saa stor var dog Rømningsmændenes Kærlighed til deres Fædreland, at de holdt det for rettest at spare hans Liv, for at Riget ej skulde falde i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fremmede Hænder; ti de havde spurgt, at Haralds Søn var det sidste Skud paa Danernes Kongestamme. Derfor tørstede de kun efter hans Guld, ej efter hans Liv, og vilde hellere bøde paa deres Fattigdom med hans Skatte end med hans Blod.

Men[1]) Herren aflod ej med at hjemsøge den frafaldne Konge med Tugtens Ris og styrtede nu ogsaa Danerne i Fejde med Sverige. Kongen her i Landet hed Erik med Tilnavnet Sejrsæl; han mindedes vel, hvordan Harald i sin Tid havde hjulpet Styrbjørn mod Sveerne[2]), og var Sven overmaade gram. For nu at fuldføre sin Hævn faldt han med en Hær ind i Danmark og attraaede at sone Faderens Skyld ved at gøre det af med Sønnen; og uagtet han paa mødrene Side var hans nære Frænde, lod han Harmen og ikke Slægtskabet raade, og kunde gøre det med saa meget tryggere Tillid, som han vidste, at Svens Lykke var baade svag og skrøbelig og havde været udsat for saare mange Tab og Vanheld, medens han selv altid havde Sejren og Heldet med sig.

Det kom til et Slag i Skaane, som Sven tabte; og han lod da sin overmaade fagre Datter Thyre[3]) blive i Landet — hun var opkaldt efter sin Farmoder, men hvad hendes Moder hed véd jeg ikke — og drog selv i Landflygtighed til Norges Drot Olaf Tryggesøn,

---

[1]) Det følgende Stykke bygger til Dels paa norsk Overlevering; men ogsaa Adams Efterretninger spiller ind med. Erik Sejrsæls Sejr over Sven er historisk, det øvrige ikke.

[2]) Jfr. ovenfor S. 188 ff.

[3]) Sven vides ikke at have haft nogen Datter af dette Navn; Sakse tænker sikkert paa hans Søster Thyre, senere gift med Olaf Tryggesøn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af hvem han haabede sig det bedste, fordi han kom i Hu, at Harald i sin Tid havde hjulpet hans Fader til Riget igen, da han var drevet ud af Landet. Olaf bar endnu ikke Kongenavn, men styrede dog med fuld kongelig Magt og Myndighed. Men uagtet han paa den Maade var i Gæld til ham, skønnede han ej paa hvad han skyldte hans Fader, kastede Vrag paa den landflygtige Mands Bønner, nægtede ham selv den ringeste Støtte og afslog saa at sige at hjælpe ham i hans Ulykke: han vilde ej række den fredløse sin Haand, og undsaa sig ikke ved at vise den Mand Døren, hvis Fader havde hjulpet hans Fader til Riget.

Da Sven her kun fik haanligt Afslag, tog han sin Tilflugt til Anglernes Hjælp. Men deres Konge Edvard[1]), som da var meget ung af Aar, skyldte ham for at staa ham efter Riget, da han kom og bad ham om Hjælp, og troede at han ej var en fredløs Mand der for Alvor æskede hans Støtte, men paa Skrømt lod som om han var landflygtig for lumsk at tage Magten fra ham: han holdt hans tabte Lykke for et listigt Paafund og vendte sit døve Øre til den landflygtige Mands Bønner; ti da Faderen havde haft Lykken med sig, var der ingen der troede paa Sønnens Vanheld. — Da nu disse ildesindede Fyrster havde gjort hans Haab og hans Bønner til Skamme, drog han til Skotland og fandt her hos en raa og vild Stamme den Godvilje, som han ej havde mødt hos mere slebne Folkefærd. Saa let skifter Lykkens Luner om, og tit kan man skuffes i sit Haab om

---

[1]) Sakse, hvis Kendskab til den engelske Kongerække er meget mangelfuld, forveksler Edvard med Ædelred II (den raadvilde); jfr. S. 222.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Held, men saa finde det, hvor man mindst havde ventet[1]).

Denne idelige Modgang drev omsider Sven til at tage ved Troen, saa han til sit eget Held vendte sit Blik bort fra Mørket og aabnede sine Øjne for Lyset: han mærkede, hvordan han for sine to svare Synders Skyld: Fadermord og Helligbrøde, var blevet ramt af tvende haarde Straffe: Fangenskab og Fredløshed, bluedes nu inderligt over at have kastet Vrag paa den saliggørende Tro, omvendte sig til den hellige Kirke, og sonede med Graad og Anger sin dobbelte Synd; ja han blev en ivrig Kirkens Søn, lod sig tvætte i Daabens Bad og iagttog alt hvad der herved rettelig hører sig til; og havde han før været Troens Fjende, saa blev han siden dens Trøst og Støtte. — Herren var ej heller sen til at lade sig røre af hans Anger og gav ham naadig og huld hans gamle glimrende Lykke tilbage; ti i hans Landflygtigheds syvende Aar døde Erik, og saalunde jævnede Gud ham Vejen hjem til hans Rige, ja, gav den fredløse Mand hans Fædreland igen og skænkede ham den største Højhed og Ære i Steden for hans hidtidige Armod. Eriks Søn Olaf drog nemlig hjem til Sverige sammen med sin Moder Sigrid, og sad siden der som Konge under sin Moders Formynderskab[2]).

Saaledes havde Sven fast i selv samme Stund baade taget ved Troen og vundet sit fædrene Rige

---

[1]) Hele dette Stykke om Svens Omflakken er aldeles uhistorisk, og det samme gælder om den følgende Skildring af Svens Omvendelse, der udelukkende bygger paa Adam af Bremens Krønike.

[2]) Sigrid er vel kendt under sit Tilnavn *Storraade*; hendes Søn var Olaf Skotkonge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilbage; men da han i sin Tid havde vundet sine Landsmænds Huldskab ved sin Hedendom, vilde han nødig ved iøjnefaldende Iver for Kirken brat vække deres Vrede mod sig, og dulgte derfor sin Tro for Folket, dyrkede kun sin Gud i Løn, og skjulte sit fromme Sind for andre. Saaledes havde en tvefold Lyst og Trang til Huse i ét og samme Hjærte: paa den ene Side Angst og Frygt, paa den anden Side hellig Fromhed; og hans Sjæl svajede hid og did og endte omsider i den yderste Tvivl og Tøven: paa den ene Side var han ræd for at miste Riget, paa den anden Side for at vække Herrens Vrede, og hans Hjærte søndersledes af den dobbelte Vaande han var stedt i; ti hvis han kastede Vrag paa Troen, frygtede han Herrens Hævn; men tog han ved den, ventede han sig Almuens Vrede. Som han nu nøje vejede de stridige Følelser mod hverandre, blev han enig med sig selv om at man bør frygte Gud mere end Mennesker. Han gik da i Løn til de store og bad og bønfaldt dem under fire Øjne om at tage ved Troen, og uagtet han baade var ulærd og lidet dannet, tog han sig det Kald paa at undervise andre, som han ej havde boglig Lærdom til; ja i sin Iver for at lægge Troens Grund røgtede han en Lærers Gerning, som han hverken havde Kundskab til eller Øvelse i. Men skønt Hovedet var paa rette Vej og havde fundet Frelse og Sjælebod, var Lemmerne ligesom tørre og golde og kastede hadefuldt Vrag derpaa; ti Folket yndede gammel Sæd og var lidet lærvilligt overfor den ny og uvante Skik: det hadede den fremmede og holdt sig til den fædrene Tro.

Da han saalunde med al sin Iver ej ævnede at saa Troens Sæd, gav Gud ham til sit Navns Ære Poppe til Hjælp i det herlige Værk, en Mand der

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

udmærkede sig ved Fromhed og Snille og desuden var overmaade boglærd. Han talte til Danerne paa deres Folketing, som holdtes ved Isefjord; og da han ej ved sit Ord kunde faa dem til at lade være med at holde Gudehovene hellige, godtgjorde han med det tydeligste Jærtegn sin Tales Sandhed, og gav ved et mærkeligt og helligt Under Folket fuld Tillid til Troen. Han spurgte dem nemlig, om de ikke vilde følge hans Raad, hvis de saa ham røre ved gloende Jærn uden at hans Haand tog Skade; og da alle svarede ja, lod han sig bringe en glødende Plade af Jærn, ligesom en Handske at se, stak Armen ind deri til Albuen, bar den fluks uden Frygt rundt blandt Folket og lagde den ned for Høvdingens Fødder; og nu lod han alle se med hellig Undren, at hans højre Haand slet ingen Skade havde taget, men baade var hel og havde samme Farve som før. Ved dette mærkelige Syn fik han de ellers saa haarde Halse til at føje sig efter sin Vilje; og den Fare han udsatte sig for, stod saa langt fra hans Ord i Vejen, at den netop blev et Vidnesbyrd om deres Sandhed; ti ved sin djærve og faste Vilje overvandt han selve Verdenskræfterne. Ja ved dette navnkundige Under podede han for stedse Troens Aand ind i vort Folk[1]). — Følgen blev nu ogsaa, at Danerne aflagde Tvekamp i Rettergang og lod de fleste Sager afgøre paa denne Maade[2]), i den Tro at det var bedre at skille Trætte ved Guds Dom end ved Menneskers Strid.

For den Sags Skyld blev nu Poppe af Ærkebisp Adaldag af Bremen højtidelig viet til Bisp i Aarhus,

---

[1]) Om dette Under, der rettelig hører hjemme i Harald Blaatands Tid, se Indledningen S. 202.

[2]) Ved Jærnbyrd.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som han vel havde fortjent det baade ved sit Levned og sine Værker. Samme Kald fik Henrik i Slesvig og Lefdag i Ribe; Gerbrand vandt Navn i Roskilde. Saaledes udbredte den gudfrygtige Fyrste i sin store Fromhed Kristendommen ved at grundlægge nye Bispedømmer, og byggede ogsaa Kirker og Gudshuse til dens Ære. Ti før den Tid havde disse fire Troens Arnesteder maattet nøjes med fremmede Bisper og ej kendt indenlandske Kirkehøvdinger, saa de havde snarere haft Bisper i Flæng end i nogen fast Rækkefølge[1]).

Lige saa meget kom det Norge til gode, da Bernhard drog did fra England og prædikede Frelsens Ord der. Men dets Konge Olaf havde saa travlt med at tyde Tegn og tage Varsler, at han selv efter at have faaet Daabens Bad og en Mundsmag af den kristne Børnelærdom ej kunde afholdes fra at rette sig efter Spaamænds Ord og ransage Fremtiden ved Hjælp af dem, der udlagde Tegn, hvor meget saa andres hellige Forbilleder og Troens Ord talte derimod. Saaledes var han uden virkelig Gudsfrygt; han lagde sig kun efter dens tomme Skin, og skamskændede med hul Overtro den hellige Kirke, hvis Søn han i det ydre var blevet[2]).

Samme Biskop lykkedes det ogsaa at omvende Kong Olaf af Sverige til Kristendommen, og han gav

---

[1]) Denne Opregning af Bisper er en stærkt forvansket Gengivelse af Adam af Bremens Oplysninger og historisk værdiløs. Poppe var bl. a. ikke Bisp i Aarhus, men i Slesvig; Henriks Navn var egentlig Haared; Gerbrand i Roskilde levede over halvhundrede Aar senere end disse.

[2]) Atter her bygger Sakse i alt væsentligt paa Adam af Bremens meget farvede Skildring af Olaf Tryggesøn. — Bernhard var Bisp hos Olaf den hellige, ikke hos Olaf Tryggesøn; han blev senere Bisp i Lund.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ham i Daaben Navn af Jakob, til Tegn paa at han skulde lægge sig efter et nyt Levned[1]). Men om det var ham eller Ærkebisp Unne af Bremen, som døbte og underviste Kongen, er jeg ikke rigtig vis paa. — Paa den Tid byggede Lunds Borgere sig en Kirke, og holdt Gudstjeneste i deres egen By under Ledelse af Bisp Gerbrand af Roskilde. — Unnes Lig er jordet i Birka, en gammel navnkundig By, men Bernhards i Kryptkirken i Lund[2]).

Kong Olaf af Norge[3]) havde hidtil været Ungkarl; men da han nu fik i Sinde at øge sit Ry og vinde Danmarks Rige, bejlede han til Sigrid[4]) og søgte saalunde at drage Sveernes Vælde over paa sin Side for des lettere at naa sit Maal. Men Sven vilde nødig udsætte sit Rige for paa én Gang at blive overfaldet af tvende Kongers samlede Stridsmagt, og fandt derfor paa et overmaade snildt Raad: han sendte underhaanden to skarpsindige Svende op til Norge, der lod som om de var domfældte Mænd og vendte sig med Bøn om Hjælp til Kong Olaf. Han tog ogsaa huldt og naadigt mod de fredløse Folk; og da de efter nogen Tids Omgang med ham mærkede, at de frit

---

[1]) Sakse forveksler her Olaf med hans Søn Anund, der ogsaa hed Jakob.

[2]) Ærkebisp Unne af Bremen døde paa Missionsrejse i Birka, en Købstad i Upland, ikke langt fra det senere Stokholm; han døde allerede 936 og kan følgelig ikke have haft det mindste med Olaf Skotkonge at gøre. Ligeledes er det grebet ud af Luften, naar Sakse taler om Biskop Bernhards Mission i Sverige.

[3]) Det følgende Stykke om Olaf Tryggesøn og Sigrid Storraade samt om Olafs Fald bygger paa norsk Overlevering og indeholder en historisk Kærne, se Indledningen S. 202.

[4]) Sigrid Storraade, jfr. ovenfor S. 210.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kunde forfølge deres Maal, nøjedes de ej længer med at give Kong Sven onde Ord, men føjede dertil den varmeste Lovtale over Thyre[1]); og lige saa argt som de smædede Faderens Færd, ligesaa højt priste de Datterens Skønhed. — Saaledes gav de sig falskelig ud for fredløse Mænd og lod som om de mente ham det vel, for at lægge Dølgsmaal paa deres Løgne; og ved at foresnakke Olaf om Møens Skønhed fik de ogsaa lokket ham til at bejle til hende, saa han skikkede Mænd til Sven med Bud og Bøn; og da Sven fik deres Ærende at høre, gav han Bejleren ja og lovede ham Møen til Brud.

Ved den Tidende blev Olaf baade glad og fro; han kaarede Ungmø for moden Frue, ønskede sig Jomfruen til Ægte, og havde ej Lyst til at spilde sin favre Ungdom i en Enkekones Favn. Han lagde ogsaa snart for Dagen, hvor ringe han agtede den ene og hvor højt han holdt den anden i Ære. Han sendte nemlig højtidelig Bud efter Sigrid under Skin af at han ønskede et Maalstævne med hende, og bad hende gaa med om Bord i hans Skib, for at de kunde tales ved. Dronningen vilde dog for en Sikkerheds Skyld tage sin Ære i Agt og vægrede sig en Tid lang derved; men omsider gav hun dog efter for hans Bøn; saa det var kun med Nød og næppe at han fik hende til at lyde sit Ord. Han lod nu lægge en Fjæl med Hager som Bro mellem Skibene, for at hun kunde gaa om Bord; men i det samme Dronningen satte Foden derpaa, lod han nogle af sine Mænd lumsk snappe den bort under hende, saa hun faldt hovedkulds i Vandet; og Søfolkene slog sig end ikke til Taals

---

[1]) Sven Tjugeskægs Søster, af Sakse urigtigt antaget for hans Datter; se ovenfor S. 208.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med at have tilføjet saa vældig en Dronning den værste Vanære, men haanede hende med rene Ord for hendes elskovssyge Sind og nøjedes ej med skammeligt at styrte hende i Vandet, men gav hende Gluffer og Grin oven i Købet. Se det var norsk Artighed, med svigefuldt Raad og Skoggerlatter: de undsaa sig ej ved at sætte skammelige Snarer for den godtroende Fyrstindes Fod, krænkede plumpt hendes Kvindeære og lønnede frækt Godvilje med Haan og Spot. Saa meget er vist, at hvo der ter sig artig og tjenstvillig mod det Folkefærd, faar kun Skam til Tak for al sin Godhed. — Dronningen var meget nær ved at drukne, og slap kun med Nød og næppe i Land, medens Sveerne stod og harmedes over det hele. — Omsider kom hun til sig selv igen; og da hun indsaa, at det var Kongens Mening at haane hende for hendes Ublufærdighed, kunde hun ej tie til den Skam, der var overgaaet hende, men udstødte alle mulige Trusler til Gengæld for den Skændsel og Vanære som var hende vederfaret. Udsat som hun havde været for de to argeste Ulykker: Livsfare og Vanhæder, kunde hun da ej heller med Sindsro bære det Stød, hendes Ære havde faaet: hun, den mægtige og ophøjede Dronning, var sunket saa dybt i Skam og Skændsel, at en storsnudet Bejler havde hende til Bedste! — Saaledes lykkedes det den snu Høvding[1]) snildt og snedigt med lønlig List at unddrage Olaf hendes Magt og viselig vinde den for sig selv; ti han bejlede fluks selv til Sigrid og fandt saa meget villigere Øre som hun var Olaf arg og ond. Ej heller var han sen til at tage Hævn for sin Hustrus Skam

---

[1]) Nemlig Sven Tjugeskæg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ved at nægte Bejleren sin Datter. — Efter nogen Tids Forløb fik han med Sigrid Sønnen Knud[1]).

Saalunde gik Olaf Glip af tvende glimrende Giftermaal, og ved haanligt at kaste Vrag paa det første gjorde han sig fortjent til med Skam at miste det sidste, saa det ene spildte han selv ved sit Afslag, det andet ved sit Overmod[2]). Men da han vidste, at Sven kun sjælden havde Held med sig i Strid, ænsede han lidet hans Magt, men des mere hans onde Lykke, udrustede et navnkundigt Langskib og gjorde sig rede til at tage Hævn med Vaaben i Haand. Men Sven kaldte sin Stifsøn[3]) til Hjælp og holdt et Søslag med sin Fjende[4]). I dette udmærkede sig Olafs Bueskytte Enar[5]), som baade ejede Kæmpekræfter og var en Mester i sin Kunst: han spændte sin sjældne Bue saa haardt, at intet kunde staa for den Pil der fløj fra Strængen, men den foer afsted i flyvende Fart og borede sig gennem hver en Hindring, hvor haard den saa var. En af dem ramte Masten paa Kongens Skib, foer med Kraft tværs igennem den, borede sig med Vælde gennem Kongens Skjold, fløj ud gennem en Skibsplanke og sagtnede knap sin Fart i Vandet. Saaledes var han, ene Mand, i Stand til at gøre Fjenden værre Skade end alle hans Vaabenfæller tilsammen; og han var saa vis paa at træffe sit Maal, at han altid ramte hvad han sigtede efter. Derfor var Sven ogsaa slagen af Skræk over sligt Vidunder

---

[1]) Knud (den store) var ej Søn af Sigrid, men af Svens første Dronning, Gunild.

[2]) Som bekendt ægtede Olaf Tryggesøn Thyre, dog uden hendes Broders Samtykke.

[3]) Olaf Skotkonge af Sverige.

[4]) Der sigtes til Slaget ved Svold Aar 1000 c. Kr.

[5]) Den velkendte Enar Thambeskælver.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af en Bue og frygtede mere denne ene Vaand end hele Fjendens samlede Flaade; han indsaa, at den eneste Udvej var at lægge den øde, og bød sine bedste Skytter sigte ikke saa meget paa Manden selv som paa den Bue han brugte; ti naar dens Lykke først var brudt, haabede han at kunne kæmpe under tryggere Kaar. De udvalgte Skytter kappedes da om at sigte did, og en af dem lykkedes det virkelig at ramme Buen og røve Mesteren hans Kunst, Fjenden hans Sejr. Da nu Buen brast med et Brag, der hørtes vidt og bredt, undredes Olaf og spurgte: »Hvad var det som sprang?« Og Enar svarede: »Norges Rige af din Haand!« Han tiltroede nemlig sin Bue mere Styrke end hele Hæren, og varslede i et kort og sindrigt Svar Kampens forestaaende Udfald. Det gik da ogsaa som han havde spaaet: Buen, der brast, varslede Nordmændenes Nederlag. Men Olaf vilde komme Fjendehæren i Forkøbet ved at tage sig selv af Dage; han søgte frivillig Døden og sprang fuldt væbnet hovedkulds i Vandet, i den Tanke, at han gærne skiltes ved Livet og Lyset i Steden for at hænge ved dem og saa være nødt til at skue Sejrherrens Aasyn.

Da nu Sven saa, at Fjendens Hær var faldet i hans Hænder, søgte han med Ord at overtale dem til at vise ham Hyldest, efter først med Vaaben at have drevet dem paa Flugt; saa skønt han havde vundet en navnkundig Sejr, gav han dem dog gode Ord og bluedes ej ved som Sejrherre at underhandle med de overvundne[1]).

Dog kunde han ej nøjes med at have underlagt

[1]) Her ender det norske Indskud; det følgende er atter væsentlig dansk præstelig Overlevering, overvejende bygget paa Adam af Bremen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sig Norge, men drog ogsaa over til England og traf den Aftale med Adelsten, at han efter hans Død skulde arve Konges Navn og Eje[1]).

Ved de samme Tider blev Rimbrand Biskop efter Poppe[2]), Marke efter Henrik[3]), Fulbert efter Lefdag[4]), og efter ham fulgte den ædelbaarne Odinkar Hvide paa Bispestolen. Han var en Mand af gavmildt og gudfrygtigt Sind, og beholdt ej den ringeste Smule for sig selv, men skænkede hele sit rige Fædrenegods til Kirkernes Brug og Tarv, og gjorde Guds Huse, der hidtil havde manglet Midler, rige paa frugtbare Agre og Jordegods; saa fast alt hvad de ejer af Gods i hele Jyllands Hovedstæder, skylder de hans fromme Gaver. Saaledes tænkte han mere paa Menighedens Tarv end paa sin egen Pengepung, søgte ej den forfængelige, men den varige Ære, ofrede sit timelige Gods for at vinde Sjælens evige Glæde, og vilde hellere selv skille sig ved sin Fædrenearv end vide Kirken arm paa Gods; og derfor indsatte han den Herre til sin Arving, som han vidste kunde skænke ham evig Rigdom til Gengæld for hans fromme Gaver. Dog, det var ham ej nok at skænke Helligdommene sit Gods, men for i alle Maader at fuldkomme al Dyd og Ære føjede han ogsaa gode Gerninger til: han

---

[1]) Det behøver knap at tilføjes, at de faa Ord, Sakse har om Svens Englandstog, indeholder lige saa mange historiske Urigtigheder: han véd intet om Svens mange Hærtog og forveksler Ædelred II (979—1016) med Ædelstan (925—40).

[2]) Reginbrand var Bisp i Aarhus c. 950 (altsaa inden Poppes Tid i Slesvig).

[3]) Marke var Haareds (Henriks) Eftermand og Poppes Formand paa Slesvig Bispestol.

[4]) Paa Ribe Bispestol.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

drog til Sælland og Skaane at prædike Troen og blev Folket en herlig Læremester i Guds hellige Ord; og for ej at tjene Herren mindre i Aanden end i Kødet, teede han samme Iver for at udbrede Kirken, som han havde vist for at udstyre den rigt, og var rede til ogsaa at give sit Liv hen for ham, hvem han alt havde skænket sit Arvegods[1]).

Da Sven følte sig tynget af Aarenes Vægt, brugte han sin sidste Levetid til med utrættelig Flid at lægge sig efter Troen og holdt fast ved Herren lige til sit Livs Ende: fri for al jordisk Slingren gik han heden i et helligt Livs Straaleglans[2]). Han havde i sit Liv fristet baade haarde og blide Kaar, og Lykkens lunefulde Leg havde skiftevis skænket ham Haan og Hæder: Fyrste var blevet Fange, og Fange fredløs. Hvo skulde have troet, at han fra sit høje Kongesæde skulde styrtes i Vendernes Fangetaarn? Hvo skulde paa den anden Side have troet, at Vendernes Fange atter skulde genvinde sin Kongekrone? Og dog blev Kongen taget til Fange, og Fangen blev atter Konge. Saalunde var han snart i Ulykkens Dyb, snart paa Lykkens Tinde, og lærte under sin omskiftelige Skæbne baade Medgang og Modgang i ligeligt Maal.

---

[1]) Om Odinkar (hvem Sakse med Urette giver Tilnavnet Hvide, der tilhører en ældre Missionsbisp i Sverige af samme Navn) synes Sakse at have kendt en selvstændig dansk præstelig Overlevering. O. var Bisp for hele Nørrejylland (med Sæde i Ribe) c. 1000—1043.

[2]) Denne Skildring af Svens sidste Dage, der stemmer saa slet som muligt med de virkelige Forhold — Sven døde som bekendt i England (1014) netop som han havde fuldendt Landets Erobring — er kun en uheldig Udtværing af Adam af Bremens Karakteristik af Sven efter hans »Omvendelse«.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Knud den store.

Sakses Beretning om *Knud den store* er ligesom hans Fortællinger om de foregaaende Konger sammensat af forskellige Stykker af højst ulige Værd, de fleste dog uden synderlig historisk Betydning. I Modsætning til de foregaaende Kongers Historie spiller en særlig *norsk* Overlevering kun en ringe Rolle: den indskrænker sig til nogle spredte Oplysninger og en Legende om *Olaf den hellige.* Langt omfangsrigere er de Stykker, der bygger paa *Adam af Bremen*; men da Adams Efterretninger som sædvanlig hos Sakse fremtræder i meget misforstaaet og omdannet Skikkelse, fordi han synes at bygge mere paa Genfortællinger end paa Adams egne Ord, er det historiske Værd af disse Afsnit kun saare ringe. Langt lødigere er de overvejende *skaanske Folkesagn* om Olaf den helliges Overfald paa Danmark samt om Slaget i *Helgeaa:* her skimter man tydelig bag de sagnagtigt udformede Optrin den ægte historiske Kærne. Det samme gælder om Overleveringen om *Ulf Jarls* Drab; hvad Sakse derimod ellers fortæller om Ulf, er langt fra alt videre godt afhjemlet, og om hans Udspring giver han et æventyrligt Sagn til bedste. Af størst historisk Værd er ubetinget Sakses Optegnelse af Knuds Hirdlov, den saakaldte *Vederlov* (ɔ: Straffelov). Ganske vist vil det altid være tvivlsomt, i hvor stort Omfang disse gamle Lovregler stammer fra Knud selv; men de rummer i hvert Fald en gammel og paa sin Vis paalidelig Overlevering, arvet fra Slægtled til Slægtled i de ansete Ætter, som Kongerne især tog sig Mænd iblandt, og spredende et ejendommeligt Lys over det *Lag,* det Stalbroderskab, som disse Kongsmænd dannede, staaende under en stræng Hærtugt. Ved Tidernes Ugunst var denne gamle Skik og Tugt kommet i Forfald, og Sakses Optegnelser af disse gamle Lovregler maa da ses i Lys af den Iver han overalt lægger for Dagen for at genoplive Fædrenes Kæmpeskik; ogsaa paa dette lille Omraade havde Absalon vist Vejen, idet han sammen med Kong Knud Valdemarsøn havde ladet de gamle

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hærlove optegne i et kort Udtog; dette Arbejde udvider og fuldstændiggør nu Sakse i Tilslutning til sin Forgænger Sven Aggesøn, der allerede havde givet en udførligere Bearbejdelse af Lovene paa Latin. — Sakses Fortælling om Knuds Død er aldeles uhjemlet og maa skyldes en eller anden uopklaret Misforstaaelse.

Efter Svens Død vilde Anglerne og Nordmændene ej længer vide deres Lande under fremmed Styre og fandt det bedre at tage sig Konger blandt deres egne end hente dem hos Naboerne; og derfor kaarede de uden at ænse Danenavnet Edvard[1]) og Olaf[2]) til Konger. Deres store Magt turde Knud, der var kommet paa Tronen i Danmark, i Førstningen af sin Kongetid ej give sig i Kast med[3]); men for dog ej at faa Ord for at være en Fyrste, der blev siddende hjemme og ej turde vove sig uden for sit Riges Grænser, lagde han blot Dølgsmaal paa sin Attraa efter at genvinde Faderens Rige, men glemte den ikke, og vendte for det første sine Vaaben mod Vendland og Samland, der ej udgjorde saa mægtige Riger. Det første Land havde Sven, for den Eds Skyld han havde svoret, ej turdet løfte en Haand imod, hvor haard en Medfart han end dér havde lidt; og det andet havde vel Haakon underlagt sig[4]), men efter hans Død havde det atter rejst Oprør mod Danevælden. Det var da med Flid at Svens Efterfølger paa Danernes Trone tog sig for at hævne det ene Lands Voldsfærd mod hans Fader og det andet Lands skammelige Frafald; ti han vidste meget vel, at haabefuld Unger-

---

[1]) Rettere Ædelred (den raadvilde).

[2]) Olaf den hellige.

[3]) Dette er som bekendt ikke rigtigt; Knud fornyede kort efter sin Tronbestigelse sin Faders Englandstog.

[4]) Se ovenfor S. 194.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

svend ved liden Hærfærd styrkes til større Dyd og Manddom, og ønskede derfor som ny og uprøvet Stridsmand at indvarsle sin Ungdom med et ypperligt Værk. Derfor var han ej heller sen til at lægge sin Haand paa de frafaldne Lande, men tværtimod overmaade opsat derpaa; ti jo mere raske Mænd øver deres Manddom, des større Mod faar de paa at udføre ypperlig Id. Efter at have fuldført sit Forsæt følte han sin Tillid vokse ved de tvende ærefulde Sejre, og turde nu ogsaa gøre sig Haab om at vinde en tredje over Anglerne[1]).

For des snarere at faa Held hertil dulgte han den Avind han bar til Olaf, der havde vundet Norge, med samt hans Broder Harald[2]), og kaldte ham til Hjælp i Kampen mod det andet frafaldne Land: han brugte snildt den ene Fjende mod den anden, skønt det kunde være farligt nok at skille de to fra hinanden i Striden, der egentlig havde fælles Sag[3]).

Danernes og Anglernes Hære tørnede nu sammen i et vældigt Slag[4]); og da Tymme Sællandsfar saa sin Fylkings Mærker vige for de frembrydende Fjender, fik han fat i den første den bedste Kvist og fæstede den paa sit Spyd, bar den højt som Banner, yppede det samme Raab som Knuds Mænd havde for Skik, uaar de æggede hverandre til Kamp, og fik lykkeligt

---

[1]) Om Knuds Tog til Vendland og Samland (der iøvrigt først fandt Sted efter hans Erobring af England) maa Sakse have kendt en hjemlig Overlevering; iøvrigt bygger han paa Adam af Bremen; underlig er dog hans Forveksling af Ædelred og Edvard.

[2]) Olafs yngre Halvbroder Harald (Haardraade), der dog som bekendt ved Olafs Fald 1030 kun var en Dreng paa 15 Aar.

[3]) Denne ganske urigtige Fremstilling er bygget paa Adam af Bremen og Roskildekrøniken.

[4]) Ved Assandun (Ashington i Sydengland) i Aar 1016.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og vel de flygtende Skarer holdt tilbage under Mærket. Dog var det vel snarere hans Manddoms end hans Banners Værk, at han havde sligt Held som Mærkesmand, saa det lykkedes ham at vende Danernes vaklende Lykke til den visse Sejr: han lagde ej blot selv det største Mod for Dagen, men gengav ogsaa sine Vaabenfæller deres glippende Mod. Af den ærefulde Daad fik han siden sit Navn; Kongen fandt hans Værk værd at hædre og udnævnte ham til Bannerfører; og Danehæren bluedes ej ved i Mangel af en ædelbaaren Mærkesmand at tage en Almuesmand til Fører, af lav Byrd, men lysende Id, og med nyt Mod følge ham som Foregangsmand til Frelse[1]).

Men da Edvard[2]) saa, at hans Mænds Mod var sunket og ej kunde holde Stand mod Danehærens Manddomsaand, turde han ej mere stride imod den og sluttede Forlig med Fjenden paa det Vilkaar, at saa længe han var i Live, skulde han og Knud være halvt om Riget, men efter hans Død skulde Knud arve alt hans Eje. Saaledes tvang Sejrherren den overvundne til i levende Live at give ham Lod og Del i Herredømmet, samt overlade ham det hele ved sin Død[3]).

Ved samme Tid blev Knud indtaget i den skønne Alviva, Olafs Slegfred, og lokkede hende; og Olaf fattede nu saadant Nag til ham, at han ej længer ænsede den fælles Hærfærd — hvad enten det nu var fordi Knud havde taget hans Frille fra ham, eller fordi han havde sveget ham for den Del af England,

---

[1]) Her genfortæller Sakse aabenbart et dansk Folkesagn.

[2]) Rettere Ædelreds Søn Edmund (Jærnside).

[3]) Ved Freden 1016 blev virkelig England delt mellem Knud og Edmund.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som han havde givet ham Løfte paa — nok er det, da hans Tjeneste var omme, drog han harmfuld og gram i Hu hjem til Norge, og fandt det kun billigt at bryde med den Mand, der havde voldt ham slig Spe og Spot[1]).

Nu gik der syv Aar[2]); da traadte en skønne Dag nogle Mænd frem for Knuds Bord, hvor han sad ved sit Maaltid, og hilste ham som hele Englands Konge. Kongen troede, at de paa en skjult Maade stiklede til det Forlig han havde sluttet med Edvard[3]), og svarede, at det undsaa han sig ikke ved; men han kunde dog hverken styre sin Vrede eller hindre at Blodet steg ham til Hovedet, fordi han troede, at de holdt ham for Nar. Men deres Ord var kun Udtryk for deres Brøde: de var uforsigtige nok til at røbe deres arge Nidingsdaad, og pralede af at det var dem som havde taget Edvard af Dage; de troede, at de derved skulde vinde Kongens Venskab, men vakte kun hans højeste Vrede. Han dømte dem fluks til at klynges op i Galgen som Kongemordere, i Steden for at give dem den ventede Løn, og straffede Skarnsværk med Skam og Skændsel; ti uagtet han nu vidste sig fri for en farlig Fjende, vilde han hellere hævne deres Brøde end takke dem for hvad Gavn de havde gjort ham. — Andre vil dog vide, at det var Knud, der i Løn lod Edvard dræbe og dernæst dømte Udaadsmændene fra Livet for at rense sig for Mistanke: for at godtgøre sin Uskyld og eftervise, hvor lidt han havde haft med Brøden at skaffe, foer han

[1]) Knud havde ganske vist i sine unge Aar en Frille Ælfgifu (Alfifa), men at han skulde have lokket hende fra Olaf den hellige, er aldeles grebet ud af Luften.

[2]) Rettere: et halvt Aar.

[3]) Rettere: Edmund (Jærnside).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

haardt frem mod Synderne. Dog tabte Kongen for den Sags Skyld en Del af sine Landsmænds Yndest[1]).

Da Knud nu havde faaet Magten i England, ønskede han at slutte Venskab med Naboerne, og tog en Datter af Hertug Robert af Normandiet ved Navn Imma[2]) til Ægte, samt fæstede sin Søster Estrid som Brud til Roberts Broder Rikard[3]). Med Imma fik han Børnene Knud og Gunild, og fæstnede saalunde Venskabet mellem de tvende Folk ved det fælles Blodets Baand der bandt dem sammen[4]).

For nu des snarere at sanke sig raske og flinke Hovmænd tog han de ypperste Ungersvende i sin Tjeneste og gav Heltene den højeste Sold, i den Tanke, at ikke Hærmændenes Tal, men deres Mod var det bedste Middel til at holde hans Herredømme i Ære. Derfor kappedes ogsaa djærve Kæmper om at strømme til hans Gaard; ti Løn lokker ærgerrig Helt.

Blandt dem der som Følge af Knuds Gavmildhed følte sig dragne til at tage Tjeneste i hans Hird, var ogsaa en Mand fra Sverige ved Navn Ulf, som dog var større Rænkesmed end Kæmpe. Og siden jeg er kommet til at nævne ham, saa vil jeg kortelig gøre Rede for hans Udspring. Der var en Husbonde ovre i Sverige, som havde en Datter baade favr og fin. En Gang gik hun med sine Møer ud at lege; men da

---

[1]) Edmund Jærnside døde 30. Nov. 1016. Om hans Død er Sakse næppe rigtigt underrettet; han døde vistnok en naturlig Død; Sakse bygger her paa Adam af Bremen.

[2]) Ædelreds Enke, Datter af Hertug Rikard (den frygtløse) af Normandiet.

[3]) Rettere til Hertug Robert II af Normandiet, men først efter hendes første Ægtefælles, Ulf Jarls, Død.

[4]) I dette Stykke bygger Sakse i det hele paa Adam af Bremen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kom der en vældig Bjørn, splittede hendes Tærner ad, tog hende i Favnen og røvede hende: den holdt hende lemfældigt i sine Labber og bar hende bort til sit Hi i Skoven. Her blev den optændt af en sælsom Attraa til hendes favre Krop; den fik større Lyst til at tage hende i Favn end til at æde hende op; og havde den røvet hende til at rive ihjel, brugte den hende nu som Bytte for sin liderlige Lyst: Ransmanden blev fluks til Boler, stillede sin Attraa i hendes Favn og glemte sin glubske Hunger ved at føje sin Elskovslyst. Ja for at skaffe hende rundelig Føde hjemsøgte han Kvæget der i Nabolaget med idelige Overfald, og vænnede hende, der før kun var vant til fine Spiser, til at æde blodig Brad. Saa stærkt et Baand lagde da hans Fanges Skønhed paa hans Grumhed og Vildskab, at han ej, som hun havde ventet, tørstede efter hendes Blod, men attraaede hendes Elskov, og hun fik sin Føde af den samme Bjørn som hun troede vilde æde hende selv. Hvor vidt strækker sig ikke Elskovs overvældende Magt! Selv hos de glubende vilde Dyr maa under dens Tvang Ganens graadige Attraa vige for Vellystens Bud. — Omsider harmedes Kvægets Ejermand over at hans Hjord blev saa udtyndet; han lagde sig paa Lur, hidsede sine Hunde paa Bamsen, trængte under Skrig og Hujen haardt ind paa den, og forfulgte den helt hen til det Skjul hvor Møen sad gemt; men dens Hi laa afsides, ude i uvejsomme Kær, i Ly af det tykkeste Løv og de tætteste Grene. Her blev Vilddyret snart fanget i Garn og stukket ihjel af Jægernes Spyd. — Dog, Skæbnen vilde i sin Godhed vise, at den kunde mestre de stridige Stoffer og dække Samlivets Misforhold ved ej at gøre Frugten deraf saa fæl at skue: det Barn hun havde avlet med Udyret,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var ved sin Fødsel ej anderledes end andre; og uagtet der flød Bjørneblod i dets Aarer, havde det dog helt menneskeligt Ydre. — Den Søn, hun fødte, fik af hendes Frænder Faderens Navn; og siden, da han fik sit sande Udspring at vide, fældede han til Hævn sin Faders Drabsmænd. — Hans Søn Thrugils kaldet Sprageleg vanslægtede paa ingen Maade fra sin Faders Kraft, men traadte ærligt i hans Fodspor; og hans Søn Ulf røbede ogsaa ved sit Sindelag sit Udspring og var i Aanden sin Farfader op ad Dage[1]).

Men for nu at tage Traaden op hvor jeg slap, saa truede Olaf og hans Broder Harald[2]) Danerne med svarlig Strid; men da kom Knud til fra England, overfaldt ham og nødte ham til at gaa i Landflygtighed til hans Maag Geridaslav[3]), Fyrste i Østerleden; han indtog Norge, vendte saa hjem, og jog Rikard ud af Landet, fordi han havde teet sig som sin Hustrus argeste Avindsmand; men sin Søster sendte han hjem til Sælland og skænkede hende Dronningenavn[4]).

Imidlertid døde Sveernes Konge Olaf, og efter ham fulgte Ømund, der for sit lange Livs Skyld fik Tilnavnet *hin gamle.* Ved hans Død fik Olaf af Norge Mod paa at vende hjem til sit Land og tilrev sig djærvt med Sveernes Hjælp Herredømmet over

---

[1]) Sakse fortæller her et æventyrligt dansk Folkesagn om den senere Kongeæts Udspring. Ulfs Farfader var vistnok den svenske Kongeætling Bjørn eller Styrbjørn; se ovenfor S. 188 ff.

[2]) Naar Sakse stadig nævner Harald (Haardraade) sammen med Olaf, beror dette paa en Misforstaaelse; ti Harald var kun 15 Aar gammel ved sin Broders Fald.

[3]) Ellers kendt under Navnet Jaroslav, Fyrste i Rusland. Det var Aar 1028 at Olaf blev fordrevet fra Norge.

[4]) Denne sidste Efterretning om Rikard og Estrid er aldeles urigtig (se ovenfor S. 226).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Norge, da han saa, at Knud ej længer kunde ty til sin Broders Hjælp og saaledes havde mistet en stor Del af sin Magt[1]).

Samme Olaf gav sit Folk gode Love og viste det derved Vej til et bedre Levned, medens det tilforn ikke vidste hvad Ret var, og levede som en spredt Landalmue; og disse gamle Love fra hans Dage holdes endnu i Hævd og mindes med Ærefrygt af det norske Folk. Han var ogsaa overmaade gudfrygtig og har vundet Navn ved den mindeværdige Maade hvorpaa han viste, at Helg skal holdes i Agt og Ære. Han sad nemlig en Søndag og skar tankeløst i et Stykke Træ med sin Tollekniv; og da saa de der stod hos, mindede ham om at det var Helgbrud, fattede han fluks Nag til sin højre Haand, ved hvis Hjælp han havde øvet sin uoverlagte Synd, samlede de spredte Spaaner, stak Ild paa dem og lod dem brænde inden i sin Haand, saa han led baade Svie og Smærte til Straf for hvad han af Vanvare havde gjort. Saa omhyggelig var han for at overholde de hellige Bud selv i Smaating, at han uden Tøven idømte sig selv en haard Straf for sin Overtrædelse deraf: han troede for vist, at der ventede Synderne Straf i Helvede, og vilde derfor hellere døje lidt ondt for at undgaa hin langt værre Pine; ti han fandt det tryggest at vise Taalmod og standhaftig udholde den øjeblikkelige Svie i Haanden fremfor at plage sig i sit Indre med Frygten for den forestaaende Pine.

[1]) Sakse antager jo nemlig urigtigt Knud og Olaf Skotkonge for Halvbrødre; se S. 217. Iøvrigt var Olaf Skotkonge død længe før Olaf den helliges Forsøg paa at genvinde Norge. Sakse forveksler her og i det følgende Olafs Søn og Efterfølger Anund (Jakob) med dennes Broder Ømund den gamle, der fulgte Anund paa Tronen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Saaledes vilde han ej se gennem Fingre med sig selv, at ikke de andre skulde rokkes i deres Gudsfrygt, og sonede med Straf hvad han godt kunde være gledet let henover; ja uagtet han kunde have undskyldt sig med at han af Vanvare kom til at synde, vilde han hellere lægge sin Anger for Dagen for ej at skulke fra Kirkens Bud, og valgte at tage sin Straf og vise at han gjorde Bod, fremfor at slippe fri og netop derved vidne om sin Synd. Saaledes vilde den gudfrygtige og vise Herre hellere lyde den hellige Kirkes Bud end lægge Dølgsmaal paa sin egen Skyld; og denne hans fromme og hellige Færd mindes da ogsaa for stedse i det Tilnavn han har faaet. Tillige var han de fattiges Værn og de umyndiges Værge; han holdt Præstestanden i Ære og hjalp dem der led Vold og Uret; ja af hans Bryst udsprang som af et velsignet Væld mange andre Dyders Tegn. Dette faar være nok om ham; ti en Mand, som er kaaret til Kirkens Helgen, trænger ej til Enkeltmands Lov og Pris[1]).

Men Ulf misundte Knud hans Dyd og Ære og bar svar Avind til ham; og da han ej følte sig stærk nok til at byde ham Trods, tog han paa Skrømt Tjeneste hos ham, for at dølge sin Svig og spinde sine Rænker med Held. Da nemlig Sveerne idelig faldt ind i Skaane, bad han først om at blive sendt over at holde dem i Ave; og da han havde opnaaet at faa det Hverv overdraget, bad han Knud give ham et med hans Segl forsynet Brev med til Estrid om at hun skulde gøre som han bød. Det fik han, og krævede fluks at hun skulde tage ham til Ægte, saa han vendte

[1]) Hvad Sakse her fortæller om Olaf den hellige, bygger aabenbart paa legendarisk norsk Overlevering.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fejde-Fuldmagt til Frierbrev og valgte at stille sin Elskovslyst fremfor at udrette sit Ærende flinkt. Estrid troede, at han handlede efter Knuds lønlige Bud, og turde ej sige nej, da han blev ved med sin indtrængende Bøn. Saaledes vanrøgtede den underfundige Høvding af Had og Avind sit Ærende; og ved Hjælp af sin flydende Tunge, som var hans Styrke, lokkede han troløs det lettroende Søskendepar i en skammelig Fælde. — Han æskede nu aabenlyst Danmark til Strid og afslørede dristigt sin lumske Svig; og for ej i Danmark at oppebie Knuds Hævn, drog han i Tide med sin Hustru over til Sverige for at unddrage sig Straf.

Her havde han stadig ej Tanke for andet end sit Forsæt om at falde ind i Danmark; han fik Ømund[1]) og Olaf[2]) i Ledtog med sig og foreslog den ene at hjemsøge Sælland med en Flaade, den anden at falde ind i Skaane med en Landhær; selv lovede han at føre den svenske Flaade. Men en Mand ved Navn Haakon fra Stangby[3]) kom under Vejr med hvad der var i Gære; og da han var Kongen tro og huld, gik han skyndsomst om Bord og sejlede over til Knud, saa denne fik god Lejlighed til at sætte sig ind i hele Sagen. Ved det Vennestykke lagde han for Dagen, hvor inderlig han elskede sin Fyrste og sit Fædreland. Da Kongen fik Bud om slig Sammensværgelse, drog han kort efter did med sin Hær, men vilde dog ej lade den Mand ulønnet, der først havde bragt ham Tidende derom, og skænkede ham til Tak for hans Troskab og for den lange og farefulde Sø-

[1]) Rettere Anund (Jakob).
[2]) Olaf den hellige.
[3]) Nord for Lund, i Torna Herred i Skaane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

færd han havde givet sig ud paa, tvende Bols Jord af Skaanes Land.

Imidlertid lod Olaf sin Flaade ligge ude ved en af Øerne og styrede selv til Sælland om Bord paa en rask Sejler. Her stævnede han Folket til Tings og søgte at vinde det for sig ved at føje sine Ord saa snildt som muligt, samt lokkede med Smiger baade for hver især og for alle under ét; ti han tænkte, at det Rige var tryggest Eje, som vandtes med fagre Ord og ej med Fejde. En af de store gav ham med List et overmaade gunstigt Svar; og han gjorde sig derfor det bedste Haab om at vinde Folkets Yndest; men det var kun paa Skrømt det viste ham Huldskab; og alt imens Almuen og Fyrsten stod og skiftede Ord med hinanden, kom en af hans Spejdere op fra Stranden og meldte, at der var store Sejlere i Sigte som stævnede did. Nu blev Olaf tvivlraadig; men Oldermanden, der ventede Kongens Komme, bad ham ej være bange, og sagde at det blot var den vante Købmandsflaade der var under Opsejling; ti han tænkte at de fik aldrig bedre Lejlighed til at overfalde Fjenden end hvis han nu dulgte deres Had under Venskabs Dække, saa det lykkedes ham at trække Tiden ud og holde ham hen med Talemaader. Nok en Gang blev der bragt Kongen et lignende Bud paa Tinget hvor han stod; men Oldermanden gav ham samme Besked som sidst og fik ogsaa Bugt med hans Frygt. Omsider fattede Olaf Mistanke til hans Ord, sendte en Spejder ned paa Stranden, og bad ham se efter, om det var Knud der kom, eller om det var Købmandsskibe, der havde gjort Indtryk af en Orlogsflaade. Da han saa kom tilbage og meldte, at han saa en talrig Flaade ude paa Havet, skyldte Olaf fluks Oldermanden for Svig og brød Ting og Stævne; men denne

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

paastod, at han trods alt havde talt den rene og skære Sandhed; ti, sagde han, de, som nu kom, var netop de rette Købmænd at vende sig til, naar man vilde handle om Danmark med Jærn og Staal.

Olaf undslap med Nød og næppe, og roede ilsomt tilbage til sin Flaade. Nu lagde Knud med sin Flaade ind i Havnen for at unde sit udmattede Mandskab Nattero. Her fik han at vide af Landsfolket, at Ømund med en Landhær var faldet ind i Skaane, og at Ulf havde lagt sig med en Flaade i Helgeaa[1]). Han drog saa selv mod Ømund, men sendte sin Flaade ud mod dem, der havde lagt sig i Aaen. Ved Stangebjærg[2]) slog han Ømund i et navnkundigt Slag; og da Flaadens Høvedsmænd spurgte den Tidende, attraaede de ogsaa selv at øve et lignende Manddomsværk og vilde ej have Ord for at tjene deres Konge fejgt og trøvt, naar han selv teede sig saa djærvt; og for des før at sætte over til den Ø, hvor Fjenden havde sat sig fast, gik de op paa en anden Holm tæt derved og slog en Fjælebro tværs over Aaen. Paa dette Sted vider Strømmen sig ud; den bliver langt bredere end en Aa, og ligner snarere en stor Sø. Ulf bød nu sine Mænd lade være med at afbryde Fjenden i hvad han havde for, og lod dem blot paa Frastand skyde med Spyd og Pile paa dem, mens de gik over; »ti«, sagde han, »I vil snart faa at se, at han med egne Hænder bygger sig Helvej.« Da saa Værket var skredet længere frem, fylkede han sin Hær paa den modsatte Bred og gav det Udseende af at han vilde hindre vore Folk i at gaa over. Da Danerne saa det, blev de saa meget ivrigere efter at vinde frem og gik i stort Tal ud paa Broen. Som de

[1]) I det østlige Skaane. Slaget stod vistnok Aar 1026.

[2]) I Vestre Gønge Herred i Nørre Skaane.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nu her tætpakkede trængte sig frem for at yppe Strid, uden at ane hvad for en farefuld Færd de havde givet sig ud paa, sank Broen med ét under dem, og de stridslystne Kæmper lod i Bølgen deres Liv; ti det gik her som saa ofte i slige Tilfælde: naar der var nogen som en enkelt Gang atter flød oven paa Vandet, kom straks andre til, hagede sig fast i ham, og trak ham til Bunds; de klyngede sig gensidig til hverandre for at bjærge sig i det vilde Virvar, men opnaaede kun at drage hverandre med i Døden; og naar nogen søgte Frelse hos en anden, endte det blot med at de fulgtes i Graven; ti i deres tunge Rustninger kunde de ej redde sig ved at svømme.

Saaledes maa man snarere sige, at Ulf sveg end at han slog de Danske: han vandt ved andres Dumdristighed hvad han ej kunde opnaa ved egne Kræfter, og havde Held til at overvinde haarde og modige Fjender, ej ved at gaa paa, men ved at trække Kampen i Langdrag. Men da han frygtede for, at Hævnen snart vilde ramme ham for hans Værk — ti til den ene Side spærrede Flaaden ham Vejen, og paa den modsatte Kant truedes han af Kongen — søgte han at redde sig ved et snildt Raad, som dog var vanskeligt at sætte i Værk: han overvejede nøje hvorledes han kunde undslippe, fandt, at han ej havde anden Udvej end at lade Flaaden i Stikken, lod derfor de større Snækker blive liggende hvor de var, og satte om Natten hele Hæren i Baade ind til den nærmeste Strand; og paa den Vis undveg han i Løn og søgte Skjul med hele sin Skare. Ved Daggry faldt Danerne over Fjendernes Skibe, tørstende efter Hævn for deres Landsmænds Skade, men fandt dem tomme og værgeløse. — Kongen lod nu Søen ransage og de druknede Kroppe fiske op med Baadshager og Bund-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

garn, og dernæst lod han dem hæderlig jorde i Aasum By tæt ved Aaen[1]).

Siden underkøbte han nogle af Nordmændene og overvandt saalunde Olaf ved at vække Oprør i hans eget Rige; saa den højsindede Høvding fik en Ufærd som Følge af sine Landsmænds Havesyge; og de samme som udenlands stred for hans Sag, blev hjemme hans Banemænd. — Hans Broder Harald frygtede for at det troløse Folk skulde give ham samme Skæbne, drog til Byzants, og foer saalunde langt af Led for at slippe bort fra et Land, som han ej længer havde Tillid til[2]).

Over seks mægtige Riger var Knud nu blevet Herre, og lod da ogsaa sin Straaleglans lyse over det romerske Rige; han gav nemlig Kejser Henrik sin Datter Gunild til Ægte; og da Italien kort efter rejste sig mod ham, kom han ham til Hjælp, dæmpede Oprøret og gengav ham atter hans gamle Højhed[3]).

Da han saa kom hjem derfra, satte han sin ældste Søn Harald over England, Knud over Danmark, og Sven, sin Søn med Alviva, over Norge, dog uden at gøre noget Skaar i sin Vælde; ti selv om

---

[1]) I sin Fortælling om Olafs Overfald paa Danmark bygger Sakse paa dansk (skaansk) folkelig Overlevering, der utvivlsomt rummer en historisk Kærne, om end adskilligt er meget sagnagtigt. At Ulf mod Knuds Vilje tog Estrid til Ægte, fortælles allerede i Roskildekrøniken, men lyder ikke videre sandsynligt. Selve Beretningen om Kampen i Helgeaa rummer derimod en vistnok i Hovedtrækkene rigtig Overlevering.

[2]) Sakse bygger her væsentlig paa Adam af Bremen.

[3]) Denne aldeles uhistoriske Fortælling findes allerede hos Sven Aggesøn og skyldes sikkert kun en Misforstaaelse af nogle Ord hos Adam af Bremen. Rigtigt er det derimod, at Knud fæstede sin Datter til Kejser Konrads Søn Henrik; hun ægtede ham dog først Aaret efter Knuds Død.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han overlod sine trende Sønner de tre Lande at styre, beholdt han dog selv Overherredømmet over alle tre og vilde ej give andre den øverste Magt. Ydermere gav han de unge Konger gæve Mænd til Værger, der kunde hjælpe dem i deres Embeder[1]).

Siden fik Estrid Sønnen Sven; og for Barnets Skyld tog Broderen atter hendes Husbond til Naade; ti uagtet Knud ej havde noget til overs for Ulf og hans troløse Id, vilde han dog gærne være sin unge Frænde huld og blid. Ja han fæstede Ulfs Søster som Brud til Anglernes Jarl Godvin og søgte at knytte Venskabs og Svogerskabs Baand mellem de tvende Folkefærd; og saa er spurgt, at hun blev Moder til Harald, Bjørn og Toste. — Men Kejseren fik med Gunild Sønnen Magnus, hvis Lykke blev lige saa stor som hans Navn, og fra hvem højbaarne tyske Ædlinge skal stamme ned i mange Slægtled[2]).

Paa den Tid kom Gudskalk Venderfyrste, en haabefuld ung Mand, til Kongens Gaard for at tage Tjeneste hos ham. Hans Fader Pribignev var Kristendommen overmaade huld og søgte forgæves at bringe det frafaldne Vendland tilbage til Troen, og han havde derfor tvært imod sit Folks Sæd ladet Sønnen undervise og optugte i boglig Lærdom; men da Gudskalk spurgte, at Sakserne i deres griske Attraa efter at vinde Vendland havde taget hans Fader af Dage, kunde den fredelige Læsning ej dæmpe hans vilde

[1]) Sakse slutter sig her ret nøje til Sven Aggesøn. At Knud gjorde Sven og Hardeknud til Underkonger i Norge og Danmark, er vistnok historisk rigtigt; derimod vides intet om at han gjorde den tredje Søn Harald til Underkonge i England.

[2]) Den rigtige Efterretning om Godvin Jarls Ægteskab med Ulfs Søster Gyda har Sakse fra Adam af Bremen. Derimod var Henriks og Gunilds Ægteskab i Virkeligheden sønneløst; og naar Sakse taler om deres Søn Magnus, er han altsaa paa Vildspor.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vrede: han lod med ét Lærdommen ligge og greb til Vaaben, vilde ej forsømme fædrene Sæd for at tilegne sig en fremmed Aand, lagde Bøgerne bort og bandt Sværd ved Side, vendte Videnskaben Ryggen, vilde hellere hedde djærv Hævner end daadløs Lærling, og fandt det bedre at lægge sig efter Mod end efter Snille. Han adlød hellere Blodets Røst end sin Tugtemesters Raad; og først da han havde faaet Hævn, drog han til Knud og blev hans Mand. Saaledes blev Ungersvenden standset paa Videnskabens Tærskel af den Vildskab der kom op i ham, og den sindige Lærdom kunde ej faa Bugt med den Haardhed og Grumhed som sad ham i Blodet[1]).

Ved den Tid fik Danmark nok nogle nye Bisper: Aveke blev Gerbrands Eftermand, og Odinkar den yngre kaaredes til Bisp i Ribe[2]).

Naar Knud drog rundt i de tre nævnte Riger, fordelte han sit Hærfølge, som talte sekstusende Mand, paa tresindstyve velrustede og prydede Snækker, der saaledes hver rummede hundrede væbnede Mænd. Om Sommeren laa de ude paa Vagt for at værne Riget; men om Vinteren lagde han dem gærne i Borgeleje trindt om Land og gav dem tillige Kost og Tæring; hver Maaned fik de deres Sold.

Siden, om Julehelligdage, paa den Tid af Aaret, da vor Skaber tog sig for at dele sin Udødelighed med os, var Ulf buden til Gilde hos Knud i Ros-

[1]) Dette Stykke om Gudskalk Venderfyrste er ogsaa bygget paa Adam af Bremen.

[2]) Som sædvanlig er Sakse unøjagtig i sine kirkelige Opgivelser fra denne Tid; Aveke blev ganske vist c. 1030 Gerbrands Eftermand i Roskilde, men Odinkar den yngre var allerede kort efter Aar 1000 blevet Bisp i Ribe; jfr. ovenfor S. 219 f.; Sakse véd, at der har været to Bisper af dette Navn, men anbringer fejlagtigt dem begge i Ribe.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kilde, og fik sig her en saadan Rus, at han ud paa Natten glemte sit Vid og for at prale af sin Daad kvad en Vise om hvordan Knuds Hærmænd nys havde maattet lade deres Liv i Bølgen. Men da Kongen mærkede, at han haanede ham for hans Mænds Uheld lige op i hans aabne Øjne, blev han saa harm i Hu over hans Nidvise, at han vægrede sig ved at agte den Mand for Gæst, som vitterlig havde skilt ham af med hans raskeste Svende, og lod Ulf dræbe af de omstaaende Mænd midt under Maaltidets Helg. Saaledes maatte han med Rette bøde, fordi han ej kunde tøjle sin Tunge: i sin Drukkenskab kvad han om andres Død og varslede dermed sin egen Bane; og Bægrene, som han havde været saa fus til at tømme, løb nu fulde af hans eget Blod. Dog, det var kun Løn som forskyldt, at hans Frækhed ej tjente ham til Gode, men tværtimod blev hans Ulykke, fordi han havde gjort sig til af at han havde været Mand for at styrte Kongens ypperste Kæmper i den værste Fare. — Siden gav Knud sin Søster, den dræbtes Enke, to Herreder i Mandebod for sin Maag; og dem overdrog hun senere hen som Offergave til den hædrede og højhellige Trefoldigheds Kirke i Roskilde[1]).

Alt var Hærmænd i Hobetal strømmet sammen i Knuds Gaard; og selv om han ikke havde ondt ved at skaffe dem Kosten, saa kneb det med at ave deres ustyrlige Sind; ti hos mange var Modet større end Mandstugten, og mangen, som havde indlagt sig stor Hæder i Strid, ringeagtede den Ros som i Fred kan vindes; saa hvo der havde udmærket sig hist ude,

[1]) Sakse bygger her paa hjemlig Overlevering; dog maa vi snarere tro Roskildekrøniken, naar den fortæller, at Drabet foregik i selve Domkirken. Det skete vistnok Aar 1027.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

høstede kun Skam her hjemme, og det var fast umuligt at finde en Mand som paa én Gang var dannis og djærv; ja der var mange som havde den onde Vane at kives og klamres i Kongens Gaard. Da nu Kongen saa, hvor forskellige de var i Byrd, Tungemaal og Tænkemaade, og hvor lidt de indbyrdes kunde forliges og stemme overens — ti nogle var hovmodige, andre skinsyge, atter andre havde let til Vrede — vilde han faa dem til at te sig mindre tøjlesløst og udstedte en ypperlig Gaardsret med de nøjagtigste Love og Bud, som kunde gøre Ende paa al den Strid og Splid og vise Hærmanden det høje Stade som man med Rette kunde kræve af ham. Han overvejede Sagen meget nøje og rettede sig efter Øpe Sællandsfars Raad — en Mand der overgik alle de andre i Klogskab og i Myndighed; og for at ej den ydre Magt skulde lægges øde ved indre Fejltrin, avede han det indbyrdes Had i Laget, og ved Lovens strænge Bud lagde han Baand paa Hærmændenes Oprørsaand og knyttede dem saa at sige sammen i et indbyrdes Broderskab. Og for at ene Dannished med Djærvhed lærte han de boldeste Hærmænd den ypperste Tugt og Sømme, og tog sig for at rense sin Hird for tøjlesløse og trættekære Seller, hvem man maatte blues ved som ved det værste Bundfald.

For altsaa at holde Skarnsfolk borte fra sin Gaard, fastsatte han, at de skulde sidde til Bords i samme Rækkefølge som de havde opnaaet Hærmandsnavn, saa *den* sad øverst som var ældst i Gaarde; ti han mente, at hvo der havde tjent Kongen længst, skulde lønnes med at sættes til Højbords, og vilde ej give dem Lov til at sidde i Flæng, hvorved det kunde se ud som om han ej ret skønnede paa deres Fortjenesters Række.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hvo der havde Forfald, naar der blev kaldt til Bords, og saalunde kom for sent, skulde lige fuldt have Ret til at sidde blandt de andre; men havde de sat sig saa tæt sammen, at de fyldte Bænken helt, saa der ej var Rum for den sidst komne, skulde den der sad paa hans Plads, rejse sig og søge det næste Sæde, og saaledes skulde de blive ved med høvisk at vige hverandre Pladsen, lige til hele Rækken efterhaanden havde rejst sig fra Bænken og rettelig gjort Rum for ham; hvo der saa sad nederst, maatte gaa fra Borde.

Om nogen paa Trods blev ved med at tage en andens Plads, skulde den, som det gik ud over, klage sin Nød til sine nærmeste Bordfæller, føre dem frem som Vidner paa Tinge og sagsøge den skyldige; og derved udvirkede han, at den der var varet om at vige ham Sæde, men paa Trods havde siddet overhørig, med Skam maatte rømme af Gaarde. — Tre Gange havde Kongen dog Ret til at eftergive slige skyldige deres Straf, dog kun paa det Vilkaar, at saa mange Gange han haanligt havde nægtet sin Fælle hans rette Sæde, saa mange Pladser rykkede han ned. Saaledes holdt Loven den rette Middelvej mellem Haardhed og Læmpe og var baade stræng og blid, saa den ikke viste den angrende bort, men heller ej bar over med Brøden. — Men gjorde han sig fjerde Gang skyldig i samme Brøde, fik han ej længer Adgang til Hærmændenes Bord, men maatte sidde for sig selv og hverken dele Fad eller Stob med nogen af sine Lagsfæller; ti naar Kongen havde tilgivet tre Gange, vilde han ej ydermere bære over med ham, eftersom den der saa ofte gør sig skyldig i samme Brøde, ogsaa med Rette fortjener sin Straf. Saaledes ønskede han at revse Trods med Ringeagt; ti Kongen harmedes

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

over den Haan, der vistes Hærmændenes Hæder, og mente som saa, at hvo der ej holdt sin Ligemand i Agt og Ære, var ikke heller til Sinds at lyde sin Overmands Lov.

Samme Slags Straf var der sat for alle mulige mindre Overtrædelser, som naar nogen gav en anden Ukvemsord eller paa Trods spildte Drikke paa ham.

Kongen gjorde oftere Hærtog til Søs end til Lands; og naar der var Brug for Ryttere, maatte derfor Hærmændene uden nogen Staldsvendes Hjælp skiftes til at passe hverandres Heste. Hvo der da, naar han red dem til Vands, uafbrudt sad paa sin Stalbroders Hest, i Steden for at bruge sin egen ind imellem, ifaldt ovennævnte Straf; ti Kongen var til Sinds at holde saa stræng Mandstugt blandt sine Folk, at han revsede og avede selv smaa Udskejelser og Overtrædelser. — Hvo der tre Gange ved Fodring i Stalden gav sin egen Hest Kærnen og sin Stalbroders Straaet, maatte i Henhold til ovennævnte Vedtægt enten blive i Tjenesten med Spe og Spot eller rømme af Gaarde med Skam og Skændsel. — Lige saa viseligt var der sat samme Straf for at tørne sammen med sin Stalbroder, naar han red sin Hest ud i Aaen, saa man plumrede Vandet for ham. Saa omhyggeligt overvejedes selv Samfundets mindste Sager.

Hvo der faldt i Søvn paa sin Vagt og sov saa haardt, at man kunde tage hans Klæder eller Vaaben fra ham, ifaldt en lignende Straf; ti man fandt, at Kongen var ilde tjent med den Slags Folk, som for deres egen Dvaskheds Skyld glemte at vaage for alles Vel.

Men mod større Overtrædelser var der fastsat en strængere Rettergang[1]). Om nemlig nogen havde gjort

[1]) Medens ifølge Landslovene den sagsøgte i Reglen havde Ret til at sværge sig fri sammen med et vist Antal Medédsmænd, er

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nogen af sine Stalbrødre Skade med Næve, Staal eller Stav, eller med Vold vristet noget ud af hans Hænder, eller ogsaa rykket Haar af hans Hoved, eller endelig lagt onde Raad op mod Konge og Rige, og Sagen var fuldt og fast godtgjort ved Vidner, da skulde han saa at sige have sit Hoved forbrudt, udstødes af Hirden og træde ud af Kongens Tjeneste. — Naar nemlig nogen var blevet haardt krænket af en anden, bad han først Kongen sætte sig i sin Stol og holde Retting paa Huskarlestævne; dernæst stævnede han trende Gange den sagsøgte til at møde paa Tinge, og hver Stævning skulde ske ved to Lagsbrødre. Ejede den, der sagsøgtes paa offentligt Ting, Gaard og Gods, da var det Skik at han skulde stævnes én Gang hjemme hos sig selv, og to Gange ved sit Sæde i Kongens Gaard, hvad enten han var tilstede eller ej; men ejede han ikke Jord, skulde han stævnes alle tre Gange ved sin vante Plads i Høvdingehallen. — Naar Tinget var sat, skulde Stævningsmændene sværge, at de redeligt havde stævnet den sigtede og ej ved at give ham Sag ladet sig lede af nogen Slags Yndest eller Uvilje; og de optraadte saaledes paa én Gang som Sagsøgere og Vidner. Dernæst skulde Vidnesbyrd aflægges mod den sigtede i selve Sagen af tvende Mænd, der først maatte sværge, at de hverken af Venskab for Sagsøgeren eller af Avind til den sagsøgte vilde sige andet end hvad de med egne Øjne og Øren havde forfaret; i Sager angaaende Drottensvig toges der mest efter hvad man havde hørt og spurgt, men ellers krævedes Øjenvidner. — Endvidere var det ikke tilladt at gendrive Sigtelsen ved at føre

---

Hærloven langt strængere, idet den giver Sagsøgeren Ret til at føre Vidner i Sagen og saaledes faa den skyldige domfældt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Værn i Sagen, ti Vidnernes fældende Ord kunde ej omstødes enten ved at andre kom én til Hjælp eller ved at man selv fralagde sig Skyld; nej man lagde saa stor Vægt paa deres Vidnesbyrd, at det fast holdtes for Galskab og Helligbrøde at tvivle om Sandheden af deres Udsagn. Saaledes var den sagsøgte værgeløs overfor de fældende Vidner og kunde intet Modbevis føre, hvad enten han var skyldig eller ej; og naar han var stævnet med lovfast Søgsmaal, kunde han ej føre Værn i Sagen. — Dommerne holdt sig strængt til Vidnernes Udsagn og dømte den sagsøgte som sandskyldig, der ej havde kunnet fralægge sig Sigtelsen, til Tab af Ære, Gods og Hærmands Hverv, samt til at rømme Land og Rige; og alle kunde ustraffet og med Ære løfte Haand imod ham. — Dom afsagdes lige saa fuldt over fraværende som over nærværende; og om man var aldrig saa langt af Led, saa kunde dog Vidnerne give én Sag og Tinget træffe sit Valg; og naar begge Dele rettelig var sket Fyldest, kunde den stævnede ej undskylde sig. Først nu tog Kongen Sagen op til Doms og spurgte de andre, om vedkommende Kendelse huede dem alle; ti selv var han kun Tilhører i Sagen og overlod Huskarlene selv at fælde Dom, da han holdt det for Skam og Skændsel at straffe Mænd, som han selv havde vist Huldskab. Derfor undsaa han sig ved at optræde som de Mænds strænge Dommer, der havde tjent ham tro, og henviste alle Klager, der forebragtes ham, til Gaardsrettens Kendelse; ti han vilde hellere tie til Tegn paa sin Mildhed end ved Straffedom lægge sin Strænghed for Dagen.

Naar saa Hærmændenes Svar var æsket, og hele Tinget havde istemt Dommen, var det Sæd at adspørge den dømte, om han ønskede at undfly til Lands

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

eller til Vands. Paa den Vis vilde Kongen hellere straffe sine Mænd med Fredløshed end med Død; og for at det ej skulde hedde, at han foer voldelig frem imod dem, overlod han dem at vælge hvad Vej de vilde fly. — Vilde den dømte drage bort til Søs, skulde alle hans Stalbrødre følge ham did, skaffe ham et Skib samt Aarer, Farkost og Øsekar, og blive staaende paa Strandbredden saalænge de endnu kunde øjne Aarerne, hvis han roede, eller Raaen, hvis han sejlede. Først naar *de* var ude af Syne, gentog de alle den over Flygtningen fældede Dom og ønskede al Landsens Ulykker over ham samt bød ham hedde hver Mands Niding. Slog Vind og Vove ham atter i Land, blev han fluks behandlet som Fjende og maatte bøde for sit Brud mod Laget, og alle hans Stalbrødre stræbte at fuldbyrde Straffen og stod ham ivrig efter Livet. Saaledes ventede der Flygtningen ej blot Vanære, men ogsaa Fare og Død. — Men hvis den udstødte Hærmand hellere vilde undfly til Lands, skulde Hirden ligervis følge ham til Skovs og bie saa længe efter hans Bortfærd, indtil de vidste ham langt af Led; da skulde hele Hirden opløfte et Raab med Gny og Bulder og fylde Skoven med Skrig og Skraal, at ej Flygtningen skulde tage fejl og sætte sin Kaas hjem igen. Først derefter, naar Loven var sket Fyldest, skred hele Hirden med haard og ubønhørlig Strænghed til det yderste og fældede den afgørende Dom, for at det ej skulde hedde sig, at de straffede uden Lov og Dom; og ifølge den maatte han, der havde lukket sig selv ude af Hærmændenes ærefulde Lag, med Nidingsnavn drage fredløs ud paa de vilde Veje. Saalunde ifaldt de, som brød Hærens Tugt, en svar og vanærende Straf, og sank ned i de usleste Kaar; ti Kongen vilde hellere straffe de skyldige med Skam

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

end med Død og fandt det bedre at revse dem ved at styrte dem i Skændsel end ved at tage deres Liv. — Mødte siden nogen af Stalbrødrene den domfældte og var blot ét Spyd rigere eller én Mand stærkere, men dog undlod at anfalde ham, da fik han selv Lod og Del i den andens Vanære, fordi han ej turde hævne hans Brøde. — Saaledes blev de skyldige, der havde overtraadt Hirdens Skik, efter Loven udstødt af Hærmandslaget, og paa den Vis holdt Dommens Skærm og Skjold al Skyld og Skam ude af Kongens Gaard.

Kunde Sagvolderen ej fælde sagsøgte med Vidnesbyrd, havde denne Ret til sammen med seks Lagsfæller at sværge sig fri og fralægge sig den Brøde han sigtedes for. — Havde nogen af Lagsfællerne forbrudt sig mod en anden af Ukyndighed, fordi han ej vidste at han hørte til Hirden, maatte han ligeledes faa seks Stalbrødre til at sværge sammen med sig, til Vidnesbyrd om at han virkelig havde taget fejl.

Hvo der paa ovennævnte Maade højtidelig havde faaet sin Dom, var en Ulykkesfugl, hvem intet Held mere fulgte, og det saa meget vissere, som Bisperne i trende Riger lyste slige Overtrædere højtideligt i Band. Saaledes hvilede Mændenes Tugt paa tvende Støtter og byggede baade paa Kongen og paa Kirken, saa man kunde sige at Guds Kendelse stadfæstede Menneskenes Dom. — Lovens Haardhed kuede al Kiv og Strid, gjorde Ende paa alle Fejder, kvalte Oprør og Ustyr, og skaffede Kongen fredsæle Hærmænd. Men siden den Tid er Strængheden slappet, enten ved Fyrsternes Sløvsind eller Mildhed; og nu straffes alt med Pengebøder, undtagen Stokkeprygl, som man ellers kun bruger til at genne Hunde af Gaarde med; ti efter de ærekære Forfædres Mening var Slag med en Kæp den værste Spot der kunde vederfares en Mand.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Det føjede sig nu saa, at Kongen selv var den første som brød Loven: han dræbte i Drukkenskab en af sine egne Mænd og rokkede saalunde ved Lovens Grund, der hidtil havde været holdt i ubrødelig Hævd. Men saasnart han indsaa, at han havde gjort sig skyldig i aabenbart Brud paa sine egne Love, blev han grebet af bitter Anger, stævnede Huskarlene til Tings, steg ned fra sit Kongesæde, sank i alles Paasyn i Knæ paa Jorden, og bød Hærmændene idømme ham Straf som forskyldt, samt lovede villig at tage mod hvad Bod de vilde paalægge ham for hans Brøde: uagtet han kunde have skudt sig ind under sin Kongehøjhed, valgte han at underkaste sig Gaardsrettens Straf, og vilde hellere sagtmodig ydmyge sig end bryste sig af sin Magt og Styrke. Grædende gik hans Mænd fra Tinge for at pleje Raad med hverandre, og udfandt da, at det ej blot vilde være usømmeligt at domfælde Kongen, men ogsaa vilde gaa ud over dem selv; ti de vidste vel, at uden ham var de som en Krop uden Sjæl og vilde blive til Rov og Bytte for dem de hidtil havde hersket over; kort sagt: hele Hærmandslaget vilde sprænges, hvis han skulde lide sin Straf; blev Høvdingen dømt fredløs, var de alle om en Hals; fældede man ham, da faldt det hele; hans Dom betød Død og Ufærd for dem alle. Og da de nu ej vidste Raad i en saa vanskelig Sag, og baade var bange for at bruge deres Domsmagt alt for lemfældigt og alt for strængt, endte de med at overlade Kongen Selvdømme, i den Tanke, at Høvdingens Vilje burde have større Vægt end hans Undersaatters Dom; ti de fandt hans Brøde tilgivelig, da han ej havde fejlet med Vilje, men kun i Overilelse. Saa kaarede de da den anklagede til Dommer, og gav ham i Steden for Straffen han ventede sig,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Magt til at frikende sig selv; og uagtet han havde givet sig under deres Dom, overlod de ædelmodigt alt til hans egen fri Vilje, for ej at afgøre en vanskelig Sag med en overilet Kendelse og enten hævne deres Stalbroder slapt eller straffe Kongen strængt. Saaledes var det nær gaaet Kongen ilde paa Grund af hans Brøde, men for de onde Tiders Skyld slap han skadesløs derfra; desuden mente de, at han var straffet haardt nok ved at han paa sin Lykkes Højde havde maattet ydmyge sig saa dybt. De rejste ham da ærbødigt op, satte ham atter i hans Sæde og gav ham Dommerens trygge Hverv i Steden for den anklagedes uvisse Lod. Kongen dømte da, at Brøden skulde sones med Pengebøder; og da den almindelige Mandebod ellers var fyrretyve Mark, ikendte han sig selv trehundrede og tresindstyve Mark i Bøde; dertil lagde han ni Mark Guld som Gave[1]), samt fastsatte ved Lov for stedse samme Bod for lignende Brøde; og af alle Pengene tilkendte han Kongen den første Tredjedel, Hærmændene den anden, og den dræbtes Frænder den tredje; og da han her i denne Sag baade var Konge og sagskyldig, delte han den Lod, der tilkom ham, mellem Kirkens Præster og de fattige, og ønskede saalunde ved en from Gave at forsone al Skabningens Gud og Herre. Saa viste han sig da baade som godmodig Dommer og gavmild Skyldner, der som Følge af sin fyldestgørende Bod turde gøre sig Haab om Afløsning og Naade.

Ellers blev i Knuds Levedage Hærskikken aldrig overtraadt, saa lidt som der blev givet Bøder; ti da det gik saa haardt ud over de trættekære, havde ingen af Hærmændene Lyst til at yppe Kiv; i sine

---

[1]) Den saakaldte »Gørsom«.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Straffedomme skaanede han nemlig hverken Venner eller Frænder, men foer frem imod dem efter Lovens Strænghed. — Nu derimod er Gaardsrettens gamle Kraft svækket og sløvet, og der gaar værre Ting i Svang mellem Lagsfæller indbyrdes end mellem udenforstaaende; ti Loven sover overfor Ildgerningsmænd, og den, der skulde hævne Brøden, holder sin Haand over den; saa der er ingen som med Kraft og Strænghed kan tæmme Hærmændenes tøjlesløse Sæder. Ja den gode gamle Mandstugt og Hærskik, som længe havde været holdt i Hævd, har vor Tids Fyrster ikke undset sig ved at sætte ud af Kraft; ti naar Oprørets Bølger bryder Landets Fred, gaar det ud over gammel Sæd og Skik. Mod tøjlesløse og trættekære unge Hærmænd er det nemlig bedre at vise sig haard end være dem altfor huld og blid. Paa den Maade ser man, at Knud med Kraft og Fynd ihærdigt har søgt at holde Hærens Tugt og Skik i Hævd. — Ydermere havde hverken Kongen eller hans Mænd Ret til at sige hinanden op uden paa Nyaarsaften. — Selvsamme Lov og Skik har fra Kongens Gaard bredt sig videre til andre ej fuldt saa høje Herrers Husstand, og i lange Tider har Kongens Gaardsret været brugt ogsaa blandt Mænd af lavere Kaar[1]).

Imidlertid døde Sven, som paa den Tid tog Vare paa Norges Rige, og Landestyret gik da over til hans Fader[2]).

---

[1]) Om denne Sakses Fremstilling af Knuds Hærlove se Indledningen ovenfor S. 221 f.

[2]) Sven blev 1035 drevet ud af Norge og døde kort efter; og da Knud selv døde samme Aar, fik han ikke Tid til at tænke paa at genvinde Norge.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Nu vilde Knud tage Hævn over Rikard, fordi han havde forskudt hans Søster og som hendes Husbond lagt utilbørligt Hovmod for Dagen i sin Adfærd overfor hende; han ønskede at øve Gengæld for den Haan han havde vist mod Ægteskabets Helg, og stævnede med en stor Flaade til Normandiet. Her fik han snart efter en ny sørgelig Tidende om Haralds Død[1]), men agtede den fælles Leding højere end sin egen Sorg: han foer frem med usvækket Il og tabte ej sit Mod eller glemte sin Pligt, men blev sit Forsæt tro og stirrede sig ej saa blind paa sin egen Kvide, at han derover tabte hele Rigets Hærtog af Syne. Saaledes lagde han efter Tid og Lejlighed en sjælden Sindsro for Dagen og teede sig baade som bold Fader og djærv Høvding; ti han viste ej mindre Sjælsstyrke ved taalmodig at bære Sønnens Død end ved at rykke i Marken mod Fjenden. — Rikard drog til Sicilien og kom ved Flugt hans Angreb i Forkøbet[2]).

Imidlertid havde Knud faaet Sot og Vanhelse som Følge af Hærtogets byrdefulde Møje; og da han følte sig syg og svag og mærkede Døden nærme sig, kaldte han Stormændene til sig og bød dem ej vende hjem før Kampen var endt; ti, sagde han, de vilde uden Tvivl vinde Sejr, naar de løftede Baaren med hans Lig op paa deres Skuldre og bar hans livløse Legeme forrest i Kampens Rækker, saa det var som førte han deres Fylking i Striden; og naar saa Fjenden var slaaet paa Flugt, skulde de stede hans Lig til Jorde i Rodomag[3]) og love Indbyggerne Frihed og

---

[1]) Harald Harefod døde først fem Aar efter Knud (1040).

[2]) Hvad Sakse her fortæller er aldeles uhistorisk og skyldes snarest en Videreudvikling af nogle i sig selv urigtige Efterretninger hos Adam af Bremen.

[3]) Rouen i Normandiet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Frelse for at faa rejst et hæderligt Mindesmærke over hans Støv; og det Kaar gik de franske sikkert gærne ind paa, naar de hørte at Fjenden med det samme vilde drage af Lande, og for saa billigt Køb kunde fri deres Fædreland for en frygtelig Fare. Hvor stor maa vi ej kalde den døende Konges Iver og Omhu: han hjalp sine Mænd i deres Nød og Vaande og gav dem en gavnlig Lære, som kunde overleve ham selv, saa ved sit Snille paa Dødslejet værnede han om de efterlevendes Liv og Velfærd; ti da hans Mænd havde løftet hans Lig paa Baare og bar det frem i Striden, var det som om han endnu var i Live og æggede dem til Kamp; og han førte dem virkelig ogsaa til Sejr, saa Lykken syntes lige saa fuldt at følge ham efter Døden som i hans levende Live. — Siden bad de Borgerne i Rodomag om at maatte jorde ham der, paa det Vilkaar at de atter drog af Lande; og Fjenderne gik med Glæde ind derpaa og skænkede hans Støv et Hvilested i deres By. Saaledes fulgte hans Mænd deres Høvdings Raad gennem Kamp og Fred til Grav og Ligfærd: de bar deres døde Konge paa Skuldrene i Slaget, stedte ham til Jorde efter Sejren og drog dernæst hjem uden at medtage andet end hvad Levnedsmidler de havde Brug for[1]).

Saalunde endte da Knud sine Dage; og ingen af vore Konger har indlagt sig større Navn end han, selv om der er andre som har vundet flere straalende Sejre; ti Rygtet har været ham huldt og øget hans Storværkers Eftermæle, saa hans Navn og Ry langt

---

[1]) Hvorfra Sakse har faaet dette aldeles urigtige og uhistoriske Sagn om Knuds Død, er vanskeligt at afgøre. Det synes at være samme Sagn som ovenfor er fortalt om Knud Gormsøns Død (S. 181), fejlagtigt henført til Knud den store; Henlæggelsen af Scenen til Rouen er snarest Sakses egen vilkaarlige Gætning.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

overstraaler dem, der i ærefuld Daad vel maatte kaldes hans Lige; og medens de andres Glans er hyllet i Glemsel og tæret af Tidens Tand, har hans Hæder vundet varig Hævd paa Folkemunde, og hans Minde grønnes stedse med friske Skud. Men han var jo da ogsaa en Herre baade from og djærv, og det laa ham ej mindre paa Sinde at fremme Kirkens end Rigets Tarv: da han vidt og bredt havde vundet sig Ry i Kampen, lagde han sig ogsaa efter Fredens Sysler, oprettede mange Steder for egne Midler Kannikesamlag, øgede Gudshusenes Tal med nye Sognekirker og fremmede Ærbødigheden for Helligdommene — den han altid selv lagde for Dagen — ved at tillægge dem Indtægter af Kongens Gods. Ogsaa Munkestanden skænkede han rige Gaver, da han ej vilde hedde en større Ven af Mod og Vildskab end af Fromhed og Gudsfrygt, men ønskede at høste lige stor Ros for begge Dele; og ved sin rastløse Iver har han vundet sig et herligt lysende Navn; saa mens de ypperste Heltekongers Manddomsid er udslettet af Ælde, har hans straalende Æreminde holdt sig ved lige og fæstnet sig til navnkundigt Eftermæle [1]).

---

[1]) Sakse bygger her paa en afbleget præstelig Overlevering om Knuds kirkelige Virksomhed.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Harde-Knud, Sven Estridsøn og Magnus den gode.

Ogsaa i dette Afsnit blander sig værdifulde Folkesagn, hvis Kærne er historisk, med Efterretninger, der gennem et eller flere Mellemled gaar tilbage til Adam af Bremen. Se nærmere herom i Noterne.

Imidlertid dvælede Sven Estridsøn i England for der at oppebie Knud; og for helt at røve Landsfolket Mod paa at gøre Oprør, lagde han Mandskab i alle Borge, for ej at give Anglerne, som han troede ilde, Vaaben i Hænde ved frit at overlade dem Raadighed over Vold og Virke[1]. — Men da Nordmændene fik Tidende om Knuds Død, undsaa de sig fluks ved det fremmede Herskab, gjorde Ende paa Danevælden, gik over til Olafs Søn Magnus med Tilnavnet den gode, og kaarede ham til Konge; ti hans Faders store Hellighedsry havde vundet ham Almuens Yndest, og de nøjedes ej med at vide hans Fader Tak, men overførte ogsaa deres Huldskab paa Sønnen.

Imidlertid blev Knud[2]) ej mindre ilde til Mode ved Rygtet om Norges Frafald end ved Tidenden om

---

[1]) Sakse véd intet om, at Knuds Søn Harald (Harefod) efter Knuds Død opkastede sig til Konge i England (han antager ham urigtigt for at være død før Faderen, se S. 249), og tror som Følge deraf, at Hardeknud arvede England lige efter Faderen.

[2]) ɔ: Harde-Knud.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Faderens Død; han turde ej ret yppe Strid med Nabofolket af Frygt for at den kunde trække saa længe ud, at England under hans Fravær faldt fra ham, og fandt det derfor raadeligere at bære Tabet af det mindre Rige fremfor at give det større Lejlighed til et lignende Vovestykke; saa blot Tanken om det værre Vanheld var ham tungere at bære end selve det ringere Onde. Derfor dulgte han sin Harme over den Haan, der var overgaaet ham, sluttede Forlig med den frafaldne[1]), og fæstede med Ed det Vilkaar, at hvo af dem der døde først, skulde lade den længstlevende arve sit Rige, at ej det vanlige Styresæt paa ny skulde splittes, og de éngang forenede Riger skilles. Ja saa ivrig var han for at Danmark og Norge skulde udgøre ét Rige, at han hellere vilde gøre det ene Rige til Lydland under det andet end lade dem hver beholde sin Konge, og fandt det mere ønskeligt, at Fædrelandet stod under fremmed Herskab, end at det, naar det selv var ved Magten, skulde undvære udenlandske Undersaatter. Taabelig maa man for sand kalde slig Aftale, der overlod alt til et Lykketræf og enten maatte hæve det ene af Landene til glimrende Vælde eller styrte det i skammelig Trældom. Dette Forlig stadfæstede de begge med svoren Ed[2]).

Dernæst drog Knud til England, hvor han, som Følge af Svens Omsorg, fandt alt fredeligt og roligt; og her tog han til Medkonge sin Broder Edvard, hvis Fader havde baaret selvsamme Navn[3]) og havde avlet

---

[1]) Nemlig Magnus den gode.

[2]) Dette Forlig omtales allerede i Roskildekrøniken c. 1140; men da det absolut strider mod Adam af Bremens Fortælling om at det var Magnus, der i Hardeknuds levende Live overfaldt Danmark, maa Overleveringen i hvert Fald kaldes af tvivlsomt Værd.

[3]) Edvards Fader var Ædelred (den raadvilde). Det er ikke

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ham i sit Ægteskab med Imma; det gjorde han ikke fordi han havde ham kær som Broder, men for at komme hans Magtstræb i Forkøbet ved gavmild Ædelmodighed og hindre ham i at tage hele Riget ved at skænke ham en Del deraf. Derfor gav han ham Del i Riget, ikke saa meget fordi han holdt af ham, men snarere fordi han var bange for ham paa Grund af hans Yndest hos Almuen og hans høje fædrene Byrd. Men Edvards Hu stod ej paa Højde med hans Æt: han var en tvær Taabenakke og lagde tydeligt for Dagen, hvor ringe Ævner der boede i ham.

Da Knud havde styret i tvende Aar, døde han[1]; og i Lid til sit Frændskab med ham lagde Sven sit Mandskab i Borgeleje i England og sejlede over til Danmark; ti han gjorde sig godt Haab om at hævde Øen, ej blot fordi han stolede paa Godvins Sønner, som var hans nære Frænder, men ogsaa fordi hans Medhøvding var saa dorsk og dum. Men da Magnus spurgte den Tidende, indtog han med Almuens stiltiende Samtykke Danmark, der jo skyldtes ham efter gensidig Overenskomst og ifølge Knuds egen Vilje hørte ham til; og da Sven gjorde sit Frændskab gældende, satte han det afsluttede Forlig op derimod, og tøvede ej med i Henhold til Aftalen at kræve et Rige, som han ingenlunde var ætbaaren til. Men ogsaa Danerne holdt den edfæstede Overenskomst i Ære og valgte den svorne fremfor den baarne: de vejede de to Medbejlere mod hinanden og kaarede Udlændingen for deres egen Landsmand; ti de satte Forligets Ord over Arveretten til Riget og vilde hel-

---

rigtigt, at Hardeknud tog Ædelreds yngste Søn Edvard (kendt under sit Tilnavn »Bekenderen«) til Medkonge; han blev først valgt til Englands Konge efter Hardeknuds Død.

[1]) Hardeknud døde i England Aar 1042.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lere holde deres Tro, selv om det gik ud over Fædrelandet. Derfor tog de sig trofast af den fremmedes Sag, forbigik Knuds Æt, og vilde hellere haanligt vrage deres egen Kongestamme end bryde Edens Baand; ti i deres Valg lagde de ej Vægt paa favre Ord, men paa svoren Ed, tilstod, at det var dem vigtigere at holde deres Tro end at fremme Rigets Tarv, og vilde ikke paa nogen Maade lade sig lokke til at bryde deres Ed og Ord. Hvor højt maa ikke Retten dengang have været agtet mellem Landsmænd indbyrdes, naar den selv blandt Mænd af forskellige Folkefærd gjorde sig gældende med saadan Kraft! Nu er Troen alt gammel i Gaarde her; men gid den havde samme Magt og Myndighed blandt os som den i sin svage og spæde Barndom havde hos vore Forfædre! Det nyttede kun lidet Sven, at han fandt Forliget taabeligt og søgte at kuldkaste sit Søskendebarns uoverlagte Aftale ved at vise Danerne, hvor dumt det var at lyde under dem, hvis Herrer de før havde været, og paa Grund af en enkelt Mands uvittige Ed opgive hele Folkets Frihed og brat synke fra straalende Højhed ned i de usleste Trællekaar: Almuens Ordholdenhed gik dog af med Sejren, og ved deres Valg ænsede Danerne ej Blod og Byrd, men ene Forligets Ord.

Men holdt Danerne ærligt Magnus deres Ord, saa gik Anglerne fra deres og sveg træsk den godtroende Sven; ti da han var draget fra England, fattede Harald Godvinsøn Haab om ulovligt at vinde hele Englands Rige, lagde Raad op med Indbyggerne og lod paa én og samme Dag med skrømtet Venskab Danehæren, som laa i Borgeleje trindt om Land, indbyde til et pragtfuldt Gilde paa mange forskellige Steder; og da saa de drukne Daner om Natten var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sunket om i Søvnrus, lod han dem lumsk tage af Dage; saa den Nat gjorde i et Øjeblik Ende paa Danernes gamle Vælde og paa det Rige, som Fædrene ved ihærdig Manddomsid havde vundet; og vort Folk har aldrig siden haft Held til at vinde det tilbage. Saaledes vandt England ved Ulov det Herredømme tilbage, som det ved Fejghed havde tabt[1]).

Harald, der baade var Ophavsmand til Danernes Mord og til sit eget Fædrelands Frihed, overlod Edvard Kronen, ej for hans Hjærtelags, men for hans Byrds Skyld; dog styrede Edvard kun Riget af Navn, men Harald af Gavn, og han svang sig ved Hjælp af sin Magt og Vælde langt højere op end han egentlig var baaren til. Edvard, der kun havde sin anselige Æt at støtte sig til, men ellers var en uvittig Taabe, ejede kun en Afglans af Kongemagten, der blot tjente til at nære Nidingers Ondskab og de stores Overmod; af Navn var han Landets Konge, men af Gavn de høje Herrers uselige Træl og maatte finde sig i, at andre høstede den egentlige Frugt, mens han selv maatte nøjes med et Skin og en Skygge. Saalunde delte de med hinanden Hædersnavn og Høvdingedømme over Anglerne, saa Kongenavn og Kongevælde var paa helt forskellige Hænder. — Dog, Harald kunde ikke nøjes med at styre et Rige, som dog ej af Navn var hans, men higede efter selv ogsaa at opnaa Højhedens Skin; han misundte derfor Edvard hans ærefulde

---

[1]) Dette er aldeles uhistorisk; Fortællingen maa være opstaaet ved Forveksling med Danemordet i England Aar 1002; dog spiller vist ogsaa en Efterretning hos Adam af Bremen ind med, gaaende ud paa at Godvins Sønner svor sig sammen mod Sven Estridsøns Brødre Bjørn og Asbjørn, dræbte den ene og forjog den anden; dette opfatter Adam som Enden paa Danevælden i England.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Navn, attraaede at tilvende sig alle Kongemagtens ydre Tegn, og styrede sin Lyst ved syndig Udaad: han ryddede Kongen af Vejen og tiltog sig det Æresnavn, som han tyktes var det eneste der endnu fattedes ham[1]).

Imidlertid tog Sven sig for at drage i Marken mod Magnus og prøve sin Lykke, uagtet han kun havde lidet Mandskab med sig, og yppede ufortøvet Strid mod en overlegen Fjende med sine faa og uøvede Folk. To Gange havde han Uheld med sig ovre i Jylland, først i et Søslag og siden i en Rytterkamp; slagen i begge veg han til Fyn, saa hans Held var ej større end hans Hær. Da han nu saa sig blottet for al Hjælp og mærkede, at han var til Spot ej blot for Fjenden, men ogsaa for sine egne Mænd, drog han tværs igennem Sælland og Skaane og agtede sig til Sverige i Lid til sin fædrene Æt.

Som nu Magnus satte efter ham af alle Kræfter, baade til Lands og til Vands, brød med ét en Venderhær ind i Jylland. Ved dens Indfald blev Sejrherren tvivlraadig, om han skulde drive den flygtende Fjende af Lande eller vende sig mod den ny overhængende Fare. Det var en vendisk Høvding, der i Danmark havde mistet tolv Sønner, som alle var Sørøvere, og som nu faldt ind i Jylland med Vaabenmagt for at hævne sine Børns Død. Nu overhængte Almuen Magnus med ihærdige Bønner om at drage i Marken

---

[1]) Hvad Sakse fortæller om Forholdet mellem Kong Edvard og Harald Godvinsøn er i det hele historisk rigtigt og bygget paa Adam af Bremens Udsagn; fra Adam stammer ogsaa hans Uvilje mod Harald Godvinsøn; men naar denne hos Sakse giver sig Udslag i en Beskyldning mod Harald for at have ryddet Edvard af Vejen, er han rigtignok langt udenfor al historisk Sandhed.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mod ham; og han lod da sin Medbejler fare, vendte sine Vaaben fra den indre Fjende mod den ydre og glemte saa at sige sin egen Lyst for at føje Folkets Ønske, da han ej vilde have Ord for snarere at røgte sine egne end Rigets Sager; saa Fyrsten fra det fremmede Folk tøvede ej med at vove sit eget Liv for et Land, som han ej var vis paa at eje, da Kampen endnu var uafgjort.

Natten før Slaget skulde staa saa han i Søvne et sikkert Varsel; han drømte nemlig, at der kom en Mand hen til ham og spaaede ham, at han skulde overvinde Fjenden, og det skulde være ham et vist Varsel om Sejren, at han først skulde fælde en Ørn. Da Kongen vaagnede næste Dag, fortalte han sit Drømmesyn, og alle undredes svarligt derover. Snart indtraf ogsaa det Varsel, han i Søvne havde faaet; ti da Hæren rykkede frem, saa han den Ørn han havde drømt om, sidde lige for sine Øjne; han red da til paa sin rappe Hest, sigtede paa den med sit Spyd og ramte Fuglen med sit flyvende Spær, inden den fik taget Flugten. Sligt nyt og uvant Syn vakte hos hans Mænd Haab om Sejr: Hæren greb med Glæde Varselet og udlagde det Lykketræf med Ørnens Fald som usvigeligt Tegn paa at Død og Ufærd ventede Fjenden. Alle saa de, hvor godt Drømmen var gaaet i Opfyldelse; sejrsæle tydede de det Kongen givne Tegn som et gunstigt Varsel og troede alle med Lyst og Iver, at de var visse paa at vinde; ja selve det Løfte som laa i Varslet, gav dem Mod til at vove alt, saa de holdt sig Sejren for Øje og uden at ænse Faren kappedes om at styrte sig i Kampen: de greb den første Lejlighed til Kamp, vandt Sejr i Striden, som der var dem varslet, og slog Venderne sønder og sammen [1]).

[1]) Her som i det hele i Skildringen af Magnus den godes

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Som Følge af Kampens heldige Udfald vandt Magnus stor Yndest hos Almuen; og styrket ved Folkets Huldskab og Hjælp rykkede han paa ny i Marken mod sin Medbejler, og det med saa meget større Kraft, som hans Fremgang og Held stedse vandt ham fleres Venskab og svækkede Tilliden til Sven, saa Almuen vendte sit Sind fra ham, og den Styrke han endnu havde tilbage, stadig svandt ind: han røvede ham ej blot Haabet om at sanke større Mandskab, men splittede endog de Skarer, han havde samlet.

Blandt dem der forlod den uheldige Høvdings Banner, var ogsaa Gudskalk Venderfyrste: da han saa, hvor længe han havde maattet friste Modgang under en anden Fyrstes Mærke, og skønnede at alt Haab var ude for hans Herre, sagde han ham sin Tjeneste op og undsaa sig ej ved at falde fra ham; ti han fandt det tryggere at prøve sin egen Lykke end at stole paa andres Held, og da han ej troede at Kongen kunde vente sig bedre Kaar, vilde han i alt Fald søge at hævne sin Faders Død. Hans Regning slog ogsaa til: han lagde under mange og svare Kampe Vendland under sit Herredømme, og lige saa ilde det var gaaet ham udenlands, lige saa sejrsæl var han blandt sine Landsmænd. Han nøjedes heller ej med det heldigt vundne Herredømme, men faldt siden ogsaa hærgende ind i Saksland for at hævne sin Fader; ti han regnede sig baade Magt og Rigdom til ringe Hæder, naar han ej dertil fik føjet Faderhævn[1]).

Styre og Kampen med Sven bygger Sakse aabenbart paa hjemlig Overlevering, der indeholder en historisk Kærne.

[1]) Sakses Fortælling om Gudskalk er i det hele bygget paa Adam af Bremen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Magnus vandt nu saadan Yndest hos sine Undersaatter, fordi han havde værnet Rigets Grænse, at alle enstemmigt gav ham Navn af den gode; saa det Navn, som andre vinder ved Dannished og Dyd, opnaaede han ved det Lov han havde paa sig, at han havde Lykken med sig. Men Sven opgav som sagt alt, satte over til Skaane, og agtede sig atter ind i Sverige, hvor hans fædrene Æt havde hjemme. Magnus satte i største Skynding efter ham; men da han red forbi Alsted[1]), sprang en Hare op foran hans Hest og køs den saadan, at den kastede ham af mod en Bul med nogle spidse udstaaende Grene, og det blev hans Død[2]). Hans Lig blev ført op til Norge og jordfæstet i Throndhjem, dér hvor Kongerne har deres Grave. — Saalunde fik Sven Hjælp fra oven, netop som han var stedt i den værste Nød og saa sig svigtet af al Menneskemagt; og det Rige, som hans Vanheld havde røvet ham, gav Himlen ham atter Held til at vinde tilbage.

---

[1]) I Midtsælland, ved Susaaens øvre Løb.

[2]) Magnus døde Aar 1047.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sven Estridsøn Enekonge.

Sakses Fortælling om *Sven Estridsøn* er saa lidt som Stykkerne om de foregaaende Konger en Helhed, men udgør en broget Mosaik af forskellige Overleveringer, delvis af meget ringe historisk Værd. Atter her møder vi den lidet værdifulde præstelige Overlevering, der væsentlig bygger paa Adam af Bremen; men tillige findes der Frasagn som maa være fortalte ved Hove, fremdeles en til Roskildekirken knyttet sagnagtig Overlevering, og endelig en værdifuld Overlevering indenfor Hvideætten, som Sakse aabenbart har fra Absalon personlig. Om de enkelte Stykkers Værd henvises til Noterne.

Derefter[1]) gik det op og ned for Danmarks Rige med skiftende Held og Uheld; ti Sven var snarere kommet til Magten ved et heldigt Træf end ved Hjælp af egen Styrke, og hans Valg til Høvding ævnede ej at hjælpe Danernes Navn og Lykke paa Fode igen; han var nemlig hverken saa vennesæl eller saa kraftig som Konge, at han kunde faa Bugt med sine Undersaatters gamle og indgroede Nag og vinde deres oprigtige Yndest, ej heller vende deres Had til Venskab. Saa dybe Rødder havde nemlig Danernes gamle Uvilje mod ham slaaet i deres Hjærter, at de tænkte mere paa egen Attraa end paa Rigets Tarv og hellere vilde spilde Fædrelandets Hæder ved at sidde med Hænderne i Skødet end genoprette den under deres kaarede Høvdings Mærke. Men saadan gaar det: det er ej let at

---

[1]) Her begynder Sakses 11. Bog.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

rykke Avinds Udsæd op med Rode, og lige saa let som Huldskab slaar over i Had, lige saa vanskeligt er det at vende Had til Venskab; hvo der først for Alvor har fattet Nag til nogen, vil sjælden siden tjene ham tro; og har man éngang baaret Had og Avind til en anden, bliver man ham sjælden af Hjærtet god. Denne Svens Vanmagt, der havde sin Rod i det gamle glødende Nag og næredes af lønlig Avindsyge, røvede ham ej blot Haabet om at udrette store Sager, men skilte ham endog ved Æren for den ypperlige Id han alt havde øvet; saa idet man kastede Vrag paa den ny Konge, lagde man sin Troskab mod hans Formand for Dagen, og godtgjorde paa én Gang sin Uvilje mod den ny og sin Huldskab mod den gamle[1]).

I Svens første Kongetid[2]) døde Biskop Aveke af Roskilde; og efter ham fulgte Vilhelm, der havde været Klerk og Præst hos Gamle-Knud[3]), engelsk af Byrd, men iøvrigt rig paa al Dannished og Dyd samt højlærd og kyndig som Kirkens Hyrde. Indtil hans Tid havde Roskildebispens kirkelige Højhedsret ogsaa omfattet Skaaningernes Folk; men nu blev Bispedømmet delt; Skaane fik saa at sige den ene Halvdel deraf, og delte fluks det ny Embede mellem tvende Nabobyer. Lund og Dalby fik nemlig hver sin Del af det nyoprettede Bispedømme og kappedes begge om én og samme Højhed og Ære. Henrik toges til Biskop i den ene By og Egin i den anden; men da Henrik drak sig ihjel, gik hele hans Bispedømme med al Højhedsret og ydre Ærestegn over til Bisp Egin af Lund, og de tvende Embeder voksede saa at

[1]) Hele dette Stykke indeholder intet andet end Sakses egne Betragtninger i Anledning af Svens mange Uheld.

[2]) Rettere c. 1060.

[3]) Knud den store.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sige sammen til ét, uagtet det egentlig var Uret, at den ædru Menighed skulde miste sin Hæder til Bod for den drikfældige Biskops Død. Dog, Hyrdens skammelige Fuldskab blev til Hjordens store Skade, og den drukne Bisp skilte den sagesløse Stad ved dens Bispesæde. Saaledes endte den ene sine Dage som Følge af sin usalige Drukkenskab, mens den anden blev forfremmet, fordi han til sit eget Held vidste at holde Styr paa sig selv. Et usselt Endeligt for en Lægmand, endsige for en Bisp, hvis skammelige Udgang for stedse mindes med Spot og Spe! Denne drikfældige Biskop skamskændede sit høje Kald ved sit lumpne Fylderi i levende Live, og lagde det ved sin Død aldeles øde; og ved sit Hang til den jordiske Kalk forbrød han sin Ret til den himmelske. Han, der burde have højnet sin Stands Hæder, var den tvært imod til Skam og øvede ondt i Stedet for godt; han burde have været et Forbillede for andre paa Nøjsomhed og Maadehold, og det var da kun Løn som forskyldt, at han ved slig usømmelig Død maatte bøde for sin Synd mod Afholdenhedens Bud. Hans Minde er en Skamplet i Danmarks Aarbøger; ti ved sin latterlige Dødsmaade har han bragt sin egen Vanhæder over alle sine Landsmænds Hoveder[1]).

Her vil det være paa Tide at mindes Haralds[2]) Navn og Ry. Da han havde mistet sin Broder og ej kunde bjærge sig hjemme i sit eget Land, undflyede han til Byzants. Her blev han af Fyrsten skyldt for Manddrab og kastet i hans Ormetaarn at sønderrives

[1]) Dette Stykke bygger paa Adam af Bremen, men dennes (rigtige) Efterretninger er som sædvanlig blevet noget forvanskede: det var ikke Vilhelm, men Henrik, der havde været Knud den stores Kapellan, og Sakse har ombyttet Henriks og Egins Bispesæder.

[2]) Der menes Harald Haardraade.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af en Øgle, hvis Bid man troede var den visse Død for enhver Misdæder. Som han nu førtes ind i Fængslet, tilbød hans Tjener, der var ham tro af Hjærtet, at dele Straffen med ham: han holdt sig ej længer for hans Træl, men for hans Stalbroder, og vilde hellere smage Døden end svige sin Herre. Fangevogteren ransagede dem begge nøje og firede dem nøgne og vaabenløse ned igennem Hulens Gab. Tjeneren klædte han af til Skindet, men Harald lod han for Skams Skyld beholde sin Skjorte; og da denne i Løn gav ham en Guldring, strøede han ogsaa Smaafiske paa Gulvet, for at Øglen kunde have noget at stille sin værste Sult paa, og tillige for at Skællene kunde lyse lidt op i Hulens Mørke, saa Fangerne dog kunde skimte en Smule gennem den Skumring der taagede deres Øjne. Dernæst sankede Harald en Del Dødningeben sammen, svøbte dem ind i Skjortens Læg og pakkede dem saa tæt sammen i en Klump, at de udgjorde en Slags Kølle. Da saa Øglen krøb frem for graadig at kaste sig over sit Bytte, satte han i et rask Spring op paa Ryggen af den, og stak sin Ragekniv, som han bar skjult paa sig, i dens Navle — det eneste Sted hvor Jærn kunde bide; ti paa sin øvrige Krop var Øglen usaarbar, fordi den var klædt med stenhaarde Skæl. Den Kniv var siden i Kong Valdemars Eje, hvis Lyst det var at spørge og fortælle Frasagn, og han viste den ofte til sine Venner, sløv og rusten som den var. Men Harald sad saa højt paa Udyrets Ryg, at det ej kunde naa ham med sit vældige Gab eller gøre ham nogen Skade med sine skarpe Tænder, ikke heller ramme ham med sin krumme Hale. Tjeneren tog nu den tætte Klump og hamrede uafladelig løs paa Udyrets Hoved, lige indtil han fik hugget den til Blods

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og taget den af Dage. — Da Kongen spurgte det, slog hans Avind over i Undren; han eftergav saa djærv en Mand hans Straf og skænkede ham Livet til Løn for hans Manddom; og han nøjedes ej med at skaane ham for Straf, men skænkede ham oven i Købet sin Yndest; han gav dem nemlig baade Skib og Rejsepenge og lod dem dermed drage bort. Saaledes sparede han ham for hans Manddoms Skyld, uagtet han burde have straffet ham efter hvad han havde forbrudt, og vilde hellere hædre hans Mod end hævne hans Brøde[1]).

Siden kom Harald hjem til Norge, vandt Riget og vendte dernæst sine Vaaben mod Danmark. Sven samlede da Jyderne, og i Djursaa indlod han sig mere hidsigt end veloverlagt i Strid med hele Nordmændenes Styrke, men kom til kort i Slag som i Tal; saa hans Held var ej større end hans Hær, og lige saa fus han var til Dysten, lige saa ilde var den Udgang den fik. Størstedelen af Jyderne sprang af Frygt for Sværdet ud i Aaen og kom saaledes Fjenden i Forkøbet, da de hellere selv vilde søge Døden end tage den af andres Haand; saa den Skade som de frygtede fra Fjendens Side, styrtede de sig selv ud i, og vilde hellere drukne i Bølgen end dø for Sværdet, da de kun havde Valget mellem disse tvende Kaar. Saaledes undgik de ængsteligt den ene Dødsmaade for ivrigt at gribe efter den anden, skyede at møde deres Modstander og bar sig samtidig ad som de værste Fjender overfor sig selv, ret som det var mere

[1]) Dette Sagn har aabenbart været nøje knyttet til den ovenfor omtalte Kniv; Sakse maa have faaet det fra Kong Valdemar selv, maaske med Absalon som Mellemmand, og Kongen har hørt det af den Mand (rimeligvis en Nordmand eller Islænding), der havde skaffet ham Kniven.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

læmpeligt at lade sit Liv i Vandet end i Luften, eller en voldsommere Død at segne for Sværd end sluges af Bølgen. Saaledes er det ej godt at sige, om de gik i Døden som Mænd eller som Kærlinger; og det er uvist, om man maa kalde det modigt eller fejgt, at de saalunde styrtede sig i Døden; ti denne hæsblæsende Hast kunde nok lade én i Tvivl, om det var af Manddom eller af Frygt at de tog sig selv af Dage.

Kort efter[1]) fik Sven, den slagne Hærs Fører, Undsætning af nyt Mandskab fra Skaane, Sælland og flere andre Øer, og lagde med sin Flaade ind i Nisaa; og da saa Harald kom sejlende did, lagde han ud paa Dybet mod ham. Da nu Danerne saa, hvor faa de var i Forhold til Fjendens Overtal, vilde de bøde paa deres tynde Fylking ved tæt Sammenhold; de lagde deres Skibe i Række og hagede dem indbyrdes fast til hverandre, for at Flaaden skulde hænge godt sammen, saa de nemt kunde komme hverandre til Hjælp: den svare Nød skulde hærde dem alle, saa de stod Last og Brast med hverandre, hvad enten det vendte sig til Flugt eller Sejr, og ingen skulde have Lov til at sige sig løs fra sligt trofast Stalbroderskab; Faren skulde netop styrke de fejge og stive dem af.

Her maa jeg med Hæder og Pris indføje dit Navn, Aslak, Skjalm Hvides Rorskarl, fordi du ved din sjældne Manddom indlagde dig ypperlig Ære i Striden. Ti under Søslaget mellem Daner og Nordmænd nøjedes du ej med ærefuld Kamp indenfor din

---

[1]) Medens Slaget i Djursaa maa have fundet Sted i de nærmeste Aar efter Haralds og Svens Tronbestigelse, fandt Nisaakampen (i Halland) først Sted Aar 1062.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

egen Stavn; nej, du slængte alt hvad der kunde skærme din Krop, ene med Undtagelse af dit Skjold, sprang om Bord i et Fjendeskib hvor Folkene stod tættest, slog i Lid til din Styrke løs paa Fjenden med en Eg, du i Forvejen havde fældet til at holde Roret fast, knuste med mange og haarde Kølleslag alt hvad der kom dig i Vejen, og vakte ved dine vældige drønende Hug Kæmpernes Undren, saa de glemte deres egen Fare og kun havde Øje for din Manddomsid. Ja, de djærveste Helte i begge Hære studsede saa svarligt over dit Værk, at Kampen, som de var midt i, helt gik dem af Minde: de glemte baade Strid og Fare og havde saa travlt med at holde Øje med dig, at de ej tænkte paa at tage sig selv i Vare; ja, alle de boldeste Kæmper ænsede ej deres egen Ufærd og undredes mere over Synet af dig end de ræddedes for deres uvisse Lod. Saaledes brugte du din Bul bedre end de andre deres Sværd, slog med uimodstaaelig Kraft alting sønder og sammen, og øvede et Værk, som baade Daner og Nordmænd vilde have fundet utroligt, om de ej selv havde set det med egne Øjne. Du udjævnede Forskellen mellem dine Landsmænds Faatal og Fjendens Mængde, saa den ulige Kamp trak ud ad Natten, uden at Sejren hældede til nogen af Siderne, og voldte at de tvende ulige store Hære var lige heldige i Slaget. Omsider, da du havde fældet hele Skibets Mandskab med din Bul eller styrtet dem i Bølgen, vendte du tilbage, dækket med mange, men ej svære Saar, og vandt, ene Mand, en mærkelig Sejr over Fjenders Mængde. Dette vilde lyde utroligt, hvis det ej var Absalons egen Mund at Fortællingen skyldtes.

Dog, medens Danerne ej øjnede nogen Undsætningsstyrke, fik Nordmændene uventet Hjælp af en

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jarl der hjemmefra. Da Skaaningerne saa det, blev de saa nedslagne og modfaldne, at de i al Stilhed skilte sig ud fra den øvrige Flaade, for ej at røbe sig ved den Støj de vakte; de brød alle Baand, skar Knuderne over og listede sig i Nattens Mulm og Mørke bort fra de andres Fylking. Dernæst roede de undaf med lydløse Aareslag, stjal sig af Vejen og tyede atter til deres gamle Ankerpladser oppe i Aaen; der lod de Skibene ligge og flyede hver til sit ad afsides Veje; og det skal de med Rette høre ilde for lige saa længe Danmark staar; ti slig ussel Flugt var ej blot sine Ophavsmænd til den største Skam, men kaster endog sin Skygge over Efterkommerne.

Da det atter dagedes, bluedes Sven saare over sin Flaades Flugt, men holdt alligevel haardnakket Stand og vilde hellere lade sin Haand end sin Hæl raade for sin Lykke: uagtet han saa, at han var underlegen baade i Skibe og i Mandskab, lagde han til Kamp med den ringe Styrke der var ham lævnet, attraaede ved egen Manddom at aftvætte sine Stalbrødres Skam, og tænkte, at ikke Tallet, men Modet havde den største Magt i Striden. Men hans dumdristige Vovestykke faldt overmaade uheldigt ud; ti Sejren fulgte Overmagten.

Skjalm Hvide, som fordum førte hele Sællandsfarernes Hær, blev haardt trængt af en umaadelig Fjendestyrke, der afskar ham og tog ham til Fange, ikke fordi han havde kæmpet fejgt, men fordi han som Følge af sit store Blodtab var aldeles udmattet; og Sejrherrerne agtede den anselige Høvding saa højt, at de, uagtet de ellers ej havde for Skik at skaane deres Fanger, satte en Livvagt til at tage Vare paa ham; ti de kunde ej tænke sig at bære Vaaben paa saa ypperlig en Ædling, og hans Uheld i Øjeblikket

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

røvede ham intet af den Agt og Ære han hidtil havde nydt. Dog, ved Gedesø saa han i Nattens Mulm og Mørke sit Snit til at undslippe fra sine Vogtere.

Harald kunde end ikke nøjes med i to sejrrige Slag at have knust Danernes Styrke; han var dem stadig gram og truede dem tit og ofte med Fejde. Da nu Harald gik Sven saa haardt paa Klingen, søgte denne med større Mod end Held at værne sit Land mod fjendtligt Indfald; men saasom han alt tvende Gange havde tabt, turde han ej mer friste Lykken med det samlede Ledingsopbud, da han nu i to Slag havde set Danernes Held briste som Følge af hans forvovne Angreb[1]).

Imidlertid fattede Godvins yngre Sønner[2]) af Magtstræb Nag til deres ældre Broder; de drog frivilligt i Landflygtighed for at undgaa hans forhadte Herredømme, og valgte selv Fredløshedens mørke Skygge fremfor at blive hjemme og være Vidner til deres Broders straalende Lykke. Omsider kom de til Kong Harald af Norge og tilsagde ham deres Tjeneste, samt lovede at underkaste sig ham og underlægge ham deres Land, hvis han vilde hjælpe dem til Magten. Harald var herskesyg nok til med Glæde at gribe de fredløses Tilbud, og stævnede med en norsk Flaade mod Englands Strande[3]). Samtidig angreb Normannernes Hertug lige saa hidsigt Øen fra en anden Kant; og overfor dette dobbelte Indfald vaklede Kong Harald af England en Stund: han

[1]) Sakses Fortællinger om disse Kampe med Harald Haardraade indeholder en historisk Kærne og bygger paa hjemlig dansk Overlevering, der i al Fald for Nisaaslagets Vedkommende har været nøje knyttet til Hvidætten og aabenbart er meddelt Sakse af Absalon personlig.

[2]) Der sigtes særlig til Harald Godvinsøns Broder Toste Jarl.

[3]) I Aaret 1066.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vidste ikke ret, hvem han først skulde vende sig mod, og gav en Tid lang dem begge frit Spil. Denne hans Nølen tog Nordmændene som Tegn paa Frygt, og uden at ænse hverken Skærm eller Skjold kastede de sig ivrigt over Byttet som om der var Fred og ingen Fare; men netop som de foer saa uvarligt frem, blev deres spredte og omstrejfende Skarer uden Møje hugget ned af Anglerne. Dette gav Sejrherrerne Mod paa at vove lige hvad det skulde være; men da de i deres stigende Selvtillid dumdristigt anfaldt Normannerne, tabte de Slaget og spildte deres nysvundne Sejrsære; og af den slagne Konge vilde der ej have været ringeste Spor, hvis ej nogle Bønder senere hen havde opdaget ham i en øde og afsides Vraa[1]).

Hans to Sønner undveg fluks tillige med deres Søster til Danmark; og Kong Sven mindedes ej hvad deres Fader havde misgjort imod ham, men tog imod dem som Ven og Frænde; og Møen fæstede han som Viv til Russernes Konge Valdemar, hvem hans Mænd ogsaa kaldte Jarislav. Den Dattersøn[2]) som denne siden fik, var vor Tids Høvding, paa én Gang hans Ætling og hans Navne. Saalunde randt Bretlands og Østerledens Kongeblod sammen i et velsignet Væld ved vor Fyrstes Fødsel; ti runden af dobbelt Rod blev han begge Folkeslags Pryd og Ære[3]).

Nu da Harald den onde, som han kaldtes for sine Ugerninger, var død og borte, var Sven af med sin argeste Fjende; og hans Styre, der hidtil havde

[1]) Sakse bygger her i det hele paa Adam af Bremen.

[2]) Rettere Sønnedattersøn. Sakse mener Valdemar den store.

[3]) Sakse maa her bygge paa Overlevering i det danske Kongehus.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

haltet stærkt, skred atter frem i Held og Hæder: Danmarks Kongesnække, der tilforn var ilde stedt, fik nu blid Bør og stævnede afsted for fulde Sejl. Sven var navnkundig for sin Gavmildhed og Vennesælhed og havde Ord for at være den ypperste Mand i alskens Dannished og Dyd; han virkede ogsaa med største Iver for at bygge og smykke Kirker og viste Landet Vej fra dets hidtidige Vankundighed i alt hvad helligt var, til en bedre og rettere Gudsdyrkelse.

Denne hans lysende Færd havde dog én Plet: hans Ukyskhed og løse Sæder; han nød mangen en højbaaren Ungmøs Ære, og af hans Sønner var ingen født i Ægteskab, men des flere af Friller. Hans Sønner var: Gorm og Harald, Sven og Ømund, fremdeles Ubbe og Olaf, Nils, Bjørn og Bent, der alle slægtede Fader, ej Moder paa. Af lige saa uren Byrd var Sønnerne Knud og Erik, der skulde blive Fædrelandets Pryd og Smykke. Ogsaa Datteren Sigrid, der senere blev gift med Gudskalk Venderfyrste, og som vi siden skal vende tilbage til, skal ligeledes have været Frillebarn[1]).

Omsider blev Kongen ked af sit liderlige Levned og sin udskejende Elskov og tog sig for at tvinge den under Ægteskabets Tugt: han ønskede at afløse de talrige Frilleforhold ved lovligt og sømmeligt Giftermaal med én Ægtehustru, og vilde ej længer øde sin Højhed og Kraft paa sligt Slegfredlevned. Men det blev hans Frænke Gyda, Sveakongens Datter, som han i sin Iver for ægte Afkom kastede sine Øjne paa: med hende indgik han et Skinægteskab og holdt hende hos sig som sin Hustru[2]). Vel stod hans Hu

[1]) Sakse bygger her paa værdifuld hjemlig Overlevering. Om Sigrid se Svensønnernes og Borgerkrigenes Tid S. 48. 101.

[2]) Hun var Kongens Søskendebarn og derfor alt for nærbeslægtet med ham til at Kirken kunde godkende deres Ægteskab

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

til at holde Bryllup, men det var dog egentlig kun et Navn hvormed han smykkede sin Skændsel: han lod én Synd fare og faldt brat i en anden. Begge Slags Elskovsforhold maa vel kaldes Ukyskhed og Synd; men dog gik det bedre an at fæste sig Viv af fremmed Blod end af sin egen Æt.

Dette kunde Bisperne Egin og Vilhelm ikke lade gaa upaatalt hen; men det var forgæves at de søgte at faa Kongen til at opgive sligt Giftermaal, idelig manede ham til at bryde Baandet og i skarpe, men velfortjente Ord revsede ham for hans Ukyskhed og Blodskam. Da de nu mærkede, at de ingen Vegne kom, hvor indtrængende de saa viste ham til Rette, klagede de til Ærkebispen af Bremen over hans ulovlige Ægteskab og overlod saalunde deres foresatte at anvende Kirkens Tugt imod ham. Denne gav nu Kongen en from og gavnlig Advarsel og gik i Rette med ham for hans Blodskam; men Sven mødte Tugt med Trusler og lod sig forlyde med, at han nok med Sværdet skulde vide at skræmme slig selvgjort Dommer: i sin Harme over at blive saa ilde medfaren tog han mere efter egen Trods end efter den hellige Kirkelovs Lydende og vilde hellere svigte Herrens end sin Hustrus Sag. Desaarsag flyttede Ærkebispen sit Sæde fra Hamborg til Bremen af Frygt for Angreb fra Søsiden[1]).

---

som lovligt. Hendes virkelige Navn synes dog at have været Gunild; Gyda var Navnet paa en anden af Svens Dronninger eller Friller. — Sakse synes her ikke at bygge paa Adam af Bremen, men paa hjemlig præstelig Overlevering, der dog næppe er upaavirket af Adam.

[1]) Egin og Vilhelm, der først blev Bisper c. 1060, har intet haft med denne Sag at gøre, der foregik i Svens første Kongetid. Det var udelukkende Ærkebisp Adalbert af Bremen, der paatalte Kongens Ægteskab. Sakse bygger her paa upaalidelig præstelig Overlevering.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dog fik Vilhelm ham ved sine manende Ord bragt til at afstaa fra slige Tanker, saa han lod sit Forsæt fare: ved sine hellige Raad jog han al hidsig Harme ud af hans Sind og fik ham ved ihærdig Undervisning til at afstaa fra sin Hensigt. Saaledes kom Kongen brat paa bedre Tanker, og Læremesterens gavnlige Bud bragte ham til sig selv igen: han sønderrev fluks det ulovlige Samlivs Baand, aflagde sin ukyske Attraa og forskød sin Ægteviv. Saaledes aflod han ej blot med sin Vrede, men opgav ogsaa sit utilbørlige Ægteskab.

Men Gyda drog hjem til sit Fædreland, hvor hun i al Tugt og Ære blev graa under Enkesløret, lovede at forblive kysk og sagde sig fra alt Samkvem med Mænd: hun havde voldt sig selv Skam ved sit ulovlige Ægteskab og nægtede sig derfor Ret til et nyt. I Kraft af sit fromme Forsæt om at leve ugift al sin Tid førte hun det strængeste og reneste Liv og gjorde Bod for sit brødefulde og utilbørlige Samliv ved at sky selv det som hun havde Lov til. Dog lod hun ikke Livet svinde i Ørkesløshed og Lediggang, men virkede hver eneste Dag herligt Kirkeskrud og holdt sine Tærner til samme Syssel. Blandt andet skænkede hun til Roskilde Domkirke en Messekaabe baldyret med fagre Billeder og i det hele baade gjort af kostbart Stof og udført med mærkelig Kunst. Hun virkede ogsaa mange andre Alterklæder til Brug ved Messetjenesten[1]).

Sven holdt meget af at have Præstemænd om sig af anset og prøvet Livsvandel. For Lærdom havde han al Ærbødighed, men saa dog mere paa deres Levned: det var i hans Tanker en Fejl at bryde sig

[1]) Sakse synes her at tale ud af Selvsyn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

om boglig Visdom ved sit Valg af Hjærtensvenner, og Ærens Skole var vigtigere end al skriftlærd Øvelse. Ved sit Valg af Klerke spurgte han derfor mere efter Dyd og Dannished end efter store Kundskaber og vilde hellere omgive sig med trofaste end med højlærde Tjenere. Nu var der en Mand fra Norge ved Navn Sven, som han havde optaget i sit Vennelag, og som var saare vel bevandret i al Slags Dyd og gode Sæder; men med hans boglige Viden var det kun slet bevendt. Han havde været Ombudsmand, før han blev Præst; og var det kun smaat med hans Kendskab til Latinen, saa vidste han des bedre at føje sine Ord paa Modersmaalet. Men da de andre mærkede, at Kongen saa mere paa hans Dyd, hvori han var dem overlegen, end paa deres Vid, udtænkte de nogle slemme Narrestreger, hvorved de vilde haane ham for hans Uvidenhed og derved gøre ham til Spot. Da han skulde læse Messe, gav de ham nemlig for at holde ham for Nar en Bog i Hænde, hvori der var slettet nogle Bogstaver ud. Nu skulde han altsaa efter Bogen læse den højtidelige Bøn for Kongens Held og Lykke og her bruge Ordet Tjener *(famulus)* om Kongen, men hans Avindsmænd havde handlet ilde med det skrevne Ord, saa han i Steden derfor skældte ham ud for et Æsel *(mulus)*: han kunde ikke Latin nok til at rette Fejlen og raade Bod paa de udviskede Bogstaver. De omstaaende slog ved den Læsning et højt Grin op over hans Uvidenhed og brast i en umaadelig Skoggerlatter, saa det endte med at de ved deres grove Skæmt drev Gæk med selve Gudstjenesten. Da Messen var til Ende, tog Kongen Alterbogen til sig; og da han saa, hvordan avindsyge Hænder havde handlet ilde med den, og fik Øje paa de friske Spor af den Rettelse, der var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Skyld i den taabelige Ordlyd Bønnen havde faaet, harmedes han over hans Fællers misundelige Sind og viste dem til Rette for deres Kaadhed og Lumskeri: de havde, sagde han, større Skam af deres Nidsyge end Sven af sin Ukyndighed. Det skulde ikke vare længe, lagde han til, før Sven selv var i Stand til at laste sine Spottere for deres Uvidenhed. Derpaa bad han ham drage til en Skole og lovede selv at udrede hvad det kostede; og hele denne Sag gjorde intet Skaar i Kongens vante Venlighed mod ham; ti han vilde ikke have Ord for at føje Avind i Steden for at standse den. Saa drog da Sven af Sted og arbejdede ivrigt paa at tilegne sig de ædle Videnskaber: hans Hu stod til at drage Lære af Bøgerne, som han hidtil kun lidet havde lagt sig efter; og for at tage Undervisning heri brød han op hjemmefra og gav sig i Lære ved en udenlandsk Skole, hvor han, lærenem som han var, uddannede sig videre og snart vænnede sig til Latinen. Han satte sig grundigt ind i dette Sprog og tilegnede sig lærvillig Ordenes Betydning samt den vanskeligste Sætningsbygning. Borte var nu det kejtede og bondske Væsen, som man havde lagt ham til Last, og hans Veltalenhed var ved Øvelse blevet fint sleben. Saa brændende var hans Lærelyst, at han efter kort Tids Forløb vendte hjem som en herlig Mester i Lærdom, saa de der havde spottet hans Uvidenhed, nu maatte undres over hans Vid[1]).

Vilhelm var dog den af Kongens Venner, der stod ham næst og af fuldt Hjærte gengældte hans Yndest: han elskedes højere end de andre og var

[1]) Denne Anekdote fortælles ogsaa om andre Bisper i Middelalderen og er aabenbart uden historisk Værd.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

derfor ogsaa Kongen særlig tro og huld til Tak for al hans Kærlighed og Naade. Disse Mænd holdt Kongen for de mest trofaste og paalidelige Tjenere, hvem han gærne saa om sig og betroede sig til.

Den skønneste Prøve paa Bispens Nidkærhed og Kongens Selvtugt gav dog den Tildragelse, som nu skal fortælles[1]).

En hellig Nyaarsaften sad han bænket til Gilde med de høje Herrer; og da han her spurgte, at nogle Høvdinger i Løn havde lagt ham for Had og brugt Ukvemsord imod ham, tænkte han at de i deres yrende Ølrus havde røbet deres skjulte Svig, og sendte i sin Harme Folk ud, der skulde dræbe dem ved selve Ottesangen i Trefoldighedskirken, ret som om Herrens Hus var det rette Sted til at myrde Mennesker. Saaledes øvede han en Helligbrøde, hvorved hans Synd mod Gæsterne blev én Gang værre; han gjorde Guds Hus til en Morderhule og gav sin grumme Attraa Tøjlen uden at ænse Tid eller Sted. Bispen blev, som rimeligt var, rystet over sligt Brud paa Kirkens Fred, men lod foreløbig som ingenting og gav ikke i nogen Maade Kongens Svende sin Vrede tilkende, men biede med Hævnen, til det rette Øjeblik var inde. Da han nu efter Sæd skulde holde Højmesse, undlod han ej blot at gaa Kongen ærbødigt i Møde paa Kirkevej, men stillede sig endog i fuldt Bispeskrud op i Kirkedøren og stødte ham uden at ænse deres Venskab tilbage med sin Stav, idet han vilde træde over Tærskelen; han kendte ham uværdig til at indgaa i Herrens Hus, hvis Fred han havde brudt, og hvis hellige Grund han havde plettet med

---

[1]) Det historiske Værd af det af Sakse fortalte Sagn om Kong Sven og Bisp Vilhelm er saare omtvistet.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Blod; og med Tilsidesættelse af hans høje Navn kaldte han ham ej Konge, men Menneskeslagter. Ja han nøjedes end ikke med at gaa i Rette med ham, men satte ham ogsaa Spidsen af sin Stav for Brystet, for at lære hans forhærdede Hjærte at angre den Udaad han havde paabudt. Saaledes holdt han den hellige Kirke højere i Ære end sit eget Stalbroderskab, vel vidende, at ét er Vennetjeneste, og et andet Præstens Kald og Pligt til at straffe Synden hvor den findes, uden at gøre Forskel paa Herre og Tjener, paa Ædling og paa Almuesmand. Ja skønt det alt var store Ting at drive Kongen bort fra Døren, lyste han ham tilmed i Band og tøvede ej med at afsige hans Dom lige op i hans aabne Øjne; saa overfor saa mærkeligt et Mod er det svært at sige, om det var med Haand eller Mund at han kraftigst stødte Kongen tilbage: han revsede ham for hans svare Synd først med sin Tunge og dernæst med sin højre Haand, og sønderknuste Lasten i det Kongebryst hvori han fordum havde opelsket Dyden. Ti overfor saa aabenlys en Brøde fandt han det ej rigtigt at opsætte Hævnen, i den Tanke, at det var lettere at stemme Synden i dens første Udspring end naar den havde vokset sig stor og stærk, for at ikke Brøden skulde trives des bedre jo mere det trak i Langdrag med Straffen. Ligesom Kongen var blevet tilskyndet til Drabet af sin tøjlesløse Vrede, saaledes æggedes Bispen af sin strænge Nidkærhed for Herren til at øve Hævn derfor; ti ved djærvt at værne om Kirkens Helg holdt han baade sin Stands Ære tilbørligt i Hævd og revsede tillige med velgørende Tugt den andens Ustyr. For nemlig ej at svigte sit høje Embede glemte han saa at sige sin Godvilje og lod Strængheden raade; han vilde ej være Ven med Fromhedens Fjende eller snakke Kongen

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

efter Munden fremfor at følge sit Kald som Bisp. Dog, det var kun i det ydre han bar Avind paa ham; i Virkeligheden viste han sig som hans Ven, som hellere vilde lønne trofast og samdrægtigt Venskab med stræng Retfærd end med ulovlig Overbærenhed. Derfor gav han nu Strængheden Raaderum i sit ellers saa sagtmodige Sind, satte for en Stund sin Mildhed til Side og lagde sig saa at sige lidt efter Grumhed for at haandhæve Kirkens Tugt.

Nu trængte Hærmændene ind paa ham og truede ham paa Livet; men han stod fast og ænsede ej deres dragne Sværd, saa han ringeagtede Faren med samme Ro som han havde udæsket den med: væbnet med slig ædel Sjælsstyrke og Aandens Kraft holdt han Guds Kærlighed frem som sit Skjold, højt hævet over Menneskefrygt. Men Kongen forbød at dræbe ham, da han indsaa, at han ej dreves af Trods og Avind, men af Nidkærhed for Menighedens Tarv; han bluedes ved Tanken om sin Brøde, skammede sig værre over sin Synd end over sin Tilrettevisning og skyndte sig fluks hjem til Kongsgaarden: han bar med Sindsro den Skam der var overgaaet ham, og blev ej opbragt over de Ord som Bispen havde talt i hellig Vrede. Dernæst kastede han sin Kongedragt, iførte sig fattige Klæder og vilde hellere skamskænde sit Ydre til Tegn paa sin Sorg end trodse paa sin Prunk og Pragt; ti naar Bispen havde lyst ham i Kirkens Band, kunde han ej udholde at bære en glimrende Kongekaabe, men lagde baade Krone og Spir og iførte sig en grov Kappe til Tegn paa sin Anger; ja han afførte sig med Dragten ogsaa sin Magt og var ej længer en gudsforgaaen Voldsherre, men en troende og ærbødig Kirkens Ven. Dernæst gik han barfodet tilbage til Kirkens Forhal, kastede sig ned paa Tærskelen,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kyssede ydmygt Gulvet, og lagde for Skams Skyld Baand paa den svare Harme der ellers gærne avles af krænket Ære; langt fra paa Stedet at hævne den haarde Tiltale han havde mødt, gjorde han med Blu og Anger Bod for den Brøde, at han ved sit Ord var Ophav til den blodige Daad. Vi maa da tro, at hans Sjæl kun havde forvildet sig ind i Misdæderlag, men ej hørte hjemme der; ti havde end hans Hidsighed først forledt ham til Ugerningen, saa vidste han siden at styre sit Sind, og lagde den ligeligste Sjælsro for Dagen. Hvor sagtmodig maa han ej have været af Hjærte, naar han ej blot undlod at hævne sig paa Bispen, der havde handlet imod ham efter Kirkens strængeste Bud, men endog fandt sig i at bede ham ydmygt om Forladelse og gjorde sig fortjent til Naade ved at tage sin Tilflugt til Blu og Anger! Han vidste nemlig vel, at man snarere soner Herrens Vrede ved at bøje Knæ end ved at pukke paa sin Magt, og søgte derfor at opveje sin gruelige Synd ved at græde Angerens modige Taarer. Havde nys et lidet Angreb paa hans Ære bragt ham helt ud af Fatning, saa vakte Skammen nu hans Højsind og lærte ham at tvinge sin Vrede; og lige saa voldsomt han var faret frem mod Kirken, da han gav sit blodtørstige Bud, lige saa højt hædrede han den nu til Gengæld i sit Hjærtes Sønderknuselse. Men som Følge af denne hans Adfærd blev ogsaa en uvant Naade ham til Del fra Kirkens Side.

Bispen havde alt istemt Salmesangen og fuldendt dens første Del; men netop som han havde messet den græske Bøn[1]) og skulde til at istemme »Ære være Gud i det høje«, fik han af sine Klerke at vide, at Kongen stod ydmyg bedende ved Døren. Fluks af-

[1]) Kyrie eleison ɔ: Herre forbarm dig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

brød han Messen, bød Præsteskabet holde inde med Sangen, ilede ned til Indgangen, og spurgte Kongen om Aarsagen til hans Adfærd. Da saa Kongen havde skriftet sin Synd, lovet Kirken fyldestgørende Bod og bedt sin Sjælesørger hjælpe sig til Syndsforladelse, løste Bispen ham ufortøvet af Band, rejste ham op og tog ham i Favn, samt bad ham tørre sine Taarer, aflægge Sørgedragten og med Kongemod atter iklæde sig Kongekaaben; ti, sagde han, det sømmede sig ej at tage sine egne Sorger med ind til Menighedens Glædesfest. Han kunde nemlig ej bære over sit Hjærte at se saa høj en Herre med saa ydmygt et Aasyn knæle bodfærdig i Kirkedøren; og derfor talte han Trøstens Ord til ham og bad ham iføre sig sin forrige Dragt og træde frem i Glans og Pragt som det sømmede sig for hans Kongehøjhed; ti han fandt, at Kirken kunde ej kræve yderligere Bod af en Konge, der havde ydmyget sig saa dybt og vist sig saa angergiven. Dernæst lod han alt gøre rede til Kirkeboden, bød alle Sangerne, der var til Stede ved Gudstjenesten, gaa ham højtideligt i Møde, tog fluks ærbødigt imod ham, og førte ham under alles Fryderaab helt op til Alteret.

Saaledes lagde han med sømmelig Mildhed Baand paa sin tilsyneladende barske Færd, opvejede den haanlige Afvisning med ærefuld Hyldest og holdt Angeren lige saa højt i Ære som han havde vist sig stræng mod Brøden; ja han udfriede den sorrigfulde Mand af hans Kvide, indgød ham nyt Mod, og adsplittede alle Sorgens Skyer i hans Indre ved sin offentlige Velkomsthilsen. Saalunde raadede han med hellig Nidkærhed Bod paa hvad den mægtige ved sin Synd havde forbrudt; og ogsaa Menigheden jublede over Kongens Ydmyghed og fandt den al Ære

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

værd, samt dømte, at hans fromme Anger langt opvejede hans brødefulde Bud. Bispen havde nu røgtet sit Kald som en paa én Gang stræng og gudfrygtig Dommer; han viste sig baade haard og mild og var ej senere til at benaade end til at straffe: han kuede med Strænghed Kongens Trods, men viste sig huld og naadig overfor den skamfulde Fyrste, og forenede Retfærd med Fromhed, saa han hverken stødte den ydmyge bort eller tog den hovmodige til Naade; han lagde i det hele i denne Sag i fuldt Maal sit Fadersind for Dagen, idet han paa rette Fædres Vis først revsede og siden talte ham venligt til, og hverken vilde tage den stolte i Favn eller bryde Staven over den sønderknuste.

Derefter genoptog han den afbrudte Messe og sang »Ære være Gud i det høje« for Kongens Omvendelse, og nu lyste Glæden saa meget des mere op i hans Hjærte, jo mørkere hans Sind nys havde været af Sorg.

Kongen tilbragte nu to Dage i Ro; men paa den tredje traadte han, iført sin Kongedragt, under selve Messen frem paa et højt Stade i Kirken, lod en Herold højtidelig paabyde Stilhed, og rettede dernæst i alles Paahør den haardeste Anklage mod sig selv, samt tilstod, at han havde grovelig forbrudt sig mod Kirken. Dernæst priste han Biskoppens Mildhed, der saa hastigt havde tilgivet saa svar en Synd og skyndt sig at løse ham af Band, uagtet han med Mund, om end ikke med Haand, var skyldig i saa stor en Brøde, samt kundgjorde, at han til Bod for sligt blodtørstigt Bud skænkede Kirken det halve Støvnæs[1]) Herred i Gave. Han undsaa sig ej ved i alles Paahør at give

[1]) Nu Sokkelund Herred (om København).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin egen Skændsel til Kende; og hele den Sag knyttede et uopløseligt Enigheds Baand mellem Kronen og Kirken; ti Kongen viste ej blot Bispen samme Venskab som før, men øgede endogsaa hans Højhed og Rang; han skønnede langt mere paa hans Vennetjenester end han vrededes over hans Tilrettevisning, da han vidste, at det ej var Had og Avind, men Nidkærhed for den hellige Kirke, som havde drevet ham til at handle saaledes imod ham. Kongen var Bispen tro og huld for hans sjældne Strængheds Skyld, og Bispen var atter Kongen god for hans hellige Ydmyghed; og det var begges daglige Bøn, at Døden aldrig maatte skille to saa samdrægtige Sjæle ad. Saaledes kappedes de gensidigt om at tjene og hædre hinanden; de viste indbyrdes hinanden al mulig Ære og holdt saalunde trofast saa sjældent et Stalbroderskab i Hævd, at det snarere maatte kaldes et Venskab mellem Ligemænd end en fornem Herres Naade mod sin Undermand[1]).

Omsider, da Sven var gammel og mæt af Dage, faldt han i Suddatorp[2]) ovre i Jylland i en Sygdom og Vanmagt, der blev hans Helsot. Da han mærkede, hvordan de onde Vædsker bredte sig videre, og følte Dødskampen nærme sig, samlede han de faa Kræfter han endnu havde tilbage, og ytrede til de omstaaende den Bøn, at han vilde jordfæstes i Roskilde; og han nøjedes ej med deres blotte Løfte, men tog dem og-

[1]) Her er oversprunget det Stykke om Knud den helliges Ungdom, der er anbragt forrest i Afsnittet om »Harald Hen og Knud den hellige« i Sakses Danesaga, Svensønnernes og Borgerkrigenes Tid, S. 49—50.

[2]) Søderup ved Aabenraa.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa i Ed derpaa; ti dette Sted var fra gammel Tid Kongerne helligt; her havde de i levende Live deres Sæde og fandt efter Døden deres Hvilested.

De gav sig nu paa Vej med Kongens Lig i højtideligt Tog, og stod alt paa Sælland, inden Vilhelm fik Bud om at drage det i Møde. Han ilede da ufortøvet ind til Byen, sendte Bud efter Graverkarlene og bød dem i selve Trefoldighedskirken gøre en Grav til Kongen og dernæst én til ham selv. Graverne tænkte at han i sin Sorg ikke ret vidste hvad han sagde, og svarede ham, at det var kun de døde og ikke de levende som havde en Grav behov; men han bad dem være vis paa, at de kom til at jorde ham før Kongen; »ti jeg har altid ønsket at dø sammen med ham, og den Bøn vil heller ej blive mig nægtet.« Da de endnu undredes svarlig derover og fandt, at hans Bud grænsede til Galskab, truede han dem til at lystre ved at love dem Straf, saafremt de ej adlød ham. Saa vis var han paa sin Død, uagtet han endnu ingen Sygdom følte i Kroppen. Dernæst agede han ilsomt Ligtoget i Møde; og da han kom til Topshøj Skov[1]) og fik Øje paa to ranke og høje Træer der stod ved Vejen, bød han sine Folk fælde dem begge og gøre en Ligbaare deraf. De adlød hans Bud, i den Tanke, at det skulde være en Baare til Kongen, og læssede dernæst den tunge Ligbør paa Ryggen af et Par af de stærkeste Heste. Da Bispen kom ud paa den anden Side af Skoven og saa Kongens Lig nærme sig, bød han sin Køresvend holde stille, afførte sig fluks sin Kappe som for at gøre sig det mageligt, bredte den ud paa Jorden og lagde sig ligesom til Hvile paa den; dernæst strakte han

[1]) Topshøj er en Landsby i Alsted Herred i Midtsælland.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hænderne mod Himlen og bad sin Gud og Skaber ende hans Dage, saa sandt som han havde tjent ham til Velbehag; ti han frygtede ej Skæbnen og vilde hellere følge sin Ven i Døden end skilles fra ham ved at blive i Live. Med de Ord sov han hen, saa sødeligt som laa han i sin egen Seng. Det kan man kalde et vidunderligt Venskabs Baand, der endog var ham kærere end selve Livet. Hans Tjenere undredes over at han saa længe blev liggende dér, de søgte da forgæves at rejse ham op og blev derved vaer, at han havde endt sine Dage; saa nu fik de uventet et nyt Dødsfald at sørge over. Hans Mænd løftede ham paa Baare og førte ham afsted foran Kongen, saa den der senest var hedengangen, færdedes forrest i Ligtoget. Mændene løftede nemlig Kongens Ligbaare paa deres Skuldre og bar ham afsted, men Bispen bares frem af Heste, og drog saalunde som en Slags Køresvend forud til Graven; og han var den første der bragtes til Kirke, saa hans Spaadom slog godt nok til, og ved den mærkelige Død han fik, godtgjorde han tilfulde, at han elskede Kongen af Hjærtet og ej for hans Lykkes Skyld. Efter den højtidelige Jordefærd blev begges Lig lagt i Grav ved hinandens Side. Højt maa man holde et sligt Venskab i Ære, der knytter tvende saa inderligt sammen, at naar den ene af dem gaar heden, da ledes den anden ved Livets Lyst og stunder selv efter sin Død. — Derefter blev Sven Nordmand, som jeg ovenfor har nævnt, af Præsteskabet enstemmigt kaaret til Bisp.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

TILLÆG:

TEKSTRETTELSER

TIL SAKSES DANESAGA, OLDTID OG ÆLDSTE MIDDELALDER [1]).

(Sidetallene henviser til Müllers og Velschows Udgave).

S. 14, L. 1 f. n. *rupem*, læs *lucem*.
S. 17, L. 5 f. n. *linum*, læs *lignum*.
S. 29, L. 5 f. n. *exsors*, læs *compos*.
S. 79, L. 1 f. o. *inexpleta*, læs *inexpletæ*.
S. 84, L. 1 f. n. *pacta*, læs *facta*.
S. 86, L. 15 f. o. *callide*, læs *calide*.
S. 123, L. 3 f. n. *compertivissent*, læs *compertivisset*.
S. 126, L. 9 f. n. *alium*, læs *filium*.
S. 140, L. 1 f. n. *divitias*, læs *vitia* (Axel Olrik, Sakses Oldhistorie II 162).
S. 147, L. 1 f. o. *farre*, læs *melle*.
S. 151, L. 16 f. o. *quem*, læs *quam*.
S. 158, L. 1 f. n. *matris suæ*, læs *patris sui*.
S. 183, L. 2 f. o. *fratre*, læs *fratruo* (Axel Olrik).
S. 184, L. 6 f. n. *callide*, læs *cavilla*.
S. 208, L. 6 f. n. *militis*, læs *milites*.
S. 210, L. 10 f. o. Læs: ... *dimittit. Tempore, quod pugnæ debebatur, instante, Ericus* ...

---

[1]) Med Hensyn til Bjarkemaal henvises til Professor Gertz's kritiske Tekst (Axel Olrik, Danmarks Heltedigtning I, S. 344—52); med Hensyn til Braavallakvadets Kæmperække til Axel Olriks kritiske Tekst (Arkiv for nordisk Filologi 1894 og Danmarks Heltedigtning III, 1912).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

S. 251, L. 17 f. o. *admodum*, læs *aliarum*.
S. 252, L. 1 f. o. *veritos*, læs *veritum*.
S. 252, L. 13 f. o. *attinebat*, læs *continebat*.
S. 266, L. 1 f. n. *gigas Hythin nomine*, læs: *Hythin nomine, gigas* (Axel Olrik).
S. 291, L. 16 f. o. *confundebatur*, læs *contemnebatur*.
S. 312, L. 3 f. o. *facies pudenter*, læs *lues impudenter*.
S. 323, L. 7 f. o. *triennium*, læs (med et Haandskriftfragment) *terminum*.
S. 330, L. 12 f. n. *patriam*, læs *patria* (Stephanius).
S. 333, L. 12 f. n. *reverenda*, læs *reverente*.
S. 342, L. 7 f. n. *potioris*, læs *propitioris*.
S. 410, L. 14 f. o. *receperant*, læs *repererant* (Stephanius).
S. 411, L. 17 f. o. *opportuna*, læs *opportunis*.
S. 415, L. 3 f. n. *regno*, læs *regnum*.
S. 427, L. 12 f. o. *probabilis*, læs *horribilis*.
S. 444, L. 17 f. o. *occiduæ*, læs *rigidæ* eller *occallatæ*.
S. 445, L. 11 f. o. *prono*, læs *pronus*.
S. 450, L. 3 f. n. *tacitam*, læs *tacito*.
S. 456, L. 4 f. o. *Svetiæ*, læs *Scithiæ*.
S. 459, L. 2 f. o. *Norvicus*, læs *Yorvicus* (Joh. Steenstrup).
S. 492, L. 4 f. n. *patriæ*, læs *patriis*.
S. 493, L. 9 f. o. *callidi*, læs *callide*.
S. 493, L. 6 f. n. *major*, læs *majore*.
S. 502, L. 8 f. o. *pervicacioris*, læs *perspicacioris*.
S. 527, L. 3 f. n. *equis omnibus*, læs *agasonibus*.
S. 563, L. 10 f. n. *rubori*, læs *ardori*.

Desuden er Overlærer Kinchs Tekstrettelser (Aarbøger f. nord. Oldk. og Hist. 1874, S. 276 ff.) fulgt paa følgende Steder:

S. 478, L. 10; S. 479, L. 11; S. 487, L. 17; S. 491, L. 2; S. 494, L. 6; S. 497, L. 21; S. 498, L. 22; S. 500, L. 11; S. 505, L. 3. 7; S. 510, L. 9. 18; S. 511, L. 15; S. 513, L. 27; S. 517, L. 21; S. 520, L. 3; S. 526, L. 7; S. 528, L. 4; S. 532, L. 1. 16; S. 533, L. 21; S. 536, L. 5; S. 540, L. 8. 10; S. 543, L. 8; S. 544, L. 8; S. 553, L. 26; S. 559, L. 10; S. 560, L. 23.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

RETTELSER OG TILFØJELSER.

I Del (Fra Dan til Ingeld), Indholdsoversigten forrest: L. 14 f. n. *Oder*, læs *Øder*.
L. 12 f. n. *Aale*, læs *Ole*.
L. 7 f. n. *Torkil*, læs *Thorkel*.
S. 80, L. 6 f. o. *Torkil*, læs *Thorkel*.
S. 270, L. 12 f. o. *Brander*, læs *Brand*.
- —, - — *Brodder*, læs *Brodd*.
- —, - 13 f. o. *Tander*, læs *Tand*.
- —, - — *Tirvinger*, læs *Tirving*.

II Del S. 49 Note 1. Læs: *Hellekær er Navn paa et Mosedrag i den vestlige Side af Sigersted Bymark, ret nær ved Byen. Hele Sigersted Bys nørre Mark hed endnu i 17. Aarh. »Hjemskoven« (d. e. den ved Byen liggende Skov) og maa tidligere have udgjort en sammenhængende Masse af Mose og Skov, hvis sydvestlige Udløb Hellekær er.*

(Axel Olrik).

III Del (Svensønnernes og Borgerkrigenes Tid) S. 222 Note 1: *Stevns Klint*, læs *Mosede Klint (mellem København og Køge)*.

(Hans Olrik).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

NAVNEREGISTER.[1])

(I betyder Sakses Danesaga, Fra Dan til Ingeld, Kbh. 1911; II betyder Sakses Danesaga, Fra Sigerslægten til Sven Estridsøns Død, Kbh. 1912).

Absalon, Ærkebisp af Lund, I 1. 3. 11 f. 15. 140. 195. 201. 246. II 18. 37. 190. 204. 221. 261. 265. 267. 269.

Adalbert, Ærkebisp af Bremen, II 272.

Adaldag, Ærkebisp af Bremen, II 212.

Adam af Bremen, tysk Historieskriver, I 2. II 136. 142 ff. 154. 165. 172. 174. 189. 201 f. 208. 210. 213. 218. 220 f. 223. 226. 235 ff. 249. 252 f. 256 f. 259. 261. 263. 270. 272.

Addarnæs i Norge I 292.

Adelfar, Tilnavn, II 119.

Adelsten, engelsk Konge, II 183 ff. 219.

Adisl, svensk Sagnkonge, I 88. 92 ff. 98. 118. 127 f. 177. 179 ff. 190. 194.

Africanus, se Scipio.

Agapitus II, Pave, II 175.

Agder, norsk Landskab, II 71.

Agge, Longobardernes Høvding, II 113.

Agge, svensk Sagnkæmpe, II 70.

Agge, Alfs Fader, dansk Sagnkæmpe, II 67.

Agge, Frodes Formynder, I 202.

Agnbak, Avnebag, d. e. Tyven der stjæler Neg paa Marken, I 152 ff.

Agner Ingeldsøn, dansk Sagnkæmpe, I 88. 97 f. 110 f.

Agner, Regner Lodbrogs Søn, II 150. 170.

Aker i Sverige II 72.

Alexstath, se Alsted.

Alf, dansk Sagnkæmpe, II 68.

Alf, norsk Sagnhøvding, I 263.

Alf fra Agder, norsk Sagnkæmpe, II 71.

[1]) En Del Uoverensstemmelser i Navnenes Skrivemaader hidrører fra Forskellen mellem danske og norske Navneformer; andre har mere tilfældigt indsneget sig; de væsentlige af disse er rettede ovenfor S. 287. Blandt Navnene er optaget nogle enkelte saglige Henvisninger, væsentlig af mytologisk Art (Guder, Jætter, Alfer o. l.), samt nogle enkelte Ordforklaringer. — Et samlet Register til Sakses Danesaga, Bind III—IV (Svensønnernes og Borgerkrigenes samt Absalons og Valdemars Tid, Kbh. 1908—9) findes bagest i IV. Bind.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Alf Aggeson, dansk Sagnkæmpe, II 67.
Alf, Frodes Søn, I 268.
Alf, Gutes Fader, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Alf den overmodige, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Alf Sigersøn, sællandsk Sagnkonge, II 18. 24 ff. 31. 33 ff. 41.
Alfar hin ukendte, Dølgenavn for Erik den maalspage, I 253.
Alfer I 41. 119 f. 129. Jfr. Ellekvinder, Svartalfer, Trolde.
Alfifa se Alviva.
Alger Sigersøn, sællandsk Sagnkonge, II 24. 28 f. 31. 33 ff.
Alkil, skaansk Sagnkæmpe, II 109.
Almindinger, d. e. Jordstykker i Fælleseje, II 204.
Alrik, svensk Sagnkonge, I 201. 262 f. II 72. 74.
Alsted i Midtsælland II 40. 260. 283.
Alver, svensk Sagnkonge, II 43. 46. 54. 72.
Alvild, Skjolds Dronning, I 28 f.
Alvild, Gøtars Datter, Frodes Dronning, I 237. 240 ff.
Alvild, svensk Kongedatter og Skjoldmø, II 18. 25 ff.
Alviva, Knud den stores Frille, II 224 f. 235.
Amled, dansk Sagnkonge, I 3. 6. 140 f. 148 ff. 200.
Ammelhede i Jylland I 176.
Amor, græsk-romersk Kærlighedsgud, II 18.
Amund se Aamund.
Anafjæld i Rusland I 304.
Anders Sunesøn, Ærkebisp af Lund, I 5. 12 ff.
Angantir, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Angantir, dansk Sagnkæmpe, I 315 f. 319.
Angel i Sønderjylland I 25. II 68.
Angers-Fragmentet af et Sakse-Haandskrift I 24. 28.
Anglerne, d. e. Englænderne, I 25. 177. 295. II 57. 68. 209. 222 ff. 236. 252. 255 f. 270. Jfr. Bretland og England.
Angul, Anglernes Stamfader, I 24 f.
Ansgar, »Nordens Apostel«, II 173 f.
Anulo se Aale.
Anund, Sagnkæmpe, II 13.
Anund (Jakob), svensk Konge, II 214. 228 f. 231. 233.
Arabien I 141.
Are, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Are hin enøjede, dansk Sagnkæmpe, II 68.
Arnbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Arngrim, svensk Sagnkæmpe, I 201. 268 ff.
Arnold Islænding, Sagamand, I 3. 195. 201. 246. 249. 251. 258. 262 f. 268.
Arnthor, norsk Sagnkonge, I 259.
Arvar-Odd, d. e. Pile-Odd, norsk Sagnhelt, I 270 f.
Asa se Aasa.
Asbjørn Estridsøn, dansk Høvding, II 256.
Aser, Nordens Guder, I 39 f. 48 ff. 136. II 72. 119. Jfr. Guder.
Asgaard I 48. 136, jfr. 304.
Aslak, Skjalm Hvides Hærmand, II 266 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Aslog, Regner Lodbrogs Dronning, II 143. 155. Jfr. Svanlog.
Asmund, svensk Sagnkonge, I 50 f.
Asmund, norsk Sagnkonge (i Viken), II 53 f.
Asmund, norsk Sagnhøvding, I 263 ff.
Asmund, Haldan Bjærgrams Søn, II 17.
Assandun i Sydengland II 223.
Asvid, norsk Sagnhøvding, I 263 ff.
Atle, dansk Sagnkæmpe, I 27.
Atle, Rings Fader, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Atle Skaaning, dansk Sagnhøvding, II 81. 83.
Aveke, Bisp i Roskilde, II 237. 262.
Avnebag se Agnbak.

Balder, nordisk Gud, I 117. 119 f. 123 ff.
Baldersbrønd, Landsby paa Sælland, I 117. 126.
Baldershøj paa Sælland I 117. 131 f.
Balsnes Syd for Throndhjemsfjord I 125.
Bare, dansk Sagnkæmpe, II 67.
Barre, vendisk Sagnkæmpe, II 68.
Beda den ærværdige, angelsaksisk lærd, I 25.
Begad, dansk Sagnkæmpe, I 335. II 67.
Belge, dansk Sagnkæmpe, I 335. II 67.
Bemune, Sagnkæmpe, I 301 f. II 69.
Bent, Sven Estridsøns Søn, II 271.
Beovulfdigtet, oldengelsk Kvad, I 87. 295.
Berg Skjald, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Bernhard, Biskop i Lund, II 213 f.
Berse, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Bersærker I 270 f. 317 ff. II 13 ff.
Besse, Grams Stalbroder, I 30 ff.
Bikke, Jarmeriks Raadgiver, II 103 ff.
Bild, Sagnkæmpe, I 198 f.
Billing, d. e. en lille Bid (Brød), Tilnavn, II 67.
Bilvis, Sigers Raadgiver, II 30. 34.
Birka, Købstad i Upland, II 214.
Birvil den blege, norsk Sagnkæmpe, II 64. 71.
Bispedømmer i Danmark II 212 ff. 237. 262 f.
Bisseruphavn se Hurrildshavn.
Bjarbe, Arngrims Søn, I 270.
Bjare, Sagnkæmpe, II 68.
Bjarke, dansk Sagnkæmpe, I 88. 97 f. 101 ff. 105 f. 109 ff.
Bjarke, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Bjarkemaal, dansk Oldkvad, I 4. 87 f. 102 ff. 140.
Bjarmer og Bjarmeland, ved det hvide Hav, I 57 f. 122. 268 f. 302. II 93. 122. 143. 158 ff.
Bjarne, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Bjovulf se Beovulf.
Bjærgram, d. e. klippestærk, Tilnavn, II 5. 11.
Bjørn, dansk Sagnkonge, II 119.
Bjørn, norsk Sagnhøvding, I 263 f.
Bjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282. 284 ff. 289. 291 ff.
Bjørn, norsk Sagnkæmpe, II 85.
Bjørn, islandsk Sagnfigur, II 136.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Bjørn Estridsøn, dansk Høvding i England, II 256.
Bjørn Godvinsøn, engelsk Stormand, II 236.
Bjørn Jærnside, Regner Lodbrogs Søn, II 150. 155. 160. 164. 168 ff.
Bjørn, Styrbjørns Fader, svensk Konge, II 188.
Bjørn fra Sogn, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Bjørn, Sven Estridsøns Søn, II 271.
Bjørn, Ulf Jarls Farfader, II 228. Jfr. Styrbjørn.
Blakmanner, opr. gl.-nordisk Navn for Valakkerne i Rumænien, II 26.
Blekinge I 18 f. II 53. 114.
Blig Braknæse, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Blot, d. e. blodige Ofre til Guderne, I 49. 55. 127. 222. 302. II 129. 191 f. 200.
Blot-Toste, norsk Sagnkæmpe, II 63.
Blæng Islænding, Sagnhøvding, II 67.
Blaavandshuk i Vestjylland I 17.
Bo, Odins Søn, Balders Hævner, I 138 f.
Bo, Jomsvikingehøvding, II 188. 191.
Bo Bramesøn, dansk Sagnkæmpe, II 68.
Bolvis (d. e. ondskabsfuld), Sigers Raadgiver, II 30 f.
Borgar, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Borge, dansk Sagnkæmpe, II 67. 75.
Borkar, skaansk Sagnhøvdlng, II 27. 40. 43 f. 47.
Brage, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Brak, Erik den maalspages Stiffader, I 238 ff. 245.
Brake, Haddings Fosterfader, I 40.
Braknæse, Tilnavn, II 71.
Brame se Bo Bramesøn.
Brand, Arngrims Søn, I 270.
Brand Billing, islandsk Sagnhøvding, II 67.
Brat Jyde, Sagnkæmpe, II 68.
Bremen II 212. 214. 272. Jfr. Adam af Bremen.
Bretland og Britterne I 25. 79 ff. 96. 156 ff. 168 ff. 200. 271 ff. II 57. 153. 270. Jfr. Angler og England.
Brodd, Sagnkæmpe, I 198 f.
Brodd, Arngrims Søn, I 270.
Broder, dansk Sagnkonge, II 104 ff. 108.
Broder, dansk Sagnkæmpe, II 125. 128.
Brune, Harald Hildetands Raadgiver, II 65. 72. 77.
Bryndal paa Island II 72.
Braavallakvadet I 4. II 51. 66 ff. 86. — Braavallaslaget II 51. 74 ff. 93.
Budle, dansk Sagnkonge, II 96. 101.
Bue se Bo.
Buge, Sagnkæmpe, I 198 f.
Bugge, dansk Sagnkæmpe, II 125. 128 f.
Byzants (Konstantinopel) I 48. 136. 138. 304. II 235. 263 f. Jfr. Asgaard og Hellespont.
Bødvar, Bjarkes Tilnavn, I 110.
Bøk, misforstaaet Egennavn, I 106.
Bøkerør i Sverige II 110.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Cicero. romersk Taler og Statsmand, I 280.
Cæsar, romersk Enehersker, I 280.

Dag, russisk Sagnkonge, I 256. 260.
Dag den grenske (d. e. fra Grenland), norsk Sagnkonge, II 69.
Dal hin digre, vendisk Sagnfyrste, II 57. 68.
Dalby i Skaane II 262 f.
Daleman, Høvedsmand i London, I 85.
Dan, dansk Sagnkonge, I 24 ff. 195.
Dan, dansk Sagnkonge, I 195. 198.
Dan mikilláti (d. e. den storladne) I 195 f.
Danaerne, gl. Navn paa Grækerne, I 25.
Danebod se Danmarks Bod.
Danerne I 24 ff. 83. 273 ff. II 107. 152. 263.
Danevirke II 190.
Danmarks Beskrivelse I 17 ff.
Danmarks Bod, Thyres Tilnavn, II 194.
Dansk Tunge I 88.
Dardanellerne se Hellespont.
Daxon, østerlandsk Sagnkonge, II 157 f. 161 ff.
Dian, østerlandsk Sagnkonge, II 157.
Didrik, oldtysk Sagnkæmpe, (= Østgotekongen Theodorik) II 18.
Diger, d. e. tyk, Tilnavn, II 68.
Dimar, Sagnkonge i Jæmtland m. m., I 260.
Diser, d. e. Gudinder, se Guder og Norner.
Djursaa i Jylland II 265 f.
Donaufloden II 5.
Dorne, Sagnkonge i Kurland, I 68 f.
Dovre Fjæld i Norge II 84.
Drager se Orme.
Dravger, d. e. Genfærd, Dødninger, I 44 f. 73. 265 f.
Drot, norsk Sagnkongedatter, II 41 ff. 48.
Dublin i Irland I 200. 303 f. II 93. 165. 181.
Dudo, normannisk Historieskriver, I 25.
Duk, vendisk Sagnfyrste, II 57. 68.
Dunvat, Regner Lodbrogs Søn, II 149. 164.
Dynaborg i Rusland I 47. 71 f.
Dødemaning I 44 f.
Dødninger se Dravger.
Dødsgudinde og Dødsrige se Hel.
Døler, d. e. Dalfolk, se Gudbrandsdøler.

Ebbe, Longobardernes Høvding, II 113.
Ebbe, Sagnkæmpe, II 19 f. 23.
Ebbe Sibbesøn, svensk Sagnkæmpe, II 96 f.
Edelraad I, engelsk Konge, II 178. 180. 183 f. Jfr. Ædelred.
Edeskov paa Grænsen mellem Norge og Sverige II 58.
Edmund Jærnside, engelsk Konge, II 224 ff.
Edvard, engelsk Konge, II 184.
Edvard, engelsk Konge, II 209. 222. 224 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Edvard Bekenderen, engelsk Konge, II 253 f. 256 f.
Egder, Sagnkonge i Finland og Bjarmeland, I 268 f. II 16.
Egil Skeløje, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Egin, Bisp i Dalby, II 262 f. 272.
Eir, dansk Sagnhøvding, I 90. Jfr. Ægir.
Ejderen I 17. 90. 192 f. II 189.
Ejnar se Enar.
Ejsten se Østen.
Ejvind se Evind.
Elben I 16. 195. 198. 259. 306. II 139.
Ella, dansk Sagnkæmpe, II 67. 75.
Ella, engelsk Konge, II 143. 153. 164 ff.
Ellekvinder II 21 f. Jfr. Alfer og og Trolde.
Elvegrimer, d. e. Mænd fra Landet ved Gøtelven, II 70.
Emma se Imma.
Enar Skage, norsk Sagnkæmpe, II 72.
Enar Thambeskælver, norsk Høvding, II 202. 217 f.
England og Englænderne I. 12. 24 f. 61. 66. 87 f. 141. 156 ff. 167 ff. 177. 195. 274. 295. II 95. 143. 164 f. 168 ff. 175 ff. 180. 183 ff. 202. 209. 213. 219 f. 222 ff. 228. 235 f. 252 ff. 262. 269 f. Jfr. Angler og Bretland.
Enni-Gnup se Gnup.
Ennius, romersk Historieskriver, I 280.
Eppe, tysk Hærfører, II 189.
Erand, Sagnhøvding, II 64.
Erik, dansk Konge, II 172 f.
Erik (Barn), dansk Konge, II 172 ff.
Erik, dansk Sagnkonge, II 164 f.
Erik, svensk Sagnkonge, I 201. 262 f.
Erik, Frodes Søn, svensk Sagnkonge, II 10 ff.
Erik Blodøkse, norsk Konge, II 186.
Erik Egode, dansk Konge, II 271.
Erik den maalspage, norsk Sagnhelt, I 6. 201 f. 211 ff. 251 ff. 264 f. 267 ff. 281.
Erik Sejrsæl, svensk Konge, II 183. 188 f. 202. 208. 210.
Erik Væderhat, Regner Lodbrogs Søn, II 155. 164. 170.
Erik se Saga-Erik.
Erling Snog, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Ermanarik, østgotisk Konge, II 95.
Ermuthrud, skotsk Sagndronning, I 169 ff. 176.
Esbern, Regner Lodbrogs Svigerfader, II 155 f. 160 f.
Esbern Snare, sællandsk Stormand, II 38.
Esbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Eske, dansk Sagnhøvding, I 90.
Eskil, skaansk Sagnkæmpe, II 109.
Estland og Esterne I 70. 259 f. 263. 298. II 74. 92.
Estrid, Knud den stores Søster, II 226. 228. 230 f. 235 f. 238. 249. 252.
Evind, dansk Sagnkæmpe, II 186 f.

Falster II 204.
Fanning, Sagnkæmpe, I 198 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fenge, dansk Sagnkonge, I 140. 146. 148 ff. 154 ff. 161 ff. 168 ff.
Fin, Sagnkæmpe, I 198.
Fin fra Fjordene, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Finland, Finmarken og Finnerne I 36 f. 122. 263. 268 f. 296. II 16. 26 f. 159 f. 197. Jfr. Bjarmer, Lapland og Skridfinner.
Firðafylke se Fjordene.
Fjale-Berse, d. e. Berse fra Fjalafylke i Norge, II 71.
Fjaller, skaansk Sagnhøvding, I 175.
Fjordene, d. e. Firðafylke i Norge, II 71.
Flebak, vendisk Sagnhøvding, II 92.
Flettir, Tilnavn, II 70.
Floke, russisk Sagnhøvding, I 302.
Folke, dansk Sagnhelt, I 177 f. 180 f.
Folke, svensk Sagnkonge, II 72.
Folkeæventyr se Æventyr.
Fostbroderskab I 45.
Frakke, Sagnkæmpe, I 301.
Frankrige og Frankerne I 12. 25. 195. II 139. 142. 250. Jfr. Valland.
Frederik II, tysk Konge, I 16.
Fred-Frode, dansk Sagnkonge, I 66. 201 f., jfr. 295. Jfr. Frode den fredgode, Frode Haddings Søn, og Frodefreden.
Fredgode, Tilnavn, I 247.
Frej se Frø.
Fridlev hin hvate (d. e. den raske), dansk Sagnkonge, I 195. 198 ff. 202. 225. 253.
Fridlev, Frodes Søn, dansk Sagnkonge, I 279. 281 ff. II 51.
Fridlev, Ingelds Søn, I 309. II 5.
Fridlev, Regner Lodbrogs Søn, II 147 f. 153. 155. 164.
Frigg, nordisk Gudinde, I 48 f. 113. II 114.
Frisland og Friserne i Nordtyskland I 78 f. II 136. 139 ff.
Frisland og Friserne i Sønderjylland I 17 f. II 56. 68. 76.
Frode, dansk Konge, II 175.
Frode, Helges og Roes Farbroder, II 5.
Frode hin fredgode, dansk Sagnkonge, I 201 ff. 219 ff. 281. 286. 288. 296.
Frode, Fridlevs Søn, dansk Sagnkonge, I 6. 294 ff. 305 ff. 316 f. 323. 325. 327. 329 ff. 337 ff. II 92.
Frode hin frøkne (d. e. den tapre), dansk Sagnkonge, I 195 ff.
Frode, Haddings Søn, dansk Sagnkonge, I 62. 66 ff. 96. 108.
Frode, Ingelds Søn, I 309. II 5.
Frode, Olafs Søn, dansk Sagnkonge, II 6 ff. 13.
Frodefjæld i Norge I 267.
Frodefreden I 202. 261. 267. 275 ff.
Frodes Love I 249 ff. 255 f. 267.
Froste se Kole-Froste.
Frø (Frej), nordisk Gud, I 55. 127. 302. II 72. 146. — Frøblot, d. e. Offer til Frø, I 55, jfr. 127.
Frøger, norsk Sagnkonge, I 196 f.
Frøgerd, norsk Sagnkongedatter, Fridlevs Brud, I 288. 291. 293 f.
Frøkasund i Norge I 288 f.
Frøke, Fridlevs Hærmand, I 288.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Frøkn, d. e. tapper, Tilnavn, I 196. II 64.
Frøvar, Kong Roes Datter, I 295.
Frøvin, dansk Sagnjarl, I 177 ff. 183 ff. 187.
Fulbert, Bisp af Ribe, II 219.
Fyn og Fynboerne I 13. 18. 49. II 8. 41. 44. 67. 97. 257.
Fyrisvoldene, d. e. Fyrissletterne, ved Upsal, I 88. 96. 108.

Galder se Trolddom.
Gallerne, d. e. Valerne, Walesboerne, II 164 f.
Gambaruk, dansk Sagndronning, II 113.
Gamle-Knud, d. e. Knud den store, II 262.
Gandalf Gubbe, Sagnkæmpe, II 69.
Gandvig, d. e. det hvide Hav, I 22.
Garðar se Gaardene.
Garne, Havn i Østsverige, II 73.
Gave-Ræv se Ræv.
Geater, nordisk Oldfolk, I 195. Jfr. Jyder.
Gedesø ved Hallands Kyst II 269.
Gegad, irsk Sagnkæmpe, I 303.
Geirrød, Jætte, II 120. 122. 125 ff.
Gelder, saksisk Sagnkonge, I 121 f. 125 f.
Gér fra Lifland, Sagnkæmpe, II 68.
Gerbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Gerbrand, Bisp i Roskilde, II 213 f. 237.
Gerd den glade, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Geridaslav, russisk Fyrste, II 228. Jfr. Jarislav.
Gerik, Gevars Søn, norsk Sagnhøvding, I 139.
Gerud, dansk Sagndronning, Amleds Moder, I 148 f. 154 ff. 165 ff. 175.
Gervendel, jydsk Sagnjarl, I 146.
Gestiblinde, et af Odins Navne, I 262 f.
Gevar, Høders Fosterfader, I 92. 118. 120 f. 123 f. 126. 138.
Ginnunga-Gab, Ursvælget i nordisk Mytologi, II 75.
Gislemark i Sverige II 72.
Glenø ved Sælland I 199.
Glomer, Sagnhøvding, I 259 f.
Glum, Haddings Skatmester, I 52.
Glum den gamle, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Glum fra Vermland, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Gnep hin gamle, dansk Sagnhøvding, II 67. 76.
Gnisle, vendisk Sagnkæmpe, II 68.
Gnup, Konge i Slesvig, II 170. 174.
Goder, d. e. hedenske Præster, II 166.
Godord, d. e. hedensk Præstedømme, I 137.
Godvin, engelsk Jarl, II 236. 254 ff. 269.
Gorm, dansk Sagnkonge, II 119 ff. 134 ff.
Gorm den engelske, dansk Konge, II 175 f.
Gorm Løge eller Gorm den gamle, dansk Konge, II 119. 174. 177 ff. 195.
Gorm, Sven Estridsøns Søn, II 271.
Gote, Tilnavn, II 71. 76.
Goterne, østgermansk Folkeslag, I 25. II 95. Jfr. Østgoterne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gram, dansk Sagnkonge, I 29 ff. 47.
Grane fra Bryndal, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Grenland i Norge II 69.
Grensle, Sagnkæmpe, II 68.
Grep, Vestmars Søn, Frodes Hirdmand, I 203 f. 209 f. 219 ff. 226 f. 250.
Gretter den vrange, norsk Sagnkæmpe, II 71. 76.
Grida, Dans Dronning, I 26.
Grim, Sagnkæmpe, II 68.
Grim, norsk Sagnkæmpe, II 58 ff.
Grim fra Skær, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Grimme, norsk Sagnkæmpe, II 16 f.
Grinder, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Grip, Jætte, I 33.
Gro, svensk Sagnkongedatter, Grams Dronning, I 30 ff. 40.
Gro, Borkars Brud, II 27.
Grubbe, norsk Bonde (Sagnfigur), I 292.
Grunde, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Græsk og Grækere I 299. II 279. Jfr. Byzants.
Grønsund mellem Falster og Møn II 161. 204.
Gudbrandsdøler, d. e. Mænd fra Gudbrandsdalen i Norge, II 77.
Guder og Gudinder I 35. 39 ff. 48 ff. 54 ff. 75. 103. 113. 117 ff. 124 f. 127. 129. 132 ff. 136 ff. 197. 202. 216. 222. 235 f. 239. 241. 266. 294. 296. 298 ff. 302. 333. 340. II 12. 33. 48. 72. 75. 77 f. 107. 112. 114. 119 f. 129 ff. 133 ff. 146. 151. 166. 177. 191 f. 200.
Gudfast, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Gudfred, dansk Konge, II 136. 138 ff. 190.
Gudmund, Jætte, Geirrøds Broder, II 122 ff. 128.
Gudorm, dansk Sagnkonge, Haddings Broder, I 40 f. 47.
Gudorm, Haddings Svigersøn, I 62 ff.
Gudorm, dansk Kongeætling, II 173 f.
Gudorm, dansk Konge i England, II 176.
Gudrun, Troldkvinde (= den fra Eddakvadene kendte G. Gjukes Datter) II 106.
Gudskalk, Venderfyrste, II 236 f. 259. 271.
Guldalen se Gølerdal.
Gulland (i Østersøen) og Guterne I 47. II 73. 76. 114.
Gumme af Gislemark, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Gunbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Gunild, svensk Sagndronning, I 51.
Gunild (Kongemoder), Erik Blodøkses Dronning, II 186. 188.
Gunild, Sven Tjugeskægs Dronning, II 217.
Gunild, Knud den stores Datter, II 226. 235 f.
Gunild, Sven Estridsøns Dronning, II 271 f.
Gunne, norsk Sagnhøvding, Gevars Drabsmand, I 138.
Gunne, norsk Sagnkæmpe, II 58 ff.
Gunne, Jarmeriks Fostbroder, II 98 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gunner, svensk Sagnhøvding, II 41 ff. 46.
Gunnolm, norsk Sagnkæmpe, I 198 f.
Gunthjov, Sagnkonge i Vermland, I 262.
Gunvar, dansk Sagnkongedatter, Frodes Søster, I 203 f. 210. 223. 229 ff. 237 ff.
Gute Alfsøn, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Guter, se Gulland.
Gyda, Ulf Jarls Søster, II 236.
Gyda, Sven Estridsøns Dronning, II 271 ff.
Gyrid, sællandsk Sagndronning, II 27. 41. 45 f. 49 f. 52.
Gyrid, Harald Blaatands Dronning, II 188. 193.
Gølerdal i Norge II 147.
Gøtar, norsk Sagnkonge, I 210 ff. 227 f. 237 ff. 251 f.
Gøtar, svensk Sagnkonge, II 96 ff. 101.
Gøtar, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Gøte, norsk Sagnkonge, II 136 ff.
Gøtelven II 70.
Gøter, dansk Sagnkæmpe, II 68.
Gøtland og Gøterne I 18. 22. 30. 35. 104. 111 f. 114. 262. II 6 f. 19 f. 25. 51. 70. 73. 76. 109. 160.
Gøtrik, dansk Sagnkonge, II 136 ff. 144. Jfr. Gudfred.
Gøtvar, Koles Hustru, I 202 f. 205 f. 230. 238.
Gaader I 152 ff. 224 f.
Gaard fra Stangby, skaansk Sagnhøvding, II 67. 76.
Gaardene, Navn paa det russiske Rige, I 48.
Had-Barder, nordisk Folkeslag, I 295.
Hadd den haarde, norsk Sagnkæmpe, II 71. 76.
Hadding, dansk Sagnkonge, I 29. 39 ff. 71. 73. 200.
Hadding, Navn paa to Arngrimssønner, I 270.
Hadeland i Norge II 69.
Hader, norsk Sagnkonge, II 16 f.
Hader, jydsk Sagnhøvding, II 41. 53.
Hader, dansk Sagnkæmpe, Starkads Drabsmand, II 87. 89 ff.
Haderslev i Sønderjylland II 53.
Hagbard, norsk Sagnkonge, II 18. 28 ff.
Hake, Haamunds Søn, dansk Sagnhøvding, I 302 f. 335 f. 341. II 24. 29 ff. 37 ff. 69. 74. 76.
Hake Huggen-Kind, sønderjydsk Sagnkæmpe, II 67.
Hake den hustore, Sagnkæmpe, II 39 f.
Hake Sællandsfar, dansk Sagnkæmpe, II 37.
Hake, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Hakeshøj i Midtsælland II 40.
Haldan, dansk Sagnkonge, I 87 ff.
Haldan, dansk Konge, II 171.
Haldan, svensk Sagnkonge, I 281. 289. 294. 308. 315. 323. 333.
Haldan Bjærgram, dansk Sagnkonge, II 5. 7 ff. 19 f.
Haldan (Hareskaar), dansk Sagnkonge, II 5. 18. 27. 43 ff. 52.
Halland og Hallandsfarerne I 18. II 84. 96 f. 108. 148. 189. 266.
Halsten hin hvide, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Hamborg I 16. 306. II 272.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hame, saksisk Sagnkæmpe, I 305 f. II 68. 92.
Hame, Sagnkonge, II 73.
Hame, engelsk Sagnkonge, II 153. 165.
Handvan, Sagnkonge i Dynaborg, I 47. 71 f.
Hane, fynsk Sagnhøvding, II 41. 44.
Hannover i Nordtyskland I 306.
Hanunde, Hunekongens Datter, Frodes Dronning, I 204 ff. 221. 224 ff. 237 f. 252. 254.
Harald, dansk Sagnkonge, Haldan Bjærgrams Fader, II 6 ff.
Harald, Haldan Bjærgrams Broder, II 7 ff. 12.
Harald, dansk Sagnkonge, II 119.
Harald, dansk Konge, II 176.
Harald, Sagnkæmpe, II 69.
Harald, Højraner, I 131 f.
Harald Blaatand, dansk Konge, II 119. 170. 176. 180. 183 ff. 206. 208 f. 212.
Harald Godvinsøn, engelsk Konge, II 236. 255 ff. 269 f.
Harald Gunildsøn (Graafeld), norsk Konge, II 183. 186 ff. 190 f.
Harald Harefod, engelsk Konge, II 235 f. 249. 252.
Harald Hén, dansk Konge, II 271.
Harald Hildetand, dansk Sagnkonge, I 294. II 5. 27. 51 ff. 65 ff. 74 ff.
Harald Haardraade, norsk Konge, II 223. 228. 235. 263 ff.
Harald Haarfager, norsk Konge, II 184 ff.
Harald Kesje, dansk Kongesøn, I 131.
Harald (Klak), dansk Konge, II 144. 150 f. 153 f. 165 f. 172 ff.
Harald Olafsøn, norsk Sagnkonge, II 69.
Harald fra Thoten, norsk Sagnkonge, II 70.
Hardben, svensk Sagnkæmpe, I 15 f.
Harde-Knud, Gorms Fader, dansk Konge, II 174 f.
Harde-Knud, Knud den stores Søn, dansk Konge, II 226. 235 f. 252 ff.
Hardgrep, Jættekvinde, I 41 ff.
Hareskaar, Øgenavn, II 44 f.
Hasting, Vikingehøvding, I 39.
Hav, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Havbyrd, Landsby i Midtsælland, II 37.
Havlide, Jætte, I 40.
Hebriderne se Syderøerne.
Hede, Skjoldmø, Sagndronning i Hedeby, II 67 f. 74. 78 ff.
Hedemarken, Landskab i Norge, I 263.
Hekla paa Island I 20 f.
Hekse se Trolddom og Trolde.
Hel og Helhjem, d. e. Dødsgudinden og Dødsriget, I 32 f. 44 f. 65. 114. 131. 175. 268. 335. 342. II 33 ff. 47 f. 59 f. 66. 88. 90. Jfr. Helvede.
Helga, dansk Sagnkongedatter, Ingelds Søster, I 296. 309 ff. 322 f. II 92.
Helge, dansk Sagnkonge, Roes Broder, I 87 ff. 118. II 5.
Helge, norsk Sagnkonge i Haalogaland, I 122 ff. 126.
Helge, norsk Sagnkonge, Helgas Brudgom, I 315 ff. 322 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Helge Hundingsbane, dansk Sagnkonge, I 88. 90.
Helgenæs i Jylland II 200.
Helgeaa i Skaane II 221. 233 ff.
Helhjem se Hel.
Helkær i Midtsælland II 39. 287.
Hellespont (Dardanellerne) I 47. II 103 f. 106 f. 157 f. 165. Jfr. Byzants og Østerleden.
Helsingland i Sverige I 54. 259 f. 263. II 10 f. 15.
Helvede II 135. 229.
Helvin, norsk Sagnkonge, II 28. 31.
Hemming, dansk Konge, II 142.
Hendil, Sagnkonge, II 73.
Henrik, saksisk Sagnkonge, I 36 ff.
Henrik, svensk Sagnkongesøn, I 50.
Henrik III, tysk Kejser, II 235 f.
Henrik, Bisp i Lund, II 262 f.
Henrik, Bisp i Slesvig, II 213. 219.
Herkules, græsk Halvgud, I 30. 176. II 124.
Herlek, Gevars Søn, norsk Sagnjarl, I 139.
Herlev, Sagnkæmpe, II 69.
Herrød, svensk Sagnkonge, II 148 f. 155.
Herse, en Høvdingetitel, I 237. 255.
Hexaëmeron, teologisk Læredigt, I 13.
Hiden, norsk Sagnkonge, I 201. 258 ff. II 69.
Hiden, norsk Sagnkongesøn, I 289 f. 294.
Hidensø ved Rygen I 258. 262.
Hild, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Hilde, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Hilde, dansk Sagnkongedatter, I 258 f. 261 f.
Hildebrand, oldtysk Sagnkæmpe, II 18.
Hildeger, svensk Sagnkonge, II 18. 43. 46 ff. 52.
Hildegisl, tysk Sagnhøvding, II 29 ff.
Hildetand, Tilnavn, II 53.
Hirdlov se Vederlov.
Hiteren, norsk Ø, I 125.
Hjall, norsk Sagnkæmpe, II 61 ff.
Hjalmer, nordisk Sagnhelt, I 270 f.
Hjalte, dansk Sagnkæmpe, I 88. 97 f. 101 ff. 112 ff.
Hjalte, islandsk Sagnkæmpe, II 67.
Hjargar, Roes og Helges Broder, I 88.
Hjarne Skjald, dansk Sagnkonge, I 202. 279 ff. 286 ff.
Hjarnø i Horsens Fjord I 287.
Hjarrande, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Hjarvard, dansk Sagnhøvding, Rolfs Banemand, I 88. 98 ff. 105. 108. 110 f. 114 f. 118. 127.
Hjarvard, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Hjort, den vilde, Navn paa en af Hjarvards Kæmper, I 110.
Hjälleskata i Vermland II 63.
Hjørungavaag i Norge II 193.
Hjørvard, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Hler se Ler.
Hoder se Høder.
Hogne, dansk Sagnkonge, I 201. 258 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hogne den husnilde, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Holm, nordisk Sagnkonge, II 73.
Holmgaard (Novgorod), russisk By og Rige, I 260.
Holstén I 16. Jfr. Saksland og Sakserne.
Holte, nordisk Sagnkonge, II 73.
Horne Herred og Horns Rev i Vestjylland I 17.
Hort, dansk Sagnhøvding, II 67. 75.
Hroar se Roar og Roe.
Hrok den svarte, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Hroptr og Hrostr se Roster.
Huggen-Kind, Tilnavn, II 67.
Huglek, dansk Sagnkonge, I 195 f.
Huglek, irsk Sagnkonge, I 302 f.
Humble, dansk Sagnkonge, I 24 ff.
Humble, nordisk Sagnkæmpe, II 68.
Humbrerne, Folkeslag i England, II 57. 143.
Hun, Sagnkonge over Hunerne, I 204 ff. 252 ff.
Hun, Navn paa to norske Sagnkæmper, II 68. 71. 75.
Hundekonge II 42.
Hunding, svensk Sagnkonge, I 59. 65. 72.
Hunding, saksisk Sagnkonge, I 88. 90. 92.
Hunding, Sagnkæmpe, I 85.
Hunding, sællandsk Sagnhøvding, II 41. 53.
Hundred, Hærinddeling, II 68.
Huner, Sagnfolk (= Hunner) I 201. 204 ff. 252 f. 256 ff. II 73.
Hungér, Sagnkæmpe, II 68.
Hunke, Sagnkæmpe, II 69.
Hunnerne, asiatisk Folkeslag, I 25. II 95. Jfr. Huner.
Hurrildshavn i Sydsælland I 195. 199.
Hvide, Tilnavn, II 71. 219 f. 266. 268.
Hvide Hav I 57. II 122. Jfr. Gandvig.
Hvide-Ætten II 261. 269.
Hvirvil, nordisk Sagnhøvding, I 198 f. II 64.
Hviteby i Skaane II 147.
Hvitserk, Regner Lodbrogs Søn, russisk Sagnfyrste, II 143. 155. 158. 162 f.
Hvitting, Haldans Sværd, II 46.
Hær fylkes I 58. II 54 f. 68. 73 f. 77.
Hærlov se Vederlov og Lovgivning.
Hærvig, d. e. Kalundborg Fjord, II 38 f.
Hødbrodd, svensk Sagnkonge, I 92 f. 117 f. II 69.
Høder, dansk-svensk Sagnkonge, I 92. 117 ff. 141.
Høg, Tilnavn, II 70.
Høgne se Hogne.
Højer (Høder), By i Sønderjylland, I 128.
Højranere I 131 f.
Høking, Agners Sværd, I 110.
Haakon, norsk Sagnkonge over Nidrerne, I 55.
Haakon, Sagnkæmpe, I 85.
Haakon, svensk Sagnkæmpe, II 10.
Haakon Adelstensfostre, norsk Konge, II 183 ff.
Haakon, Harald Blaatands Søn, II 193 f. 222.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Haakon Sigurdsøn (hin onde), norsk Jarl, II 183. 191 ff.
Haakon fra Stangby, skaansk Bonde, II 231 f.
Haalogaland, det nordligste Norge, I 122 f. 264. 266. II 120.
Haamund, norsk Sagnkonge, II 28. 30 f. 37. 40.
Haamund, foregaaendes Søn, II 28. 31.
Haamundsvig II 31.
Haanev, saksisk Sagnkonge, I 297. 306 f.
Haar, Sagnkæmpe, II 69.
Haared, Bisp af Slesvig, se Henrik.
Haarek, to danske Konger, II 173 f.
Haasten, norsk Sagnkæmpe, II 69.

Ime, dansk-vendisk Sagnhøvding, II 68.
Imesland II 69.
Imma, Knud den stores Dronning, II 226. 254.
Inge, Alvers Søn, svensk Sagnkonge, II 54 f. 72 f.
Ingeld, dansk Sagnkonge, I 295 f. 307 ff. 315. 317. 323 ff. II 5. 92.
Ingeld, foregaaendes Søn, I 309. II 5.
Ingeld, Sagnkæmpen Agners Fader, I 88. 97. 110.
Ingeld, Alvers Søn, svensk Sagnkonge, II 54 ff.
Ingeldskvadet I 4. 295 f. 331 ff.
Irland og Irerne I 66. 200. 274 f. 302 ff. II 37. 82. 85. 93. 165 f. 177. 180 f.
Isefjord II 212. Jfr. Isøre Ting.
Island og Islændingerne I 3 f. 15. 19 ff. 195. 201. 246. 258. 275. II 5. 51 ff. 67. 70. 72. 80. 95. 119 f. 136 f. 143 f. 155. 265.
Ismar, vendisk Sagnkonge, II 98 ff.
Isulf, Frodes Formynder, I 202.
Isøre ved Isefjord I 127.
Isøre Ting I 127. 202. II 212.
Italien I 12. II 114. 235.
Ivar (Benløs), Regner Lodbrogs Søn, dansk Vikingehøvding, II 143. 150. 161. 163 ff. 167 ff.
Ivar Thruve, norsk Sagnkæmpe, II 72.

Jakob se Anund.
Jarislav, russisk Fyrste, II 270. Jfr. Geridaslav.
Jarmerik, dansk Sagnkonge, II 95. 97 ff. 157.
Jarnberaland i Dalarne (Sverige) I 260.
Jaroslav se Jarislav og Geridaslav.
Jomsborg i Odermundingen II 68. 188. 200. 204.
Jomsvikinger II 183. 188. 191 ff. 202 ff.
Jon Sverkesøn, svensk Kongesøn, II 108.
Jorvik, d. e. York i England, II 165.
Julin (= Jomsborg) II 188. 200 f. 204. Jfr. Jomsborg.
Julius se Cæsar.
Jupiter, romersk Gud, I 299.
Jurid, Fridlevs Frille, I 293 f.
Jylland og Jyderne I 3. 13. 17 f. 60. 90. 128. 140 f. 146. 160. 175 ff. 194. 247. 258. 261. 276. 287. II 41. 53. 56. 68. 80. 85. 97. 144. 147 f. 150. 161.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

189. 191. 198. 204. 219 f. 257. 265. 282.
Jæderen, Landskab paa Norges Vestkyst, I 245. II 41. 71. 82.
Jælling, Kongsgaard i Jylland, I 180.
Jællingehøjene og -stenene II 182. 195. 198.
Jæmtland og Jæmterne I 259 f.
Jærnbyrd II 212.
Jærnside, Tilnavn, II 155.
Jætter og Jætteland I 22 f. 30. 32 ff. 39 ff. 50. 53 ff. 73. 281. 283. 289 ff. 296. 298. II 19 ff. 108. 119 ff. Jfr. Trolde.
»Jættestuer« I 23.

Kalmar i Sverige II 74.
Kalundborg paa Sælland II 38.
Karl den store, romersk Kejser, II 136. 139. 141 f. 154. 160.
Karl, Sagnjarl i Gøtland, II 6 f.
Karl, Jarl i Halland, II 108.
Karl se Kekle-Karl.
Karlhøfde, dansk Sagnkæmpe, II 186 f.
Karlsevne, Jomsviking, II 188. 192 f.
Kekle-Karl, d. e. Karl den stridbare, dansk Sagnkæmpe, II 72.
Kelther, svensk Sagnjarl, II 160.
Keltiske Folkestammer I 281. Jfr. Britter, Galler, Irer, Skotter.
Kerr, nordisk Sagnhøvding, II 93.
Kervil, irsk Sagnkonge, I 275.
Kiev, By i Rusland, II 143.
Kirke, se Bispedømmer og Kristendom.
Knud, Gorms Søn, dansk Kongeætling, II 177. 180 ff. 250.
Knud den hellige, dansk Konge, II 271.
Knud Lavard, dansk Hertug, I 16. 19. II 138.
Knud den store, dansk Konge, II 217. 221 ff. 252. 255. 262 f.
Knud Valdemarsøn, dansk Konge, II 221.
Knud se Harde-Knud.
Kol, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Kole, Frodes Fosterfader, I 202 f. 205 f. 224.
Kole-Froste, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Kolle, nordisk Sagnhøvding, I 62.
Koller, norsk Sagnkonge, I 140. 146 ff.
Kongevalg I 26. 127 f. 166 f. 202. 279. 286. II 170.
Konrad II, tysk Kejser, II 235.
Konstantinopel se Byzants.
Krage, Tilnavn, I 99.
Kristendom II 133 f. 165 f. 173 ff. 177 f. 191. 198. 200. 202 f. 210 ff. 229 f.
Kristi Fødsel I 275 f.
Krok fra Aker, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Kraaka, Erik den maalspages Stifmoder, I 212. 214 ff. 238. 242 ff.
Kraaka se Aslog.
Kullebjærget i Skaane II 197 f.
Kurland og Kurerne I 45. 68 f. 141. 259. 304. II 74. 92. 102. 158.
Kuse, finsk Sagnkonge, I 122 f.
Kæte, dansk Sagnhelt, I 178 ff. 182 ff.
Kønugaard, russisk Rige, I 260.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ladgerd, norsk Skjoldmø, Regner Lodbrogs Brud, II 146 f. 150 f.
Landvætter, d. e. et Lands Skytsaander, II 121.
Lapland og Lapmarken I 260. 263. Jfr. Finland.
Latinske Folk og Sprog I 4 f. 14. 194. 299. II 66. 274 f.
Ledestjærnen, d. e. Polarstjærnen, I 337.
Lefdag, Bisp i Ribe, II 213. 219.
Legere, d. e. Spillemænd, I 302 f. 328 f.
Lejre, Kongesæde paa Sælland, I 87. 92. 100 ff. 113. 175. 341. II 53. 67. 78. 142.
Lenne, dansk Sagnhøvding, II 81. 87. 93.
Leo III, romersk Pave, II 139.
Ler, dansk Sagnjarl, opr. Havjætte, I 90. II 93.
Lidarfylke i Norge I 242.
Lifland og Liverne I 71. II 68. 74. 103.
Lille Frisland se Frisland i Sønjylland.
Limfjorden I 17. II 148. 189.
Liser, Sagnhøvding, I 45.
Litilláti, Tilnavn, I 194 f.
Liver se Lifland.
Ljodbode, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Ljotar Trold, norsk Sagnkæmpe, II 63 f.
Lodbrog, Tilnavn, II 148 f.
Loke se Utgarde-Loke.
Loker, Sagnhøvding over Kurerne, I 45. 47.
Lombardiet II 114.
London i England I 85.
Longobarderne, germansk Folkeslag, II 108. 114.
Lovgivning I 28. 90. 92. 249 ff. 255 f. 267 f. II 140 f. 152. 202. 206 f. 212. 221 f. 229. 239 ff.
Ludvig den fromme, romersk Kejser, II 142. 154. 165 f.
Lund i Skaane I 3. II 213 f. 231. 262 f.
Lundeaarbogen II 136. 142.
Lysing, Haldans Sværd, II 46.
Læser, Sagnkonge, II 73 f.
Læsø i Kattegat I 90. 218.
Løder, dansk Sagnkonge, I 24 ff.
Løge, Tilnavn, II 178.
Løvi, Bjarkes Sværd, I 98.

Magnus, tysk Kongeætling, II 236.
Magnus den gode, norsk Konge, II 252 ff.
Mainz i Tyskland II 165.
Mandhjem, d. e. den af Mennesker beboede Del af Verden, II 134.
Marke, Bisp i Slesvig, II 219.
Mattul, finsk Sagnkonge, II 159 f.
Melbrik, skotsk Jarl, I 66. 79.
Melbrik, irsk Konge, II 165.
Merkur, romersk Gud, I 299.
Mevil, dansk Sagnkæmpe, I 259.
Middelhavet II 165.
Midfjordsbygd paa Island II 72.
Mid-Odin, Odins Afløser, I 49.
Mikilláti, Tilnavn, I 195 f.
Miming, Trold, I 120 f.
Mosede Klint paa Sælland II 287.
Mund, d. e. Fæstensgave, I 256.
Murial, skotsk Konge, II 164.
Møglegaard se Byzants.
Møn II 204.
Møre, Landskab i Norge, I 259. II 71.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Møre, Herred i Smaaland, II 114.
Maalspag, Tilnavn, I 201. 212. 241.
Maar hin røde, islandsk Sagnhøvding, II 72.

Nanna, Høders Brud, I 118 ff. 123 f. 126 f.
Nef, Sagnhøvding, II 64.
Nef, d. e. Næse, Tilnavn, II 70.
Nefgæld, d. e. Hovedskat, II 139.
Nidrerne, norsk Stamme, maaske bosat ved Nidaaen i Thrøndelagen, I 55.
Nidstang I 222 f.
Nidviser I 51. 53 f. 290 f. II 34 f.
Nils, dansk Konge, II 108. 271.
Nisaa i Halland II 266 ff.
Njord, nordisk Havgud, I 60.
Nordfrisland se Frisland i Sønderjylland.
Nordhavet I 17. 22. II 120 ff. 130 ff.
Nordhumber } se Humbrer.
Nordhumberland }
Nordmøre se Møre.
Norge og Nordmændene I 3 f. 18 f. 21 ff. 36 f. 55 ff. 117. 123. 125. 138 ff. 146. 195. 198. 201. 210 ff. 224 f. 238 ff. 252. 258 ff. 262 ff. 281 ff. 288 ff. 296. 298 ff. 315. II 5. 17. 41 f. 51 ff. 56. 58 ff. 66. 69 ff. 74. 80. 82 ff. 86. 97. 119 f. 136 ff. 143 f. 146 f. 150. 153. 163 f. 183 ff. 190 ff. 202. 208 f. 213 ff. 221 ff. 228 ff. 235 f. 248. 252 ff. 260. 265 ff. 274. 284.
Normannerne og Normandiet I 25. II 143. 226. 249. 269 f.
Norner, nordiske Skæbnegudinder, I 35. 294. II 48. 94.
Norrøn, d. e. nordisk, II 74.
Novgorod se Holmgaard.
Næfgæld se Nefgæld.

Odd, norsk Sagnkonge, II 82 f.
Odd, Frodes Frænde, I 203. 212 f. 216 ff. 225.
Odd vidførle, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Odd se Arvar-Odd.
Oddesund i Limfjorden II 189.
Oder se Øder.
Oderen, Flod i Tyskland, II 188.
Odin, nordisk Gud, I 39. 45 f. 48 ff. 57 f. 113. 119. 124. 132 ff. 197. 258. 262 f. 296. 299 f. 340. II 51 f. 54 f. 65. 77 f. 89. 107. 151.
Odinkar, Bisp i Ribe, II 219 f. 237.
Odinkar Hvide, svensk Missionsbisp, II 220.
Offa, engelsk Form af Uffenavnet, I 177.
Offote, Jætte, I 283.
Olaf, Alvers Søn, svensk Sagnkonge, II 54 f.
Olaf, Fridlevs Søn, I 293 f. Jfr. Ole den frøkne.
Olaf, Ingelds Søn, dansk Sagnkonge, I 309. II 5 f.
Olaf (Aale), dansk Konge, II 142.
Olaf, Erik Sejrsæls Fader, svensk Konge, II 188.
Olaf, norsk Sagnkonge i Thrøndelagen, II 56.
Olaf, Sagnkonge i Vermland, II 61 ff.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Olaf fra Hadeland, norsk Sagnkonge, II 69.
Olaf den hellige, norsk Konge, II 213. 221 ff. 228 ff. 235. 252.
Olaf Hunger, dansk Konge, II 271.
Olaf Skotkonge, svensk Konge, II 210. 213 f. 217. 228 f.
Olaf Tryggesøn, norsk Konge, II 202. 208 f. 213 ff.
Óláfr litilláti, dansk Sagnkonge, I 194 f.
Ole den frøkne, dansk Sagnkonge, I 294. II 51. 58 ff. 73. 79 ff. 87. 92.
Ole, svensk Sagnhøvding, II 72.
Olimar, russisk Sagnkonge, I 252 f. 255 f. 259 f.
Oller, nordisk Gud, I 137 f.
Orm hin angelske, Sagnkæmpe, II 57. 68.
Ormekampe I 67 f. 293. II 25. 148 f. 264.
Orm-i-Øje, Tilnavn, II 151 f.
Otto, Tysk Kejser, II 189 ff.

Palne, dansk Høvding, Tokes Fader, II 183. Jfr. Toke.
Paltiska, By i Rusland, I 71.
Paris i Frankrige I 12.
Paulus Diaconus, lombardisk Historieskriver, II 108. 114.
Pavestolen i Rom II 139. 175.
Petland, d. e. det nordligste Skotland, II 153.
Pipin, frankisk Konge, Karl den stores Søn, II 139.
Planeter I 299.
Pleskow se Paltiska.
Polen I 305.
Pompejus, romersk Statsmand, I 280.
Poppe, Missionsbisp i Danmark, II 202. 211 ff. 219.
Preussen se Samland og Semberne.
Pribignev, Venderfyrste, II 236.
Protevs, græsk Havgud, I 43.
Psyke, Amors elskede, II 18.

Rade Fynbo, dansk Sagnhøvding, II 67.
Rafn, norsk Hærmand (Sagnfigur) I 212 f.
Ragner, dansk Vikingehøvding, II 143. Jfr. Regner Lodbrog.
Rand, nordisk Sagnhøvding, II 64.
Rane, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Rane Hildsøn, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Ravn den hvide, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Ravnkel, islandsk Sagnkæmpe, II 72.
Reder Høg, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Redvard, nordisk Sagnhøvding, II 64.
Reginbrand se Rimbrand.
Reginfred, dansk Konge, II 144. 154. 165.
Regnald, nordisk Sagnhøvding, II 20. 24. 37.
Regnald, norsk Sagnkonge, II 41 ff.
Regnald, Regner Lodbrogs Søn, II 155.
Regnald Russer, Sagnkonge, II 73.
Regner, svensk Sagnkonge, I 66. 72 ff. 86. 91 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Regner, Erik den maalspages Fader, I 212 ff. 220. 238.
Regner, Haldan Bjærgrams Fosterfader, II 8 f.
Regner Lodbrog, dansk Sagnkonge, I 4. II 143 ff. 173.
Regnild, norsk Kongedatter, Haddings Dronning, I 55 ff. 60. 62.
Rendsborg I 192.
Rennesø ved Norges Vestkyst I 224. 252.
Revil, dansk Sagnkæmpe, I 259 f.
Rhinen i Tyskland I 79. 261. II 56. 139.
Ribe II 213. 219 f. 237.
Rikard, Hertug af Normandiet, II 226. 228. 249.
Rimbrand, Bisp i Aarhus, II 219.
Rind, russisk Sagnkongedatter, I 132 ff. 138.
Rinen se Rhinen.
Ring, dansk Sagnkonge, II 144 ff.
Ring, norsk Sagnkonge, II 82 f.
Ring, svensk Sagnkonge, II 51. 57. 65 f. 69 f. 72 ff.
Ring, sællandsk Sagnhøvding, I 36.
Ring Atlesøn, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Ringsted paa Sælland II 37.
Risaland, d. e. Jætteland, I 22. II 120 ff. Jfr. Jætter.
Riste Ørn i Ryg II 169.
Roald Taa, norsk Sagnkæmpe, II 71. 76.
Roar, Grams Fosterfader, I 29.
Roar se Roe.
Robert II, Hertug af Normandiet, II 226.
Rode, Tilnavn til Odin(?), I 340.
Rodomag (Rouen), By i Normandiet, II 249 f.
Roe, dansk Sagnkonge, I 87 ff. 92. 140. 295. II 5.
Roe, foregaaendes Farbroder, I 89.
Roe Sidskæg, dansk Sagnhøvding, II 67. 76.
Rolf Krage, dansk Sagnkonge, I 6. 87 f. 91 ff. 114 ff. 127 f. 140.
Rolf Kvindekær, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Roljung, Rolyng, Hede i Skaane, I 318 ff. II 94.
Roller, Erik den maalspages Broder, I 212 ff. 223. 226. 232. 238. 240. 245. 252. 259.
Rom i Italien II 139. 141. 175.
Romerkirken II 139. 166. 175. Jfr. Kristendom.
Romerne i Oldtiden I 14. 299. Jfr. Latin.
Romerriget, d. e. det tysk-romerske Kejserdømme, I 16. II 159 f. 235 f. Jfr. Tyskland.
Roskilde paa Sælland I 89. II 200 f. 213 f. 237 f. 261 f. 273. 276 ff. 282 ff.
Roskildekrøniken II 176. 202. 223. 235. 238. 253.
Roster, Navn paa Odin, I 133 f. II 151.
Rosthiof, finsk Sandsiger (Sagnfigur), I 132.
Rotal, By i Estland, I 70 f.
Rouen se Rodomag.
Rulleheste, d. e. Skibe, II 158.
Runamo, Klippe i Blekinge, I 18 f. II 52 f.
Runer, Runeindskrifter og Rune-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kvad, I 14. 18 f. 44. 134 f. 157. 212 f. 289. II 105. 160.
Rusla, norsk Skjoldmø, I 198. II 56. 83 ff.
Rusland og Russerne I 47 f. 69 ff. 77. 132 ff. 139. 141. 252. 254 ff. 260 f. 279. 281. 296. 301 f. 304. II 44. 46. 49. 73. 157 f. 163. 228. 270. Jfr. Østerleden.
Rut, Rolf Krages Søster, I 97 f. 105. 113.
Rut den raadvilde, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Rygen, Ø i Østersøen, I 258. 262. II 114.
Ræv, islandsk Sagnfigur, II 136 ff.
Røde, dansk Sagnkæmpe, II 44.
Røde, Tilnavn, II 72.
Røderan II 44.
Rørik, dansk Sagnkonge, Roes Søn, I 88. 106 f. 140.
Rørik, dansk Sagnkonge, Høders Søn, I 117. 139 ff. 148. 156. 175.
Rørik, jydsk Sagnhøvding, II 41. 53.
Raadbard, russisk Sagnfyrste, II 73.
Raadbard, Regner Lodbrogs Søn, II 149. 153. 155. 164.

Saga-Erik, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Sakse, dansk Historieskriver, I 1 ff. 24. 47 f. 66. 117. 136. 140. 195. 201 f. 246. 249. 262. 268. 280. 295 f. 304. 306. 315. II 5. 18 f. 27. 40. 51. 66. 76. 80. 86. 95. 108. 119. 136. 139. 142 ff. 154 f. 163. 165. 170. 172 ff. 177 f. 183. 185. 190 f. 193 f. 202. 208. 213 ff. 219 ff. 223 f. 226. 228 ff. 235 ff. 249 ff. 257 ff. 261 ff. 265. 269 ff. 273. 276.
Sakse Flettir, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Saksland og Sakserne I 24. 36. 38. 60. 90. 121 f. 125. 177. 187 ff. 192 ff. 195. 198. 260. 296 ff. 305 ff. 334. II 49 f. 74. 136. 138 ff. 154 f. 166. 191. 236. 259. Jfr. Tyskland.
Sakssværd I 103. 110.
Sale den gøtske, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Salgard, dansk Sagnhøvding, II 67.
Samland (d. e. Østpreussen) og Semberne I 304. II 92. 102. 158 f. 194. 222 f.
Samsø I 201. 268. 270 f.
Scipio Africanus, romersk Statsmand, I 280.
Seine, Flod i Frankrige, II 143. 154.
Sejd se Trolddom.
Sember se Samland.
Semgaller, Folkeslag Øst for Østersøen, I 304.
Serk, Bemunes Søn, dansk Sagnkæmpe, II 69.
Sibbe, svensk Sagnhøvding, II 96. 101.
Sicilien II 249.
Sidskæg, d. e. Langskæg, Tilnavn, II 67.
Siger, sællandsk Sagnkonge, II 19. 24 f. 29 ff. 38 ff.
Sigerstad i Midtsælland II 37. 39 f. 287.
Sigerætten se Siklingerne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sigfred, dansk Konge, II 144.
Sigfred, saksisk Sagnhertug, I 60 f.
Sigmund, Bemunes Søn, dansk Sagnkæmpe, II 69.
Sigmund fra Sigtune, svensk Sagnkæmpe, II 72.
Signe, finsk Sagnkongedatter, Grams Brud, I 36 f. 40.
Signe, svensk Sagnkongedatter, Haldan Bjærgrams Moder, II 6 f.
Signe, sællandsk Sagnkongedatter, Hagbards Brud, II 18. 24. 29 ff.
Sigrid, sællandsk Sagnkongedatter, Øders Brud, II 18. 20 ff.
Sigrid Storraade, svensk Dronning, II 202. 210. 214 ff.
Sigrid, Sven Estridsøns Datter, II 271.
Sigrud, svensk Sagnkongedatter, II 19 f.
Sigtryg, svensk Sagnkonge, I 30 ff.
Sigtryg, Konge i Slesvig, II 170.
Sigtune i Upland II 72.
Sigurd se Sivard.
Siklingerne (Sigerætten), sællandsk Sagnkongeslægt, II 18 f.
Sime, skaansk Sagnjarl, II 98.
Sirik, saksisk Sagnkonge, I 90.
Sivald, dansk Sagnkonge, Snjos Fader, II 108.
Sivald, svensk Sagnkæmpe, II 13 ff.
Sivald, nordisk Sagnhøvding, II 73.
Sivald, Jomsvikingehøvding, II 188. 191 ff.
Sivald, Sigers Søn, sællandsk Sagnkonge, II 24. 39 f.
Sivald, Ungvins Søn, sællandsk Sagnkonge, II 20. 23 f.
Sivar, saksisk Sagnkonge, II 49 f.
Sivard, dansk Sagnkonge, II 96 ff. 101.
Sivard, dansk Sagnkonge, II 169 f.
Sivard, norsk Sagnkonge, II 58. 63 f.
Sivard, norsk Sagnkonge, II 144. 146 f.
Sivard, svensk Sagnkonge, I 323. II 6. 10.
Sivard, Sagnkonge i Gøtland, II 25.
Sivard Orm-i-Øje, Regner Lodbrogs Søn, dansk Konge, II 150 ff. 153 f. 164. 168 ff. 174.
Sivard Ring, dansk Sagnkonge, II 144 ff.
Sivard Svinhoved, norsk Sagnhøvding, II 71.
Skade, nordisk Jagtgudinde, I 60.
Skage, d. e. Næs, Tilnavn, II 72.
Skagefjord paa Island II 72.
Skagen i Jylland I 17.
Skalk, vendisk Sagnkonge, I 89.
Skalk, Bjarkes Kammersvend, I 102 f.
Skalk Skaaning, dansk Sagnhøvding, I 262. 268. II 67. 76.
Skarde, svensk Sagnkæmpe, II 155.
Skat, norsk Sagnkæmpe, II 61 ff.
Skate, dansk Sagnkonge, I 89.
Skate, tysk Sagnjarl, I 27 f.
Skate, dansk Sagnhøvding, I 85.
Ske og Skedevad i Midtsælland II 38.
Skjalm Hvide, sællandsk Høvding, II 266. 268 f.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Skjold, dansk Sagnkonge, I 24. 27 ff. 36.
Skjoldmøer I 148. 198. 264. II 26 ff. 31 f. 56. 67 f. 74. 76. 78 ff. 83 ff. 146 f.
Skjoldunger I 24. 27. 66. 117.
Skotte, skotsk Sagnjarl, I 78. 84.
Skotland og Skotterne I 66. 78 ff. 84. 169 ff. II 40. 153. 164. 209.
Skrep, Vermunds Sværd, I 191 ff.
Skridfinnerne, finsk Folkeslag, I 22. Jfr. Finner.
Skrøter, Erik den maalspages Skib, I 212.
Skuld, Rolf Krages Søster, I 88. 99 f. 105.
Skum, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Skytherne, østerlandsk Folk, II 158. 162.
Skær i Skagefjord paa Island. II 72.
Skaane og Skaaningerne I 3. 13. 18. 175. 262. 268. II 18. 40 f. 53. 67. 69. 74. 79. 83. 86. 94. 97 f. 109. 144. 147 f. 150. 190. 197. 204. 208. 220 f. 230 ff. 235. 257. 260. 262. 266. 268.
Skaarskæg, Tilnavn, II 70.
Slesvig By i Sønderjylland I 178 f. 182. 184. II 67. 166. 170. 174. 177. 190. 213. 219.
Slænganbøgi (Slyngebaand), Tilnavn, I 140. 145.
Smaaland II 114.
Snirtir, Bjarkes Sværd, I 110 f.
Snjo, dansk Sagnkonge, II 108 ff. 119.
Sogn (Landskab) og Sognefjord i Norge II 56. 70 f.
Sokkelund Herred paa Sælland II 281.
Solør, norsk-svensk Grænselandskab, I 262 f.
Sote fra Sogn, norsk Sagnkæmpe, II 70. 76.
Sprageleg, Tilnavn, II 228.
Stade, By i Nordtyskland, I 90.
Stangby i Torna Herred i Skaane II 67. 231.
Stangebjærg i Gønge Herred i Skaane II 233.
Starkad, dansk Sagnkæmpe, I 6. 295 ff. II 24. 37 f. 51. 66. 75 f. 81. 86 ff.
Stavanger Fjord i Norge II 56.
Sten fra Vænern, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Stenbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Stevns Klint II 287.
Stikla, norsk Skjoldmø, I 264. II 56.
Stodderkonge II 63 f.
Storværk, Starkads Fader, I 297.
Strunik, vendisk Sagnkonge, I 248.
Styr den stærke, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Styrbjørn, svensk Kongeætling, II 183. 188 ff. 208. 228.
Stærkodder se Starkad.
Støvnæs (= Sokkelund) Herred paa Sælland II 281.
Suddatorp i Sønderjylland II 282.
Sumble, finsk Sagnkonge, I 36 f.
Sundet mellem Sælland og Skaane I 18. II 69.
Sune Ebbesøn, sællandsk Stormand, I 12.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Susaa paa Sælland II 38. 40.
Svanhvit, Haddings Datter, Valkyrie, I 66. 73 ff. 91 f.
Svanild, dansk Sagndronning, II 95. 103 ff.
Svanlog, Regner Lodbrogs Dronning, II 143. 155. 163 f.
Svarin, Sagnjarl i Gøtland, I 35 ff.
Svartalfer se Trolde.
Svaverne, tysk Folkeslag, I 177.
Sven, dansk Sagnhøvding, II 67.
Sven, dansk Vikingehøvding, II 174.
Sven Aggesøn, dansk Krønikeskriver, I 1. 140. 190. II 5. 174. 178. 222. 235 f.
Sven Alvivasøn (Knud den stores Søn), norsk Konge, II 235 f. 248.
Sven Estridsøn, dansk Konge, I 6. II 236. 252 ff.
Sven, foregaaendes Søn, II 271.
Sven Nordmand, Bisp i Roskilde, II 274 f. 284.
Sven Skaarskæg, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Sven Tjugeskæg, dansk Konge, I 89. II 198 ff. 202 ff. 222.
Sverige og Sveerne I 19. 22 f. 30. 34 f. 40 f. 47 ff. 51 ff. 65. 72 f. 76 f. 86. 88. 91 ff. 98. 104. 113. 116 ff. 126 ff. 138. 141. 179 ff. 183 ff. 187. 195 f. 201. 259 f. 262 f. 265. 268 f. 281. 294. 298 f. 302. 308 f. 316. 323. 333. II 5 f. 10 ff. 24. 41. 46. 48. 51 f. 54 ff. 66. 69. 72 ff. 76. 78 f. 96 ff. 101. 108 ff. 138. 146. 148 ff. 155. 160 f. 164. 170. 174. 183. 188 ff. 208. 210. 213 f. 216 f. 220. 226. 228 ff. 257. 260. 271. 273. Jfr. Gøtland og Gøterne.
Sverke, svensk Konge, II 108.
Sverre, norsk Konge, I 3.
Sverting, saksisk Sagnkonge, I 296 f. 306 ff. 325. 338 f. II 92.
Svinhoved, Tilnavn, II 71.
Svipdag, norsk Sagnkonge, I 36 ff. 40 f. 47. 50.
Svipdag, irsk Sagnkæmpe, I 303.
Svithjod, d. e. Svearige, I 53. Jfr. Sverige.
Svold ved Rygen II 217.
Syderøerne ved Skotland II 153.
Sæla, norsk Skjoldmø, I 148.
Sælland og Sællandsfarerne I 3. 13. 18. 36. 116 f. 126 ff. 175. 195. 199. 218 ff. 278. 315. II 9. 18 f. 24. 37. 41. 52. 69. 79 f. 144 f. 147. 161. 199. 204. 220. 223. 228. 231 f. 239. 257. 260. 266. 268. 282.
Søderup se Suddatorp.
Søkøer I 277.
Sølve, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Sønderjylland I 178. Jfr. Slesvig.
Søndmøre se Møre.
Sørle, svensk Sagnhøvding, II 155.
Saam, dansk Sagnhøvding, II 67.

Tand, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270.
Tanne, Sagnkæmpe, I 304.
Teit, islandsk Sagnhøvding, II 67.
Thelemarken i Norge I 289. II 51. 58. 66. 69. 71. 76. 84. 86. 92.
Thengil den høje, Sagnkonge i Finmarken, I 268. II 71.
Thole, skaansk Sagnkæmpe, II 83 ff. Jfr. Tole.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Thor, nordisk Gud, I 43. 75. 103. 124 f. 296. 298 f. II 12. 120. 126.
Thora, Helges Slegfred, I 90.
Thora, finsk Sagnkongedatter, I 122 f. 126.
Thora, Regner Lodbrogs Dronning, II 148 f. 152. 157.
Thorald, svensk Sagnkongesøn, I 72 ff.
Thoralf, Haakon Adelstensfostres Hærmand, II 187.
Thorbjørn, norsk Sagnkæmpe, I 282.
Thord den nikkende, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Thore, norsk Sagnkæmpe, II 63 f.
Thore, norsk Sagnkæmpe, II 85.
Thore, svensk Sagnkæmpe, II 11.
Thore den lange, Sagnkonge i Jæmtland, I 259.
Thore fra Møre, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Thorild, svensk Sagndronning, I 72. 76.
Thorild, norsk Sagnkongedatter, Haldan Bjærgrams Brud, II 16 f.
Thorkel, Frodes Hærmand, I 80 f.
Thorkel, svensk Sagnjarl, II 160.
Thorkel Adelfar, islandsk Sagnhelt, I 22. II 119 ff.
Thorkel Gote, norsk Sagnkæmpe, II 71. 76.
Thorlev Traa, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Thorulf den tykke, norsk Sagnkæmpe, II 71.
Thorvil, nordisk Sagnhøvding, II 64.
Thorø ved Fyn I 90.
Thot, dansk Sagnhøvding, II 81.
Thoten, Landskab i Norge, II 70.
Thrond med Næsen, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Thrond den throndske, norsk Sagnkæmpe, II 71. 84 f.
Throndhjem i Norge II 260.
Thrugils Sprageleg, Ulf Jarls Fader, II 228.
Thruve, d. e. Snesko, Tilnavn, II 72.
Throndelagen og Thrønderne I 259. II 56. 71. 77. Jfr. Throndhjem.
Thuning, Haddings Fjende, I 57.
Thurser se Jætter og Trolde.
Thyre Danebod, dansk Dronning, II 178 ff. 188. 190. 194 f. 208.
Thyre, Harald Blaatands Datter, Olaf Tryggesøns Dronning, II 208. 215. 217.
Tirving, Arngrims Søn, dansk Sagnkæmpe, I 270. Jfr. Tyrving.
Toke, nordisk Sagnkæmpe, II 13.
Toke, Gunnes Træl, II 59.
Toke (fra Jomsborg), dansk Sagnhøvding, II 68. 183. 195 ff. 200.
Tole, dansk Sagnhøvding, II 67. Jfr. Thole.
Tolke, dansk-vendisk Sagnkæmpe, II 68.
Topshøj i Midtsælland II 283.
Torkil se Thorkel.
Torne, islandsk Sagnhøvding, II 67.
Toste hin arge, jydsk Sagnhøvding, I 60 ff.
Toste, Godvins Søn, engelsk Jarl, II 236. 269.
Toste se Blot-Toste.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Tove, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Tranne, Sagnfyrste i Rusland, I 69.
Tririk, Sagnhøvding, II 73.
Trold, Tilnavn, II 63.
Trolddom I 44. 49. 51. 57 f. 73. 75 f. 119 f. 129 ff. 134 f. 138. 199. 206 f. 212 ff. 222 f. 242 f. 248. 262. 276 ff. 289 f. 298 f. 304. II 8. 10 f. 13 f. 17. 47. 52. 105 ff. 127 ff. 158. 187 f. 192.
Trolde og Troldkvinder I 33 f. 44. 73 ff. 120 f. 266. 276 ff. 298. II 20 ff. 106. 121 ff. Jfr. Dravger og Jætter.
Trygge, Sagnhøvding, II 73 f.
Trygge, Olaf Tryggesøns Fader, II 208 f.
Trøndelagen se Thrøndelagen.
Traa, d. e. ihærdig, Tilnavn, II 71.
Turø se Thorø.
Tvi-Vivil, Sagnhøvding, II 73.
Tymme hin sejlende, sønderjydsk Sagnkæmpe, II 67.
Tymme Sællandsfar, Knud den stores Hærmand, II 223 f.
Tyrving, islandsk Sagnkæmpe, II 67. Jfr. Tirving.
Tyskland og Tyskerne I 16 f. 24. 26. 28. 79. 88. 90. 177. 296 f. 305. 326. 330. II 18. 29. 31. 74. 92. 95. 97. 104. 134. 138 ff. 153 f. 171. 189. 191. 235 f. Jfr. Saksland og Sakserne.
Taa, Tilnavn, II 71.

Ubbe, Regner Lodbrogs Søn, dansk Vikingehøvding, II 143. 157. 160 f. 163.
Ubbe, Sven Estridsøns Søn, II 271.
Ubbe, dansk Sagnjarl, I 77 f.
Ubbe, dansk Sagnkæmpe, I 144 f.
Ubbe Friser, Sagnkæmpe, II 56. 68. 76 f.
Udgaards-Loke se Utgarde-Loke.
Ugedagenes Navne I 299.
Uffe, dansk Sagnkonge, I 3. 6. 177 f. 188 ff. 196.
Uffe, svensk Sagnkonge, I 51 ff. 57 ff.
Uldager (i Skaane?) II 150.
Ulf, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Ulf, norsk Hirdmand (Sagnfigur) II 136 ff.
Ulf, Jomsviking, II 188.
Ulf Jarl, dansk Høvding, II 221. 226. 228. 230 f. 233 ff.
Ullaraaker se Uldager.
Ulvild, Haddings Datter, I 62 ff. 77 f. 84. 86.
Ulvild, svensk Sagnkongedatter, II 6. 9. 13.
Ulvild, Nils's Dronning, II 108.
Undensakre, Navn paa Dødsriget, I 175.
Ungvin, svensk Sagnkonge, II 19 f.
Unne, Ærkebisp af Bremen, II 214.
Upland i Sverige II 72. 150. 214.
Upsal i Sverige I 48. 58. 88. 94 ff. 127. 302. 316 f. II 52. 72. 190.
Utgarde-Loke, Jætte, II 129 ff. 135.
Utgaard, Verdens Udkant, II 163.
Uvætter se Trolde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vagnhoved, Jætte, I 40 f. 50.
Valbrønde i Midtsælland II 39.
Valdemar, russisk Fyrste, II 270.
Valdemar den store, dansk Konge, I 16. 19. 140. II 18. 190. 204. 264 f. 270.
Valdemar Sejr, dansk Konge, I 5. 15 f.
Valerius Maximus, romersk Historieskriver, I 280.
Valerne, d. e. Walesboerne, II 164.
Valfader, d. e. Odin, II 78. 89.
Valhal II 78.
Valkyrier I 66. 73 ff. 119. 129 f.
Valland, oldnordisk Navn paa Frankrige, II 57.
Valsten den vikverske, norsk Sagnkæmpe, II 70.
Vaner, en Art guddommelige Væsener, I 41.
Warnefrid se Paulus Diaconus.
Vasse, vendisk Sagnkæmpe, I 305. II 93.
Vebjorg, dansk Skjoldmø, II 67. 76.
Vederlov, d. e. Straffelov for Hærmandslaget, II 221 f. 239 ff.
Vekka, Navn paa Odin forklædt som Tærne, I 135 f.
Vemund, svensk Sagnkonge, II 25.
Vendland og Venderne I 88 f. 140 ff. 201. 246 ff. 252. 261. 296. 304. II 38. 56 f. 68. 74. 81. 85. 95. 97 ff. 188. 200. 204 f. 207. 220. 222 f. 236 f. 257 ff. 271.
Vendsyssel II 189.
Vermeland i Sverige I 262 f. II 61 ff. 70.
Vermund, dansk Sagnkonge, I 177 ff. 187 ff.
Vesete, dansk Sagnkæmpe, II 52 f.
Vespasius, Sagnhøvding i Paltiska, I 71.
Vesterhavet II 190. Jfr. Nordhavet.
Vestmar, Frodes Fosterfader, I 202 f. 205 ff. 227. 230 f.
Vidførle, d. e. vidtberejst, Tilnavn, II 71.
Vidne, vendisk Sagnhøvding, II 81.
Wîdsîd, oldengelsk Digt, I 87.
Vige, dansk Sagnhelt, I 177. 179 f. 184 ff.
Viger, sællandsk Sagnkæmpe, II 37.
Vigge, dansk Sagnhelt, I 88. 99. 114 f.
Viglek, dansk Sagnkonge, I 175 f. 178.
Vik, Havn paa Østergøtlands Kyst, II 73.
Vikar, norsk Sagnkonge, I 300 f.
Viken og Vikverjerne (Vikboerne) i det sydlige Norge I 263 f. 267. II 53 f. 70.
Vilhelm, Bisp af Roskilde, II 262. 272 f. 275 ff.
Vilze, vendisk Sagnkæmpe, I 305.
Vin, vendisk Sagnhøvding, I 304. II 92.
Vind, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Visin, russisk Sagnkæmpe, I 304. II 93.
Visna, dansk Skjoldmø, II 67 f. 74 f.
Vitolf, svensk Sagnkæmpe, II 10 f.
Vitthe, frisisk Sagnkæmpe, I 79.
Vivil se Tvi-Vivil.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Wollin, Ø i Odermundingen, II 188.
Vrang, d. e. ildesindet, Tilnavn, II 71.
Væderhat, d. e. Vejrhat, Tilnavn, II 164.
Vænern, Sø i Sverige, II 70.
Værebro paa Sælland I 278.
Værend, Landskab i Smaaland, I 18. II 73.
Værmeland se Vermeland.
Vætter se Guder, Jætter, Landvætter, Trolde.

Ygger, d. e. den skræmmende, et af Odins Navne, I 258.
Ynglingerne, Kongeætten i Upsal, I 302.
York se Jorvik.
Yrsa, dansk Sagndronning, I 88. 90 f. 93 ff.

Ædelred I se Edelraad.
Ædelred II, engelsk Konge, II 209. 219. 222 ff. 226. 253 f.
Ædelstan se Adelsten.
Ægir, Havjætte, I 90. Jfr. Eir.
Ælfgifu se Alviva.
Ælfred den store, engelsk Konge, II 176.
Æsa, vermlandsk Sagnkongedatter, Ole den frøknes Brud, II 61 ff.
Æsa, norsk Sagnkongedatter, Ømunds Brud, II 82 f.
Æventyr I 141. II 18. 95.
Æventyrsagaer I 3 f. 29. 39. 117 f. 195. 201 f. 281. II 5. 51. 80. 119. 143.

Ø-Daner II 153.
Øde, svensk Sagnkæmpe, II 70.
Øder, sællandsk Sagnhelt, II 18. 20 ff.
Ødrig hin unge, dansk-vendisk Sagnkæmpe, II 68.
Øfura, Frodes Datter, Arngrims Hustru, I 268. 270 f.
Øgrim, svensk Sagnhøvding, I 196.
Øland ved Sverige I 198. 259. II 10.
Ølver hin brede, dansk Sagnhøvding, II 67.
Øme, norsk Sagnkæmpe, II 69.
Ømi, norsk Havn, I 245.
Ømod, svensk Sagnhøvding, I 196.
Ømod, skaansk Sagnkæmpe, II 83 ff.
Ømund, dansk Sagnkonge, II 63. 80. 82 ff. 95 f.
Ømund, Sven Estridsøns Søn, II 271.
Ømund hin gamle, svensk Konge, II 228 f. 231. 233.
Ønef, Sagnhøvding, I 259 f. II 64.
Øpe Sællandsfar, Knud den stores Raadgiver, II 239.
Øresund se Sundet.
Ørkenøerne ved Skotland I 259 f. II 153. 164.
Ørvar-Odd se Arvar-Odd.
Ørvendel, dansk Sagnkonge, I 140. 146 ff. 163 ff.
Øsadul, norsk Sagnkæmpe, II 69.
Østen, svensk Sagnkonge, II 25. 170.
Østerleden, d. e. Rusland og de østlige Østersølande, I 39. 47. 71. 77. 79. 252 ff. 296. 298. 304 f. II 103 f. 106 f. 157 f. 183. 185. 228. 270.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Østersøen I 22. 254 f. II 10. 51. 103. 157.
Østgoterne se Goterne.
Østmar, skaansk Sagnhøvding, II 41.
Østpreussen se Samland.

Aale, dansk Konge, II 142. 144.
Aale se Ole og Olaf.
Aam, dansk Sagnhøvding, II 67.
Aamund, norsk Sagnkonge, I 288 ff.
Aan Bueskytte, norsk Sagnkæmpe, I 292 f.
Aarbøger II 136. 142. 171. 174.
Aarhus II 212 f. 219.
Aasa, dansk Sagnkongedatter, Ingelds Søster, I 315. II 5.
Aasum, Landsby i Skaane, II 235.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

SAMMENSTILLING AF SAKSES SEKSTEN BØGER MED OVERSÆTTELSENS SIDETAL.[1])

Sakses Fortale	I Bind	S.	11—	23
— I. Bog	- —	-	24—	65
— II. —	- —	-	66—	116
— III. —	- —	-	117—	162
— IV. —	- —	-	162—	200
— V. —	- —	-	201—	278
— VI. —	- —	-	279—	342
— VII. —	II —	-	5—	66
— VIII. —	- —	-	66—	141
— IX. —	- —	-	142—	182
— X. —	- —	-	183—	260
— XI. —	II Bind S. 261—284 og III —	-	49—	76
— XII. —	- —	-	77—	98
— XIII. —	- —	-	99—	155
— XIV. —	III Bind S. 156—258 og IV —	-	3—	246
— XV. —	- —	-	247—	284
— XVI. —	- —	-	285—	317

[1]) Angaaende Betydningen af Betegnelserne I, II, III og IV for Oversættelsens fire Bind henvises til Oversigten forrest i foregaaende Bind (Sakses Danesaga, Fra Dan til Ingeld, Kbh. 1911).

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

INDHOLD.

Oldsagn fra Sigerslægten til Snjo .... S. 3
Olaf; Haldan Bjærgram .... - 5
Siklingsagnene (Øder og Sigrid — Alf og Alvild — Hagbard og Signe — Haldan og Gyrid) .... - 18
Harald Hildetand; Ole den frøkne .... - 51
Ole den frøknes Død; Ømund .... - 80
Starkads Død .... - 86
Jarmerik .... - 95
Snjo .... - 108

Vikingetid og ældste Middelalder .... - 117
Gorm og Thorkel Adelfar .... - 119
Gøtrik (Gudfred) .... - 136
Olaf og Hemming .... - 142
Regner Lodbrog .... - 143
Erik, Knud, Frode, Gorm hin engelske og Harald .... - 172
Gorm .... - 177
Harald Gormsøn .... - 183
Sven Tjugeskæg .... - 202
Knud den store .... - 221
Harde-Knud, Sven Estridsøn og Magnus den gode .... - 252
Sven Estridsøn Enekonge .... - 261

Tillæg: Tekstrettelser til Sakses Danesaga, Oldtid og ældste Middelalder .... - 285
Rettelser og Tilføjelser .... - 287
Navneregister .... - 289
Sammenstilling af Sakses seksten Bøger med Oversættelsens Sidetal .... - 317

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK